„E greu să găsești un autor de SF cu o imaginație mai bogată decât a reputatului Robert Sawyer." – *The Toronto Star*

Robert J. Sawyer

PROGRAMATORUL DIVIN

O PERSPECTIVĂ PROVOCATOARE ASUPRA RELIGIEI, ȘTIINȚEI ȘI DEZASTRULUI COSMIC

— *Locus*

Spre marea surprindere a curatorului Tom Jericho, când extratereștrii aterizează în incinta Muzeului Regal Ontario din Toronto, aceștia vor să vadă un paleontolog. Mai mult decât atât, sunt adepți ai creaționismului și consideră că la originea Universului se află o inteligență exterioară. Se pare că extincția în masă de pe alte planete coincide cu cele care s-au petrecut odinioară pe Terra, și aceasta ar fi mult așteptata dovadă a existenței lui Dumnezeu. Iar, între timp, o supernovă explodează în galaxie...

„O carte sclipitoare, care îi va cuceri nu doar pe iubitorii de SF."

— *The New York Times*

ROBERT JAMES SAWYER (născut în 1960 la Ottawa) este un reputat scriitor de literatură SF, autor de romane și povestiri publicate în numeroase antologii și reviste, precum Analog Science Fiction and Fact, Amazing Stories, On Spec, Nature. *A câștigat patruzeci și unu de premii naționale și internaționale, dintre care se disting prestigioasele* Nebula Award *și* Hugo Award.

SCIENCE-FICTION

ISBN: 978-973-102-021-1

www.ledabooks.ro
www.edituracorint.ro

LEDA, *imprint al* GRUPULUI EDITORIAL CORINT

Designul copertei: Drive Communications, New York

Robert J. Sawyer

Programatorul divin

Traducere din limba engleză şi note de
Mihai-Dan Pavelescu

Cuprins

Nota autorului

Muzeul Regal Ontario există într-adevăr şi are, bineînţeles, un director real, custozi reali, paznici reali şi aşa mai departe. Personajele din acest roman sunt însă pe de-a întregul produsul imaginaţiei mele; nici unul dintre ele nu are vreo asemănare cu persoane reale care deţin în prezent, sau au deţinut în trecut, funcţii în MRO sau în oricare alt muzeu.

Mulţumiri

Sincere mulţumiri fermecătoarei mele soţii, Carolyn Clink; editorului meu, David G. Hartwell, şi asociatului său, James Minz; agentului meu literar, Ralph Vicinanza şi asociaţilor săi, Christopher Lotts şi Vince Gerardis; lui Stanley Schmidt, doctor în ştiinţe, redactor-şef al revistei *Analog;* lui Tom Doherty, Jynne Dilling şi Linda Quinton de la Editura Tor Books; lui Harold şi Sylvia Fenn, Robert Howard, Suzanne Hallsworth şi Heidi Winter de la H.B. Fenn and Company; lui Marshall L. McCall, doctor în ştiinţe, de la Catedra de fizică şi astronomie a Universităţii York din Toronto; lui John-Allen Price, Jean-Louis Trudel şi Roberta van Belkom. Cei care m-au îndrumat pe parcursul scrierii acestui roman au fost reverendul Paul Fayter, istoric în ştiinţă şi teologie, de la Universitatea York, Asbed G. Bedrossian, Ted Bleaney, Michael A. Burstein, David Livingstone Clink, James Alan Gardner, Richard M. Gotlib, Terence M. Green, Howard Miller, doctor în ştiinţe; Ariel Reich, doctor în ştiinţe; Alan B. Sawyer, Edo van Belkom şi Andrew Weiner. Mulţumiri speciale acelor persoane minunate care îmi permit să le preiau ideile în secţiunea „Robert J. Sawyer” din SF Authors Forum pe CompuServe (accesul cu comanda CompuServe „Go Sawyer”). Mulţumesc de asemenea pentru ajutorul financiar primit de la Writing and Publishing Section din cadrul Canada Councillor the Arts, care mi-a oferit o bursă de călătorie pentru a participa la Convenţia Mondială de Science-Fiction ţinută în Melbourne, Australia, pe când terminam acest roman. În cele din urmă îi mulţumesc tatălui meu, John A. Sawyer, care ne-a permis, mie şi lui Carolyn, să folosim în mod repetat casa lui de vacanţă de pe lacul Canandaigua, unde a fost scrisă o mare parte din această carte.

Pentru Nicholas A. DiChario şi Mary Stanton, care au fost alături de noi când am avut cu adevărat nevoie de prieteni.

RAREORI SUNT GĂSITE SCHELETE FOSILE ÎNTREGI. COMPLETAREA FRAGMENTELOR LIPSĂ ESTE ADMISIBILĂ, PE BAZA ESTIMĂRILOR RESTAURATORULUI, DAR, CU EXCEPŢIA EXPONATELOR PUBLICE, PĂRŢILE CARE REPREZINTĂ MATERIAL FOSILIZAT REAL TREBUIE DIFERENŢIATE ÎN MOD CLAR DE CELE CARE SUNT FALSE. NUMAI FOSILELE AUTENTICE CONSTITUIE MĂRTURII REALE, LA PERSOANA ÎNTÂI, DESPRE TRECUT; SPRE DEOSEBIRE DE ELE, CONTRIBUŢIILE RESTAURATORULUI SUNT SIMILARE UNEI NARAŢIUNI LA PERSOANA A TREIA.

– Thomas D. Jericho, doctor în ştiinţe, în introducerea la *Manualul restaurărilor paleontologice* (editat de Danilova şi Tamasaki)

1

Ştiu, ştiu, părea o nebunie ca extraterestrul să vină în Toronto. De acord, oraşul este plin de turişti, dar ai putea crede că o fiinţă de pe altă planetă s-ar îndrepta spre ONU – sau poate spre Washington. Klaatu nu s-a dus la Washington în filmul lui Robert Wise, *Ziua în care s-a oprit Pământul!*

Desigur, am putea crede de asemenea că e o nebunie faptul că acelaşi regizor care a turnat *Poveste din Cartierul de Vest* să fi realizat şi un science-fiction de calitate. De fapt, dacă stau să mă gândesc bine, Wise a regizat trei filme SF, unul mai slab ca altul.

Mă abat însă de la subiect. O fac adeseori în ultima vreme – va trebui să mă iertaţi. Şi nu, nu devin senil; am doar cincizeci şi patru de ani, pentru numele lui Dumnezeu! Totuşi, durerile mă împiedică uneori să mă concentrez.

Vorbeam despre extraterestru.

Şi de ce a venit el în Toronto.

Lucrurile s-au întâmplat cam aşa…

Nava extraterestrului a aterizat în faţa fostului Planetariu McLaughlin, care se află chiar lângă Muzeul Regal Ontario, unde lucrez eu. Am spus „fostul” planetariu, deoarece Mike Harris, prim-ministrul strâns la pungă al provinciei Ontario, tăiase finanţarea planetariului. După părerea lui, puştii canadieni nu trebuiau să deţină cunoştinţe despre spaţiul cosmic – un adevărat om al viitorului Harris ăsta! După ce a închis planetariul, clădirea a fost închiriată pentru o expoziţie *Star Trek* cu vânzare, cu macheta celebrei punţi de comandă a navei în fosta sală circulară pentru proiecţii stelare. Oricât de mult mi-ar plăcea *Star Trek,* nu-mi vine în minte un comentariu mai trist asupra priorităţilor educaţionale canadiene. Ulterior, alte firme din sectorul privat închiriaseră spaţiul respectiv, însă în acea zi era gol.

Deşi poate că ar fi fost raţional pentru un extraterestru să viziteze un planetariu, s-a dovedit că, de fapt, el dorea să intre în muzeu. Un lucru bun de altfel: închipuiţi-vă ce imagine neplăcută ar fi căpătat Canada dacă primul contact cu altă civilizaţie ar fi avut loc pe solul nostru, dar, când ambasadorul extraterestru ar fi bătut la uşă, n-ar fi avut cine să-i deschidă. Cu domul lui alb

asemănător unui iglu gigantic, planetariul este mult retras faţă de stradă, aşa că în faţa lui există o zonă asfaltată întinsă, ce părea perfectă pentru aterizarea unei nave mici.

Eu, unul, n-am văzut aterizarea în direct, deşi eram în clădirea vecină, dar patru persoane – trei turişti şi un localnic – au filmat-o şi, zile întregi după aceea, înregistrarea video a putut fi vizionată la nesfârşit pe posturile televiziunilor din întreaga lume. Nava era un triunghi ascuţit, semănând cu o feliuţă subţire de tort pe care o tai atunci când eşti la regim. Era complet neagră, nu avea duze vizibile şi coborâse silenţios din cer.

Era lungă de vreo treizeci de picioare. Da, ştiu, ştiu – Canada a trecut la sistemul metric, dar eu m-am născut în 1946. Nu cred că cineva din generaţia mea – nici chiar vreun savant, ca mine – s-a simţit vreodată în largul lui cu sistemul metric, totuşi eu o să-mi dau toată silinţa. În loc să fie acoperită cu tot soiul de prostii roboteşti, aşa cum sunt majoritatea navelor spaţiale în toate filmele de la *Războiul Stelelor* încoace, corpul navei era complet neted. Imediat ce nava a aterizat, o uşă s-a deschis într-o parte. Uşa era dreptunghiulară, mai mult lată decât înaltă, şi s-a deschis glisând în sus – un prim indiciu că ocupantul nu era probabil om; oamenii construiesc rareori uşi de acest fel, din cauza capetelor noastre vulnerabile.

După câteva secunde a ieşit extraterestrul. Semăna cu un gigantic păianjen cafeniu-auriu, cu trup sferic, de mărimea unei mingi mari pentru plajă, şi picioare răsfirate în toate direcţiile.

Un Ford Taurus albastru a intrat în spatele unui Mercedes-Benz maro chiar în faţa planetariului, când şoferii lor au rămas cu gurile căscate în faţa spectacolului. În zonă se aflau destui pietoni, care au părut însă mai degrabă consternaţi, decât îngroziţi – deşi câţiva au luat-o la goană şi au coborât în staţia de metrou Museum, care are două ieşiri în faţa planetariului.

Păianjenul gigantic a străbătut distanţa scurtă până la muzeu; planetariul făcuse parte din MRO şi cele două clădiri sunt unite printr-o pasarelă aflată la nivelul etajului întâi, dar o alee le desparte la nivelul străzii. Muzeul a fost clădit în anul 1914, cu mult înainte ca cineva să se gândească la toate problemele de acces. Spre cele şase uşi principale din sticlă urcau nouă trepte late; abia mult mai târziu a fost adăugată o rampă pentru cărucioarele cu rotile. Extraterestrul s-a oprit o clipă, aparent încercând să decidă ce metodă să folosească. S-a decis pentru trepte; balustradele rampei erau prea apropiate, ţinând seama

de felul în care i se răsfirau picioarele.

Ajuns la capătul scării, extraterestrul a fost din nou derutat pentru scurt timp. Probabil că locuia într-o lume tipică SF, plină de uşi care se deschideau glisând automat. Se afla în faţa şirului de uşi exterioare din sticlă, care se deschideau prin tragerea mânerelor tubulare, dar el părea să nu priceapă asta. La câteva secunde însă după sosirea lui, un puşti a ieşit din muzeu, neştiind ce se întâmpla. A scos un ţipăt de uimire la vederea extraterestrului, care a prins calm uşa deschisă cu unul dintre membrele lui – se folosea de şase pentru mers, iar pe două adiacente le utiliza pe post de braţe – şi a izbutit să se strecoare în vestibul. Un al doilea perete din uşi de sticlă îl aştepta la mică distanţă în faţă; zona aceea ajuta la controlarea temperaturii interioare a muzeului. Cunoscător acum al uşilor terestre, extraterestrul a deschis-o pe una dintre cele interioare şi a pătruns în Rotondă, recepţia largă şi octogonală a muzeului; era în asemenea măsură un simbol al MRO, încât, în cinstea ei, revista noastră trimestrială se numea *Rotonda.*

În stânga Rotondei se găsea sala Garfield Weston, folosită pentru evenimente speciale; în prezent găzduia expoziţia Burgess Shale, la organizarea căreia ajutasem şi eu. Cele mai bune două colecţii mondiale de fosile din situl Burgess Shale aparţineau MRO şi Muzeului Smithsonian; totuşi, în mod normal, nici una dintre instituţii nu le-ar fi expus pentru public. Eu aranjasem ca o selecţie temporară din cele două colecţii să fie prezentată mai întâi aici, apoi în Washington.

Aripa muzeului din dreapta Rotondei adăpostise răposata şi regretata noastră Galerie geologică, dar în prezent găzduia magazine de cadouri şi un local de delicatese din lanţul Druxy’s – unul dintre numeroasele sacrificii pe care MRO le făcuse sub administrarea Christinei Dorati pentru a deveni o „atracţie”.

În orice caz, creatura a avansat rapid către partea îndepărtată a Rotondei, printre casa de intrare şi ghişeul pentru servicii destinate membrilor muzeului. Eu n-am văzut nici această primă etapă, însă totul a fost înregistrat de o cameră video de securitate, ceea ce a fost bine, pentru că altfel nimeni n-ar fi crezut. Extraterestrul s-a apropiat de paznicul în sacou albastru – Raghubir, un sikh încărunţit, dar jovial, care era de-o veşnicie în MRO – şi a rostit într-o engleză perfectă:

– Scuzaţi-mă, aş dori să stau de vorbă cu un paleontolog.

Ochii căprui ai lui Raghubir s-au mărit, dar şi-a revenit repede.

Ulterior, a declarat că îşi imaginase că e o farsă. În Toronto se toarnă multe filme şi, dintr-un motiv necunoscut, un număr enorm de seriale TV de SF, printre care, de-a lungul anilor, *Pământ: Conflict final, Ray Bradbury vă prezintă* şi reînviata *Zonă crepusculară.* El bănuise că acela era un actor deghizat sau un personaj animatronic.

– Ce fel de paleontolog doriţi? a întrebat inexpresiv, intrând în spiritul glumei.

Torsul sferic al extraterestrului s-a înclinat o dată.

– Unul plăcut, presupun.

Pe înregistrarea video se poate vedea cum bătrânul Raghubir a încercat, fără succes, să-şi ascundă un zâmbet.

– Vreau să spun – doriţi nevertebrate sau vertebrate?

– Paleontologii dumneavoastră nu sunt toţi oameni? a întrebat extraterestrul. Avea un mod straniu de a vorbi, însă o să ajung şi la asta. Prin urmare, nu ar trebui toţi să fie vertebrate?

Mă jur în faţa lui Dumnezeu, toate astea sunt înregistrate pe bandă.

– Bineînţeles că toţi sunt oameni, a zis Raghubir.

Un grup de vizitatori se strânsese de acum şi, cu toate că videocamera n-o arăta, se pare că mai mulţi se uitau spre parterul cu pardoseala de marmură lustruită a Rotondei, din balcoanele interioare de la nivelul superior.

– Dar unii dintre ei, a continuat Raghubir, sunt specializaţi în fosile de vertebrate, iar alţii sunt specializaţi în fosile de nevertebrate.

– Ah, da? spuse extraterestrul. O diferenţiere artificială, după părerea mea. Oricare dintre ei este la fel de bun.

Raghubir a ridicat receptorul unui telefon şi a format interiorul meu. Am răspuns din Centrul custozilor, ascuns îndărătul noii şi îngrozitoarei Galerii a ştiinţelor terestre „Inco Limited” – chintesenţa viziunii Christinei pentru MRO.

– Jericho, am zis.

– Domnule Jericho, s-a auzit vocea lui Raghubir cu accentul ei inconfundabil, vă caută cineva.

Să nu credeţi că accesul la un paleontolog este la fel de dificil precum cel la directorul executiv al uneia dintre companiile enumerate în *Fortune 500;* sigur că da, preferăm să stabilim dinainte o întâlnire, totuşi suntem funcţionari publici, aşadar lucrăm pentru contribuabili. Cu toate acestea…

– Cine anume?

Raghubir a tăcut o clipă.

– Cred c-ar fi mai bine să veniţi şi să vedeţi cu ochii dumneavoastră, domnule Jericho.

Craniul de *Troodon,* pe care Phil Currie mi-l trimisese de la Muzeul Tyrell, aşteptase răbdător vreme de 70 de milioane de ani, aşa că putea să mai aştepte niţel.

– Vin imediat.

Mi-am părăsit biroul şi am coborât cu ascensorul, am trecut pe lângă Galeria Inco – Dumnezeule, cât puteam să detest grozăvenia aceea, cu insultătoarele ei fresce de benzi desenate, uriaşul vulcan fals şi podelele tremurătoare –, apoi am străbătut Galeria Currelly, am ieşit în Rotondă şi…

Şi…

Iisuse!

Iisuse Hristoase!

Am încremenit locului.

Poate că Raghubir nu-şi dădea seama de diferenţa dintre un costum de cauciuc şi un trup adevărat din carne şi oase, dar eu o ştiam. Creatura care stătea răbdătoare lângă casa de intrare era, fără urmă de îndoială, o entitate biologică autentică. În mintea mea nu putea să existe nici un dubiu în această privinţă. Era o formă de viaţă…

Şi…

Şi eu studiasem viaţa de pe Pământ de la originile sale, de la începutul precambrianului. Văzusem adesea fosile care reprezentau specii noi sau genuri noi, dar nu văzusem niciodată vreun animal de talie mare care să fi reprezentat o încrengătură complet nouă.

Până acum.

Creatura era în mod cert o formă de viaţă şi, în mod la fel de cert, nu evoluase pe Pământ.

Am spus mai devreme că semăna cu un păianjen mare; aşa o descriseseră iniţial pietonii de pe trotuar. Era însă mult mai complexă. În ciuda asemănării superficiale cu o arahnidă, extraterestrul părea că are schelet intern. Membrele îi erau acoperite cu o piele buboasă, întinsă peste muşchii umflaţi; acestea nu erau picioarele scheletice, fusiforme ale unei artropode.

În acelaşi timp, toate vertebratele terestre moderne au patru membre (sau, ca în cazul şerpilor şi al balenelor, au evoluat dintr-o creatură care a avut) şi fiecare membru se termină prin

maximum cinci degete. Strămoşii acestei fiinţe evoluaseră în mod limpede în alt ocean, pe altă planetă: aceasta avea opt membre, dispuse radial în jurul unui corp central, iar două dintre cele opt se specializaseră pentru a sluji ca mâini, sfârşindu-se cu şase degete triplu articulate.

Inima îmi bubuia şi aveam probleme cu respiraţia.

Un extraterestru.

Şi, fără îndoială, un extraterestru *inteligent.* Corpul sferic al creaturii era ascuns de haine – ceva ce părea a fi o fâşie lungă de ţesătură albastră, strălucitoare, înfăşurată de mai multe ori în jurul torsului, astfel că fiecare spirală a ei trecea printre două membre şi îngăduia extremităţilor să iasă în afară. Ţesătura era fixată între braţe printr-un disc ornamentat. Nu-mi plăcuse niciodată să port cravate, dar mă obişnuisem să le înnod şi acum o puteam face fără să mă uit în oglindă (ceea ce nu prea conta în ultima vreme); probabil că nici extraterestrul nu considera mai dificilă înfăşurarea ţesăturii aceleia în fiecare dimineaţă.

Din deschizăturile lăsate în ţesătură se proiectau în afară două tentacule înguste, terminate prin ceea ce ar fi putut să fie ochii – globuri irizate şi acoperite de un fel de înveliş cristalin, dur. Pediculele acestea se mişcau lent, înainte şi înapoi, apropiindu-se şi depărtându-se unul de celălalt. M-am întrebat ce percepţie a profunzimii putea să aibă creatura, în absenţa unei distanţe fixe între cei doi globi oculari.

Extraterestrul nu părea absolut deloc alarmat de prezenţa mea sau a celorlalţi oameni din Rotondă, deşi torsul i se legăna uşor în sus şi în jos, în ceea ce speram să nu fie o manifestare de marcare a teritoriului. Era chiar de-a dreptul hipnotic: torsul se ridica şi cobora lent, cele şase picioare se flexionau şi se destindeau, iar pediculele oculare se îndepărtau, apoi se apropiau. Nu văzusem încă înregistrarea video a discuţiei dintre creatură şi Raghubir; am crezut că poate dansul acela era o tentativă de comunicare – un limbaj compus din mişcări ale corpului. M-am gândit să-mi flexionez şi eu genunchii şi chiar, o şmecherie pe care o învăţasem cu vreo patruzeci de ani în urmă într-o tabără de vară, să-mi încrucişez ochii. Totuşi, camerele de securitate ne filmau pe amândoi; dacă ipoteza mea era incorectă, aş fi arătat ca un idiot în programele de ştiri din toată lumea. Cu toate acestea, trebuia să fac ceva. Am ridicat braţul drept, cu palma în exterior, într-un salut de bun venit.

Creatura îmi repetă imediat gestul, îndoind un braţ dintr-una

din cele două încheieturi ale sale şi răsfirându-şi cele şase degete din capăt. După aceea se petrecu ceva incredibil. O fantă verticală se deschise pe segmentul superior al celor două picioare mai din faţă, iar din fanta din stânga se auzi silaba „sa”, iar din cea din dreapta, cu un glas ceva mai gros, răsună silaba „lut”.

Am simţit cum îmi cade bărbia şi peste o clipă mi-a căzut şi braţul.

Extraterestrul continua să-şi legene torsul şi ochii, încercă apoi din nou: din piciorul frontal stâng se auzi silaba *bon,* iar din cel frontal drept *jour.*

Fusese o ipoteză logică. Cele mai multe exponate din muzeu au etichete bilingve, în engleză şi în franceză. Am clătinat uşor din cap, neîncrezător, după care am dat să deschid gura – nu pentru că aş fi ştiut ce să spun – , dar am închis-o, întrucât creatura vorbi din nou. Silabele alternară din nou între gura stângă şi cea dreaptă, ca o minge într-o partidă de ping-pong: *auf Wie der sehen.*

Şi, brusc, cuvintele s-au revărsat din mine.

– De fapt, *auf Wiedersehen* înseamnă „la revedere”, nu „salut”.

– Ah, făcu extraterestrul.

Ridică alte două picioare într-un gest care ar fi putut să fie o strângere din umeri şi continuă în silabe ce se auzeau succesiv din stânga şi din dreapta:

– De fapt, germana nu este limba mea de căpătâi.

Am fost prea surprins ca să râd, însă am simţit că mă destind, măcar puţin, deşi continuam să am senzaţia că inima e gata să-mi sară din piept.

– Eşti un extraterestru, am spus.

Zece ani de studii superioare pentru a deveni Domnul De-Parcă-Nu-E-Evident…

– Corect, spuseră gurile-picioare.

Vocile fiinţei păreau masculine, deşi doar cea din dreapta era cu adevărat groasă.

– De ce să fim însă generici? Rasa mea se numeşte Forhilnor, iar numele meu este Hollus.

– Ăăă, încântat de cunoştinţă, am spus.

Ochii se balansară înainte şi înapoi, aşteptând.

– Ah, scuze. Eu sunt om.

– Da, ştiu. *Homo sapiens,* aşa cum aţi spune voi, savanţii. Dar numele dumitale personal este…?

– Jericho. Thomas Jericho.
– Este admisibil să abreviez Thomas la Tom?
Am fost uluit.
– Cum de ştii despre numele omeneşti? Şi – la dracu'! – cum de ştii engleza?
– Am studiat planeta voastră. De aceea sunt aici.
– Eşti un explorator?
Ochii pediculari se apropiară unul de celălalt, după care rămaseră în poziţia aceea.
– Nu tocmai, răspunse Hollus.
– Atunci ce eşti? Nu eşti… nu eşti un invadator, nu-i aşa?
Pediculele unduiră într-o mişcare sinusoidală. Râs?
– Nu. Cele două braţe se deschiseră larg. Iartă-mă, dar voi deţineţi puţine lucruri pe care le-am putea dori eu sau asociaţii mei.
Hollus tăcu, gândindu-se parcă, apoi făcu un gest de rotire cu una dintre mâini, îndemnându-mă cumva să mă întorc.
– Desigur, dacă doreşti, ţi-aş putea oferi o analiză rectală…
Dinspre mulţimea mică adunată în holul recepţiei se auziră murmure. Am încercat să ridic din sprâncenele mele inexistente.
Ochii pediculari ai lui Hollus se unduiră iarăşi sinusoidal.
– Scuze – a fost o glumă. Voi, oamenii, aveţi *într-adevăr* o mitologie trăsnită despre vizitele extraterestre. Vorbesc sincer, nu vă voi face nici un rău vouă… sau vitelor voastre, că tot veni vorba.
– Mulţumesc, am spus. Ăăă… ai zis că nu eşti tocmai un explorator.
– Nu.
– Şi nu eşti un invadator.
– Nici.
– Atunci ce eşti? Un turist?
– Nu prea. Sunt savant.
– Şi ai dorit să vorbeşti cu mine? am întrebat.
– Eşti paleontolog?
Am încuviinţat din cap, după care, dându-mi seama că era posibil ca fiinţa să nu înţeleagă gestul meu, am rostit:
– Da. Mai exact, sunt un paleontolog specializat în dinozauri. Specialitatea mea sunt teropodele.
– Atunci, da, doresc să vorbesc cu dumneata.
– De ce?
– Există vreun loc unde să putem discuta? întrebă Hollus şi-şi

roti ochii pentru a-i privi pe toţi cei care se strânseseră în jurul nostru.

– Ăăă, da, am spus. Sigur că da.

Eram uluit de toată situaţia, în timp ce-l conduceam în muzeu. Un extraterestru – un extraterestru autentic, real. Era incredibil, cu totul şi cu totul incredibil.

Am trecut de scările gemene care urcau în jurul unor gigantici stâlpi totemici, Nisga'a în dreapta, ridicându-se optzeci de picioare – pardon, douăzeci şi cinci de metri – din subsol şi până la luminatorul din vârful etajului doi, şi mai scurtul Haida, în stânga, care pornea de la parter. Am străbătut după aceea Galeria Currelly, cu orientarea ei simplistă, fără substanţă. Era o zi din timpul săptămânii, în luna aprilie; muzeul nu era aglomerat şi, din fericire, pe traseul spre Centrul custozilor nu ne-am întâlnit cu nici un grup de studenţi. Totuşi, vizitatorii şi paznicii se întorceau să se holbeze, iar unii scoteau diverse sunete la trecerea lui Hollus şi a mea.

Muzeul Regal Ontario a fost inaugurat cu aproape nouăzeci de ani în urmă. Este cel mai mare muzeu din Canada şi unul dintre doar cele câteva muzee interdisciplinare majore din lume. Aşa cum proclamă plăcile de calcar ce flanchează intrarea prin care pătrunsese Hollus, misiunea sa este de a păstra „arhivele Naturii de-a lungul a nenumărate ere” şi „artele Omului de-a lungul anilor”. MRO are galerii dedicate paleontologiei, ornitologiei, mamalogiei, herpetologiei, textilelor, egiptologiei, arheologiei greco-romane, artefactelor chinezeşti, artei bizantine şi multor altora. Clădirea avusese multă vreme forma literei „H”, dar în cele două curţi se ridicaseră în anul 1982 şase etaje de galerii noi în partea nordică şi Centrul custozilor, care avea nouă etaje, în sud. Părţi ale zidurilor exterioare sunt acum pereţi interiori, iar îmbinarea dintre piatra ornată în stil victorian a construcţiei originare cu piatra galbenă şi simplă a adăugirilor recente ar fi putut fi un dezastru, dar e chiar inspirată.

Mâinile îmi tremurau de emoţie când am ajuns la ascensoare şi ne-am îndreptat către Departamentul de paleobiologie; iniţial, MRO avusese departamente separate pentru paleontologia vertebratelor şi a nevertebratelor, dar reducerile lui Mike Harris ne siliseră să le unim. Dinozaurii aduceau în MRO mai mulţi vizitatori decât trilobiţii, aşa că Jonesy, custodele senior pentru nevertebrate, era acum subordonatul meu.

Din fericire, când am ieşit din ascensor, pe coridor nu era

nimeni. L-am zorit pe Hollus în biroul meu, am închis uşa şi m-am aşezat la birou; deşi nu-mi mai era frică, continuam să nu fiu foarte sigur pe picioare.

Hollus observă craniul de *Troodon* pe masă, se apropie şi-l luă cu grijă într-una dintre mâini, apropiindu-l de ochi. Pediculele încetară să se mai agite înainte şi înapoi şi se fixară asupra obiectului. În vreme ce el examina craniul, l-am cercetat din nou, pe îndelete.

Torsul lui nu era mai mare în circumferinţă decât cercul pe care-l puteam realiza cu braţele mele. Aşa cum sesizasem mai devreme, era acoperit cu o bandă lungă de ţesătură albastră, totuşi pielea îi era vizibilă pe cele şase picioare şi două braţe. Aducea cumva cu foliile cu bule de aer, deşi proeminenţele erau de mai multe mărimi. Păreau însă umplute realmente cu aer, ceea ce ar fi însemnat că jucau rol de material izolator. Asta însemna că Hollus era endoterm; mamiferele şi păsările terestre folosesc blana sau penele pentru a ţine aerul lângă pielea lor, ca izolaţie, dar ele pot de asemenea să elibereze aerul respectiv, prin zbârlirea blănii, respectiv a penelor.

M-am întrebat în ce fel pielea cu bule de aer putea fi utilizată pentru răcorire; poate că bulele se dezumflau.

– Un… craniu… fascinant, rosti Hollus alternând acum cuvinte întregi între gurile sale. Cât… de… vechi… este?

– În jur de 70 de milioane de ani, am răspuns.

– Exact… ceea… ce… venisem… să… văd.

– Ai spus că eşti savant. Eşti paleontolog, ca mine?

– Parţial, răspunse extraterestrul. Iniţial, domeniul meu a fost cosmologia, dar în ultimii ani studiile mele s-au îndreptat către probleme mai vaste. După cum probabil ai dedus deja, colegii mei şi cu mine am studiat Pământul vostru de ceva timp – îndeajuns pentru a vă învăţa principalele limbi şi pentru a vă studia diversele culturi pe baza emisiunilor de radio şi televiziune. A fost un proces plin de frustrări. Ştiu despre muzica voastră la modă şi tehnologia de preparare a hranei mai multe decât m-ar fi interesat – deşi mă fascinează automatele pentru fabricat paste. Am vizionat, de asemenea, destule evenimente sportive ca să-mi ajungă pentru toată viaţa. Dar informaţii legate de chestiuni ştiinţifice au fost foarte greu de găsit – voi dedicaţi puţine emisiuni unor discuţii detaliate referitoare la aceste domenii. Am senzaţia că ştiu o uriaşă cantitate de informaţii despre unele subiecte specifice şi absolut nimic despre altele. Se

opri puţin. Unele informaţii pur şi simplu nu le-am putut obţine prin urmărirea mass-mediei voastre, nici prin descinderile noastre secrete pe suprafaţa planetei voastre. Asta e adevărat mai ales în privinţa unor subiecte rare, cum ar fi fosilele.

Începuse să mă doară capul din cauza felului în care glasul îi trecea de la o gură la cealaltă.

– Aşadar, doreşti să examinezi specimenele noastre de aici, din MRO?

– Exact, spuse extraterestrul. Ne-a fost uşor să vă studiem flora şi fauna fără a ne deconspira omenirii, dar, după cum ştii, fosilele bine păstrate sunt destul de rare. Cea mai bună cale de a ne satisface curiozitatea cu privire la evoluţia vieţii pe această planetă pare a fi solicitarea de a vedea o colecţie existentă de fosile. Nu-i nevoie să reinventăm roata, ca să zic aşa.

Continuam să fiu uluit de tot ceea ce se întâmpla, dar nu părea să existe nici un motiv pentru a fi necooperant.

– Poţi bineînţeles să ne examinezi specimenele – primim mereu savanţi de la alte centre. Există un domeniu anume care te interesează?

– Da, zise extraterestrul. Mă fascinează extincţiile în masă ca puncte de răscruce în evoluţia vieţii. Ce îmi poţi spune despre aşa ceva?

Am ridicat uşor din umeri; subiectul era de dimensiuni mari.

– În istoria Pământului, cunoaştem cinci extincţii în masă. Prima s-a petrecut la sfârşitul ordovicianului, poate cu 440 de milioane de ani în urmă. A doua a fost la sfârşitul devonianului, acum vreo 365 de milioane de ani. A treia, şi de departe cea mai mare, a fost la sfârşitul permianului, acum 225 de milioane de ani.

Hollus îşi mişcă pediculele, astfel încât cei doi ochi se atinseră pentru o fracţiune de secundă, iar învelişurile lor cristaline scoaseră un cling slab.

– Spune… mai… multe… despre… aceasta.

– În decursul ei, am zis, au dispărut probabil nouăzeci şi şase la sută dintre toate speciile marine şi au murit trei sferturi din toate familiile de vertebrate terestre. La sfârşitul perioadei triasice, cu 210 milioane de ani în urmă, a urmat o altă extincţie în masă, când am pierdut aproape un sfert din toate familiile, incluzând toţi labirintodonţii. A fost probabil crucială pentru ascensiunea dinozaurilor – creaturi ca acela pe care-l ţii în mână.

– Da, spuse Hollus. Continuă.

– În sfârşit, cea mai faimoasă dintre toate extincţiile în masă a avut loc acum 65 de milioane de ani, la sfârşitul cretacicului.

Am arătat iarăşi craniul de *Troodon.*

– Atunci au murit toţi dinozaurii, pterozaurii, mosazaurii, amoniţii şi alţii.

– Creatura aceasta trebuie să fi fost destul de mică, zise Hollus cântărind craniul.

– Aşa este. De la bot la vârful cozii nu măsura mai mult de cinci picioare. Adică un metru şi jumătate.

– A avut şi rude mai mari?

– Oh, da, mai exact pe cele mai mari animale terestre care au trăit vreodată. Însă toate au murit în extincţia aceea, uşurând supremaţia pentru clasa mea – pe care o numim mamifere.

– In… cre… di… bil, spuseră gurile lui Hollus.

Uneori alterna cuvinte întregi între cele două fante pentru vorbire, iar alteori doar silabe.

– Cum aşa?

– În ce fel aţi datat extincţiile? continuă el, ignorându-mi întrebarea.

– Am presupus că tot uraniul de pe Pământ s-a format în acelaşi timp cu planeta, apoi am determinat ratele de înjumătăţire ale izotopului uraniu-238 până la produsul său final, plumb-206, şi al uraniului-235 până la produsul său final, plumb-207. Asta ne-a indicat că planeta noastră are vârsta de 4,5 miliarde de ani. După aceea…

– Bine, rosti o gură, bine, confirmă şi cealaltă. Datele voastre trebuie să fie precise.

Făcu o pauză, după care spuse:

– Încă nu m-ai întrebat de unde vin eu.

M-am simţit ca un idiot. Bineînţeles, avea dreptate; probabil că asta ar fi trebuit să fie prima mea întrebare.

– Scuză-mă. De unde vii?

– De pe a treia planetă a stelei pe care o numiţi Beta Hydri.

În timpul facultăţii de geologie, urmasem şi două cursuri de astronomie şi, în plus, studiasem latina şi greaca – unelte utile pentru un paleontolog. Hydri era genitivul de la Hydrus sau Hidra Australă, căreia unii îi mai spuneau şi Şarpele de Apă, o constelaţie slab vizibilă din apropierea polului sud celest. Iar Beta, desigur, era a doua literă a alfabetului grec, ceea ce însemna că Beta Hydri era a doua stea ca strălucire din constelaţia Hidra Australă, aşa cum se vedea de pe Pământ.

– Cât de departe este? am întrebat.

– Douăzeci şi patru de ani-lumină de-ai voştri, răspunse Hollus, dar nu am venit aici direct. Călătorim de multă vreme şi înainte de a ajunge aici am vizitat alte şapte sisteme stelare. Până acum, călătoria noastră totală a fost de 103 ani-lumină.

Am încuviinţat din cap, încă mut de uimire, apoi, dându-mi seama că repetam gestul pe care-l făcusem mai devreme, am rostit:

– Când mişc capul în sus şi în jos, în felul acesta, înseamnă că sunt de acord, sau „zi mai departe”, sau „în regulă”.

– Ştiu asta, spuse Hollus şi-şi lovi din nou ochii, cu un cling uşor. Gestul acesta are aceeaşi semnificaţie.

Urmă o scurtă pauză.

– Deşi am vizitat deocamdată nouă sisteme stelare, incluzându-le pe acesta şi pe al meu, planeta voastră este abia a treia pe care am găsit forme de viaţă inteligentă. Prima a fost, bineînţeles, planeta mea, iar următoarea a fost a doua planetă a lui Delta Pavonis, o stea aflată la aproape 20 de ani-lumină de aici, dar la numai 9,3 de planeta mea.

Delta Pavonis ar fi a patra stea ca strălucire din constelaţia Pavo, Păunul. Îmi reaminteam că, la fel ca Hydrus, era vizibilă numai din emisfera sudică.

– Aha, am spus.

– În istoria planetei mele, reluă Hollus, au existat tot cinci extincţii majore în masă. Anul nostru este mai lung decât al vostru, însă dacă exprimi datele în ani tereştri, ele au avut loc aproximativ acum 440 de milioane de ani, 365 de milioane de ani, 225 de milioane de ani, 210 de milioane de ani şi 65 de milioane de ani.

Am rămas cu gura căscată.

– Delta Pavonis II, continuă Hollus, a cunoscut, de asemenea, cinci extincţii în masă. Anul lor solar este mai scurt ca al vostru, însă, dacă exprimi datele extincţiilor în ani tereştri, ele au avut loc cu 440, 365, 225, 210 şi 65 de milioane de ani în urmă.

Îmi vuia capul. Şi aşa îmi venea greu să discut cu un extraterestru, dar un extraterestru care debita aiureli era deja prea mult.

– Nu se poate, am rostit. Noi ştim că extincţiile de pe Pământ au fost asociate unor fenomene locale. De exemplu, cea de la sfârşitul permianului a fost cauzată probabil de o glaciaţiune completă, de la un pol la celălalt, iar cea de la sfârşitul

cretacicului pare să fi fost legată de impactul unui asteroid din centura de asteroizi a sistemului nostru solar.

– Şi noi consideram că există explicaţii locale pentru extincţiile de pe planeta noastră, iar wreedii – numele dat de noi pentru rasa inteligentă de pe Delta Pavonis II – au explicaţii ce păreau unice pentru circumstanţele lor locale. A fost un şoc să descoperim că datele extincţiilor în masă de pe planetele noastre erau aceleaşi. Se putea vorbi despre o coincidenţă dacă una sau două dintre cele cinci erau similare, dar ca toate să se întâmple simultan părea imposibil, dacă nu cumva, desigur, explicaţiile noastre anterioare pentru cauzele lor au fost incorecte sau incomplete.

– Şi de aceea aţi venit aici, ca să determinaţi dacă istoria Pământului coincide cu a voastră?

– Parţial, zise Hollus. Şi se pare că ar coincide.

– Pur şi simplu nu văd cum s-ar putea aşa ceva, am negat eu.

Extraterestrul puse cu grijă craniul de *Troodon* pe masă; în mod clar, era obişnuit să manipuleze fosile cu atenţie.

– Iniţial, scepticismul nostru a fost la fel ca al dumitale. Totuşi, cel puţin pe planeta mea şi pe a wreedilor, nu este vorba doar despre o potrivire de date, ci şi de natura efectelor asupra biosferei. Pe cele trei planete, cea mai mare extincţie în masă a fost a treia – cea care pe Pământ marchează sfârşitul permianului. Ţinând seama de ceea ce mi-ai spus, se pare că biodiversitatea a fost eliminată aproape integral pe cele trei planete la data respectivă. O altă similitudine este faptul că evenimentul pe care-l datezi la sfârşitul triasicului de la voi a dus aparent la dominarea principalelor nişe ecologice de o singură clasă de animale. Pe atunci au vieţuit creaturile pe care le numeşti dinozauri, în vreme ce pe planeta mea au fost pentapozii uriaşi poichilotermi, cu sânge rece. Iar ultima extincţie în masă, cea despre care ai spus că s-a petrecut la sfârşitul cretacicului vostru, pare să fi dus la îndepărtarea clasei respective şi aducerea în prim-plan a clasei care domină în prezent. Pe Terra, mamifere ca tine au înlocuit dinozaurii. Pe Beta Hydri III, octopozii homeotermi, cu sânge cald, ca mine, au preluat poziţia centrală de la pentapozi. Pe Delta Pavonis II, formele vivipare au preluat conducerea nişelor ecologice dominate anterior de ovipare.

Tăcu pentru o clipă, după care zise:

– Cel puţin aşa par că stau lucrurile, bazându-mă pe ceea ce

tocmai mi-ai spus. Pentru a determina însă cât de exactă este această sinteză, aş dori să examinez fosilele de aici.

Am scuturat din cap, uluit.

– Nu-mi pot imagina nici cel mai mic motiv pentru care istoria evoluţionistă ar trebui să fie similară pe mai multe planete.

– Un motiv este evident, spuse Hollus şi se dădu câţiva paşi într-o parte; poate că obosise să-şi susţină greutatea corpului, deşi nu-mi puteam imagina ce fel de scaun ar fi putut utiliza. S-ar putea ca această derulare a evenimentelor să fi fost dorită de Dumnezeu.

Am fost realmente bulversat să-l aud vorbind astfel. Majoritatea savanţilor pe care-i cunosc sunt atei sau nu-şi afirmă apartenenţa la vreo religie – iar Hollus afirmase că el însuşi era savant.

– Asta ar fi o explicaţie, am rostit încetişor.

– Şi cea mai logică. Oamenii nu subscriu la un principiu care afirmă că explicaţia cea mai simplă este de preferat?

– Noi îi spunem briciul lui Occam.

– Explicaţia că a fost voinţa Domnului postulează o singură cauză pentru toate extincţiile în masă, ceea ce o face preferabilă.

– Da, cred că da, dacă… – fir-ar al naibii, ştiu că ar fi trebuit să fiu pur şi simplu politicos, să fi dat din cap şi să fi zâmbit, aşa cum fac când ocazionalii zănatici religioşi mă acostează în Galeria dinozaurilor şi vor să ştie cum este cu Potopul lui Noe, dar simţisem că trebuia să vorbesc – dacă crezi în Dumnezeu.

Ochii pediculari ai lui Hollus se deplasară spre deschiderea lor maximă, de parcă m-ar fi privit simultan din ambele părţi.

– Eşti paleontologul cu funcţia cea mai importantă din această instituţie? întrebă el.

– Da, sunt şeful departamentului.

– Nu există alt paleontolog mai experimentat?

M-am încruntat.

– Mai este Jonesy, custodele senior pentru nevertebrate, care este aproape la fel de bătrân ca unele dintre specimenele lui.

– Poate că ar trebui să vorbesc cu el.

– Desigur, dacă doreşti. Dar ce s-a întâmplat?

– Din emisiunile voastre televizate ştiu că în această parte a planetei există multă ambivalenţă în privinţa lui Dumnezeu, cel puţin în rândurile marelui public, totuşi mă surprinde să aud că cineva cu poziţia dumitale nu este personal convins de existenţa

Creatorului.

– În cazul ăsta, Jonesy nu-i cel mai potrivit; el face parte din conducerea CISAP.

– Ce sapă?

– Comisia pentru Investigarea Ştiinţifică a Afirmaţiilor Paranormale. În nici un caz nu crede în Dumnezeu.

– Sunt stupefiat, rosti Hollus şi ochii i se întoarseră de la mine, examinând posterele de pe perete – un Gurche, un Czerkas şi două Kishe.

– Noi tindem să considerăm religia o chestiune personală, am explicat cu blândeţe. Natura credinţei în sine este că omul nu poate fi, de fapt, sigur în privinţa ei.

– Nu mă refer la problemele de credinţă, zise Hollus revenind cu ochii la mine, ci la datele ştiinţifice verificabile. Faptul că trăim într-un univers creat este evident oricui deţine suficientă inteligenţă şi informaţii.

Nu m-am simţit chiar ofensat, dar am fost surprins; comentarii similare auzisem până atunci doar din partea aşa-zişilor savanţi creaţionişti.

– În MRO, am spus, vei găsi mulţi oameni religioşi. De exemplu, Raghubir, pe care l-ai întâlnit la recepţie. Totuşi, nici chiar el n-ar spune că existenţa lui Dumnezeu este un fapt ştiinţific.

– Atunci misiunea mea va fi să te educ în această privinţă, spuse Hollus.

Ce fericire!

– Dacă tu crezi că-i necesar.

– Este, dacă trebuie să mă ajuţi în munca mea. Opinia mea nu este una a minorităţii, deoarece existenţa lui Dumnezeu este o parte fundamentală a ştiinţei atât pe Beta Hydri, cât şi pe Delta Pavonis.

– Mulţi oameni cred că asemenea probleme sunt în afara ştiinţei.

Hollus mă privi din nou ca şi cum aş fi picat la un examen.

– Nimic nu este în afara domeniului ştiinţei, rosti el ferm – o părere cu care, de fapt, eram de acord; totuşi, opiniile noastre au devenit contradictorii la următoarele lui cuvinte. Ţelul primordial al ştiinţei moderne este de a descoperi de ce Dumnezeu a procedat aşa cum a făcut-o şi de a-i determina metodele. Noi nu credem – care este termenul pe care-l folosiţi? – noi nu credem că el flutură pur şi simplu din mâini şi doreşte să apară nişte lucruri. Trăim într-un univers fizic şi El trebuie să fi folosit procese

fizice cuantificabile pentru a-şi atinge scopurile. Dacă într-adevăr El a trasat liniile generale ale evoluţiei pe minimum trei planete, atunci trebuie să ne întrebăm cum a făcut asta. Şi de ce? Ce încearcă el să realizeze? Trebuie să...

În clipa aceea uşa biroului meu se deschise, dezvăluind părul argintiu şi chipul prelung al Christinei Dorati, directorul şi preşedintele muzeului.

– Ce dracu-i asta? rosti ea, întinzând un deget osos spre Hollus.

2

Întrebarea Christinei Dorati mă încremeni. Totul se petrecuse atât de repede, încât nu am avut în mod real timp să înţeleg cât de important era totul. Primul vizitator extraterestru autentic al Pământului venise la noi şi, în loc să anunţ autorităţile – sau măcar pe şefa mea, Christine –, eu stăteam la taifas cu creatura, având genul de discuţii pe care le poartă studenţii noaptea târziu.

Înainte să fi putut însă replica, Hollus se întorsese cu faţa la Dorati; îşi rotise corpul sferic, deplasându-şi către stânga cele şase picioare.

– Salut, spuse el. Numele… meu… este… Ho… llus.

Cele două silabe ale numelui se suprapuseră puţin, o gură începând să vorbească înainte ca cealaltă să fi terminat complet.

Christine era în prezent director cu normă întreagă. Cu ani în urmă, când fusese cercetător activ, lucrase în domeniul textilelor; de aceea era posibil ca originile nepământene ale lui Hollus să nu-i fie evidente.

– Ce-i asta, o glumă? întrebă ea.

– Câtuşi… de… puţin, răspunse extraterestrul cu ciudata lui voce stereofonică. Sunt – ochii lui mă priviră scurt, parcă recunoscând că reproducea ceva ce spusesem eu anterior – … mă poţi considera un savant de la un alt centru.

– Din care centru?

– Beta Hydri, zise Hollus.

– Unde vine asta? întrebă Christine.

Avea o gură mare, ca un bot de cal, şi trebuia să facă un efort conştient pentru a-şi acoperi dinţii cu buzele.

– Este altă stea, am spus. Hollus, dânsa este doctor Christine Dorati, directorul MRO.

– Altă stea? făcu Christine, oprindu-l pe Hollus să răspundă. Haide, Tom! M-a sunat paza şi mi-a spus că-i vorba despre un fel de farsă şi…

– Nu mi-ai văzut nava spaţială? întrebă Hollus.

– Nava spaţială? am rostit eu şi Christine la unison.

– Am aterizat în exteriorul clădirii cu acoperiş emisferic.

Christine intră în cameră, se strecură pe lângă Hollus şi apăsă butonul pentru speaker al telefonului meu Nortel de birou. După aceea tastă un număr de interior.

– Gunther? spuse ea.

Gunther era paznicul de la intrarea personalului, aflată pe aleea dintre muzeu şi planetariu.

– Sunt directorul Dorati. Te rog să ieşi afară şi să-mi spui ce vezi în faţa planetariului.

– Vă referiţi la nava spaţială? se auzi glasul lui Gunther din difuzor. Am văzut-o deja. În acest moment o mulţime uriaşă o înconjoară.

Christine închise telefonul, fără să mai spună „La revedere”. Se uită la extraterestru. Fără îndoială, putea să-i vadă torsul dilatându-se şi contractându-se în timp ce respira.

– Ce… ăăă, ce doreşti? întrebă ea.

– Întreprind o cercetare paleontologică, răspunse Hollus.

În mod surprinzător, cuvântul *paleontologică* – destul de mare şi de complicat, chiar şi pentru un om – nu a fost despărţit de cele două fante pentru vorbire; tot nu înţelesesem regulile ce guvernau comutarea.

– Trebuie să anunţ pe cineva despre asta, vorbi Christine aproape pentru sine. Trebuie să înştiinţez autorităţile.

– Care sunt autorităţile competente într-un asemenea caz? am întrebat-o.

Christine mă privi de parcă era surprinsă că auzisem ce-a spus.

– Poliţia? Poliţia Regală Călare? Ministerul Afacerilor Externe? Nu ştiu. Păcat c-au închis planetariul; poate că acolo ar fi fost cineva care să ştie. Ar trebui poate să-l întreb pe Chen.

Donald Chen era astronomul MRO.

– Poţi anunţa pe cine doreşti, zise Hollus, totuşi te rog să nu faci prea mult tam-tam cu prezenţa mea. Mi-ar stânjeni munca.

– Eşti singurul extraterestru de pe Pământ în clipa de faţă? întrebă Christine. Sau mai sunt şi alţii din rasa dumitale care vizitează alte popoare?

– Deocamdată sunt singurul pe toată suprafaţa planetei, zise

Hollus, deşi în scurt timp vor veni mai mulţi. În nava-mamă, care se află pe orbită sincronă în jurul planetei voastre, se găsesc treizeci şi patru de indivizi.

– Sincronă deasupra cui? întrebă Christine. Deasupra oraşului Toronto?

– Orbitele sincrone trebuie să fie deasupra ecuatorului, i-am spus. Nu poate să existe una deasupra oraşului Toronto.

Hollus îşi întoarse ochii pediculari în direcţia mea; poate că-i crescuse respectul faţă de mine.

– Aşa este, dar fiindcă locul acesta a fost primul nostru obiectiv, nava noastră se află pe orbită pe aceeaşi longitudine. Cred că ţara imediat de sub ea se numeşte Ecuador.

– Treizeci şi patru de extratereştri, repetă Christine parcă încercând să digere ideea.

– Exact, replică Hollus. Jumătate sunt forhilnori ca mine, iar cealaltă jumătate sunt wreedi.

M-am simţit cuprins de un val de încântare. Posibilitatea de a examina o formă de viaţă dintr-un ecosistem necunoscut era copleşitoare; posibilitatea de a examina forme de viaţă din două ecosisteme avea să fie incredibilă. În anii anteriori, pe când eram sănătos, predasem un curs de evoluţie la Universitatea Toronto, dar tot ce ştiam noi despre evoluţie se baza pe o mostră. Dacă am fi putut…

– Nu sunt sigură unde să sun, zise Christine. La naiba, nu sunt sigură cine m-ar crede dacă aş suna.

Chiar în clipa aceea sună telefonul meu. Am ridicat receptorul. Era Indira Salaam, asistenta executivă a Christinei. I-am întins telefonul.

– Da, spuse Christine. Nu, o să rămân aici. Îi poţi conduce tu aici? Grozav. Pa!

Îmi întinse receptorul înapoi.

– Sosesc cei mai buni din Toronto.

– Cei mai buni în ce domeniu? întrebă Hollus.

– Poliţia, i-am răspuns punând receptorul în furcă.

Hollus nu spuse nimic. Christine mă privi.

– Cineva a anunţat poliţia despre nava spaţială şi pilotul ei extraterestru care a intrat în muzeu.

În scurt timp sosiră doi poliţişti în uniformă, însoţiţi de Indira. Toţi trei rămaseră în prag, cu gurile căscate. Un poliţist era costeliv, celălalt destul de îndesat – formele subţire şi robustă de *Homo politistus,* una lângă cealaltă, chiar acolo în biroul meu.

– Trebuie să fie o farsă, vorbi poliţistul slăbănog spre partenerul său.
– De ce toată lumea presupune lucrul acesta? se interesă Hollus. Se pare că voi, oamenii, aveţi o capacitate profundă de a ignora dovezile evidente.
Ochii lui cristalini mă priveau parcă cu subînţeles.
– Cine este directorul muzeului? întrebă poliţistul solid.
– Eu sunt, zise Christine. Christine Dorati.
– Ei bine, doamnă, ce credeţi că ar trebui să facem?
Christine strânse din umeri.
– Nava spaţială blochează traficul?
– Nu, răspunse poliţistul. Se află doar pe terenul planetariului, dar…
– Da?
– Dar, cum să vă spun, aşa ceva ar trebui raportat.
– De acord, zise Christine. Însă cui?
Telefonul meu sună din nou. De data aceasta era asistentul Indirei; n-aveau bani să ţină planetariul deschis, dar asistentele aveau asistenţi.
– Salut, Perry, i-am spus. Stai o clipă.
I-am întins Indirei telefonul.
– Da? făcu ea. Am înţeles. Ăăă, stai o secundă.
Îşi privi şefa.
– A venit CITY-TV. Vor să-l vadă pe extraterestru.
CITY-TV era un post local cunoscut pentru ştirile în direct; sloganul lui era pur şi simplu „Peste tot!”.
Christine se răsuci către poliţişti pentru a vedea dacă aveau ceva de obiectat. Cei doi se priviră şi ridicară din umeri.
– Nu mai putem aduce şi pe alţii aici, rosti Christine. Nu mai încape nimeni în biroul lui Tom.
Se întoarse către Hollus:
– Te deranjează dacă te întorci în Rotondă?
Hollus se legănă în sus şi în jos, însă nu cred că era un semn că ar fi de acord.
– Doresc să îmi continui cercetările, zise el.
– La un moment dat va trebui să vorbeşti şi cu alţi oameni, replică Christine. Poate c-ar fi mai bine s-o faci acum.
– Foarte bine, rosti Hollus fără tragere de inimă.
Poliţistul voinic vorbi în microfonul ataşat la umărul uniformei sale, discutând probabil cu cineva din secţie. Între timp, am pornit toţi pe coridor, spre ascensor. A trebuit să coborâm în

două serii: mai întâi Hollus, Christine şi cu mine, urmaţi de Indira şi poliţişti. I-am aşteptat la parter, după care am ieşit în recepţia boltită a muzeului.

CITY-TV îi numeşte „videografi” pe cameramanii săi – toţi tineri şi îmbrăcaţi după ultima modă. Unul stătea acum alături de o mulţime destul de mare de gură-cască. Aşteptau cu speranţă întoarcerea extraterestrului. Videograful, un canadian nativ cu părul negru legat în coadă, se repezi înainte. Cu sânge de politician, Christine încercă să intre în câmpul de filmare al camerei, dar videograful dorea pur şi simplu să-l filmeze pe Hollus din cât mai multe unghiuri cu putinţă – CITY-TV era cunoscut pentru ceea ce cumnatul meu numeşte „imagini extrasenzoriale”.

Am observat că un poliţist ţinea palma pe tocul pistolului; bănuiesc că şeful lor le spusese să-l protejeze pe extraterestru cu orice preţ.

În cele din urmă, Hollus îşi pierdu răbdarea.

– Cu… certitudine… este… îndeajuns, rosti el către reporterul CITY-TV.

Faptul că putea vorbi în engleză ului mulţimea; cei mai mulţi spectatori sosiseră după ce Hollus şi eu vorbiserăm în recepţie. Brusc, videograful începu să-l asedieze pe extraterestru cu întrebări:

– De unde aţi venit? Ce misiune aveţi? Cât timp aţi făcut până aici?

Hollus se strădui din răsputeri să răspundă – deşi nu pomeni niciodată de Dumnezeu – dar, după două minute, doi bărbaţi în costume albastru-închis intrară în câmpul meu vizual: un negru şi un alb. Îl priviră puţin pe extraterestru, apoi albul păşi în faţă şi zise:

– Pardon.

Avea accent de Québec.

Aparent, Hollus nu-l auzi; continua să răspundă la întrebările videografului.

– Pardon, repetă mult mai tare bărbatul.

Hollus se dădu puţin la o parte.

– Scuze, zise el. Vrei să treci?

– Nu, spuse bărbatul. Vreau să vorbesc cu dumneata. Suntem de la Serviciul de Informaţii al Securităţii Canadiene. Am dori să vii cu noi.

– Unde?

– Într-un loc mai sigur, unde poţi să vorbeşti cu oameni mai avizaţi. Pentru asemenea situaţii există un protocol, deşi a durat câteva minute până l-am găsit. Prim-ministrul a pornit deja spre aeroportul din Ottawa şi suntem pe punctul de a-l anunţa pe preşedintele Statelor Unite.

– Nu, îmi pare rău, zise Hollus şi ochii lui pediculari se rotiră examinând recepţia octogonală şi pe toţi cei dinăuntru, înainte de a reveni la agenţii federali. Am venit aici pentru a întreprinde cercetări paleontologice. Desigur, voi fi încântat să-l salut pe prim-ministrul vostru, dacă va trece pe aici, însă unicul motiv pentru care mi-am deconspirat prezenţa a fost de a putea vorbi cu domnul Jericho.

Arătă spre mine cu un braţ şi videograful se roti să mă filmeze. Mărturisesc că eram destul de agitat.

– Îmi pare rău, domnule, spuse agentul SISC franco-canadian, chiar trebuie să procedăm în felul acesta.

– Nu m-aţi ascultat, zise Hollus. Refuz să merg. Mă aflu aici pentru o muncă importantă şi doresc să o continui.

Cei doi agenţi SISC se uitară unul la celălalt. În cele din urmă, negrul vorbi, cu un uşor accent jamaican:

– Ar fi trebuit să spui: „Duceţi-mă la conducătorul vostru.” Ar fi trebuit *să doreşti* să te întâlneşti cu autorităţile.

– De ce? întrebă Hollus.

Agenţii se uitară din nou unul la celălalt.

– De ce? repetă albul. Pentru că aşa se procedează.

Ochii lui Hollus se îndreptară spre el.

– Bănuiesc că în privinţa aceasta am mai multă experienţă decât voi, rosti el încetişor.

Agentul federal alb scoase un revolver mic.

– Va trebui să insist, zise el.

Poliţiştii avansară şi cel voinic spuse:

– Dorim să vedem nişte legitimaţii.

Agentul negru se conformă; eu nu aveam habar cum ar fi trebuit să arate o legitimaţie SISC, dar poliţiştii părură satisfăcuţi şi se retraseră.

– Acum, rosti negrul, te rugăm să ne însoţeşti.

– Sunt destul de sigur că nu vei folosi arma aceea, zise Hollus, aşa că, fără nici o îndoială, îmi voi vedea de drum.

– Am primit nişte ordine, zise agentul alb.

– Nu am nici un dubiu. De asemenea, nu am nici o îndoială că superiorii voştri vor înţelege că nu aţi putut să le îndepliniţi.

Hollus arătă spre videograful care bâjbâia cu disperare schimbând caseta video. Înregistrarea va dovedi că aţi insistat, că eu am refuzat şi că astfel s-au încheiat lucrurile.

– Nu aşa se tratează un musafir! strigă o femeie din mulţime.

Opinia aceasta părea să fie împărtăşită de toţi cei prezenţi; mai multe voci o susţinură.

– Încercăm să-l protejăm pe extraterestru, spuse agentul alb SISC.

– Pe dracu', făcu unul dintre vizitatorii constanţi ai muzeului. Am văzut *Dosarele X.* Dacă plecaţi de aici cu el, nimeni nu-l va mai vedea vreodată.

– Lăsaţi-l în pace! adăugă un bărbat în vârstă, cu accent european.

Agenţii se uitară la videograf şi negrul îi arătă albului o cameră video de securitate. Cu siguranţă, îşi doreau ca episodul acesta să nu fi fost înregistrat.

– Vă spun politicos, rosti Hollus, că nu mă veţi determina să vă urmez.

– Bine, dar atunci nu vei avea nimic de obiectat, dacă va fi prezent un observator din partea noastră, spuse agentul negru. Cineva care să se asigure că nu vei păţi nimic rău.

– În privinţa aceasta nu-mi fac nici o grijă, zise Hollus.

Christine făcu un pas înainte.

– Sunt directorul şi preşedintele muzeului, se adresă ea celor doi agenţi SISC, după care se întoarse spre Hollus. Sunt sigură că poţi înţelege că am dori să avem o înregistrare, o consemnare a vizitei dumitale aici. Dacă nu te deranjează, vom trimite măcar un cameraman care să vă însoţească, pe tine şi pe domnul Jericho.

Tipul de la CITY-TV se repezi înainte; în mod foarte clar, era încântat să se ofere voluntar.

– Ba mă deranjează, spuse Hollus. Doamnă Dorati, pe planeta mea numai infractorii sunt supuşi unei observaţii permanente; dumneata ai fi de acord să fii urmărită de cineva cât este ziua de lungă, în timp ce lucrezi?

– Ei bine, eu aş…, zise Christine.

– Nici mie nu mi-ar plăcea, spuse Hollus. Vă apreciez ospitalitatea, însă tu, de acolo – arătă el înspre videograf –, eşti reprezentantul unui canal mass-media; îngăduie-mi să dau o declaraţie.

Hollus aşteptă o secundă, timp în care canadianul nativ îşi

regla unghiul camerei.

– Am sosit aici pentru a solicita acces liber la o colecţie vastă de fosile, vorbi tare Hollus. În schimbul acestui acces, voi împărtăşi informaţii acumulate de rasa mea, atunci când voi considera că este momentul şi cazul. Dacă există alt muzeu care să-mi ofere ceea ce caut, voi fi încântat să plec într-acolo. Pur şi simplu…

– Nu, rosti grăbit Christine. Nu, aşa ceva nu va fi necesar. Evident, te vom ajuta în orice mod putem.

Hollus îşi întoarse ochii pediculari de la camera video.

– Atunci îmi pot continua studiile în condiţii pe care le consider acceptabile?

– Da, încuviinţă ea. Da, orice doreşti.

– Cu toate acestea, începu albul de la SISC, Guvernul Canadei va solicita…

– Aş putea la fel de uşor să mă duc în Statele Unite, observă Hollus. Sau în Europa, în China sau…

– Lăsaţi-l să facă ce vrea! răcni un vizitator de vârstă mijlocie.

– Nu doresc să intimidez pe nimeni, vorbi Hollus uitându-se de la un agent federal la celălalt, totuşi nu am nici cel mai mic interes să devin o celebritate sau să fiu restricţionat de către documentarişti sau paznici.

– Cu toată sinceritatea, spuse agentul alb, noi nu deţinem nici un fel de libertate în aplicarea ordinelor primite. Trebuie să ne urmezi şi asta-i tot.

Pediculele ochilor lui Hollus se arcuiră înapoi, astfel încât globii lui oculari cristalini priviră în sus, la mozaicul plafonului în formă de cupolă al Rotondei şi alcătuit din peste un milion de plăcuţe din sticlă veneţiană; poate că acela era echivalentul forhilnor al datului ochilor peste cap. Cuvintele „Pentru ca toţi oamenii să-l cunoască Lucrarea” – un citat, după cum mi se spusese, din Cartea lui Iov – erau inscripţionate într-un pătrat în apexul domului.

După un moment, pediculele reveniră la poziţia anterioară şi se răsuciră câte unul către fiecare agent.

– Ascultaţi-mă, zise Hollus. Am petrecut mai mult de un an pe orbita Terrei, studiindu-vă cultura. Nu sunt atât de nebun încât să cobor aici, punându-mă într-o situaţie care să mă facă vulnerabil.

Vârî un braţ într-un pliu al ţesăturii care-i înfăşură torsul – într-o clipă, celălalt agent SISC avea şi el revolverul în mână – şi scoase

un obiect poliedric de dimensiunea unei mingi de golf. După aceea se deplasă în lateral spre mine şi mi-l întinse. L-am luat; era mai greu decât părea.

– Dispozitivul acesta este un proiector de holoforme, zise Hollus. În clipa aceasta el a înregistrat caracteristicile biometrice ale domnului Jericho şi va funcţiona doar când este ţinut de el. Într-adevăr, îi pot comanda să se autodistrugă, într-un mod destul de spectaculos, dacă îl manevrează altcineva, aşa că vă sfătuiesc să nu i-l luaţi. În plus, proiectorul va funcţiona doar în locuri aprobate de mine, aşa cum este interiorul acestui muzeu. Eu mă aflu aici prin teleprezenţă. În realitate, sunt tot în interiorul navetei, lângă clădirea de alături; unicul motiv pentru care am coborât pe suprafaţa Pământului a fost de a supraveghea predarea proiectorului pe care-l are acum domnul Jericho. Proiectorul acesta foloseşte holografia şi micromanipularea câmpurilor de forţă pentru a da impresia că eu mă găsesc aici şi pentru a-mi îngădui să manevrez obiecte.

Hollus – sau holograma lui – încremeni câteva secunde, ca şi cum adevăratul Hollus ar fi fost preocupat de altceva.

– Gata! anunţă el. Naveta mea se întoarce acum pe orbită, cu persoana mea reală la bord.

Câţiva spectatori se repeziră afară prin vestibulul cu uşi de sticlă al muzeului, probabil pentru a întrezări nava care pleca.

– Nu puteţi face nimic pentru a mă sili să rămân şi nu există nici un mod prin care să-mi puteţi face vreun rău fizic. Nu doresc să fiu nepoliticos, dar contactul între omenire şi rasa mea se va desfăşura potrivit termenilor noştri, nu ai voştri.

Poliedrul din mâna mea emise un piuit pe două tonuri şi proiecţia lui Hollus vibră pentru o secundă, după care dispăru.

– Va trebui, bineînţeles, să predai obiectul, rosti albul.

Am simţit adrenalina năvălindu-mi prin corp.

– Îmi pare rău, am răspuns, însă l-aţi văzut pe Hollus înmânându-mi-l direct. Nu cred că-l puteţi revendica.

– Dar este un artefact extraterestru, zise agentul SISC de culoare.

– Şi? am întrebat.

– Vreau să spun că ar trebui să fie în mâinile Guvernului.

– Şi eu lucrez pentru Guvern, am anunţat sfidător.

– Vreau să spun că ar trebui să fie în mâini sigure.

– De ce?

– Păi, ăăă, pentru că aşa trebuie.

Nu accept un asemenea argument nici măcar din partea fiului meu de şase ani; nu intenţionam să-l accept nici aici.

– Nu vi-l pot preda – aţi auzit ce-a spus Hollus despre explozie. Cred că a fost destul de clar în privinţa felului în care se vor desfăşura lucrurile… iar dumneavoastră, domnilor, nu jucaţi nici un rol aici. De aceea – şi m-am uitat la albul cu accent francez – vă spun *adieu.*

3

Începuse cu opt luni în urmă, cu o tuse.

O ignorasem. Ca un idiot, ignorasem dovada aflată în faţa ochilor mei.

Sunt un om de ştiinţă. Ar fi trebuit să ştiu mai bine.

Îmi spusesem totuşi că era de vină pur şi simplu praful din mediul meu de lucru. Folosim freze dentare pentru a îndepărta sedimentele pietrificate pe fosile. Bineînţeles, purtăm măşti când lucrăm – în majoritatea cazurilor (ne reamintim să ne punem şi ochelari de protecţie – aproape în majoritatea cazurilor). Cu toate acestea, în ciuda sistemului de ventilaţie, în aerul pe care-l respirăm există foarte multă pulbere fină de piatră; o puteţi vedea depusă pe teancurile de cărţi şi hârtii sau pe echipamentele nefolosite.

În plus, eu remarcasem prima dată tusea pe căldura teribilă din luna august a anului trecut; deasupra oraşului Toronto se găsea un strat de inversiune termică şi fuseseră difuzate avertismente privitoare la calitatea aerului. Crezusem că tusea va înceta odată ce plecam din oraş şi urcam spre căsuţa noastră de la ţară. Pe moment, aşa şi păruse.

Apoi însă, când revenisem în sud, tusea reapăruse, dar nici atunci n-o prea băgasem în seamă.

Până ce apăruse sângele.

Foarte puţin.

Iarna, când îmi suflam nasul, îmi curgea adeseori sânge. Asta se poate întâmpla din cauza aerului uscat. Acum însă era sufocanta vară din Toronto. Iar ceea ce produceam nu erau mucozităţi, ci spută adusă din adâncul pieptului meu, manevrată de pe bolta gurii cu vârful limbii şi transferată pe un şerveţel pentru a scăpa de ea.

Spută, cu vinişoare de sânge.

O observasem, totuşi nimic similar nu se mai petrecu timp de câteva săptămâni. De aceea nu mă gândisem prea mult la asta.
Până ce se repetă, pe la sfârşitul lunii septembrie.
Dacă aş fi fost ceva mai atent, aş fi sesizat că tusea mea devenise mai persistentă. Sunt şeful Departamentului de paleobiologie; bănuiesc că ar fi trebuit să fac ceva, să mă fi plâns celor de la întreţinere în legătură cu aerul uscat, cu pulberea minerală care plutea peste tot.
A doua oară, mai mult sânge se găsea în sputa mea.
Iar în ziua următoare şi mai mult.
Şi în ziua următoare tot aşa.
De aceea, până la urmă, m-am programat la doctorul Noguchi.

Simulacrul lui Hollus plecase pe la ora 16:00; în mod normal, eu lucrez până la 17:00, aşa că am mers – m-am *împleticit* ar fi, poate, o descriere mai bună – înapoi în biroul meu şi am rămas aşezat, stupefiat, pentru câteva minute. Telefonul îmi suna întruna, aşa că l-am decuplat; părea că toate canalele mass-media din lume doreau să stea de vorbă cu mine, omul care discutase cu extraterestrul între patru ochi. I-am spus Danei, asistenta departamentului, să transfere toate apelurile la biroul doamnei director Dorati. Christine avea să fie în elementul ei ocupându-se de presă. După aceea, m-am întors la calculator şi am început să introduc însemnări. Îmi dădeam seama că trebuia să păstrez o înregistrare, o cronică a tot ce văzusem şi aflasem. Am scris de zor timp de vreo oră, după care am părăsit MRO pe la intrarea personalului.
O mulţime numeroasă se adunase afară, dar din fericire se strânsese lângă intrarea principală, la jumătate de cvartal depărtare. Am aruncat o privire, căutând orice semn al aterizării navetei spaţiale care se petrecuse mai devreme în cursul zilei; n-am zărit nimic. Am coborât apoi repede treptele de beton în staţia de metrou Museum, cu pereţii placaţi în faianţă de un galben-bej respingător.
La orele de vârf, majoritatea oamenilor merg spre nord, către suburbii. Ca de obicei, eu am luat trenul spre sud, de-a lungul University Avenue, după aceea pe bucla de la staţia Union, apoi intram pe linia Yonge pe care mergeam până la North York Centre; nu era deloc o rută directă, însă mă asiguram că voi sta jos pe toată durata drumului. Desigur, starea mea era evidentă, aşa că mi se oferea adesea loc, dar, spre deosebire de Blanche

DuBois[1], preferam să nu fiu nevoit să depind de bunătatea necunoscuţilor. Ca de obicei purtam în servietă un disc Zip cu fişiere de la muzeu şi câteva printuri ale unor viitoare articole pe care doream să le citesc. Cu toate acestea, îmi era imposibil să mă concentrez.

Un extraterestru sosise în Toronto. Un extraterestru autentic.

Era incredibil.

M-am gândit la asta timp de patruzeci şi cinci de minute cât dura călătoria cu metroul. Şi, privind mulţimea de chipuri din jurul meu – toate culorile, toate rasele, toate vârstele, într-un cuvânt mozaicul reprezentat de Toronto – m-am gândit la impactul evenimentelor de azi asupra istoriei omenirii. M-am întrebat dacă Raghubir sau eu aveam să sfârşim prin a fi menţionaţi în articolele din enciclopedii; extraterestrul venise să mă vadă pe mine – sau cel puţin pe cineva cu funcţia mea – totuşi prima lui conversaţie (îmi luasem o pauză pentru a privi înregistrarea camerei video de securitate) fusese purtată cu Raghubir Singh.

Metroul se goli de mulţi pasageri la Union, iar la Bloor coborâră şi mai mulţi. Până când a ajuns la North York Centre – penultima staţie a liniei – existau locuri libere pentru toţi cei care doreau să stea jos, deşi, ca întotdeauna, unii, după ce înduraseră în picioare mai toată călătoria, dispreţuiau acum scaunele goale, ca şi cum aceia dintre noi care găsiserăm un loc să ne aşezăm am fi făcut parte dintr-o specie mai nevolnică.

Am coborât din metrou. Aici, pereţii erau acoperiţi cu faianţă albă, mult mai uşor de suportat decât cea din staţia Museum. North York fusese, pe când m-am născut eu, un sătuc, după aceea târguşor, apoi orăşel de sine stătător, pentru ca, în cele din urmă, prin alt decret al guvernării Harris, să fie asimilat alături de toate celelalte suburbii-satelit în megalopolisul Toronto aflat în plină extindere. Am mers pe jos cele patru cvartale – două spre vest şi două spre nord – de la North York Centre până la locuinţa noastră de pe Ellerslie. Floricelele de primăvară începuseră să-şi sumeţească vârfurile şi zilele deveniseră considerabil mai lungi.

Ca de obicei, Susan, care era contabilă la o firmă în apropierea staţiei Sheppard and Leslie, a ajuns prima acasă; îl luase pe Ricky de la centrul de îngrijire a copiilor, unde stătea după orele

[1] Personaj din piesa lui Tennessee Williams *Un tramvai numit dorinţă.*

de şcoală, şi începuse să pregătească cina.

Numele de fată al lui Susan fusese Kowalski; părinţii ei veniseră în Toronto din Polonia, la scurtă vreme după al Doilea Război Mondial, după ce petrecuseră o vreme într-un lagăr pentru imigranţi. Avea ochi căprui, pometţi înalţi, nas micuţ şi o strungăreaţă delicioasă. Când ne cunoscusem, părul îi era cafeniu-închis şi îl păstrase aşa graţie vopselei de păr. În anii 1960, ne dăduserăm în vânt după *The Mamas and the Papas, Simon & Garfunkel* şi *Peter, Paul and Mary;* în prezent, amândoi ascultam muzică *new country* – Deana Carter, Martina McBride şi Shania Twain; de altfel, când am intrat pe uşă, se auzea ultimul disc scos de Shania.

Cred că asta îmi place mai mult decât orice altceva: să vin acasă şi să aud cântând încetişor muzica, să simt mirosul mâncării gătite, să-l aud pe Ricky urcând în fugă scările de la demisol şi s-o văd pe Susan ieşind din bucătărie pentru a mă săruta – adică exact ceea ce făcu şi acum.

– Bună, iubitule, rosti ea. Cum a fost azi?

Nu ştia. Nu auzise. Ştiam că Persaud, şeful ei, interzicea să se asculte radioul la serviciu, iar Susan prefera să asculte cărţi audio în timp ce şofa. M-am uitat la ceas; era şase fără zece – de la plecarea lui Hollus nu trecuseră nici măcar două ore.

– Bine, am rostit, dar cred că nu mi-am putut ascunde prea bine surâsul.

– De ce zâmbeşti? mă întrebă ea.

Am lăsat surâsul să mi se întindă pe toată faţa.

– O să vezi.

În clipa aceea apăru Ricky. M-am aplecat şi i-am zburlit părul blond, asemănător cu al meu când fusesem de vârsta lui; o coincidenţă plăcută. Părul meu devenise castaniu în adolescenţă şi sur pe la cincizeci de ani, dar reuşisem să-l păstrez aproape pe tot până acum câteva luni.

Susan şi cu mine am aşteptat să avem un copil – şi s-a dovedit că aşteptasem prea mult. L-am înfiat pe Ricky pe când n-avea decât o lună; era atât de mic încât chiar noi am fost cei care i-am pus numele: Richard Blaine Jericho. Cei care nu ştiau că-i înfiat spuneau uneori că avea ochii lui Susan şi nasul meu. Era un puşti de şase ani tipic – genunchi juliţi, membre slăbănoage şi păr vâlvoi. Şi era un puşti isteţ, slavă Domnului! Nici eu, nici Susan nu suntem sportivi; amândoi ne câştigăm existenţa cu ajutorul minţii. Nu sunt sigur ce fel de relaţie aş fi avut cu el dacă n-ar fi

fost inteligent. Ricky e blând din fire şi se adaptează repede la persoane noi, totuşi de vreo două săptămâni se pare că un bătăuş îl tot sâcâie pe drumul către şcoală. Nu putea să priceapă de ce i se întâmpla aşa ceva.

Îl înţelegeam perfect.

– Cina-i aproape gata, anunţă Susan.

M-am dus în baia de la etaj şi m-am spălat. Deasupra chiuvetei era, desigur, o oglindă; m-am străduit să nu-mi privesc chipul în ea. Lăsasem deschisă uşa de la baie şi Ricky veni după mine. L-am ajutat să se spele pe mâini, inspectându-le după ce terminase, apoi împreună cu el am coborât în sufragerie.

Am avut dintotdeauna o predispoziţie pentru îngrăşare, dar de mulţi ani izbutisem s-o ţin sub control, urmând o dietă strictă. Recent însă primisem o broşură în care scria:

Dacă nu poţi să mănânci prea mult, este important ca alimentele pe care le mănânci să fie hrănitoare. Ele ar trebui să conţină de asemenea cât mai multe calorii. Poţi spori aportul de calorii adăugând în mâncare unt sau margarină; combinând supele cu lapte sau cu smântână în proporţii egale; bând şodou şi milkshake; adăugând smântână sau brânză topită pe legume; şi ciugulind alune, seminţe, unt de arahide şi pişcoturi.

Cândva îmi plăcuseră toate alimentele acelea, dar le evitam de decenii bune. Acum ar fi trebuit să le mănânc – însă nu le mai găseam deloc apetisante.

Susan făcuse pulpe de pui la rotisor, presărate cu pesmet de orez; gătise, de asemenea, mazăre verde şi cartofi piure cu smântână şi, pentru mine, un castronaş plin cu brânză topită ca s-o torn peste cartofi. Pregătise în plus milkshake-uri cu ciocolată, o necesitate pentru mine şi un desert minunat pentru Ricky. Nu era corect, ştiam, ca ea să fie nevoită să gătească totul. De obicei o făceam cu rândul, dar de un timp eu nu mai puteam, îmi făceau rău mirosurile.

M-am uitat din nou la ceas; se apropia ora 18. În familie aveam o regulă: deşi vizibil din bucătărie, televizorul din sufragerie era întotdeauna închis în timpul meselor. În seara asta însă am făcut o excepţie: m-am ridicat de la locul meu de la masă, l-am deschis pe *CityPulse, Ştirile de la ora 18* şi mi-am lăsat soţia şi fiul să privească, cu gurile căscate, înregistrările de amatori ale aterizării navei extraterestre şi scenele pe care videograful le filmase cu mine şi Hollus.

– Dumnezeule, repeta Susan cu ochii holbaţi. Dumnezeule!

– Ce *marfă-i!* spuse Ricky privind imaginile trăsnite, luate de către videograf în Rotondă.

Am zâmbit spre fiul meu. Avea, bineînţeles, dreptate. Era marfă rău, marfă de marfă.

4

Liderii statelor terestre nu erau prea încântaţi pentru că extratereştrii nu păreau să fie interesaţi să viziteze ONU, Casa Albă, Parlamentul European, Kremlinul, Parlamentul Indian, Knessetul sau Vaticanul, instituţii care le-au transmis imediat invitaţii. Cu toate acestea, a doua zi devreme, pe Pământ descinseseră alţi opt extratereştri – sau avatarurile lor holografice; toţi erau forhilnori.

Unul vizita un spital de psihiatrie din West Virginia; era aparent fascinat de comportamentele umane neobişnuite, mai cu seamă de schizofrenia acută. Părea că extraterestrul se arătase iniţial la o instituţie similară din Louisville, statul Kentucky, dar nu fusese mulţumit de nivelul de cooperare oferit şi de aceea făcuse exact aşa cum ameninţase Hollus – plecase şi se dusese într-un loc mai primitor.

Alt extraterestru era în Burundi, trăind cu un grup de gorile de munte, care păreau să-l fi acceptat fără mari probleme.

Al treilea se ataşase de un avocat public din San Francisco şi era văzut participând la procese.

Al patrulea se afla în China şi se părea că locuia cu un cultivator de orez dintr-un sat izolat.

Al cincilea era în Egipt, participând la săpăturile arheologice de lângă Abu Simbel.

Al şaselea se găsea în nordul Pakistanului şi examina flori şi copaci.

Altul era văzut plimbându-se prin diverse locuri: pe lângă vechile lagăre de exterminare din Germania, prin piaţa Tienanmen şi printre ruinele din Kosovo.

Şi, din fericire, ultimul se pusese la dispoziţia mass-mediei din toată lumea, în Bruxelles. Vorbea fluent engleza, franceza, japoneza, chineza (atât dialectul mandarin, cât şi cel cantonez), hindi, germana, spaniola, olandeza, italiana, ebraica şi multe alte limbi (şi reuşea să imite accentul britanic, scoţian, pe cel din

Brooklyn, texan, jamaican şi altele, în funcţie de persoana cu care discuta).

Chiar şi aşa, nenumăraţi oameni doreau să stea de vorbă cu mine. Noi aveam numărul de telefon trecut la secret. Făcusem asta cu câţiva ani în urmă, după ce nişte fanatici începuseră să ne hărţuiască în urma unei dezbateri publice pe care o avusesem cu Duane Gish, de la Institutul pentru Cercetarea Creaţiei. Totuşi, a trebuit să deconectăm telefonul; începuse să sune din clipa în care extraterestrul apăruse la ştiri. Dar, spre surprinderea şi încântarea mea, am izbutit să dorm neîntors în noaptea aceea.

În ziua următoare, când am ieşit din staţia de metrou, pe la ora 9:15, în faţa muzeului era adunată o mulţime imensă; muzeul se deschidea pentru public abia peste patruzeci şi cinci de minute, dar oamenii aceştia nu veniseră să vadă exponatele. Purtau pancarte pe care scria „Bun venit pe Pământ!”, „Luaţi-ne cu voi!” şi „Putere extraterestră!”.

Cineva din mulţime mă reperă, strigă şi arătă spre mine, iar gloata dădu năvală. Din fericire, mă aflam destul de aproape de scara ce ducea la intrarea personalului şi am pătruns în MRO înainte de a putea fi acostat.

M-am grăbit spre biroul meu, unde am aşezat în mijlocul mesei proiectorul de holoforme de mărimea unei mingi de golf. După vreo cinci minute, piui de două ori şi Hollus – sau, în orice caz, proiecţia lui holografică – apăru în faţa mea. Azi purta o ţesătură diferită înfăşurată în jurul torsului: aceasta avea culoarea somonului şi era imprimată cu hexagoane negre; nu mai era prinsă cu un disc ornat, ci cu un ac de argint.

– Mă bucur să te revăd, i-am spus.

În ciuda afirmaţiilor pe care le făcuse ieri, mă temusem că n-avea să mai revină niciodată.

– Dacă… este… ad… mi… si… bil, zise Hollus, voi… apărea… zilnic… cam… la… această… oră.

– Ar fi absolut fantastic, am încuviinţat.

– Desigur, spuse Hollus, stabilirea coincidenţei dintre datele celor cinci extincţii în masă pe toate cele trei planete locuite este abia începutul muncii mele.

Am aprobat din cap. Chiar dacă era acceptată ipoteza intervenţiei divine propusă de Hollus, simultaneitatea dezastrelor pe mai multe planete nu demonstra decât faptul că Dumnezeul lui fusese cuprins de o serie de accese de furie necontrolată.

Forhilnorul continuă:

– Doresc să studiez detaliile dezvoltărilor evoluţioniste asociate extincţiilor în masă. În mod superficial, s-ar părea că fiecare extincţie a fost concepută pentru a împinge formele de viaţă supravieţuitoare în direcţii specifice, totuşi doresc o confirmare în această privinţă.

– În cazul acesta, am zis, ar trebui să începem prin examinarea fosilelor imediat anterioare şi imediat posterioare fiecărei extincţii.

– Exact, rosti Hollus agitând nerăbdător din pediculele oculare.

– Vino cu mine, am spus.

– Dacă vrei să te urmez, explică el, trebuie să iei proiectorul cu tine.

Am încuviinţat, încă neobişnuit cu această idee a teleprezenţei, şi am ridicat obiectul de pe masă.

– Va funcţiona la fel de bine şi dacă îl pui într-un buzunar, zise Hollus.

Aşa am şi făcut, apoi l-am condus în uriaşa sală a colecţiilor Departamentului de paleobiologie din subsolul Centrului custozilor; pentru a ajunge acolo, n-a fost nevoie să trecem prin vreo zonă publică a muzeului.

Sala colecţiilor era ticsită cu fişete din metal şi rafturi deschise ce găzduiau fosile preparate, dar şi nenumărate prelevări de mulaj din ghips de pe teren, unele încă nedesfăcute la o jumătate de secol după ce fuseseră aduse la muzeu. Am început prin a trage un sertar ce conţinea capete de peşti agnaţi din ordovician. Hollus le-a examinat, manevrându-le cu delicateţe. Câmpurile de forţă proiectate de holoformă păreau să definească o soliditate care se potrivea cu forma fizică a extraterestrului. Ne-am ciocnit de câteva ori în timp ce ne deplasam pe coridoarele înguste din sala colecţiilor, şi mâinile mele le-au atins pe ale lui în repetate rânduri, când i-am întins fosile. Ori de câte ori forma lui proiectată îmi atingea pielea, simţeam o furnicătură ca de electricitate statică, unica indicaţie a faptului că el nu se afla în realitate acolo.

Pe când cerceta craniile solide şi stranii, am comentat că ele aveau un aspect extraterestru. Hollus păru uimit de remarca mea.

– Sunt… curios, zise el, care… sunt… concepţiile… tale… despre… viaţa… extraterestră.

– Crezusem că ştii totul în privinţa asta, am replicat zâmbind. Analize rectale şi aşa mai departe.

– Se împlineşte un an de când urmărim emisiunile voastre TV, dar bănuiesc că aveţi şi materiale mult mai interesante decât cele pe care le-am vizionat.

– Ce anume aţi văzut?

– O emisiune cu un savant şi familia lui care sunt extratereştri.

Am avut nevoie de o clipă ca să o recunosc.

– Ah, am spus. Aceea este *A treia planetă de la Soare.* Este o comedie.

– Este o chestiune de gusturi, spuse Hollus. Am văzut, de asemenea, programul cu doi agenţi federali care caută extratereştri.

– *Dosarele X,* am rostit.

Îşi lovi ochii unul de altul în semn de aprobare.

– Mi s-a părut frustrant. Vorbeau întruna despre extratereştri, dar aproape niciodată nu vedeai vreunul. Mai instructivă a fost o producţie de artă grafică despre copiii oamenilor.

– Mai oferă-mi un indiciu, i-am cerut.

– Unul dintre ei se numea Cartman, răspunse Hollus.

Am izbucnit în râs.

– *South Park!* Mă mir că după ce l-aţi vizionat nu v-aţi făcut bagajele să plecaţi acasă. Cu certitudine însă îţi pot oferi nişte exemple mai bune.

Am privit prin sala colecţiilor. La capătul opus, cercetând arhiva de microfosile din pliocen, am zărit un student de la masterat.

– Abdus! l-am strigat.

Tânărul ridică privirea, surprins. I-am făcut semn cu mâna, chemându-l la noi.

– Da, Tom? zise el după ce ajunse lângă noi, deşi se uita spre Hollus, nu spre mine.

– Poţi să dai o fugă până la Blockbuster ca să-mi cumperi nişte casete video? Studenţii la master erau utili pentru tot felul de servicii. Păstrează chitanţa şi Dana o să ţi-o deconteze.

Cererea era suficient de neaşteptată pentru ca Abdus să înceteze să-l mai privească pe extraterestru.

– Da, sigur, spuse el. Cum să nu.

I-am zis ce doream şi o şterse imediat.

Împreună cu Hollus am continuat să examinăm specimenele din ordovician până pe la amiază, când ne-am întors în biroul meu. Bănuiam că formele de viaţă inteligentă trebuiau să se hrănească, indiferent din ce parte a Universului ar fi provenit. În

acelaşi timp mă gândeam că forhilnorul putea fi iritat de faptul că trebuia să fac o pauză de prânz (şi chiar mai iritat că, după ce ne oprisem din muncă, eu nu mâncam mare lucru). El însă mâncă împreună cu mine, deşi, desigur, o făcea la bordul navei-mamă, pe orbită deasupra Ecuadorului. Era straniu: avatarul lui, care se pare că imita orice gest ar fi făcut corpul adevărat, executa o serie de mişcări prin care mâncarea era transferată în fanta sa bucală – o despicătură orizontală în partea superioară a torsului, ce se putea zări printr-o despicătură a ţesăturii care-l înfăşură. Hrana era, bineînţeles, invizibilă pentru mine, aşa încât Hollus aducea cu un Marcel Marceau extraterestru, mimând procesul îngurgitării.

Pe de altă parte, eu aveam nevoie de hrană reală. Susan îmi pusese o cutie de suc nutritiv Boost de banane şi căpşuni şi două pulpe de pui rămase de la cina de aseară. Am băut sucul vâscos şi am mâncat jumătate dintr-o pulpă. Îmi părea rău că nu aveam altceva de mâncare; mă simţeam puţin cam primitiv, folosindu-mi dinţii pentru a smulge carnea de pe oase în faţa extraterestrului, deşi Hollus putea să înfulece foarte bine hamsteri vii fără ca eu să am habar.

În timp ce mâneam, eu şi Hollus am privit casetele video aduse de Abdus; cerusem Departamentului de educaţie să-mi împrumute un televizor cu videorecorder.

Prima casetă era *Arena,* un episod din seria originală *Star Trek;* am pus imediat stop-cadru pe un prim-plan al lui Spock.

– Îl vezi? am întrebat. El e un extraterestru – un vulcanian.

– Seamănă… cu… un… om, observă Hollus care putea să mănânce şi să vorbească simultan.

– Priveşte-i urechile.

Ochii pediculari ai lui Hollus încetară să se mai legene.

– Şi *asta* îl face extraterestru?

– Ei bine, am spus, cel care interpretează acest personaj este un om – un actor numit Leonard Nimoy. Dar, într-adevăr, urechile au rolul de a sugera caracterul lui extraterestru; serialul acesta a fost turnat cu buget mic.

Am făcut o pauză, apoi am adăugat:

– De fapt, Spock este jumătate extraterestru şi jumătate om.

– Cum se poate aşa ceva?

– Mama lui era pământeană, iar tatăl era vulcanian.

– Biologic, este lipsit de sens, zise Hollus. Ar fi mai real să poţi încrucişa o căpşună cu un om – cel puţin ele au evoluat pe

aceeaşi planetă.

Am zâmbit.

– Crede-mă, o ştiu prea bine. Dar stai aşa, în episodul ăsta mai apare un extraterestru.

Am derulat repede înainte o vreme, după care am apăsat iarăşi butonul pentru redare.

– Ăsta-i un gorn, am rostit indicând reptila verde şi fără coadă, cu ochi compuşi, care purta o tunică aurie. El e căpitanul altei nave. Drăguţ, nu? Mi-a plăcut dintotdeauna – îmi amintea de un dinozaur.

– Chiar aşa, făcu Hollus. Ceea ce înseamnă, iarăşi, că are un aspect mult prea terestru.

– Ei bine, i-am explicat, este un actor într-un costum de cauciuc.

Ochii lui mă priviră de parcă aş fi fost din nou Domnul De-Parcă-Nu-E-Evident.

Ne-am uitat o vreme la gorn, care se clătina pe puntea navei; după aceea am scos caseta şi am introdus *Călătorie spre Babel.* Nu am derulat totuşi înainte, ci am lăsat să ruleze secvenţele de avanpremieră din episod.

– Îi vezi? am rostit. Ăştia sunt părinţii lui Spock. Sarek este get-beget vulcanian, iar Amanda, femeia de-acolo, este sută la sută pământeană.

– Incredibil, comentă Hollus. Oamenii cred că asemenea încrucişări între specii sunt posibile?

Am ridicat uşor din umeri.

– Este totuşi science-fiction, am precizat. E divertisment.

Am derulat repede înainte, până la recepţia diplomatică.

Un extraterestru îndesat, cu nasul ca un rât, îl acostă pe Sarek. „Nu, *tu”,* mârâi el. *„Tu* cum votezi, vulcanianule Sarek?”

– Ăla este un tellarit.

Apoi mi-am amintit şi am precizat:

– Se numeşte Gav.

– Seamănă cu un porc de-al vostru, zise Hollus. Şi repet: prea terestru.

Am derulat înainte.

– Ăsta-i un andorian.

Pe ecran se vedea un umanoid mascul cu piele albastră şi păr alb, cu două antene groase, segmentate, ce-i ieşeau din creştetul capului.

– Pe el cum îl cheamă? întrebă Hollus.

Era Shras, dar, dintr-un motiv pe care nu-l puteam preciza, mă stânjenea că ştiam asta.

– Nu mai ţin minte, am răspuns şi am introdus altă casetă: versiunea ediţiei speciale din *Războiul Stelelor,* în propria ei cutie elegantă.

Am derulat repede până la secvenţa din cantină. Lui Hollus îi plăcu de Greedo – vânătorul de recompense ca o insectă a lui Jabba, care-l ameninţă pe Han Solo –, ca şi de Hammerhead şi alţi câţiva, însă continua să aprecieze că omenirea nu izbutise să ofere portretizări realiste ale vieţii extraterestre. Desigur, nu l-am contrazis.

– Totuşi, zise el, regizorii voştri au realizat corect un lucru.

– Care anume? m-am mirat.

– Atât la recepţia diplomatică, dar şi la scena din bar, toţi extratereştrii prezentaţi păreau să aibă acelaşi nivel de tehnologie.

M-am încruntat.

– Ăsta mi s-a părut dintotdeauna unul dintre aspectele cel mai puţin credibile. Ţinând seama de faptul că Universul are vreo 12 miliarde de ani…

– Valoarea precisă, interveni Hollus, este 13,93422 miliarde, măsurată în ani tereştri, bineînţeles.

– Mă rog, cum spui tu. Aşadar, Universul are vârsta de 13,9 miliarde de ani, iar Pământul de numai 4,5 miliarde de ani. Trebuie să existe planete mult, mult mai bătrâne decât a noastră, dar şi altele mult, mult mai tinere. M-aş fi aşteptat ca unele rase inteligente să fie cu milioane, dacă nu cu miliarde de ani mai avansate decât noi, iar altele să fie cel puţin ceva mai primitive.

– O rasă cu doar vreo două decenii mai puţin avansată ca voi, spuse Hollus, nu ar deţine transmisiunile radio sau zborul spaţial şi astfel ar fi nedetectabilă.

– Adevărat, totuşi m-aş aştepta ca destule rase să fie mult mai avansate decât noi… ca, ei bine, ca voi, de exemplu.

Ochii lui Hollus se priviră între ei – o expresie de surpriză?

– Noi, forhilnorii, nu suntem cu mult mai avansaţi decât rasa voastră – poate cu vreun secol, cel mult; în tot cazul, nu cu mai mult de atât. Mă aştept ca în câteva decenii, fizicienii voştri să realizeze saltul care vă va permite să folosiţi fuziunea pentru a accelera în mod economic navele spaţiale până foarte aproape de viteza luminii.

– Serios? Grozav! Dar… dar ce vârstă are Beta Hydri?

Ar fi fost o coincidenţă remarcabilă să aibă aceeaşi vârstă cu Soarele Pământului.

– Cam 2,6 miliarde de ani tereştri.

– Cu puţin peste jumătatea vârstei Soarelui nostru.

– Soare? întrebă gura stângă a lui Hollus.

– Aşa denumim steaua planetei noastre, când dorim s-o deosebim de alte stele, am explicat. Însă, dacă Beta Hydri este aşa de tânără, mă surprinde că aveţi vertebrate pe planeta voastră, ca să nu mai amintesc de viaţa inteligentă.

Hollus căzu pe gânduri.

– Când a apărut viaţa pe Pământ?

– Este sigur că am avut forme de viaţă acum 3,8 miliarde de ani – există fosile cu vârsta aceasta – şi s-ar putea ca începuturile vieţii să se situeze în urmă cu 4 miliarde de ani.

Extraterestrul păru neîncrezător.

– Iar primele animale cu coloană vertebrală au apărut doar acum o jumătate de miliard de ani, nu? Aşadar a fost nevoie de aproximativ 3,5 miliarde de ani de la originea vieţii până la primele vertebrate?

Îşi legănă torsul.

– Viaţa a apărut pe planeta mea când aceasta avea vârsta de 350 de milioane de ani, iar vertebratele au apărut peste numai 1,8 miliarde de ani.

– Mă întreb de ce a durat atât de mult aici?

– După cum ţi-am spus, rosti Hollus, dezvoltarea vieţii pe ambele noastre planete a fost manipulată de Dumnezeu. Poate că ţelul lui sau al ei a fost apariţia simultană a mai multor forme de viaţă înzestrate cu raţiune.

– Aha, am rostit pe un ton nesigur.

– Dar chiar dacă asta nu ar fi adevărat, urmă Hollus, există şi alt motiv pentru care toate rasele capabile de călătorii spaţiale să aibă aproximativ aceeaşi dezvoltare.

Ceva mă zgândărea într-un colţişor al minţii, ceva ce văzusem odată pe Carl Sagan explicând la televizor: ecuaţia Drake. Ecuaţia aceea avea mai mulţi termeni, printre care rata de formare a stelelor în galaxie, procentul de stele ce pot avea planete şi aşa mai departe. Înmulţind toţi termenii aceia între ei, se presupunea că se poate estima numărul de civilizaţii inteligente care ar putea exista în prezent în Calea Lactee. Nu mai ţin minte toţi termenii, dar mi-l amintesc pe cel final…

deoarece m-a îngrozit când l-a discutat Sagan.

Termenul final era durata de viaţă a unei civilizaţii tehnologice: numărul de ani dintre inventarea radioului şi extincţia rasei. Oamenii au început să folosească în mod serios comunicaţiile radio prin anii 1920; dacă Războiul Rece s-ar fi „înfierbântat”, existenţa noastră ca specie tehnologică ar fi putut să fie de numai treizeci de ani.

– Te referi la durata de viaţă a unei civilizaţii? am spus. La timpul care va trece până se va autodistruge?

– Presupun că aceasta este o posibilitate, zise Hollus. În mod cert, rasa mea a cunoscut o perioadă dificilă până a învăţat să folosească cu înţelepciune puterea nucleară.

Tăcu câteva clipe, apoi adăugă:

– Mi s-a dat de înţeles că mulţi oameni suferă de probleme psihice.

M-a surprins schimbarea neaşteptată a subiectului.

– Ăăă, da. Cred că-i adevărat.

– Ca şi mulţi forhilnori, încuviinţă Hollus. E o altă problemă: cu cât tehnologia avansează, cu atât capacitatea de a distruge întreaga rasă devine mai accesibilă. În cele din urmă, ea ajunge nu doar în mâinile guvernelor, ci şi ale indivizilor – dintre care unii sunt dezechilibraţi.

Ideea era zguduitoare. Un termen nou în ecuaţia Drake: *f(Ţ),* fracţiunea membrilor rasei care sunt ţicniţi. Simulacrul lui Hollus se apropie de mine.

– Dar nu aceasta este problema principală. Ţi-am spus că rasa mea, forhilnorii, au stabilit contactul cu altă rasă tehnologică, wreedii, înainte de a vă întâlni pe voi. De fapt, i-am întâlnit prima dată acum vreo şaizeci de ani; i-am descoperit ajungând la Delta Pavonis.

Am încuviinţat din cap.

– Şi ţi-am mai spus că nava mea, *Merelcas,* a vizitat alte şase sisteme stelare, înainte de cel natal al wreedilor şi de al vostru. Nu ţi-am spus însă şi faptul că toate acele şase sisteme stelare au găzduit, cândva, rase inteligente. Planetele stelelor pe care voi le numiţi Epsilon Indi, Tau Ceti, Mu Cassiopeia A, Eta Cassiopeia A, Sigma Draconis şi Groombridge 1618 au fost locuite cândva de forme de viaţă native, înzestrate cu inteligenţă.

– Dar nu mai sunt locuite şi în prezent?

– Exact.

– Ce aţi descoperit? am întrebat. Ruine bombardate?

Mintea îmi era plină cu imagini de arhitectură extraterestră bizară, răsucită, topită şi carbonizată de explozii nucleare.

– Niciodată.

– Atunci… ce?

Hollus îşi desfăcu braţele şi-şi legănă torsul.

– Oraşe abandonate, unele foarte vechi, unele atât de vechi încât fuseseră adânc îngropate.

– Abandonate? Vrei să spui că locuitorii lor plecaseră?

Ochii forhilnorului se atinseră în semn afirmativ.

– Unde?

– Întrebarea aceasta continuă să nu aibă răspuns.

– Altceva mai ştiţi despre rasele acelea?

– O mulţime de lucruri. Au lăsat în urmă artefacte şi înregistrări, iar în unele cazuri corpuri fosilizate sau înhumate.

– Şi?

– La sfârşitul existenţei lor, toate erau comparabil de avansate; nici una nu construise maşinării pe care să nu le putem înţelege. Într-adevăr, varietatea de forme ale corpurilor era fascinantă, însă toate erau – cum spuneţi voi, oamenii? – „viaţă aşa cum o cunoaştem noi”. Toate se bazau pe carbon şi pe ADN.

– Serios? Şi voi şi wreedii aveţi ADN?

– Da.

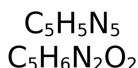
– Fascinant.

– Poate că nu, zise Hollus. Noi credem că ADN-ul este singura moleculă capabilă să dirijeze viaţa; nici o altă substanţă nu are proprietăţile sale de autocopiere, stocare de informaţii şi compactibilitate. Capacitatea ADN-ului de a se comprima într-un spaţiu foarte mic face posibilă existenţa sa în nucleele celulelor microscopice, deşi o moleculă de ADN desfăşurată are lungimea de peste un metru.

– În cursul de evoluţie pe care l-am predat, am rostit, am analizat posibilitatea ca altceva decât ADN-ul să fi putut juca acelaşi rol; n-am descoperit niciodată o alternativă care să fie adecvată măcar pe departe. ADN-ul extraterestru utilizează aceleaşi patru baze: adenină, timină, guanină şi citozină?

– Acestea sunt cele patru? întrebă Hollus.

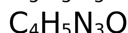
Brusc, proiectorul lui de holoforme materializă între noi patru formule chimice verzi şi strălucitoare:

$$C_5H_5N_5$$

$$C_5H_6N_2O_2$$

Am mijit ochii la ele; trecuse destulă vreme de când studiasem biochimia.

– Ăăă… da. Da, ele sunt.

– Atunci răspunsul este afirmativ, rosti Hollus. Peste tot unde am găsit ADN, se utilizează aceste patru baze.

– Noi am dovedit însă în laborator că puteau fi folosite şi alte baze; am creat chiar ADN artificial, care foloseşte şase baze, nu patru.

– Fără îndoială, pentru aşa ceva au fost necesare operaţiuni extraordinare, comentă Hollus.

– Nu ştiu, cred că da.

Mă gândeam la altceva.

– Alte şase planete locuite, am rostit încercând să mi le imaginez.

Planete extraterestre. Planete moarte.

– Alte şase planete locuite, am repetat. Toate pustii.

– Corect.

Am căutat termenul potrivit.

– Mi se pare… înfricoşător.

Hollus nu mă contrazise.

– Pe orbita lui Sigma Draconis II, zise el, am găsit o flotilă de nave spaţiale.

– Crezi că nişte invadatori au distrus viaţa indigenă?

– Nu, răspunse Hollus. În mod clar, navele fuseseră construite de aceeaşi rasă care construise oraşele abandonate de pe planeta de dedesubt.

– Aşadar, ei construiau nave spaţiale?

– Da.

– Şi au părăsit toţi planeta?

– Aşa se pare.

– Dar fără să folosească navele spaţiale, care au fost lăsate pe orbită?

– Exact.

– Asta-i… misterios.

– În mod sigur.

– Ce spun însă fosilele de pe planetele acelea? Dovedesc extincţii în masă care coincid cu ale noastre?

Ochii pediculari ai lui Hollus se mişcară.

– E dificil de spus; dacă am fi putut citi cu uşurinţă fosilele, fără

decenii sau secole de cercetare, n-ar fi trebuit niciodată să ne dezvăluim prezenţa vouă. Totuşi, din câte ne-am putut da seama, răspunsul este negativ – nici una dintre planetele abandonate n-a cunoscut extincţii în masă acum 440, 365, 225, 210 şi 65 de milioane de ani.

– Unele dintre civilizaţiile acelea au fost contemporane?

Hollus stăpânea în mod remarcabil limba engleză, totuşi uneori se poticnea.

– Poftim?

– A existat vreuna dintre ele simultan cu alta?

– Nu. Cea mai veche pare să se fi sfârşit cu trei miliarde de ani în urmă; cea mai recentă, pe planeta a treia a stelei Groombridge 1618, acum vreo cinci mii de ani. Dar…

– Da?

– Dar, aşa cum am spus, toate rasele par să fi fost la fel de avansate. Bineînţeles, stilurile arhitecturale variază foarte mult. Ca să îţi ofer un exemplu, inginerii noştri au demontat una dintre navele spaţiale orbitale pe care le-am descoperit pe Sigma Draconis II. Pentru unele probleme, ea avea soluţii diferite faţă de cele pe care le folosim noi, însă fundamental nu cu mult mai bune – poate cu câteva decenii dincolo de ce obţinusem noi. La fel s-a întâmplat pentru toate rasele care îşi abandonaseră planetele: toate erau doar cu puţin mai avansate decât wreedii sau forhilnorii… sau, dacă vrei, decât *Homo sapiens.*

– Şi crezi că asta se întâmplă cu toate rasele? Că ajung la un punct în care îşi părăsesc pur şi simplu planetele natale?

– Exact, rosti Hollus. Sau că ceva – poate însuşi Dumnezeu – vine şi ia locuitorii.

5

Prezenţa lui Hollus fusese mediatizată de Departamentul membrilor MRO („Susţineţi muzeul care atrage vizitatori din toată lumea – şi de pe alte lumi!”) şi publicul vizitator a crescut considerabil în prima săptămână de după sosirea forhilnorului. Când a devenit însă clar că naveta lui nu va mai ateriza şi că extraterestrul nu se va plimba pe trotuar, pe scara exterioară şi prin recepţie, numărul vizitatorilor s-a redus la un nivel mai normal.

Nu i-am mai revăzut pe agenţii SISC. Prim-ministrul Chretien

trecuse într-adevăr prin MRO ca să-l cunoască pe Hollus; bineînţeles, Christine Dorati transformase evenimentul într-o şedinţă foto. Câţiva jurnalişti îi ceruseră în mod public lui Chretien să dea asigurări că extraterestrului i se va îngădui să-şi urmeze cercetările în condiţii de siguranţă – dorinţa canadienilor, potrivit sondajului de opinie oferit de Maclean. El a oferit într-adevăr asigurările respective, deşi eu bănuiam că agenţii SISC continuau să dea târcoale, rămânând însă nevăzuţi.

În a patra zi petrecută de Hollus în Toronto, am revenit amândoi în sala colecţiilor din subsolul Centrului custozilor. Dintr-un sertar de metal am scos să-i arăt o placă de marnă care conţinea o eurypteridă minunat conservată. Am mutat specimenul pe o masă de lucru şi Hollus îşi folosi pediculul ocular drept pentru a-l privi printr-una dintre lupele noastre mari, montate pe braţe articulate, cu tuburi fluorescente în jurul lentilei. Am reflectat pentru o clipă la fenomenul fizic la care asistam: imaginea mărită era privită de un ochi simulat, iar informaţia era cumva transferată la autenticul Hollus, aflat pe orbită deasupra Ecuadorului.

Ştiu, ştiu, probabil că n-ar fi trebuit să insist, dar, ce naiba! din cauza asta nu dormeam noaptea încă din clipa când o pomenise Hollus.

– De unde ştii, l-am întrebat în cele din urmă, că Universul a avut un Creator?

Pediculele lui oculare se curbară ca să mă privească.

– Universul a fost, în mod clar, proiectat. Dacă are la bază un proiect, rezultă că trebuie să aibă şi un proiectant.

Mi-am mişcat muşchii frunţii în aşa fel încât mi s-au ridicat sprâncenele.

– Mie, Universul mi se pare aleatoriu, i-am spus. Nu poţi spune că stelele ar fi dispuse în modele geometrice.

– Aleatoriul are o frumuseţe aparte, rosti Hollus, dar eu mă refer la un design esenţial. Universul acesta are parametrii fundamentali reglaţi cu o precizie aproape perfectă, astfel încât să poată asigura existenţa vieţii.

Eram sigur că ştiam unde voia să ajungă, totuşi am întrebat:

– În ce fel?

Mă gândeam că poate ştia ceva ce eu nu ştiam – şi, într-adevăr, spre surprinderea mea, exact despre asta era vorba.

– Ştiinţa voastră cunoaşte patru forţe fundamentale; de fapt sunt cinci, dar încă nu aţi descoperit-o pe a cincea. Cele patru

forţe cunoscute de voi sunt gravitaţia, electromagnetismul, forţa nucleară slabă şi forţa nucleară tare; a cincea forţă este una de repulsie care acţionează pe distanţe extrem de mari. Forţele acestea au valori ce variază enorm, totuşi dacă valorile respective ar diferi măcar puţin de cele curente, atunci Universul aşa cum îl cunoaştem noi nu ar exista, iar viaţa nu ar fi putut apărea niciodată. Să luăm ca exemplu gravitaţia: dacă ar fi fost doar cu puţin mai puternică, Universul ar fi intrat în colaps de mult. Dacă ar fi fost doar cu puţin mai slabă, stelele şi planetele nu s-ar fi putut forma niciodată prin coalescenţă.

– Doar cu puţin, am repetat eu.

– Pentru acele două scenarii, da; eu mă refer la câteva ordine de mărime. Vrei un exemplu mai bun? Perfect! Stelele trebuie să atingă, desigur, un echilibru între forţa gravitaţională a propriei lor mase, care încearcă să le colapseze, şi forţa electromagnetică a propriilor lor emisii de lumină şi căldură. Există doar un domeniu îngust de valori în care aceste forţe se găsesc în echilibru suficient pentru a permite existenţa unei stele. La o extremitate a domeniului apar gigantele albastre, iar la celălalt se formează piticele roşii – şi nici una dintre acestea nu este favorabilă apariţiei vieţii. Din fericire, cam toate stelele se încadrează între aceste două tipuri extreme – mai clar, din cauza unei aparente coincidenţe numerice în valorile constantelor fizice fundamentale. Dacă, de pildă, forţa gravitaţiei ar diferi cu unu supra – îngăduie-mi o secundă, trebuie să transform în sistemul vostru zecimal – supra 10^{40}, această coincidenţă numerică ar fi afectată şi *toate* stelele din Univers ar fi sau gigante albastre sau pitice roşii; nu ar exista sori galbeni care să lumineze planetele de tip Terra.

– Vorbeşti serios? Doar unu supra zece la puterea patruzeci?

– Da. În mod similar se poate vorbi despre valoarea forţei nucleare tari, care ţine laolaltă nucleele atomilor, în ciuda faptului că protonii cu sarcini pozitive se resping reciproc.

Dacă forţa aceea ar fi puţin mai slabă decât este de fapt, atomii nu s-ar mai forma niciodată, deoarece formarea lor ar fi împiedicată de respingerea dintre protonii de care am amintit. Iar dacă ar fi numai puţin mai puternică decât este în realitate, singurul atom care ar putea exista ar fi hidrogenul, în ambele situaţii am avea un Univers lipsit de stele, viaţă şi planete.

– Aşadar, tu spui că cineva *a ales* valorile acestea.

– Exact.

– De unde ştii că ele nu sunt singurele valori pe care le pot avea constantele respective? am întrebat. Poate că sunt aşa pur şi simplu pentru că n-ar putea să fie altfel.

Torsul rotund al extraterestrului se legănă.

– Este o ipoteză interesantă şi fizicienii noştri au dovedit că alte valori sunt într-adevăr posibile din punct de vedere teoretic. Dar probabilitatea ca valorile curente să fi apărut printr-o întâmplare este de unu supra şase urmat de atât de multe zerouri încât, dacă ai putea scrie câte un zero pe fiecare neutron şi proton din întregul Univers, tot nu ai reuşi să termini de scris numărul respectiv.

Am aprobat din cap; mai auzisem variaţiuni pe tema aceasta şi era momentul să-mi joc atuul.

– Poate că toate valorile posibile pentru constantele acelea există cu adevărat, am spus, dar în universuri *diferite.* Poate că există un număr infinit de universuri paralele, care sunt toate lipsite de viaţă pentru că parametrii lor fizici n-o îngăduie. În cazul ăsta, nu-i nimic remarcabil în faptul că noi ne aflăm în acest Univers, ţinând seama că este singurul dintre toate universurile posibile în care am putea exista.

– Aha, făcu Hollus. Înţeleg…

Mi-am încrucişat braţele, cu un gest de mulţumire de sine.

– Înţeleg, continuă extraterestrul, sursa înţelegerii tale greşite. În trecut, savanţii de pe planeta mea erau în majoritate atei sau agnostici. Ştiam de mult timp despre forţele aparent precis reglate ce guvernează Universul nostru şi am impresia că tu însuţi erai deja familiarizat cu ele. Acelaşi argument – că există, poate, un număr infinit de universuri, continuumuri de valori alternative pentru constantele fundamentale – a îngăduit generaţiilor anterioare de savanţi forhilnori să alunge noţiunea unui Creator. Aşa cum ai spus, dacă toate valorile posibile există undeva, atunci nu poate fi nimic meritoriu în existenţa unui univers guvernat de setul particular de valori care, întâmplător, face viaţa posibilă. Se dovedeşte însă că nu există universuri paralele cu viaţă continuă care să fiinţeze simultan cu acesta, al nostru; că aşa ceva nu poate să existe. Fizicienii din lumea mea au obţinut ceea ce, probabil, caută în prezent fizicienii voştri: o mare teorie unificată, o teorie a tot ceea ce există. În emisiunile voastre radio şi TV am putut găsi puţine informaţii despre opiniile oamenilor referitor la cosmologie, dar dacă aveţi credinţa pe care tocmai ai afirmat-o, îndrăznesc să presupun că, în prezent,

cosmologii voştri se află în stadiul în care consideră modelul unui Big Bang fierbinte, în expansiune, ca fiind scenariul cel mai probabil pentru originea Universului. Este corect?

– Da, am încuviinţat.

Hollus se legănă în sus şi în jos.

– Fizicienii forhilnori au susţinut aceeaşi teorie – multe reputaţii s-au clădit pe ea –, până a fost descoperită a cincea interacţiune, a cincea forţă fundamentală. Descoperirea ei a fost asociată breşei conceptuale în producerea de energie care să ne permită să accelerăm navele până foarte aproape de viteza luminii, în ciuda faptului relativist că masele lor cresc enorm pe măsură ce ne apropiem de viteza respectivă.

Îşi mută greutatea pe rând pe cele şase picioare, după care continuă:

– Modelul Big Bang-ului fierbinte, în expansiune, necesită un univers euclidian – unul care nu este nici deschis, nici închis şi care va dura practic un timp infinit, permiţând în acelaşi timp existenţa universurilor paralele. Acceptarea celei de-a cincea forţe a necesitat însă modificarea teoriei respective în vederea păstrării simetriei; din modificarea aceasta a rezultat marea teorie unificată coerentă, o teorie cuantică ce cuprinde toate forţele, inclusiv gravitaţia. Acea mare teorie unificată are trei specificaţii importante. În primul rând că Universul nu este euclidian, ci *închis:* el a început într-adevăr printr-o explozie de tip Big Bang şi se va extinde vreme de miliarde de ani – dar, în cele din urmă, va intra înapoi în colaps într-o singularitate, printr-un Big Crunch. În al doilea rând, acest ciclu curent de creaţie succede nu mai puţin de alte opt oscilaţii Big Bang/ Big Crunch anterioare – noi nu suntem doar unul dintr-un şir infinit de lung de universuri, ci, mai degrabă, suntem unul dintre foarte puţinele care au existat vreodată.

– Serios? am rostit.

Mă obişnuisem din partea cosmologiei să-mi ofere valori infinite sau egale exact cu unu. Opt părea un număr neobişnuit şi i-am spus-o.

Hollus îşi flexionă picioarele din articulaţiile superioare.

– Mi l-ai prezentat pe bărbatul acela numit Chen, astronomul muzeului vostru. Vorbeşte cu el; îţi va spune probabil că până şi modelul vostru de Big Bang fierbinte, în expansiune, care necesită un univers euclidian, permite un număr foarte limitat de oscilaţii anterioare. Bănuiesc că lui i se va părea destul de

rezonabil să afle că această reiterare curentă a realităţii este una dintr-un număr mic de universuri ce au existat vreodată.

După ce tăcu câteva clipe, Hollus reluă:

– Iar a treia specificaţie a marii teorii unificate este aceasta: nici un univers paralel nu există simultan cu Universul nostru sau cu oricare dintre cele anterioare ori ulterioare, cu excepţia unor universuri practic identice, care au exact aceleaşi constante fizice; acesta se desparte pentru scurt timp de cel prezent, pentru ca să se reintegreze aproape imediat în el, justificând astfel anumite fenomene cuantice. De acord, calculele matematice care dovedesc toate acestea sunt greu de înţeles, deşi, ca o ironie a sorţii, wreedii au ajuns în mod intuitiv la un model identic. Însă marea teorie unificată a emis numeroase ipoteze care ulterior au fost confirmate experimental; ea a rezistat la toate testele la care a fost supusă. Iar când noi am constatat că nu puteam reveni la teoria că Universul acesta este unul dintre multe altele, ipoteza unui proiect inteligent prealabil a devenit centrală pentru gândirea forhilnoră. Întrucât acesta este unul dintre maximum nouă universuri ce au existat vreodată, faptul că el deţine aceşti parametri de design extrem de improbabili presupune că ei au fost într-adevăr aleşi de o inteligenţă.

– Chiar dacă, poate, cele patru – scuză-mă, cele *cinci* – forţe fundamentale au valori aparent foarte improbabile, am spus, ele continuă să mi se pară doar cinci coincidenţe separate şi, deşi recunosc că probabilitatea este foarte mică, cinci coincidenţe pot apărea totuşi în mod aleatoriu în doar nouă iteraţii.

Hollus se legănă în sus şi în jos.

– Ai o tenacitate care mă intrigă, zise el. Nu este însă vorba doar despre cele cinci forţe care au valori aparent proiectate. Multe alte aspecte ale felului în care funcţionează Universul par să fi fost reglate similar şi cu minuţiozitate.

– Cum ar fi?

– Tu şi eu suntem alcătuiţi din elemente grele: carbon, oxigen, azot, potasiu, fier şi aşa mai departe. Practic singurele elemente care existau la naşterea Universului au fost hidrogenul şi heliul, într-un raport aproximativ de trei la unu. Dar, în furnalele nucleare ale stelelor, hidrogenul fuzionează în elemente mai grele, producând carbon, oxigen etc., întregul tabel periodic al elementelor. Toate elementele grele ce alcătuiesc corpurile noastre s-au format în miezurile stelelor ce au murit demult.

– Ştiu. Aşa cum obişnuia să spună Carl Sagan, „suntem cu toţii pulbere de stele”.

– Exact: savanţii de pe planeta ta şi a mea ne numesc forme de viaţă bazate pe carbon. Dar producerea carbonului în stele depinde esenţial de stările de rezonanţă ale nucleului de carbon. Pentru producerea carbonului, două nuclee de heliu trebuie să rămână unite până când sunt lovite de un al treilea nucleu similar, iar trei nuclee de heliu oferă şase neutroni şi şase protoni, reţeta carbonului. Însă, dacă nivelul de rezonanţă a carbonului ar fi cu numai patru procente mai mic, o asemenea legătură intermediară nu ar putea apărea şi nu s-ar produce nici un atom de carbon, făcând imposibilă chimia organică. Desigur, simpla producere a carbonului şi a altor elemente grele nu este suficientă. Respectivele elemente grele se găsesc aici, pe Pământ, fiindcă o fracţiune din stele – care este termenul? Cum se spune când explodează o stea mare?

– Devine supernovă, am spus.

– Da. Acele elemente grele se află aici fiindcă o parte din stele au devenit supernove, împrăştiindu-şi produsele de fuziune în spaţiul interstelar.

– Tu spui aşadar că faptul că stelele se transformă în supernove trebuie să fi fost, de asemenea, proiectat de o divinitate?

– Nu este chiar aşa simplu… Ştii ce s-ar întâmpla cu Pământul, dacă o stea din apropiere ar deveni supernovă?

– Dacă am fi destul de aproape, cred că ne-ar prăji de vii.

În anii 1970, Dale Russell emisese ipoteza că explozia unei supernove din apropierea Pământului cauzase extincţiile de la sfârşitul cretacicului.

– Exact. Dacă în ultimele câteva miliarde de ani ar fi existat o supernovă prin preajmă, voi nu aţi mai fi aici. Ba chiar nici noi nu am mai fi, deoarece planetele noastre sunt destul de apropiate.

– Aşadar, supernovele nu pot fi prea frecvente şi…

– Corect. Pe de altă parte însă, nu pot fi nici prea rare. Undele de şoc produse de exploziile supernovelor determină sistemele planetare să se formeze din norii de praf ce înconjoară alte stele. Cu alte cuvinte, dacă nici o supernovă nu ar fi existat în apropierea Soarelui vostru, cele zece planete de pe orbita lui nu s-ar fi format niciodată.

– Nouă, am rostit.

– Zece, repetă Hollus ferm, mai uitaţi-vă.

Ochii lui pediculari se legănară.

– Înţelegi dilema? Unele stele trebuie să devină supernove pentru a face disponibile elementele grele necesare apariţiei vieţii, dar dacă ar exista prea multe supernove, ele ar distruge orice viaţă care s-a format. Pe de altă parte, dacă nu există suficiente supernove, ar fi prea puţine sisteme planetare atât de valoroase. La fel ca în cazul constantelor fizice fundamentale şi al nivelurilor de rezonanţă ale carbonului, viteza de formare a supernovelor pare stabilită precis, într-un domeniu foarte îngust de valori posibil acceptabile; orice abatere serioasă ar însemna un univers fără viaţă sau chiar fără planete.

Mă străduiam să-mi menţin echilibrul, să-mi păstrez stabilitatea. Simţeam că-mi plesneşte capul.

– Şi asta ar putea să fie o coincidenţă, am mormăit.

– Fie este o coincidenţă adăugată la foarte multe alte coincidenţe, zise Hollus, fie face parte dintr-un proiect deliberat. Şi asta nu este tot. Ia, de pildă, apa. Toate formele de viaţă pe care le cunoaştem au evoluat în apă şi toate au nevoie de ea pentru procesele lor biologice. Şi cu toate că apa pare simplă din punct de vedere chimic – doar doi atomi de hidrogen legaţi de un atom de oxigen –, ea este o substanţă incredibil de neobişnuită. După cum ştii, cele mai multe substanţe se contractă la răcire şi se dilată la încălzire. Şi cu apa se întâmplă la fel, dar până la atingerea punctului de îngheţ. Atunci se întâmplă ceva remarcabil: apa începe să se dilate, chiar pe măsură ce se răceşte, aşa că din momentul în care îngheaţă este de fapt mai puţin densă decât fusese ca lichid. De aceea gheaţa pluteşte pe apă şi nu se scufundă. Suntem atât de obişnuiţi să vedem asta, fie sub forma cuburilor de gheaţă dintr-un pahar de băutură, fie a gheţii ce acoperă un lac, încât practic nici nu mai băgăm în seamă fenomenul. Alte substanţe nu fac însă la fel: bioxidul de carbon solid – pe care voi îl numiţi „gheaţă uscată” – se scufundă în bioxidul de carbon lichid, iar un lingou de plumb se va scufunda într-o cuvă de plumb topit. Totuşi gheaţa provenită din apă pluteşte – şi, dacă n-ar face-o, viaţa ar fi imposibilă. Dacă lacurile şi oceanele ar îngheţa de la fund spre suprafaţă, în loc de la suprafaţă spre fund, pe fundul mărilor sau al lacurilor n-ar mai exista ecosisteme decât în zonele ecuatoriale. În plus, după ce ar începe să îngheţe, masele de apă s-ar solidifica şi ar rămâne aşa pentru totdeauna; curenţii ce se mişcă liber pe sub gheaţa de la suprafaţă sunt cei care determină topirea primăvara – de aceea

gheţarii care nu au asemenea curenţi pe sub ei există de milenii pe uscat imediat în vecinătatea unor lacuri.

Am pus fosila de eurypterid înapoi în sertarul ei.

– Sunt de acord că apa este o substanţă neobişnuită, dar…

Hollus îşi atinse iarăşi ochii între ei.

– Această stranie dilatare a apei înainte de a îngheţa nu este însă nici pe departe unica ei proprietate termică remarcabilă. De fapt, apa are şapte parametri termici diferiţi – toţi sunt unici, sau aproape unici, în chimie, şi toţi sunt necesari, în mod independent, pentru existenţa vieţii. Probabilitatea ca vreunul dintre ei să aibă valoarea anormală pe care o are trebuie înmulţită cu probabilitatea ca şi celelalte să aibă valorile lor anormale. În felul acesta, probabilitatea ca apa să aibă în mod întâmplător aceste proprietăţi termice unice este aproape zero.

– *Aproape,* am repetat, dar glasul începuse să-mi sune sec, chiar şi pentru propriile mele urechi.

Hollus mă ignoră.

– Natura unică a apei nu ia sfârşit odată cu proprietăţile ei termice. Dintre toate substanţele, numai seleniul lichid are o tensiune superficială mai mare ca a apei. Şi tocmai această tensiune superficială ridicată face ca apa să pătrundă adânc în crăpăturile pietrelor şi, bineînţeles, aşa cum am observat deja, ea se comportă incredibil şi se dilată în timp ce îngheaţă, sfărâmând pietrele respective. Dacă apa ar avea o tensiune superficială mai mică, procesul de formare a solului nu ar mai avea loc. Mai mult: dacă apa ar fi avut o vâscozitate mai mare, sistemele circulatorii din corp nu ar fi putut evolua; în esenţă, atât plasma voastră sanguină, ca şi a noastră, este apă salină, însă nu există procese biochimice care să poată alimenta o inimă ce trebuie să pompeze ceva considerabil mai vâscos pentru o durată îndelungată.

Extraterestrul se opri.

– Aş putea spune multe, urmă el, despre parametrii remarcabili şi atent reglaţi ce fac viaţa posibilă, dar realitatea este pur şi simplu aceasta: dacă vreunul dintre ei – oricare din lanţul acesta lung – ar fi diferit, în Universul acesta nu ar exista viaţă. Fie că noi suntem cea mai incredibilă întâmplare fericită pe care ne-o putem imagina – ceva mult, mult mai improbabil decât posibilitatea ca tu să câştigi la loterie în fiecare săptămână timp de un secol –, fie că Universul şi componentele lui au fost proiectate, în mod deliberat şi cu multă atenţie, pentru a da

naştere vieţii.

Am simţit un junghi dureros în piept; l-am ignorat.

– Sunt totuşi dovezi indirecte pentru existenţa lui Dumnezeu, am observat.

– Să ştii, zise Hollus, că faci parte dintr-o minoritate evidentă, chiar în rândurile speciei tale. Potrivit unui documentar pe care l-am văzut pe CNN, pe Pământ există doar 220 de milioane de atei – într-o populaţie de 6 miliarde de oameni. Asta înseamnă numai trei la sută din total.

– Datele obiective nu se supun la vot, am rostit eu. Majoritatea oamenilor nu gândesc în mod critic.

Hollus păru dezamăgit.

– Dar tu eşti un gânditor critic instruit, iar eu ţi-am descris motivul pentru care Dumnezeu trebuie să existe – sau, cel puţin, pentru care trebuie să fi existat la un moment dat – în termeni matematici, care se apropie de certitudine pe cât de mult o poate face ştiinţa. Cu toate acestea, continui să îi negi existenţa.

Durerea se înrăutăţea. Avea să treacă, desigur.

– Da, am încuviinţat. Neg existenţa lui Dumnezeu.

6

– Salut, Thomas, începuse doctorul Noguchi în ziua aceea fatidică din luna octombrie a anului trecut, când venisem pentru a discuta rezultatele analizelor pe care mi le ceruse.

Dintotdeauna îmi spusese Thomas, nu Tom. Ne cunoşteam de suficient timp pentru ca folosirea prenumelor să fie absolut firească, totuşi îi plăcea să păstreze un nivel de formalism, o distanţă de tipul „eu sunt medicul, iar tu eşti pacientul”.

– Ia loc, te rog.

Mă conformasem. Nu a pierdut timpul cu preambuluri.

– Ai cancer la plămâni, Thomas.

Pulsul îmi crescu. Am rămas cu gura deschisă.

– Îmi pare rău, urmase el.

Un milion de gânduri îmi treceau prin minte. Probabil că se înşela; probabil că era fişa altcuiva; ce-i voi spune lui Susan? Mi se uscase gura.

– Eşti sigur?

– Culturile din sputa ta au oferit un diagnostic clar, zisese el. Nu-i nici o îndoială că este cancer.

– Poate fi operat? întrebasem în cele din urmă.
– Va trebui să aflăm. În caz contrar, vom încerca să-l tratăm cu radiaţii sau chimioterapie.
Mâna mi se ridicase instantaneu spre cap, atingându-mi părul.
– O să… o să aibă succes?
Noguchi zâmbise liniştitor.
– Tratamentul poate fi foarte eficient.
Ceea ce se rezuma la un „poate” – iar eu nu doream să aud „poate”. Doream certitudini.
– Dar… dar un transplant?
Vocea lui Noguchi era blândă.
– Ca ambii plămâni să fie disponibili se întâmplă destul de rar. Există prea puţini donatori.
– M-aş putea duce în State, rostisem pe un ton şovăielnic.
Citeai tot timpul despre astfel de lucruri în *Toronto Star,* mai ales de când Harris impusese reduceri de cheltuieli în sistemul medical: canadienii plecau în Statele Unite pentru diverse tratamente medicale.
– Nu-i nici o diferenţă. Este o criză de plămâni pe plan mondial. Şi, oricum, s-ar putea să nu te ajute; trebuie să vedem dacă nu cumva cancerul s-a extins.
Dorisem să-l întreb: „O să mor?” Totuşi întrebarea aceea mi se păruse exagerată, prea directă.
– Păstrează o atitudine pozitivă, continuase Noguchi. Lucrezi la muzeu, nu?
– Ăăă, da.
– În cazul acesta beneficiezi probabil de o asigurare medicală excelentă. Include reţetele compensate?
Am dat din cap că da.
– E bine. Există medicamente utile, dar nu sunt ieftine, însă dacă eşti asigurat n-o să ai probleme. Dar, aşa cum ţi-am spus, trebuie să vedem dacă nu cumva cancerul s-a extins. O să-ţi dau trimitere la un oncolog de la St. Mike’s. Va avea grijă de tine.
Încuviinţasem, simţind cum lumea mi se năruia în jur.

Împreună cu Hollus am revenit în biroul meu.
– Tu susţii, am rostit, că omenirea, dar şi alte forme de viaţă, ocupă o poziţie specială în cosmos.
Extraterestrul cu aspect de păianjen îşi deplasă corpul masiv lângă unul dintre pereţi.
– Noi ocupăm cu adevărat o poziţie specială, zise el.

– Hollus, nu ştiu cum s-a dezvoltat ştiinţa pe Beta Hydri III, dar aici, pe Pământ, ea a urmat un şablon prin care ne-a detronat în mod repetat din orice poziţie specială. Propria-mi civilizaţie considera că planeta noastră se afla în centrul Universului, dar s-a dovedit a fi o ipoteză falsă. Am crezut, de asemenea, că fuseserăm creaţi după chipul şi asemănarea Domnului, dar şi asta s-a dovedit o eroare. De fiecare dată când am crezut că ceva aparte ne evidenţia pe noi – sau planeta, ori Soarele nostru –, ştiinţa ne-a demonstrat că ne înşelasem.

– Însă formele de viaţă ca noi sunt într-adevăr aparte, zise forhilnorul. De exemplu, avem acelaşi ordin de mărime al masei. Nici una dintre speciile inteligente, incluzându-le şi pe cele care şi-au părăsit planetele, nu avea masa medie a corpului adult sub 50 sau peste 500 de kilograme. Toţi avem, mai mult sau mai puţin, doi metri pe înălţimea noastră cea mai mare – ba chiar, viaţa civilizată nu a putut exista la dimensiuni cu mult sub 1,5 metri.

Am încercat din nou să-mi ridic sprâncenele.

– De ce ar fi valabil aşa ceva şi pe Pământ? am zis.

– Este valabil peste tot, nu doar pe Pământ, întrucât cel mai mic foc care poate fi întreţinut are diametrul de aproximativ 50 de centimetri, iar pentru a controla un foc trebuie să fii mai mare de dimensiunea respectivă. Desigur, fără foc nu poate exista metalurgie şi astfel nici un fel de tehnologie avansată. Pauză, legănare pe verticală. Nu înţelegi? Cu toţii am evoluat astfel încât să avem mărimea potrivită pentru a folosi focul – iar mărimea aceea se află în echilibru exact în centrul logaritmic al Universului. În punctul lui de expansiune maximă, Universul ar fi cu vreo patruzeci de ordine mai mare decât suntem noi, iar componenta sa cea mai mică este cu patruzeci de ordine mai mică decât noi.

Hollus mă privi şi se legănă în sus şi în jos.

– Noi ne aflăm într-adevăr în centrul creaţiei, dacă ştii cum să priveşti.

Când începusem să lucrez în MRO, partea din faţă a primului etaj era rezervată în totalitate paleontologiei. Aripa nordică, aflată direct deasupra magazinului de cadouri şi a restaurantului, adăpostise dintotdeauna exponatele paleontologice vertebrate – „Galeria dinozaurilor” –, iar aripa sudică găzduise iniţial Galeria de paleontologie a nevertebratelor; cuvintele „Muzeu de

Paleontologie” sunt încă săpate în piatră, în partea de sus a peretelui de acolo.

Dar Galeria nevertebratelor fusese închisă cu foarte mult timp în urmă, iar în anul 1999 spaţiul respectiv fusese redeschis publicului sub numele „Galeria descoperirilor”, exact genul de divertisment educaţional de inteligenţă redusă care-i place Christinei Dorati: expoziţii interactive pentru copii, din care nu se poate învăţa aproape nimic. Pe posterele din metrou, reclamele pentru noua galerie purtau sloganul: „Imaginează-ţi că muzeul ar fi condus de un puşti de opt ani.” Aşa cum a spus cândva John Lennon, este uşor dacă încerci.

Mândria şi încântarea noastră, a celor din Departamentul de paleontologie vertebrate, este scheletul de hadrozaur *Parasaurolophus,* cu superba lui creastă lungă de un metru. Orice specimen pe care l-aţi văzut, indiferent unde în lume, este un mulaj după exemplarul nostru. Până şi Galeria descoperirilor avea un mulaj de *Parasaurolophus* încastrat în piatra falsă a podelei. Puştii îl ciocănesc cât e ziua de lungă cu ciocane de lemn şi dălţi, majoritatea stând cu funduleţele pe craniul magnific.

Chiar în faţa Galeriei de paleontologie vertebrate se află un balcon interior, deasupra Rotondei, pe a cărui pardoseală de marmură sunt incrustate în mod subtil nişte steluţe mici. Alt balcon se află în partea opusă, vizavi de Galeria descoperirilor, între cele două, deasupra uşilor de sticlă ale intrării principale, sunt trei ferestre verticale cu vitralii.

În orele când muzeul era închis pentru public, l-am plimbat pe Hollus prin Galeria de paleontologie vertebrate. Avem cea mai bună colecţie de hadrozauri din lume. Mai avem un *Albertosaurus* spectaculos, un *Chasmosaurus* formidabil, două montări mobile de *Allosaurus,* un *Stegosaurus* excelent, plus o expoziţie de mamifere din pleistocen, un perete acoperit cu mulaje de primate şi humanoizi, un exponat cu mlaştina de gudron de la La Brea, o secvenţă standard cu evoluţia calului şi o minunată dioramă subacvatică de la sfârşitul cretacicului, cu plesiozauri, mezozauri şi amoniţi.

L-am dus, de asemenea, pe Hollus în detestata Galerie a descoperirilor, unde un mulaj de *T. rex* se ridică deasupra nefericitului *Parasaurolophus* montat pe podea. Hollus păru încântat de toate fosilele.

În plus, i-am arătat o mulţime de desene cu dinozauri, aşa cum

ar fi putut arăta în timpul vieţii, şi l-am trimis pe Abdus după o casetă video cu *Jurassic Park,* ca s-o poată viziona.

Am petrecut mult timp cu morocănosul moş Jonesy, examinând colecţiile paleontologice de nevertebrate; Jonesy are trilobiţii la degetul mic.

După aceea însă, am decis că sosise timpul pentru reciprocitate. De la început, Hollus afirmase că va împărtăşi informaţiile colectate de tovarăşii săi. Era momentul să se ţină de cuvânt. I-am cerut să-mi vorbească despre istoria evoluţionistă a formelor de viaţă pe planeta lui.

Bănuiam că-mi va expedia o carte de pe orbită, dar făcu mai mult decât atât.

Mult mai mult.

Hollus mă anunţă că avea nevoie de spaţiu pentru o prezentare adecvată, aşa că am aşteptat până la sfârşitul programului de lucru al muzeului. Simulacrul vibră scurt în biroul meu, apoi dispăru. Ajunsesem la concluzia că-mi era mai uşor să transport pur şi simplu proiectorul de holoforme dintr-un loc în altul, decât să fiu însoţit de simulacru pe coridoarele muzeului, deoarece cam toţi cei pe care-i întâlneam – custozi, studenţi, paznici şi vizitatori – găseau un pretext să ne oprească pentru a vorbi cu extraterestrul.

Am coborât cu ascensorul pentru personal până la parter, lângă scara largă de piatră care se răsucea în jurul stâlpului totemic Nisga'a spre subsol. Sub Rotonda principală se afla ceea ce noi numeam, plini de imaginaţie, Rotonda Inferioară. Spaţiul acela larg şi deschis, zugrăvit în culoarea unei supe de roşii, slujea ca recepţie pentru Cinematograful MRO, situat sub magazinele de cadouri de la parter.

Cerusem personalului să monteze cinci camere video pe trepiede, pentru a înregistra ce voia Hollus să-mi arate; ştiam că el nu dorea ca oamenii să privească peste cei opt umeri ai săi când lucra, însă, în acelaşi timp, înţelesese că atunci când ne oferea informaţii ca plată, trebuia să le înregistrăm. Am aşezat proiectorul de holoforme în centrul podelei mari şi am ciocănit în el pentru a chema duhul forhilnor. Hollus reapăru şi i-am auzit pentru prima dată limbajul, pe când transmitea instrucţiuni proiectorului. Semăna cu un cântecel, la care Hollus făcea şi armonia.

Pe neaşteptate, spaţiul recepţiei fu înlocuit cu un incredibil peisaj extraterestru. Ca şi în cazul simulacrului lui Hollus, îmi era

imposibil să-l deosebesc de realitate; era ca şi cum fusesem teleportat vreo douăzeci şi patru de ani-lumină, pe Beta Hydri III.

– Evident, rosti Hollus, aceasta este o simulare, dar noi o considerăm corectă, deşi coloritul animalelor este ipotetic. Aşa arăta planeta mea acum 70 de milioane de ani de-ai voştri, chiar înaintea celei mai recente extincţii în masă.

Pulsul îmi bubuia în urechi. Am izbit cu călcâiul în pardoseală şi am simţit soliditatea liniştitoare a Rotondei Inferioare, unica dovadă pe care o aveam că eram tot în Toronto.

Cerul era la fel de azuriu ca al Pământului, iar norii erau cumulonimbus; după câte se părea, într-o atmosferă de tip azot-oxigen încărcată cu vapori de apă, fenomenele fizice erau universale. Peisajul era format din dealuri ce se unduiau lin, iar un eleşteu mare, înconjurat de nisip, se afla aproximativ pe locul bazei stâlpului totemic Nisga'a. Soarele era tot galben spălăcit ca şi Soarele nostru, şi părea de aceeaşi mărime. Căutasem Beta Hydri într-un manual de referinţă: era de 1,6 ori mai mare ca Soarele şi de 2,7 ori mai strălucitoare, aşa că planeta natală a forhilnorilor trebuia să orbiteze în jurul lui la o distanţă mai mare decât o făcea Terra în jurul Soarelui.

Plantele erau toate verzi; indiferent pe ce planetă te-ai fi găsit, clorofila, altă componentă care, susţinea Hollus, semnala un proiect premeditat, era cea mai bună soluţie chimică pentru rolul pe care-l avea. Elementele ce jucau rolul frunzelor terestre erau perfect rotunde şi susţinute de la bază de o tulpină centrală. În loc să aibă scoarţă peste ceea ce trebuia să fie echivalentul lemnului, trunchiurile erau încapsulate într-un material translucid, asemănător cu cristalul ce acoperea ochii lui Hollus.

Hollus continua să fie vizibil, lângă mine. Unele dintre animalele pe care le-am văzut păreau să aibă cam aceleaşi trăsături ale corpului ca şi el; la creaturile asemănătoare, cele opt membre nu erau diferenţiate – toate erau folosite pentru locomoţie şi nici unul pentru manevrare. Majoritatea formelor de viaţă păreau să aibă cinci membre, nu opt; probabil că erau pentapozii poichilotermi despre care Hollus amintise anterior. Unele aveau picioare enorm de lungi, care le ridicau trunchiurile la înălţimi mari. Altele aveau membre atât de butucănoase, încât trunchiurile se târau pe sol. Am privit uluit cum un pentapod îşi folosi cele cinci picioare pentru a lovi un octopod până îl ameţi, apoi îşi coborî torsul, care părea să aibă o gură ventrală, peste corpul celuilalt.

Nimic nu zbura pe cerul albastru, deşi am zărit pentapozi pe care i-am botezat „umbrele”, cu membrane întinse între toate cele cinci membre. Se paraşutau din copaci, capabili să-şi controleze coborârea prin apropierea sau îndepărtarea unor membre specifice; doreau să ajungă pe spinările altor pentapozi sau ale octopozilor, pe care-i ucideau cu excrescenţe ventrale veninoase.

Nici unul dintre animalele pe care le vedeam nu avea ochi pediculari ca Hollus; m-am întrebat dacă ochii aceia apăruseră ulterior, în mod specific pentru a le permite fiinţelor să vadă dacă o umbrelă se pregătea să coboare pe ele. La urma urmelor, evoluţia era o cursă a înarmărilor.

– Incredibil, am rostit. Un ecosistem extraterestru complet.

Mi-am imaginat că Hollus era amuzat.

– Cam aşa am simţit şi eu când am sosit aici prima dată, zise el. Deşi văzusem alte ecosisteme, nimic nu-i mai uluitor decât să întâlneşti forme de viaţă diferite şi să vezi cum interacţionează ele. După cum am spus, aşa trebuie să fi arătat planeta mea acum 70 de milioane de ani de-ai voştri. La următoarea extincţie, pentapozii au fost complet eliminaţi.

Am privit un pentapod de mărime mijlocie atacând un octopod doar puţin mai mic. Sângele era la fel de roşu ca sângele terestru şi ţipetele creaturii muribunde, deşi pe două tonuri, răsunând în suferinţă alternativă din guri separate, sunau la fel de înspăimântător.

Părea că dorinţa de a nu muri era altă constantă universală.

7

Îmi amintesc cum m-am întors acasă în luna octombrie a anului trecut, după diagnosticul iniţial al doctorului Noguchi. Oprisem maşina pe aleea de acces spre casă. Susan sosise deja; în rarele ocazii când eu mergeam cu automobilul la serviciu, primul dintre noi care ajungea acasă aprindea lumina de pe verandă, astfel încât celălalt să ştie că în garaj se afla deja o maşină. Eu luasem maşina ca să pot ajunge la cabinetul lui Noguchi, la Finch and Bayview, pentru programarea pe care mi-o stabilise.

Am coborât din maşină. Frunze uscate căzuseră pe alee şi peste peluza noastră. Am pornit spre uşa din faţă şi am intrat.

Am auzit la casetofon vocea lui Faith Hill care cânta *The Kiss.* Ajunsesem acasă mai târziu ca de obicei şi Susan trebăluia în bucătărie – se auzea zgomotul de oale şi tigăi trântite. Am trecut prin holul de la intrare pardosit cu lemn de esenţă tare şi am suit cele câteva trepte spre sufragerie; de obicei mă opream în cabinet să mă uit la corespondenţă – dacă Susan ajungea prima acasă, îmi punea scrisorile pe etajera joasă aflată după uşă –, dar azi aveam prea multe pe cap.

Susan a ieşit din bucătărie şi m-a sărutat.

Mă cunoştea însă bine după atâţia ani, cum ar fi putut să nu mă cunoască?

– Ce s-a-ntâmplat? a rostit ea.

– Unde-i Ricky? am întrebat.

Trebuia să-i spun şi lui, totuşi ar fi fost mai uşor să-i spun întâi lui Susan.

– La Nguyen.

Familia Nguyen locuia la două case mai încolo; băiatul lor, Bobby, avea aceeaşi vârstă ca Ricky.

– Ce s-a-ntâmplat?

Stăteam cu mâna pe balustradă, în capul scării, încă buimăcit de diagnostic. I-am făcut semn să mi se alăture pe canapea.

– Sue, am început după ce ne-am aşezat, am fost azi la doctorul Noguchi.

Ea mă privea în ochi, încercând să descifreze mesajele ascunse.

– De ce?

– Din cauza tusei ăleia. Am fost săptămâna trecută şi mi-a făcut nişte analize. Mi-a zis să vin azi, ca să discutăm rezultatele.

M-am apropiat de ea pe canapea.

– Nu ţi-am spus nimic, fiindcă mi se păruse rutină – nici nu merita să fie amintit.

A ridicat din sprâncene şi îngrijorarea i se citea pe faţă.

– Şi?

I-am căutat mâna şi i-am luat-o. Tremura. Am inspirat adânc, umplându-mi plămânii afectaţi.

– Am cancer, i-am spus. Cancer pulmonar.

Ochii i s-au mărit.

– Dumnezeule, a murmurat şocată. Ce… ce se-ntâmplă acum?

Am ridicat scurt din umeri.

– O să mai fac nişte analize. Diagnosticul a fost făcut pe baza sputei, dar vor să facă biopsii şi alte analize ca să determine… să

determine cât de mult s-a extins.

– Cum? a rostit ea cu o voce tremurată.

– Cum m-am îmbolnăvit?

Am ridicat iarăşi din umeri.

– Noguchi bănuieşte că de vină este praful mineral pe care l-am inhalat de-a lungul anilor.

– Dumnezeule, a spus Susan tremurând. Doamne, Dumnezeule!

Donald Chen lucrase zece ani în planetariul McLaughlin înainte ca acesta să fie închis, dar, spre deosebire de colegii lui, el continua să lucreze. Fusese transferat pe plan intern la Departamentul programe educaţionale din MRO, dar totuşi muzeul nu avea galerii permanente dedicate astronomiei, aşa că Don nu prea avea ce să facă – deşi postul de televiziune CBC îi afişa chipul zâmbitor în fiecare an în timpul perseidelor.

Printre membrii personalului, porecla lui Chen era „zombie”. Avea deja un ten groaznic de palid – un risc al meseriei pentru astronomi – şi se părea că de acum era numai o chestiune de timp până ce avea să fie concediat şi de la MRO.

Bineînţeles, tot personalul muzeului era curios în privinţa lui Hollus, însă Donald Chen avea un interes anume. El se simţea de-a dreptul bulversat de faptul că extraterestrul venise să caute un paleontolog, nu un astronom. Iniţial, biroul lui Chen fusese în planetariu; noul lui birou, aici, în Centrul custozilor, depăşea cu puţin un sicriu vertical. Chen găsea frecvent pretexte pentru a veni să mă viziteze pe mine şi pe Hollus, iar eu mă obişnuisem deja cu ciocăniturile lui în uşă.

De data aceasta, Hollus a fost cel care deschise uşa. Începuse să se descurce destul de bine în asemenea acţiuni şi reuşea să manevreze clanţa cu un picior, astfel încât să nu fie nevoit să se răsucească pentru a-şi folosi un braţ. Pe un scaun lângă uşă stătea Vânătaie – porecla lui Al Brewster, un paznic masiv din MRO, care, din cauza vizitelor lui Hollus, era repartizat pe toată durata turei sale la Departamentul de paleontologie. Lângă Vânătaie se afla Donald Chen.

– *Ni hao ma?* se adresă Hollus lui Chen.

Cu două decenii în urmă fusesem îndeajuns de norocos să fac parte din proiectul canadiano-chinez *Dinozaurul* şi învăţasem destul de bine dialectul mandarin, aşa că nu m-a deranjat.

– *Hao,* zise Chen.

Intră în biroul meu şi închise uşa, salutându-l cu o mişcare a capului pe Vânătaie; trecu apoi pe engleză şi rosti:

– Salut, Ucigaşule!

– „Ucigaşule”? făcu Hollus, uitându-se întâi la Chen şi după aceea la mine.

Am tuşit.

– Este o… ăăă, poreclă.

Chen se întoarse către Hollus.

– Tom a condus războiul împotriva actualei administraţii a muzeului. *Toronto Star* l-a poreclit Ucigaşul de vampiri.

– *Potenţialul* ucigaş de vampiri, l-am corectat. Dorati continuă să-şi impună majoritatea deciziilor.

Chen avea la el o carte veche, în chineză, judecând după caracterele de pe coperta aurită; deşi puteam vorbi limba, cititul la orice nivel mă depăşea complet.

– Ce-i asta? am întrebat.

– O istorie chineză, zise Chen. L-am sâcâit pe Kung până mi-a dat-o.

Kung deţinea catedra Louise Hawley Stone în Departamentul civilizaţii din Asia şi Orientul Apropiat, alt amalgam de reduceri post-Harris.

– De asta doream să-l văd pe Hollus.

Forhilnorul îşi aplecă ochii pediculari, gata să fie de ajutor. Chen aşeză cartea grea pe masa mea.

– În anul 1998, un grup de astronomi de la Institutul Max Planck pentru Fizică Extraterestră din Germania a anunţat descoperirea unui fragment de supernovă – ce a mai rămas după explozia unei stele gigant.

– Ştiu ce sunt supernovele, zise Hollus. De fapt, am discutat recent cu domnul Jericho despre ele.

– Perfect, spuse Chen. Ei bine, rămăşiţa pe care au descoperit-o oamenii aceia este foarte aproape, la vreo 650 de ani-lumină depărtare, în constelaţia Vela. Au denumit-o RX J0852.0-4622.

– Atrăgător, comentă Hollus.

Chen avea prea puţin simţ al umorului. Continuă:

– Supernova respectivă ar fi trebuit să fie vizibilă pe cerul Pământului în anul 1320 şi ar fi trebuit să fie mai luminoasă decât Luna şi să fie vizibilă şi în timpul zilei.

Făcu o pauză, aşteptând să vadă dacă vreunul dintre noi avea să-l contrazică. N-am făcut-o şi el urmă:

– Nu există însă nici un fel de consemnare istorică a ei; nici o

menţiune despre ea n-a fost găsită.
Ochii pediculari ai lui Hollus se legănară.
– Ai spus că este în Vela? Aceasta este o constelaţie sudică, care apare atât pe cerul planetei voastre, cât şi pe cel al planetei mele. Totuşi, planeta voastră este foarte puţin populată în emisfera sudică.
– Adevărat, aprobă Chen. Singura dovadă terestră pe care am descoperit-o pentru această supernovă este un grăunte de nitrat în zăpada antarctică, pe care i l-am putea asocia; bucăţi similare sunt corelate cu alte supernove. Însă Vela *este* vizibilă de pe tărâmul strămoşilor mei; poate fi văzută perfect din sudul Chinei. Credeam că dacă cineva i-ar fi putut consemnat apariţia, aceştia ar fi fost chinezii.
Ridică volumul, arătându-l.
– Dar n-am găsit nimic. Bineînţeles, anul 1320 era pe la mijlocul dinastiei Yuan.
– Aha, am spus eu cu înţelepciune. Yuan.
Chen mă privi ca pe un ignorant jalnic.
– Dinastia Yuan a fost întemeiată de Kubilay Han în Beijing, rosti el. Guvernele chineze erau generoase în acordarea sprijinului pentru cercetări astronomice, dar în epoca respectivă, sub conducerea mongolilor, ştiinţa a trecut în plan secundar.
Făcu o pauză.
– Destul de asemănător cu ceea ce se întâmplă în prezent în Ontario.
– Simt puţină amărăciune? am întrebat.
Chen ridică din umeri.
– Asta-i singura explicaţie la care m-am putut gândi pentru a-mi explica de ce strămoşii mei n-au consemnat supernova.
Se răsuci spre Hollus:
– Supernova ar fi trebuit să fie la fel de vizibilă de pe Beta Hydri, ca de aici. Rasa ta are vreo consemnare a observării ei?
– Mă voi interesa, răspunse Hollus.
Simulacrul se opri din mişcare; până şi torsul încetă să se mai dilate şi contracte. Am aşteptat un minut, după care uriaşul păianjen reînvie, Hollus reanimându-şi avatarul.
– Nu, rosti el.
– Nu există nici o menţionare a unei supernove cu 650 de ani în urmă?
– Nu în Vela.
– Este vorba despre ani tereştri.

Hollus păru ofensat de sugestia că ar fi putut greşi.

– Fireşte. Cea mai recentă supernovă observabilă cu ochiul liber şi de forhilnori, şi de wreedi, a fost în Marele Nor al lui Magellan, acum cincisprezece ani. Anterior, ambele rase au văzut o supernovă în constelaţia căreia voi îi spuneţi Şarpele, într-un moment care ar corespunde cu începutul secolului al XVII-lea la voi.

– Supernova lui Kepler, încuviinţă Chen. A fost vizibilă aici începând cu anul 1604. A ajuns să fie mai strălucitoare decât Jupiter, dar abia putea fi zărită în timpul zilei.

Îşi ţuguie buzele, gândindu-se.

– Asta-i o chestie fascinantă. Supernova lui Kepler nu s-a aflat aproape nici de Pământ, nici de Beta Hydri sau de Delta Pavonis, însă toate trei planetele au văzut-o şi au consemnat-o. Desigur, supernova 1987A n-a fost nici măcar în galaxia asta, totuşi noi toţi am înregistrat-o. Pe de altă parte, evenimentul din Vela de pe la 1320 a fost destul de apropiat. Crezusem că cineva l-ar fi putut vedea.

– Nu s-ar putea să fi intervenit un nor de praf? întrebă Hollus.

– În prezent nu există nici un nor de praf, zise Chen, şi ar fi trebuit ca un astfel de nor să fie sau foarte aproape de steaua care a explodat, sau foarte mare pentru a putea împiedica observaţiile de pe Pământ, *şi* Beta Hydri, *şi* Delta Pavonis. Cineva ar fi trebuit să-l remarce.

– O adevărată enigmă, comentă Hollus.

Chen dădu din cap.

– Nu-i aşa?

– Voi fi încântat să îţi ofer informaţiile pe care rasa mea le-a acumulat despre supernove, rosti Hollus. Poate că vor face lumină în acest caz.

M-am întrebat dacă făcuse în mod intenţionat un joc de cuvinte.

– Ar fi grozav, spuse Chen.

– O să trimit nişte materiale din nava-mamă, spuse Hollus legănându-şi ochii pediculari.

Pe când aveam paisprezece ani, muzeul organizase un concurs pentru copiii interesaţi de dinozauri. Câştigătorul avea să capete diverse premii din domeniul paleontologiei.

Dacă ar fi fost un concurs cu întrebări despre dinozauri, sau dacă li s-ar fi cerut copiilor să identifice fosile, sunt sigur că l-aş fi

câştigat.

Dar n-a fost aşa. A fost un concurs pentru cea mai bună machetă de dinozaur construită pe loc.

Ştiam ce dinozaur trebuia să fac: *Parasaurolophus,* exponatul care definea practic MRO.

Am încercat să realizez unul din plastilină, polistiren şi cepuri de lemn.

A fost un dezastru: capul, cu creasta lui lungă, cădea mereu. N-am izbutit să-l termin. Concursul a fost câştigat de un băiat gras; am participat la festivitatea când a fost premiat, iar unul dintre premii era macheta unei sauropode. El a comentat: „Marfă! Un brontozaur!” Am fost dezgustat; nici chiar în 1960, cineva care ştia *ceva* despre dinozauri nu-i spunea aşa unui *Apatosaurus.*

Am învăţat totuşi o lecţie valoroasă.

Am învăţat că nu poţi să alegi modalitatea în care vei fi testat.

Poate că Donald Chen şi Hollus erau fascinaţi de supernove, dar pe mine mă interesa mai mult ceea ce discutasem cu Hollus mai devreme. După plecarea lui Don, i-am spus:

– Hollus, se pare că voi ştiţi multe lucruri despre ADN.

– Cred că aşa este.

– Ce…, glasul mi s-a frânt pentru o clipă; am înghiţit în sec şi am încercat din nou. Ce ştii despre problemele cu ADN-ul, despre erorile în duplicarea lui?

– Desigur, acesta nu este domeniul meu, zise Hollus, însă medicul navei noastre, Lablok, este destul de expertă în această privinţă.

– Iar această Lablok… – am înghiţit din nou – această Lablok ştie ceva despre, să zicem, cancer?

– Tratamentul cancerului este o disciplină specializată pe planeta noastră, spuse Hollus. Sigur că da, Lablok are unele cunoştinţe în această privinţă, totuşi…

– Puteţi să vindecaţi cancerul?

– Îl tratăm cu radiaţii şi substanţe chimice. Uneori, tratamentele acestea sunt eficiente, dar de cele mai multe ori nu.

Părea destul de trist.

– Ah, am spus. Acelaşi lucru se-ntâmplă şi pe Pământ.

Am rămas tăcut o vreme; evident, aşteptasem alt răspuns.

– Apropo de ADN, am vorbit în cele din urmă, mă… mă întreb dacă aş putea avea un eşantion din al tău? Dacă n-ai nimic

împotrivă, fireşte. Aş dori să-l supun unor analize.

Hollus întinse un braţ.

– Serveşte-te.

A fost cât pe-aci să cad în plasă.

– Dar tu nu exişti aici în realitate. Nu eşti decât o proiecţie.

Hollus coborî braţul şi ochii lui pediculari se unduiră sinusoidal.

– Scuză-mi gluma. Însă, bineînţeles, dacă doreşti o mostră de ADN, nu am nimic împotrivă. Voi trimite naveta cu câteva eşantioane.

– Mulţumesc.

– Dar îţi pot spune de acum ce vei afla. Vei afla că existenţa mea este la fel de improbabilă ca a ta. Este imposibil ca gradul de complexitate a unei forme de viaţă avansate să fi apărut pur şi simplu întâmplător.

Am inspirat adânc. Nu doream să-l contrazic, totuşi, la naiba! şi el era savant. Ar fi trebuit să ştie mai bine. M-am rotit cu scaunul spre calculatorul montat pe soclul care, atunci când începusem să lucrez aici, fusese suportul unei maşini de scris. Căpătasem una dintre tastaturile acelea Microsoft arătoase, împărţite pe la mijloc; muzeul fusese nevoit să le asigure tuturor celor care le solicitaseră după ce sindicatul personalului începuse să facă aluzii la acţionarea în judecată pentru sindromul tunelului carpian.

Calculatorul meu avea un sistem de operare Windows NT, dar l-am pornit în DOS şi la apariţia cursorului am tastat o comandă. Se lansă o aplicaţie care desenă pe ecran o tablă de şah.

– Aceasta, am arătat, este o tablă standard pentru jocuri omeneşti. Noi jucăm pe ea două jocuri de strategie: şah şi dame.

Hollus îşi atinse ochii între ei.

– Am auzit de primul dintre ele şi înţeleg că obişnuiaţi să consideraţi abilitatea de a-l juca drept una dintre cele mai de seamă realizări ale intelectului uman până ce un calculator l-a învins pe cel mai talentat jucător om. Voi, oamenii, aveţi tendinţa de a oferi definiţii derutante ale inteligenţei.

– Cred că da, am încuviinţat. Eu însă vreau să-ţi vorbesc despre alt joc, mai asemănător cu damele.

Am atins o tastă:

– Aici este o desfăşurare aleatorie a pieselor de joc.

Pe aproximativ o treime din cele şaizeci şi patru de pătrate apărură jetoane rotunde.

– Fii atent: fiecare pătrat ocupat se învecinează cu alte opt

pătrate, punându-le la socoteală şi pe cele din colţuri, da?

Hollus îşi atinse ochii cu un cling.

– Există trei reguli simple: starea oricărui pătrat va rămâne nemodificată – el va fi sau ocupat, sau gol – dacă două dintre pătratele sale vecine sunt ocupate. A doua regulă: dacă un pătrat ocupat are trei pătrate vecine ocupate, el va rămâne ocupat. Regula a treia: în toate celelalte cazuri, pătratul se goleşte, dacă nu este deja, iar dacă *este* gol, va rămâne tot gol. Ai înţeles?

– Da.

– Bun. Atunci să extindem tabla. În loc de o matrice de 8 pe 8, să folosim una de 400 pe 300. Pe monitorul acesta, fiecare pătrat va fi reprezentat printr-o celulă de doi pe doi pixeli. Vom simboliza pătratele ocupate prin celule albe, iar pe cele goale prin celule negre.

Am apăsat o tastă şi tabla de dame s-a îndepărtat şi simultan s-a desfăşurat până în cele patru colţuri ale ecranului. La rezoluţia aceea caroiajul tablei a dispărut, dar şablonul aleatoriu de celule albe şi negre era evident.

– Iar acum, am spus, să aplicăm cele trei reguli amintite.

Am apăsat bara de spaţiu de pe tastatură şi modelul punctelor s-a modificat.

– Şi încă o dată, am rostit, apăsând iarăşi bara de spaţiu şi modelul s-a schimbat din nou. Şi încă o dată.

Altă apăsare, altă reconfigurare a punctelor pe ecran.

Hollus se uită la monitor, apoi la mine.

– Şi?

– Şi priveşte în continuare, i-am spus.

Am apăsat altă tastă şi procesul a început să se repete în mod automat: aplicarea celor trei reguli la toate piesele de pe tablă, reafişarea noii configuraţii, reaplicarea regulilor, reafişarea configuraţiei revizuite şi aşa mai departe.

Primul glider a apărut după numai câteva secunde.

– Vezi grupul de cinci celule de acolo? am întrebat. Noi îl numim glider şi – aha! fii atent, altul! Am atins ecranul, indicându-l.

– Şi altul! Uită-te cum se mişcă.

Într-adevăr păreau că se mişcă, rămânând un grup legat, pe măsură ce se deplasau dintr-o poziţie în alta pe suprafaţa monitorului.

– Dacă rulezi suficient de mult simularea aceasta, am spus, vei

vedea tot felul de şabloane similare proceselor vieţii. De altfel, jocul se numeşte *Life*[2] şi a fost inventat în anul 1970 de matematicianul John Conway; eu l-am folosit când predam evoluţia la Universitatea din Toronto. Conway rămăsese uimit de ceea ce generau aceste trei reguli simple. După suficient de multe repetări va apărea ceva numit *glider gun:* o structură care generează glidere noi la intervale regulate.

Structurile glider gun pot fi create prin coliziunea a minimum treisprezece glidere, astfel că, într-o anumită măsură, gliderele se reproduc singure. Vei căpăta de asemenea structuri *„eater”* (ce asimilează), care pot dezintegra obiectele ce trec pe lângă ele; în decursul procesului, *eater*-ul se distruge, însă, după alte tururi, se autorepară. Jocul produce mişcare, reproducere, hrănire, creştere, vindecare şi multe altele, totul prin aplicarea celor trei reguli simple unei selecţii iniţial aleatorii de piese.

– Nu înţeleg ce vrei să îmi demonstrezi, spuse Hollus.

– Ideea este că viaţa – aparenta ei complexitate – poate fi generată de reguli foarte simple.

– Iar regulile acestea pe care le tot reiterezi ce anume reprezintă?

– Să zicem, de pildă, legile fizicii…

– Nimeni nu contrazice faptul că ordinea aparentă poate să reiasă din aplicarea unor reguli simple. Dar cine a scris regulile? În cazul universului pe care mi-l arăţi, ai amintit un nume…

– John Conway.

– Da. Ei bine, John Conway este dumnezeul acelui univers şi simularea lui nu dovedeşte nimic altceva decât că orice univers are nevoie de un Dumnezeu. Conway a fost programatorul. Dumnezeu a fost, de asemenea, un programator; legile fizice şi constantele fizice pe care le-a conceput sunt codul-sursă al Universului nostru. Presupusa diferenţă dintre domnul Conway şi Dumnezeul nostru este că, aşa cum ai spus, Conway nu a ştiut ce va produce codul lui sursă decât după ce l-a îmbinat şi rulat, şi de aceea a fost uimit de rezultate. Creatorul nostru, presupunem noi, a avut în minte un rezultat clar şi a scris un cod pentru a obţine rezultatul acela.

Este adevărat, se pare că lucrurile nu s-au derulat exact aşa cum plănuise – extincţiile în masă par să sugereze asta. Cu toate acestea, pare clar că Dumnezeu a proiectat în mod deliberat

[2] Jocul vieţii (n. tr.).

Universul nostru.
– Crezi asta cu adevărat? am întrebat.
– Da, zise Hollus privind alte glidere care străbăteau ecranul monitorului. Chiar o cred.

8

În copilărie am făcut parte timp de trei ani din Clubul de sâmbătă dimineaţa al Muzeului Regal Ontario. A fost o experienţă incredibilă pentru un puşti ca mine, fascinat de dinozauri, şerpi, lilieci, gladiatori şi mumii. În fiecare sâmbătă din timpul anului şcolar, mergeam la muzeu şi intram mai devreme decât deschiderea oficială pentru public şi ne adunam în Sala de proiecţii MRO – aşa se numea înainte ca un consultant cu onorariu exagerat de mare să decidă că trebuia s-o redenumim Cinematograful MRO. Pe atunci nu era foarte atrăgătoare şi era tapiţată complet în negru; între timp a cunoscut o operaţie estetică.
Dimineţile începeau cu doamna Berlin, conducătoarea clubului, care ne proiecta un film pe 16 mm, de obicei un documentar de la National Film Board of Canada. După aceea, o jumătate de zi, aveam activităţi în muzeu, nu doar în galerii, ci şi în culise. Iubeam fiecare minut petrecut acolo şi am decis că într-o bună zi voi lucra la MRO.
Ţin minte că într-o zi am asistat la o demonstraţie a artistului care se ocupase de multe dintre reconstrucţiile de dinozauri din muzeu. El ne arătase un dinte ascuţit şi zimţat şi întrebase de la ce dinozaur provenea.
– De la un carnozaur, am răspuns eu imediat.
Artistul fusese impresionat.
– Aşa este, încuviinţase el.
Dar, mai târziu, un alt copil mă corectă.
– Se spune carnivor, zisese el, nu carnozaur.
Bineînţeles, *carnozaur* era cuvântul corect, denumirea ştiinţifică pentru grupul de dinozauri din care făceau parte tiranozaurii şi rudele lor. Majoritatea copiilor nu ştiau asta şi, ce naiba! nici majoritatea adulţilor n-aveau habar.
Eu ştiam însă. Citisem asta pe un afiş din Galeria dinozaurilor din MRO.
Mă refer la Galeria dinozaurilor cea originală.

În locul actualelor noastre diorame, galeria aceea avusese specimenele astfel etalate încât vizitatorii se puteau plimba printre ele; nişte şnururi groase de mătase îi împiedicau să se apropie prea mult. Şi fiecare specimen era însoţit de o notă explicativă tipărită şi montată într-o ramă de lemn, atât de lungă, încât erau necesare patru-cinci minute pentru a o citi.

Piesa centrală a vechii galerii era un *Corythosaurus,* un uriaş hadrozaur stând în poziţie verticală. Faptul că principalul dinozaur din MRO era un erbivor blând, nu rapacii *T. rex* sau teribil de împlătoşaţii triceratopşi, care erau exponatele majore în majoritatea muzeelor americane, era ceva specific canadian, deşi eu nu am înţeles-o în felul acela pe atunci; abia în anul 1999, MRO a expus o machetă de *T. rex* în Galeria descoperirilor pentru copii. Vechiul montaj de *Corythosaurus* era totuşi greşit. În prezent ştim aproape cu certitudine că hadrozaurii nu puteau să stea în poziţia aceea; probabil că petreceau mare parte a timpului ca patrupede.

De fiecare dată când veneam la muzeu, copil fiind, mă uitam cu atenţie la scheletul acela, dar şi la altele, citeam notele explicative, luptându-mă cu termenii, şi învăţam cât puteam de multe.

Încă mai păstrăm scheletul acela în MRO, băgat în diorama Albertei cretacice, dar nu mai are asociat nici un text explicativ. Doar un indicator micuţ din plexiglas, care nu ţine cont de poziţia lui incorectă şi spune foarte puţine lucruri:

Corythosaurus Excavatus Gilmore

Hadrozaur cu creastă în poziţie verticală de luptă. Cretacicul superior, formaţiune Oldman (acum aproximativ 75 milioane de ani), Little Sandhill Creek, lângă Steveville, Alberta.

Desigur, „noua” Galerie a dinozaurilor este deja veche de un sfert de secol. A fost inaugurată înainte de ajungerea la putere a Christinei Dorati, dar ea a considerat-o un model al felului în care trebuie să fie exponatele noastre: nu plictisiţi vizitatorii, nu-i împovăraţi cu date. Lăsaţi-i să se holbeze.

Christine are două fiice; acum sunt mari. M-am întrebat însă adesea dacă, pe când erau copii, ea nu se simţise stânjenită în muzeu. Poate că spusese: „Uite, Mary, acesta este un *Tyrannosaurus rex.* A trăit cu zece milioane de ani în urmă.” Iar fiica ei – sau, mai rău, vreun puşti isteţ şi obraznic, aşa cum

fusesem eu – o corectase, citind informaţiile de pe placarda înaltă: „Ăsta nu-i un tiranozaur şi n-a trăit cu zece milioane de ani în urmă. Este un *Allosaurus* şi a trăit acum 150 de milioane de ani.” Dar, indiferent care ar fi fost motivul, Christine Dorati detesta transmiterea de informaţii.

Regretam că nu dispuneam de fonduri pentru a reface Galeria dinozaurilor; eu o moştenisem în starea actuală. Fondurile erau însă puţine în prezent; închiderea planetariului nu era nici pe departe singura acţiune de reducere a cheltuielilor.

Totuşi, mă întreb pe câţi puşti îi mai inspiram noi în prezent.

Mă întreb…

În nici un caz pe Ricky al meu: asta ar fi însemnat să cer prea mult. În plus, el continua să fie în etapa în care dorea să se facă pompier sau poliţist şi nu arătase nici un fel de interes faţă de ştiinţă.

Dar când mă uitam la zecile de mii de elevi care veneau anual la muzeu în vizite „cu şcoala”, nu puteam totuşi să nu mă întreb dacă vreunul dintre ei avea să-mi calce pe urme.

Mă aflam cu Hollus într-un impas cauzat de interpretarea jocului *Life,* aşa că mi-am cerut scuze şi m-am dus la toaletă. Aşa cum făceam de fiecare dată, am deschis robinetele la toate trei chiuvetele, ca să creez un zgomot de fundal; toaletele publice din MRO au robinete comandate de senzori, dar în cele pentru personal nu trebuia să suportăm asemenea jignire. Jeturile de apă au acoperit zgomotul pe care l-am produs când m-am ghemuit în faţa uneia dintre toalete şi am vomitat; o făceam cam o dată pe săptămână, mulţumită chimioterapiei. Nu-mi era uşor, deoarece pieptul şi plămânii îmi erau deja obosiţi. Am rămas câteva clipe îngenuncheat, doar pentru a-mi recăpăta puterea, apoi m-am ridicat, am tras apa şi am pornit spre chiuvete, spălându-mi mâna şi închizând toate robinetele. Ţineam la muzeu o sticlă cu apă de gură şi o adusesem cu mine; am făcut gargară, încercând să alung gustul oribil. După care am revenit în Departamentul de paleobiologie, zâmbindu-i lui Vânătaie de parcă nu se întâmplase nimic neobişnuit. Am deschis uşa biroului meu şi am intrat.

Spre mirarea mea, Hollus citea ziarul. Luase de pe masa mea exemplarul tabloidului *Toronto Sun* şi-l ţinea cu mâinile lui cu şase degete. Ochii pediculari i se mişcau la unison de la stânga la dreapta, în vreme ce citea. Mă aşteptasem să-mi remarce

imediat prezenţa, însă poate că simulacrul nu era chiar aşa sensibil. Mi-am dres vocea şi am simţit iarăşi gustul neplăcut.

– Bine-ai revenit, spuse Hollus şi ochii lui mă priviră, închise ziarul şi întoarse către mine pagina întâi.

Unicul titlu, care ocupa aproape în totalitate pagina, anunţa: „Medic de avorturi ucis."

– În mass-media voastră, rosti Hollus, am văzut multe referiri la avort, totuşi mărturisesc că nu înţeleg precis ce este; termenul este utilizat frecvent, dar niciodată definit – nici chiar în articolul care aparent este asociat acestui titlu.

M-am aşezat pe scaunul meu şi am inspirat adânc, adunându-mi gândurile şi întrebându-mă de unde să încep. Azi-dimineaţă, în drum spre muzeu, citisem eu însumi articolul.

– Bun, păi, să vezi… uneori femeile noastre rămân gravide fără să-şi dorească. Există o procedură medicală care poate elimina fetusul, punând astfel capăt sarcinii; ea se numeşte avort. Este… ăăă, oarecum controversată şi din acest motiv se efectuează frecvent în clinici speciale, nu în spitalele obişnuite. Fundamentaliştii religioşi dezaprobă vehement avortul – îl consideră o formă de crimă –, iar unii extremişti au folosit bombe ca să arunce în aer clinici de avorturi. Săptămâna trecută, o asemenea clinică a explodat în Buffalo, un oraş situat imediat dincolo de graniţă, în statul New York. Ieri s-a întâmplat acelaşi lucru în Etobicoke, care face parte din Toronto. Medicul, care era şi proprietarul clinicii, se afla înăuntru şi a fost ucis.

Hollus mă privi mult timp, apoi rosti:

– Aceşti… cum le-ai spus? Extremişti fundamentalişti? Aceşti extremişti fundamentalişti consideră că este greşit să ucizi, chiar un prunc nenăscut?

– Da.

În vorbirea lui Hollus era greu să discerni tonurile, mai ales din cauză că glasul lui alterna între cele două guri, dar părea uimit, cel puţin pentru urechile mele.

– Iar ei îşi demonstrează dezaprobarea în această privinţă ucigând adulţi?

Am dat uşor din cap.

– După cum se vede.

Hollus tăcu alte câteva clipe, iar torsul sferic i se legănă lent în sus şi în jos.

– Rasa mea, rosti în cele din urmă, are un concept numit…, şi gurile lui gemene cântară două note discordante. Acesta se

referă la incongruenţe, la evenimente sau cuvinte care transmit exact opusul sensului intenţionat.

– Şi noi avem un concept similar. Îi spunem ironie.

Ochii lui reveniră la ziar.

– Se pare că nu toţi oamenii îl înţeleg.

9

N-am fumat niciodată. Atunci de ce am cancer la plămâni?

De fapt, după cum am aflat, este o boală oarecum răspândită printre paleontologii, geologii şi mineralogii generaţiei mele. Am avut dreptate cumva, când am pus tusea pe seama mediului plin de praf în care lucram. Folosim frecvent unelte ce pulverizează pietrele şi produc mult praf fin, care…

Cancerul la plămâni are nevoie de mult timp ca să apară, iar eu lucram de treizeci de ani în laboratoare de paleontologie. În prezent, port aproape permanent o mască; conştiinţa noastră a evoluat şi toţi procedează aşa când efectuează genul acesta de muncă. Totuşi, de-a lungul deceniilor, inspirasem suficientă pulbere de piatră, ca să nu mai amintesc de fibre de azbest şi filamente de fibră de sticlă, atunci când realizasem mulaje.

Iar acum plătesc pentru toate.

Unii dintre prietenii mei şi ai lui Susan spuneau că ar trebui să acţionez în judecată – poate muzeul, poate guvernul provinciei Ontario, al cărui angajat sunt. Cu siguranţă, locul meu de muncă putea să fi fost mai bine protejat; cu siguranţă, ar fi trebuit ca instrucţiunile de protecţie a muncii să fie mai bune; cu siguranţă…

Era o reacţie naturală. Cineva trebuia să plătească pentru o asemenea nedreptate. Tom Jericho: un tip de treabă, soţ bun, tată bun, dona pentru cauze caritabile – poate nu atât de mult pe cât ar fi trebuit, dar dona, în fiecare lună. Şi întotdeauna prezent, gata să ofere o mână de ajutor, când cineva se muta sau îşi zugrăvea casa. Iar acum, Tom cel de treabă avea cancer.

Totuşi, spuneau ei, cineva trebuie să plătească.

Însă ultimul lucru pe care l-aş fi dorit era să-mi irosesc timpul în tribunale. Aşa că nu, nu intenţionam să acţionez pe nimeni în judecată.

Aveam însă cancer la plămâni; trebuia să mă ocup de boală.

Iar asta era o ironie a sorţii.

Unele dintre lucrurile despre care Hollus afirma că sunt dovezi ale existenţei lui Dumnezeu nu erau noutăţi pentru mine. Chestiile acelea legate de constantele fundamentale erau denumite uneori în mod generic „principiul cosmologic antropic”; atinsesem şi eu subiectul respectiv în cursul de evoluţie. Hollus avea cu siguranţă dreptate când spunea că Universul, cel puţin în mod superficial, părea să fi fost proiectat pentru evoluţia vieţii. Aşa cum afirmase Sir Fred Hoyle[3] în anul 1981: „O interpretare de bun-simţ a datelor sugerează că o superinteligenţă ar fi modificat legile fizicii, ca şi pe ale chimiei şi biologiei, şi că în natură nu există forţe oarbe despre care ar merita să vorbim. Valorile obţinute din datele realităţii îmi par atât de copleşitoare, încât concluzia aceasta este mai presus de orice discuţie.” Trebuie spus totuşi că Sir Fred a susţinut o mulţime de idei pe care restul comunităţii ştiinţifice le-a dezaprobat.

În convorbirea cu Hollus, forhilnorul a amintit de cili. Aceştia sunt extensii ale celulelor, subţiri ca nişte firişoare de păr, capabile de mişcări ritmice; se regăsesc în multe tipuri de celule ale corpului uman şi, a precizat Hollus, în celulele forhilnorilor şi wreedilor. Cei care credeau că nu numai Universul, ci şi viaţa în sine fuseseră proiectate în mod inteligent aminteau frecvent de cili. Motoarele minuscule ce îngăduie firişoarelor să se mişte sunt incredibil de complexe, iar susţinătorii proiectării inteligente afirmă că această complexitate este desăvârşită: nu există nici o modalitate prin care să fi putut evolua în urma unei serii de etape incrementale. Pentru a funcţiona, un cil are nevoie de toate părţile lui diverse, aidoma unei curse pentru şoareci; dacă un element este îndepărtat, ansamblul devine inutil – la fel cum o cursă de şoareci nu face absolut nimic dacă este lipsită de arc, sau de bara de fixare, de platformă, de ciocănel sau clichet. Era într-adevăr o enigmă felul în care cilii evoluaseră prin acumularea de modificări gradate, adică aşa cum se presupune că funcţionează evoluţia.

Cilii pot fi găsiţi şi în unicul strat de celule care căptuşeşte bronhiile. Ei se mişcă la unison, evacuând mucusul din plămâni – secreţiile vâscoase ce conţin particulele inhalate accidental şi care sunt astfel eliminate, înainte să poată debuta cancerul.

Dacă însă cilii sunt distruşi, prin expunere la praf de azbest, fum de ţigară sau alte substanţe, plămânii nu se mai pot păstra

[3] Sir Fred Hoyle (1915–2001), astronom şi autor britanic de SF.

curaţi. Singurul mecanism alternativ pentru dislocarea flegmei şi deplasarea ei ascendentă este tusea: tusea persistentă şi chinuitoare. Ea nu este totuşi la fel de eficientă; agenţii cancerigeni rămân mai mult timp în plămâni şi se formează tumori. Uneori tusea persistentă lezează suprafaţa tumorii, apărând sânge în spută, ca în cazul meu; şi este deseori primul semn al cancerului la plămâni.

Dacă Hollus şi oamenii care-i împărtăşeau convingerile aveau dreptate, cilii fuseseră proiectaţi de un maestru al ingineriei.

Iar într-un astfel de caz, poate că blestematul acela ar fi trebuit dat în judecată.

– Prietena mea de la universitate mi-a trimis un raport preliminar despre ADN-ul tău, i-am spus lui Hollus la câteva zile după ce-mi oferise mostra pe care i-o cerusem; nu văzusem nici atunci aterizarea navetei, dar un alt forhilnor decât Hollus îi lăsase eşantionul lui Raghubir, alături de datele despre supernove pe care Hollus i le promisese lui Donald Chen.

– Şi?

Cândva îl voi întreba totuşi ce anume decidea care dintre guri va folosi atunci când urma să rostească o singură silabă.

– Ea crede că este de origine extraterestră.

Hollus se foi pe cele şase picioare; întotdeauna i se părea că e înghesuială în biroul meu.

– Bineînţeles că este. Mărturisesc însă că nu este propriul meu ADN; Lablok l-a extras chiar de la ea. Dar şi ea este tot forhilnor.

– Prietena mea a identificat sute de gene care par să fie identice cu cele ale formelor de viaţă de pe Terra. De exemplu, gena care creează hemoglobina…

– Există doar un număr limitat de substanţe chimice posibile ce pot fi utilizate pentru transportul oxigenului în fluxul sanguin.

– Bănuiesc că ea se aştepta se la altceva mai… mai extraterestru.

– Sunt o fiinţă pe cât de extraterestră veţi întâlni vreodată, zise Hollus. Mai exact, diferenţa dintre planul corpului tău şi al meu este cea mai mare din câte am văzut noi vreodată. La urma urmei, există limitări inginereşti practice legate de cât de stranii pot fi formele de viaţă; chiar dacă – ridică una dintre mâinile cu şase degete şi execută un salut vulcanian – realizatorii voştri de filme par incapabili să se apropie de varietatea posibilă.

– Bănuiesc, am încuviinţat.

Hollus se legănă în sus şi în jos.

– Numărul minim de gene necesar vieţii este de aproximativ 300, zise el, dar numărul acesta este suficient doar pentru creaturile cu adevărat primitive. Cele mai multe celule eucariote au un nucleu de aproximativ 3000 de gene – le poţi găsi peste tot, de la formele de viaţă unicelulare, până la creaturi complexe ca noi, iar ele sunt la fel, sau aproape la fel, pe toate planetele pe care am fost. În plus, 4000 de gene suplimentare sunt deţinute de toate formele de viaţă pluricelulare, care codifică proteine pentru aderenţa între celule, semnale între celule şi aşa mai departe. Alte mii sunt deţinute de toate animalele cu schelet intern. Iar alte mii sunt deţinute de toate animalele homeoterme. Desigur, dacă prietena ta va continua să caute, va descoperi în ADN-ul forhilnor zeci de mii de gene care nu au echivalent la formele de viaţă pământene deşi, evident, este mai uşor de potrivit gene decât de găsit gene diferite. De fapt însă, există doar câteva soluţii posibile pentru problemele ridicate de viaţă, iar acestea apar pe toate planetele.

– Nu m-aş fi aşteptat ca viaţa de pe Beta Hydri să folosească acelaşi cod genetic cu al vieţii de pe Pământ, cu atât mai puţin unele dintre aceleaşi gene, am rostit. Chiar şi în codul genetic de aici există unele variaţii: din şaizeci şi patru de codoni, patru au înţelesuri diferite în ADN-ul mitocondrial decât au în ADN-ul nucleic.

– Toate formele de viaţă pe care le-am examinat au în esenţă acelaşi cod genetic. Şi noi am fost surprinşi iniţial când am descoperit acest lucru.

– Dar este realmente lipsit de sens, am insistat. Aminoacizii au două tipuri de izomeri, levogir şi dextrogir, însă toate formele de viaţă de pe Pământ folosesc doar versiunile levogire. În primul rând, probabilitatea ca două ecosisteme oarecare să folosească aceeaşi orientare ar trebui să fie de cincizeci la sută. După aceea probabilitatea ca trei ecosisteme – al tău, al meu şi al wreedilor – să folosească aceeaşi orientare ar trebui să fie de numai douăzeci şi cinci la sută.

– Aşa este, zise Hollus.

– Şi chiar referindu-ne doar la levogiri, există peste o sută de aminoacizi diferiţi – totuşi viaţa pământeană utilizează numai douăzeci dintre ei. Care este probabilitatea ca formele de viaţă de pe alte planete să-i utilizeze exact pe aceiaşi douăzeci?

– A naibii de redusă.

I-am zâmbit; mă aşteptasem ca Hollus să-mi ofere un răspuns statistic precis.

– Chiar aşa, a naibii de redusă.

– Dar alegerea nu este aleatorie, ci aşa a fost concepută de Dumnezeu.

Am oftat îndelung.

– Aşa ceva îmi este imposibil să accept.

– Ştiu, spuse Hollus cu un ton parcă de disperare pentru ignoranţa mea. Eu nu sunt un mistic, ci cred în Dumnezeu fiindcă este logic din punct de vedere ştiinţific să o fac; ba chiar bănuiesc că Dumnezeu există în acest Univers tocmai *din cauza* ştiinţei.

Începuse să mă doară capul.

– Cum adică?

– Aşa cum am spus mai devreme, Universul nostru este închis – în cele din urmă va intra în colaps printr-un Big Crunch.

Un eveniment similar s-a întâmplat după miliarde de ani în universul care l-a precedat pe acesta – iar peste miliarde de ani, cine ştie ce lucruri fenomenale vor fi posibile graţie ştiinţei? S-ar putea chiar ca o inteligenţă, sau şabloanele de date ce o reprezintă, să supravieţuiască marii explozii şi să existe în următorul ciclu de creaţie. O asemenea entitate ar putea dispune de un nivel al ştiinţei suficient de ridicat pentru a influenţa parametrii următorului ciclu, creând un univers ante-proiectat, în care însăşi entitatea aceea să fie renăscută, dotată deja cu înţelepciune şi cunoştinţe acumulate în miliarde de ani.

Am clătinat din cap; mă aşteptasem la ceva mai interesant decât o variaţie pe tema mitului regresiei infinite a universului.

– Chiar dacă aşa ar sta lucrurile, am spus, asta nu prea soluţionează problema existenţei sau inexistenţei lui Dumnezeu. Pur şi simplu nu faci altceva decât să împingi cu un pas înapoi crearea vieţii. Cum a început viaţa în universul de dinaintea acestuia?

M-am încruntat.

– Dacă nu poţi explica asta, nu ai explicat nimic.

– Nu cred că fiinţa care este Dumnezeul nostru a fost vreodată vie, zise Hollus, în sensul de a fi o entitate biologică. Bănuiesc că acesta este primul univers în care au existat vreodată forme biologice şi evoluţie.

– Şi atunci ce este această entitate divină?

– Aici, pe Pământ, nu văd nici o dovadă a faptului că voi aţi fi

atins vreodată nivelul inteligenţei artificiale.

Nu prea vedeam legătura, dar l-am aprobat.

– Aşa este, deşi mulţi lucrează la asta.

– Noi avem maşinării care au conştiinţă de sine. Nava mea, *Merelcas,* este una dintre ele. Şi noi am descoperit că inteligenţa este o proprietate emergentă – apare spontan în sisteme care au suficientă ordine şi complexitate. Bănuiesc că fiinţa care este acum Dumnezeul acestui univers a fost o inteligenţă imaterială, care a apărut prin fluctuaţii aleatorii, într-un univers anterior lipsit de biologic. Cred că fiinţa aceasta, trăind în izolare, a căutat să se asigure că următorul univers va abunda în forme de viaţă independente, capabile să se reproducă. Pare improbabil că biologicul ar fi putut începe de la sine în orice univers generat aleatoriu; însă ne putem aştepta, în mod rezonabil, ca un continuum spaţio-temporal localizat, suficient de complex pentru a dezvolta conştiinţă, să apară accidental după numai câteva miliarde de ani de fluctuaţii cuantice, mai ales în universuri diferite de acesta în care cele cinci forţe fundamentale au puteri relative mai puţin divergente.

Făcu o pauză scurtă după care continuă:

– Ipoteza că un savant a creat universul nostru actual ar explica străvechea enigmă filosofică a motivului pentru care acest univers este într-adevăr comprehensibil pentru minţile luminate; de ce abstracţii forhilnore şi omeneşti, ca matematica, metodele inductive şi estetica, sunt aplicabile realităţii. Universul nostru este inteligibil din punct de vedere ştiinţific, pentru că a fost creat de o inteligenţă enorm de avansată care a folosit instrumentele ştiinţei.

Era ameţitor să te gândeşti că inteligenţa putea să apară mai uşor decât viaţa însăşi – totuşi, noi încă nu aveam o definiţie corectă a inteligenţei; de fiecare dată când un calculator părea să reuşească duplicarea ei, oamenii spuneau pur şi simplu că nu asta se înţelegea prin acest termen.

– Dumnezeu privit ca un savant, am spus analizând ideea. Ei bine, bănuiesc că orice tehnologie îndeajuns de avansată nu poate fi deosebită de magie.

– Original, rosti Hollus. Ar trebui să scrii asta.

– Nu cred că pentru mine este original. Dar ceea ce propui tu nu-i decât atât – o propunere. Ea nu dovedeşte existenţa Dumnezeului tău.

Hollus îşi legănă torsul în sus şi în jos.

– Şi ce fel de dovezi te-ar convinge?

M-am gândit o vreme, apoi am strâns din umeri:

– Un pistol fumegând, am răspuns.

Ochii lui Hollus se îndepărtară la distanţă maximă.

– Ce anume?

– Genul meu favorit de ficţiune îl reprezintă romanele poliţiste cu crime şi…

– Sunt uluit că oamenilor le face plăcere să citească despre omoruri, observă Hollus.

– Nu, nu, am scuturat din cap. Ai înţeles greşit. Nu ne face plăcere să citim despre omoruri, ci despre aplicarea justiţiei, despre un criminal care, indiferent cât ar fi iscusit, este descoperit şi crima sa este dovedită. Iar dovada cea mai bună într-un caz real de crimă este cea de a-l găsi pe suspect ţinând în mână pistolul fumegând – de fapt, ţinând arma cu care a fost comisă crima.

– Aha, făcu Hollus.

– Un pistol fumegând este o dovadă incontestabilă. Iar asta-i ceea ce doresc eu: dovezi incontestabile.

– Pentru Big Bang nu există nici o dovadă incontestabilă, zise Hollus. Şi nici pentru evoluţie. Cu toate acestea, pe ele le accepţi. De ce aplici alte standarde întrebării dacă există sau nu un Creator?

Nu aveam răspuns la aşa ceva.

– Tot ce ştiu, am spus, este că pentru a fi convins am nevoie de dovezi copleşitoare.

– Cred că ţi s-au oferit deja dovezi copleşitoare.

Mi-am atins capul, simţind doar pielea scalpului acolo unde fusese părul.

Hollus avea dreptate: acceptăm evoluţia fără să avem dovezi absolute. Fără îndoială, pare limpede că din lupi se trag câinii. Strămoşii noştri i-au domesticit, eliminând prin selecţie ferocitatea, selectând caracterul prietenos, schimbând finalmente *Canis lupus pallipes,* din era glaciară, în *Canis familiaris,* javra modernă cu cele 300 de rase ale sale.

Câinii şi lupii nu se mai pot reproduce prin împerecherea dintre specii sau, dacă totuşi o fac, puii rezultaţi sunt sterili; ei sunt practic specii diferite. Dacă aşa s-au întâmplat în mod real lucrurile – dacă, prin selecţie, Akela s-a transformat în Rover –, atunci a fost demonstrat unul dintre principiile de bază ale

evoluţiei: specii noi pot fi create din cele vechi.

Noi însă nu putem dovedi evoluţia câinelui. Iar în miile de ani scurse de când creştem câini, producând atât de multe rase, tot n-am izbutit să creăm o specie canină nouă: un chihuahua se poate împerechea cu un dog danez, iar un pitbull poate sări pe un pudel şi din ambele împreunări pot rezulta pui fertili. Indiferent cât de mult am încerca să le accentuăm diferenţele, ei rămân *Canis familiaris.* Şi noi nu am creat niciodată o specie nouă de pisică, şoarece sau elefant, de grâu, nucă de cocos sau cactus. Faptul că selecţia naturală poate produce schimbări la o specie nu este contrazis de nimeni, nici chiar de cel mai îndârjit creaţionist. Dar că poate transforma o specie în alta – asta nu s-a observat niciodată.

În Galeria de paleontologie a vertebratelor din MRO există o dioramă lungă, plină cu schelete de cai, începând cu *Hyracotherium* din eocen, apoi *Mesohippus* din oligocen, *Merychippus* şi *Pliohippus* din pliocen, *Equus shoshonensis* din pleistocen şi în cele din urmă *Equus caballus* din prezent, reprezentat printr-un cal de curse şi un ponei Shetland.

Privind-o, pare într-adevăr că evoluţia are loc: numărul de degete de la picioare se reduce de la *Hyracotherium,* care avea patru degete la picioarele din faţă şi trei la cele din spate, până ce rămâne unul singur, sub formă de copită; dinţii cresc tot mai lungi, aparent o adaptare la hrănirea cu ierburi tari; animalele (cu excepţia poneilor) devin tot mai mari. Trec permanent pe lângă exponatele acestea; fac parte din fundalul vieţii mele. Rareori mă gândesc la ele, deşi de foarte multe ori le-am comentat, atunci când am condus VIP-uri prin galeria respectivă.

O specie care dă naştere următoareia, într-o succesiune nesfârşită de mutaţii, de adaptări la condiţii ce se schimbă întruna.

Accept asta fără comentarii.

Accept asta fiindcă teoria lui Darwin este logică.

Atunci de ce nu accept şi teoria lui Hollus?

Ipotezele extraordinare cer dovezi extraordinare. Asta fusese deviza lui Carl Sagan când era atacat de fanaticii OZN-urilor.

Dar, Carl, ia ghici! Extratereştrii sunt aici: în Toronto, în Los Angeles, în Burundi, în Pakistan, în China… Dovezile se impun de la sine. Ei sunt aici.

Şi ce-i cu Dumnezeul lui Hollus? Care-i dovada pentru un proiectant inteligent? Se părea că forhilnorii şi wreedii au avut

mai multe dovezi concrete în această privinţă decât am avut eu pentru evoluţie – schela pe care-mi construisem viaţa şi cariera.

Dar… dar…

Ipoteze extraordinare… Cu certitudine ele *trebuie* supuse unui standard mai ridicat. Cu certitudine, dovezile trebuie să fie monumentale, incontestabile.

Bineînţeles că aşa trebuie să fie.

Bineînţeles.

10

Susan m-a însoţit în luna octombrie a anului trecut, când am mers la spitalul St. Michael, pentru a mă întâlni cu oncologul Katarina Kohl.

Fusese o experienţă terifiantă pentru amândoi.

Mai întâi, doctorul Kohl a efectuat o examinare bronhoscopică. Mi-a introdus în gură un tub cu videocaptor la capăt, pe care l-a coborât în ramificaţiile căilor respiratorii ale fiecărui plămân, cu speranţa de a ajunge la tumoare şi de a colecta o mostră. La tumoare nu se putea însă ajunge. De aceea a făcut o biopsie, introducându-mi un ac fin prin peretele toracelui, direct în tumoare, ghidându-se după radiografii. Deşi celulele pe care le tuşisem odată cu sputa nu lăsau nici o îndoială că aveam cancer, prelevarea aceea avea totuşi să confirme diagnosticul.

Dacă însă tumoarea era izolată, şi noi ştiam unde se afla, ar fi putut să fie îndepărtată chirurgical; dar, înainte de a-mi deschide toracele în acest scop, a mai fost necesară o analiză: o mediastinoscopie. Doctorul Kohl a făcut o incizie mică chiar deasupra sternului meu, tăind până la trahee. După aceea, a introdus un tub videocaptor prin incizie şi l-a coborât prin exteriorul traheii, pentru a examina ganglionii limfatici de lângă fiecare plămân. Au fost recoltate şi alte materiale pentru analize.

În cele din urmă, ne-a spus ce găsise.

Am fost distruşi de cele aflate. Eu mi-am pierdut răsuflarea şi, cu toate că stăteam pe scaun atunci când Kohl ne arătase rezultatele analizelor, am crezut că sunt pe punctul de a-mi pierde echilibrul. Cancerul se extinsese la ganglionii limfatici; operaţia chirurgicală ar fi fost inutilă.

Kohl mi-a acordat mie şi lui Susan câteva momente să ne revenim. Oncologul văzuse spectacolul acela de o sută de ori, de

o mie de ori, cadavre vii holbându-se la ea cu oroarea întipărită pe feţe, cu spaima în ochi, dorindu-şi ca ea să spună că fusese doar o glumă, că fusese o greşeală, că echipamentul nu funcţionase cum trebuie, că mai existau speranţe.

Dar ea nu a spus nimic din toate astea.

O programare ce trebuia să aibă loc peste două ore fusese anulată, aşa că o procedură CAT era posibilă chiar în ziua aceea.

N-am întrebat motivul pentru care persoana programată nu se mai prezentase. Poate că murise între timp. Toată secţia de oncologie era plină de fantome. Am aşteptat împreună cu Susan în tăcere. Ea a încercat să răsfoiască revistele vechi de pe măsuţe; eu am continuat să privesc în gol, cu gândurile alergându-mi, învolburându-se.

Cunoşteam procedurile CAT (Tomografie Axială Computerizată), deoarece participasem la multe. Din când în când, unul sau altul dintre spitalele din Toronto ne îngăduia să scanăm câte o fosilă interesantă, atunci când tomograful nu era folosit în scopuri medicale. Este o modalitate eficientă de a examina specimenele care sunt prea fragile pentru a fi extrase din matricea în care sunt încastrate; de asemenea, este un mod excelent de a vedea structurile interne. Obţinusem nişte scanări minunate pe cranii de *Lambeosaurus* şi ouă de *Eucentrosaums.* Ştiam totul despre procedură – însă nu fusese niciodată aplicată pe mine. Palmele îmi transpirau. Aveam permanent senzaţia de vomă, deşi nici una dintre analize n-ar fi trebuit să-mi creeze o astfel de senzaţie. Eram speriat – mai speriat decât fusesem vreodată în viaţă. O singură dată mai fusesem aproape la fel de agitat, în perioada când aşteptasem cu Susan un răspuns privind acordul de înfiere a lui Ricky. Stătusem lângă telefon şi inimile ne-au tresărit de fiecare dată când ţârâise. Dar atunci aşteptasem o veste bună, pe când acum…

Tomografia computerizată nu e dureroasă, iar o doză redusă de radiaţii nu prea îmi mai putea agrava starea. M-am întins pe tăblia albă şi tehnicianul a împins-o, introducându-mi corpul în tunelul de scanare, care arăta imagini ale extinderii cancerului meu pulmonar.

Extindere semnificativă…

Fusesem dintotdeauna un individ dispus să înveţe, să acumuleze date noi, ca şi Susan de altfel. În ziua aceea însă datele şi cifrele soseau într-un vârtej ameţitor, incoerente, complexe, prea multe pentru a fi asimilate, prea multe pentru a

fi crezute. Kohl era detaşată; ţinuse prelegerile acelea de o mie de ori până atunci, era o profesoară plictisită şi obosită de repetarea aceloraşi cuvinte.

Pentru noi însă, pentru toţi aceia care stătuserăm pe aceleaşi scaune îmbrăcate în vinilin, cei care ne străduiam să asimilăm totul, să înţelegem, să pricepem – pentru noi era terifiant. Inima îmi bubuia şi aveam o migrenă îngrozitoare; indiferent de câtă apă la temperatura adecvată mi-ar fi oferit specialista, setea nu-mi putea fi potolită. Mâinile mele – mâinile acelea care cioplisseră cu grijă, extrăgând oasele embrionilor de dinozauri din ouă sparte, mâinile care înlăturaseră poverile de calcar ce acopereau pene fosilizate, mâinile care fuseseră mijlocul meu de trai, uneltele meseriei mele – tremurau ca frunzele în bătaia vântului.

Cancerul pulmonar, vorbea oncologul pe un ton egal, de parcă discuta despre caracteristicile celui mai recent automobil sport sau videorecorder, este una dintre formele cele mai letale de cancer, fiindcă de obicei nu este detectat din timp şi până când este descoperit, de cele mai multe ori, s-a metastazat la ganglionii limfatici din trunchi şi gât, la pleura care căptuşeşte plămânii şi cavitatea toracică, precum şi la ficat, glande suprarenale şi oase.

Doream ca ea să rămână pe tărâm abstract, să se limiteze la descrierea teoretică a bolii. Câteva comentarii generale, doar contextul.

Dar n-a fost aşa. Nu. Ea a continuat; şi-a făcut datoria. Totul era relevant pentru mine, pentru viitorul meu.

Da, în mod frecvent, cancerul pulmonar metastazează extins.

Iar cancerul meu exact aşa făcuse.

Am pus întrebarea care-mi ardea buzele, întrebarea al cărei răspuns mă temeam să-l aud, întrebarea care era esenţială, care definea totul – *totul* – în universul meu, începând din clipa aceea. Cât timp? Cât timp mai aveam?

În sfârşit, fiinţă umană şi nu simplu robot, Kohl a evitat pentru o clipă să mă privească în ochi. Durata medie de supravieţuire după diagnosticare, a spus ea, este de nouă luni în absenţa oricărui tratament. Chimioterapia mi-ar mai fi putut câştiga nişte timp, dar tipul de cancer pe care-l aveam eu se numea adenocarcinom – un cuvânt nou, o mână de silabe pe care aveam să le cunosc la fel de bine ca pe propriul meu nume; silabe care defineau persoana şi soarta mea într-o măsură într-adevăr mai mare decât o făcuseră vreodată silabele ce

compuneau numele „Thomas David Jericho”. Chiar şi cu tratament, doar unul din opt bolnavi de adenocarcinom mai trăiesc până la cinci ani după diagnoză, iar majoritatea pleca – acela fusese cuvântul pe care-l folosise ea, „pleca”, de parcă ne-am fi dus până la magazinul din colţ să cumpărăm o pâine, de parcă hotărâserăm că ajungea pentru seara aceea, noi ne retragem, trebuie să ne trezim devreme mâine-dimineaţă – majoritatea pleca mult mai devreme.

Fusese ca o explozie, care zgâlţâise tot ceea ce eu şi Susan cunoscuserăm vreodată.

Cronometrul pornise în ziua aceea de toamnă.

Numărătoarea inversă se declanşase.

Mai aveam doar un an, sau cam aşa ceva, de viaţă.

11

Coboram cu Hollus în Rotonda Inferioară în fiecare seară, după ce muzeul se închidea pentru public. Drept recompensă pentru ceea ce-l lăsam eu să vadă, el continua să-mi prezinte recreări din diverse perioade din trecutul geologic de pe Beta Hydri III, iar eu am înregistrat totul pe video.

Poate că motivul era faptul că propria mea viaţă se apropia de sfârşit, dar după o vreme am început să-mi doresc să văd altceva. Hollus amintise de cele şase planete aparent abandonate de locuitorii lor. Voiam să le văd, să zăresc artefactele cele mai recente de pe acele planete extraterestre, ultimele lucruri construite de băştinaşi înainte de a dispărea.

Ceea ce mi-a arătat el a fost uluitor.

Mai întâi, Epsilon Indi Prime. Pe continentul ei sudic se afla o piaţă uriaşă, închisă de ziduri. Zidurile erau clădite din blocuri gigantice de granit, tăiate grosolan, fiecare cu latura de peste 8 metri. Zona pe care o închideau, cu latura de aproape 500 de metri, era umplută cu sfărâmături: bucăţi imense, ascuţite şi neregulate de beton spart. Chiar dacă ai fi putut escalada zidurile, câmpul vast de dărâmături ar fi fost impresionant de sterp. Nici un animal sau vehicul nu l-ar fi putut traversa fără mari dificultăţi şi nimic n-ar fi putut creşte vreodată acolo.

Apoi Tau Ceti II. În mijlocul unui peisaj sterp, locuitorii de multă vreme dispăruţi construiseră un disc de piatră neagră compactă, cu diametrul de peste 2000 de metri şi, judecând după muchia

lui, gros de peste 5 metri. Suprafaţa neagră absorbea căldura soarelui, făcând-o incredibil de fierbinte; pielea s-ar fi acoperit de băşici dacă ai fi încercat să calci pe ea, iar tălpile încălţărilor s-ar fi topit.

Suprafaţa lui Mu Cassiopeia A Prime nu dezvăluia nici o urmă a foştilor ei locuitori; după 2,4 milioane de ani de eroziuni, totul fusese îngropat. Hollus mi-a arătat însă un model generat pe calculator a ceea ce senzorii navei *Merelcas* descoperiseră sub straturile de sedimente: o câmpie vastă, acoperită de turle înalte, răsucite, de vârfuri ascuţite şi alte forme zimţate, iar sub ele, o criptă sau sală, ascunsă de-a pururi ochilor. Planeta aceea avusese cândva un satelit natural foarte mare – proporţional vorbind, mult mai mare decât este Luna faţă de Pământ –, dar în locul lui exista acum un sistem spectaculos de inele. Hollus spunea că determinaseră că sistemul de inele avea vârsta tot de 2,4 milioane de ani – cu alte cuvinte, apăruse simultan cu dispariţia cassiopeianilor.

I-am cerut să-mi arate şi restul planetei. În mări existau arhipelaguri – insule înşirate ca perlele pe o aţă –, iar conturul ţărmului estic al celui mai mare continent se potrivea ca formă şi mărime cu conturul ţărmului vestic al următorului continent: semne sigure ale unei planete pe care acţionase tectonica plăcilor.

– Şi-au detonat propriul satelit, am rostit, surprins eu însumi de intuiţia mea. Doreau să pună capăt forţelor de maree care agitau nucleul planetei; doreau să oprească tectonica plăcilor.

– De ce? întrebă Hollus, intrigat de ideea mea.

– Ca să împiedice subducţia criptei pe care o construiseră, am răspuns.

Deriva continentală duce la reciclarea rocilor scoarţei: cele vechi sunt împinse în jos, în manta, iar altele noi se formează din magma care erupe din fosele de pe fundul oceanelor.

– Noi am presupus că scopul criptei fusese de a stoca reziduurile nucleare, spuse Hollus. Subducţia ar fi de fapt modul cel mai bun de a scăpa de ele.

Am încuviinţat din cap. Monumentele pe care mi le arătase, de aici, de pe Tau Ceti II şi de pe Epsilon Indi Prime, aminteau într-adevăr de proiecte pe care le văzusem sugerate pe Terra pentru stocarea reziduurilor nucleare: peisaje artificiale atât de sinistre, încât nimeni nu avea să sape vreodată acolo.

– Aţi găsit vreo inscripţie sau mesaj asociate reziduurilor

nucleare? am întrebat.

Toate planurile pentru siturile pământene de reziduuri implicau folosirea de simboluri care să indice genul de materiale periculoase care fuseseră stocate, astfel încât viitorii locuitori ai zonei să înţeleagă ce fusese îngropat. Pictogramele propuse variau de la chipuri omeneşti cu expresii de dezgust pe chip sau bolnavi, indicând că zona era toxică, până la diagrame ce întrebuinţau numere atomice, precizând astfel elementele ce fuseseră îngropate.

– Nu, zise Hollus. Nimic de felul acesta. Cel puţin nu în siturile cele mai recente, care datau chiar de dinaintea dispariţiei raselor.

– Presupun că rasele acelea ar fi dorit ca siturile să rămână neatinse milioane de ani, atât de mult încât era posibil ca inteligenţele care le-ar fi putut descoperi ulterior să nu fie nici măcar din aceeaşi specie cu cele care îngropaseră reziduurile sub aceste zone de avertisment. Una este să încerci să comunici membrilor propriei tale specii ideea de boală sau de otravă – oamenii asociază închiderea ochilor, salivarea abundentă şi inflamarea limbii cu otrăvirea –, dar s-ar putea să fie mult mai dificil să încerci să transcenzi frontierele dintre specii, mai ales dacă nu ştii nimic despre specia care te va succeda.

– Nu priveşti imaginea de ansamblu, spuse Hollus. Majoritatea reziduurilor nucleare au o durată de înjumătăţire sub o sută de mii de ani. Până la apariţia unei noi specii inteligente, nu ar mai rămâne practic nimic periculos.

– Totuşi, m-am încruntat eu, seamănă foarte bine cu nişte depozite de reziduuri nucleare. Şi, poate, dacă locuitorii planetelor au plecat în altă parte, ei au considerat că se cuvenea să-şi îngroape gunoaiele înainte de plecare.

Hollus nu părea convins.

– De ce ar fi dorit atunci cassiopeianii să oprească subducţia? După cum am spus, acesta este modul cel mai bun de a scăpa de reziduurile nucleare – chiar mai bun decât propulsarea în spaţiul cosmic. Dacă nava cosmică pe care o foloseşti explodează, poţi contamina mai bine de jumătate din propria ta planetă, în vreme ce dacă reziduurile nucleare sunt afundate în manta, ele dispar pentru totdeauna. De fapt, propria mea rasă aşa a procedat cu reziduurile nucleare.

– Bun atunci, poate că ei au îngropat altceva sub peisajele-avertisment, am insistat. Ceva atât de periculos, încât au dorit să

se asigure că nu va fi dezgropat niciodată, pentru a nu-i putea urmări vreodată. Poate că, de pildă, cassiopeianii s-au temut că prin ducerea criptei în subducţie, zidurile ei s-ar fi topit şi ar fi putut evada ceea ce întemniţaseră ei acolo – poate un *monstru.* După care, toate rasele astea, deşi îngropaseră lucrul de care se temeau, şi-au părăsit planetele, îndepărtându-se pe cât puteau de ceea ce lăsau în urmă.

* * *

– Mă gândeam să nu mă duc duminică la biserică, îmi spuse Susan prin octombrie, anul trecut, la scurt timp după prima noastră vizită la doctorul Kohl.

Stăteam în sufragerie, eu pe canapea şi ea pe fotoliu, încuviinţasem din cap.

– De obicei te duci.

– Ştiu, dar... mă rog, după tot ce s-a întâmplat. Cu...

– Voi fi bine, spusesem.

– Eşti sigur?

Am încuviinţat din nou.

– Te duci în fiecare duminică la biserică. Asta n-ar trebui să se schimbe. Doctorul Kohl a zis că trebuie să încercăm să ne continuăm vieţile cât mai normal cu putinţă.

Nu eram sigur ce voi face cu timpul meu liber, dar aveam să găsesc destule de făcut. La un moment dat trebuia să-l sun şi pe fratele meu, Bill, care locuia în Vancouver, să-l anunţ ce se întâmpla. Vancouver era însă cu trei ore în urmă faţă de Toronto şi Bill se întorcea târziu de la muncă. Dacă telefonam seara mai devreme, potrivit fusului lor orar, aveam să vorbesc cu noua lui soţie, Marilyn – iar ea îmi împuia capul cu cât vorbea. Nu eram pregătit pentru aşa ceva. Totuşi, Bill şi copiii lui din căsătoria anterioară erau singurele mele rude; părinţii noştri muriseră cu doi ani în urmă.

Susan se gândea; îşi ţuguiase buzele. Ochii ei căprui se întâlniseră pentru o clipă cu ai mei, după care se uită la podea.

– Dacă vrei, poţi... poţi să vii cu mine.

Am expirat cu putere. Problema religiei fusese dintotdeauna un punct sensibil între noi. Susan mersese toată viaţa, cu regularitate, la biserică. Când s-a măritat cu mine, a ştiut că nu aveam acelaşi obicei. Îmi petreceam dimineţile de duminică navigând pe Internet şi uitându-mă la televizor la emisiunea de interviuri *This Week with Sam Donaldson and Cokie Roberts.* Încă de când începuserăm să ieşim împreună, o anunţasem clar că nu

m-aş fi simţit în largul meu să merg la biserică. Îi explicasem că ar fi fost un gest prea ipocrit, o insultă la adresa celor care credeau cu adevărat.

Acum însă, simţea în mod clar că lucrurile se schimbaseră. Poate că se aştepta ca eu să doresc să mă rog, să doresc să mă împac cu Creatorul meu.

– Poate, am răspuns, dar sunt sigur că amândoi ştiam că n-avea să se întâmple.

O nenorocire nu vine niciodată singură.

Tratamentul cancerului îmi răpea, desigur, o groază de timp, iar acum vizitele lui Hollus îmi ocupau aproape tot timpul rămas. Eu aveam însă şi alte responsabilităţi. Pusesem la punct expoziţia extraordinară a fosilelor din situl Burgess Shale şi, deşi inaugurarea ei avusese loc cu câteva luni în urmă, aveam în continuare o sumedenie de activităţi administrative legate de ea.

Charles Walcott de la Muzeul Smithsonian descoperise fosilele din situl Burgess Shale în anul 1909, în trecătoarea Burgess din Munţii Stâncoşi, provincia Columbia Britanică; el săpase acolo până în 1917. Începând cu anul 1975, vreme de două decenii, Desmond Collins de la MRO începuse o serie nouă şi foarte fructuoasă de săpături la Burgess Shale, descoperind alte câmpuri şi recoltând mii de specimene noi. În anul 1981, UNESCO declarase trecătoarea Burgess cel de-al optzeci şi şaselea sit din patrimoniul mondial, în aceeaşi clasă cu piramidele Egiptului şi Marele Canion.

Fosilele datează de la mijlocul perioadei cambriene, acum 520 de milioane de ani. Argila, care reprezintă o alunecare de mâl din şelful laurentian, care a îngropat rapid toate formele de viaţă de pe platforma mării, este atât de fină, încât a conservat până şi amprentele unor părţi moi ale corpurilor. Aici există o diversitate uriaşă de urme de forme de viaţă, inclusiv multe tipuri complexe despre care unii paleontologi, chiar Jonesy al nostru, susţin că nu se încadrează în nici un grup modern. Ele au apărut, au trăit pentru o perioadă scurtă de timp, apoi au dispărut, ca şi cum Natura ar fi încercat tot felul de schiţe diferite de corpuri, pentru a vedea care dintre ele este cel mai bun.

De ce a apărut această „explozie cambriană” a diversităţii? Viaţa exista deja pe Pământ de 3,5 miliarde de ani dar, în tot acel timp, cunoscuse forme foarte simple. Ce anume cauzase apariţia bruscă a unui grad atât de ridicat de complexitate şi

varietate?

Davidson şi Cameron de la CalTech, ca şi Peterson de la UCLA, susţinuseră că motivul simplităţii dinaintea exploziei cambriene era cât se poate de simplu: până atunci, celulele fertilizate fuseseră drastic limitate în privinţa numărului posibil de divizări; cam zece divizări părea să fie maximumul posibil. Iar zece divizări duc la numai 1024 de celule, producând creaturi destul de mici şi destul de nesofisticate.

Bariera aceea de zece divizări fusese distrusă însă la începutul cambrianului de dezvoltarea unui tip nou de celulă, care poate fi încă văzută în unele organisme vii; celulele acelea se puteau diviza de mult mai multe ori şi au fost folosite la definirea structurii morfologice – forma fundamentală a corpului – pentru o mulţime de organisme noi. (Deşi Pământul avea vârsta de patru miliarde de ani când se întâmplase asta, acelaşi salt evolutiv – distrugerea limitei de zece divizări – se petrecuse şi pe planeta natală a lui Hollus, pe când aceasta avea vârsta de numai două miliarde de ani; în momentul acela, viaţa de acolo a încetat, de asemenea, să-şi mai irosească inutil eforturile, începând să evolueze în adevăratul sens al cuvântului.)

Situl Burgess Shale de pe Pământ conţine strămoşul nostru direct, *Pikaia,* primul animal cu notocordă, din care s-a dezvoltat ulterior coloana vertebrală. Cu toate acestea, cam toate fosilele de animale de acolo sunt în mod clar nevertebrate, astfel că expoziţia unor asemenea fosile ar fi trebuit probabil să fie organizată de custodele pentru nevertebrate din MRO, Caleb Jones.

Însă Jonesy urma să iasă la pensie peste câteva luni – nimeni nu remarcase deocamdată, cel puţin faţă de mine, faptul că MRO avea să-şi piardă aproape simultan cei mai vechi doi paleontologi –, iar eu eram persoana care avea relaţia directă cu cei din Smithsonian, unde ajunseseră fosilele lui Walcott din Burgess, înainte ca ţara mea să aplice legi prin care să-şi protejeze vestigiile. Ajutasem, de asemenea, la organizarea unei serii de conferinţe publice menite să completeze expoziţia; cele mai multe aveau să fie susţinute de personalul nostru (inclusiv de Jonesy), dar în acelaşi timp aranjasem ca Stephen Jay Gould, a cărui carte *Wonderful Life* vorbeşte despre fosilele din Burgess Shale, să vină de la Harvard pentru o prelegere. Expoziţia se dovedise o afacere extrem de bănoasă pentru MRO; spectacole de felul acesta ne aduceau întotdeauna multă publicitate

gratuită şi astfel atrăgeam vizitatori.

Fusesem incitat în privinţa expoziţiei din clipa în care o propusesem şi devenisem şi mai nerăbdător după ce fusese aprobată, iar Muzeul Smithsonian acceptase invitaţia unei prezentări comune a fosilelor noastre.

Dar acum…

Acum, cu cancerul…

Acum era doar un factor iritant, un inconvenient.

Încă o problemă de rezolvat.

Încă o solicitare pentru timpul meu prea scurt.

Cel mai greu a fost să-i spunem lui Ricky.

Dacă aş fi fost ca tatăl meu – dacă m-aş fi mulţumit cu o diplomă de facultate şi un program de muncă regulat de opt ore –, lucrurile s-ar fi desfăşurat altfel. Probabil că aş fi avut primul copil la scurt timp după ce aş fi împlinit douăzeci de ani – şi astfel, până aş fi ajuns la vârsta mea actuală, copilul acela ar fi avut vreo treizeci de ani şi poate că ar fi avut copii la rândul lui.

Dar eu nu eram tata.

Îmi luasem diploma în 1968, când aveam douăzeci şi doi de ani.

Şi masteratul în 1970, când aveam douăzeci şi patru de ani.

Şi doctoratul la douăzeci şi opt de ani.

Şi apoi o bursă post-doctorat la Berkeley.

Şi alta la Universitatea Calgary.

Şi deja împlinisem treizeci şi patru de ani.

Şi câştigam firimituri.

Şi, într-un fel, nu cunoscusem pe nimeni.

Şi lucram până târziu în muzeu, seară după seară.

Şi după aceea, înainte de a-mi da seama, împlinisem patruzeci de ani, eram neînsurat şi fără copii.

Pe Susan Kowalski am cunoscut-o la centrul pentru studenţi al Universităţii Toronto; amândoi fusesem în clubul de teatru. Nu prea eram eu actor, însă mă fascinau proiectoarele şi spoturile din sălile de spectacole; bănuiesc că acesta este unul dintre motivele pentru care îmi place muzeologia. Susan juca în piese, deşi, privind retrospectiv, cred că nu era prea talentată. Mie însă mi se păruse întotdeauna fabuloasă, dar menţionările cele mai bune pe care le primise vreodată în ziarul studenţesc *Varsity* se referiseră la „competenţa” ei în rolul doicii din *Romeo şi Julieta* şi la „interpretarea adecvată” a Iocastei în *Oedip.* Oricum,

ieşiserăm o vreme împreună, dar eu plecasem în SUA pentru post-doctorat; Susan înţelesese că trebuia să plec ca să-mi continui studiile, fiindcă visul meu depindea de ele.

De-a lungul anilor mă gândisem cu drag la ea, totuşi nu-mi închipuisem niciodată că o voi revedea. Mă întorsesem în Toronto şi, având mintea mereu întoarsă către trecut şi niciodată îndeajuns spre viitor, am decis în cele din urmă, după ce am trecut de patruzeci de ani, că aveam nevoie de unele sfaturi financiare pentru a putea cândva să ies la pensie, iar consilierul financiar căruia am ajuns să mă adresez s-a nimerit să fie tocmai Susan. Numele ei devenise DeSantis, ca urmare a unei căsnicii scurte şi eşuate, în urmă cu cincisprezece ani. Am reaprins vechea relaţie şi peste un an ne-am căsătorit.

În ciuda faptului că ea avea pe atunci patruzeci şi unu de ani şi existau riscuri, am decis să avem un copil. Am încercat timp de cinci ani. În acest interval, Susan a rămas o dată însărcinată, dar a pierdut sarcina.

În cele din urmă, am decis să înfiem un copil. Procedura a durat la rândul ei doi ani, însă am avut în sfârşit un fiu. Richard Blaine Jericho avea acum şase ani.

El nu se va muta la casa lui înaintea morţii tatălui său. Nu avea să-şi termine nici măcar şcoala primară. Susan l-a aşezat pe sofa şi eu am îngenuncheat lângă el.

– Ce faci, voinice? am spus şi i-am prins mânuţa.

– Bine, tati.

S-a foit niţel şi nu m-a privit în ochi. Poate că bănuia că urma o muştruluială.

Am tăcut câteva clipe. Mă gândisem mult la ce să spun, dar cuvintele pe care le pregătisem păreau deodată complet inadecvate.

– Tu cum te simţi, bine? l-am întrebat.

– Bine.

M-am uitat la Susan.

– Ei bine, am continuat, tati nu se simte prea grozav.

Ricky m-a privit.

– De fapt, am rostit fără grabă, tati este destul de bolnav.

Am tăcut, lăsându-l să priceapă vorbele acelea.

Noi nu-i ascunsesem adevărul lui Ricky niciodată, în nici o privinţă. El ştia că era înfiat. Îi spusesem dintotdeauna că Moş Crăciun nu era decât un mit. Iar când întrebase de unde vin copiii, îi explicasem şi asta. Acum însă regretam că nu

abordasem altă cale – să nu-i fi spus mereu adevărul crud.

Desigur, ar fi înţeles în scurt timp. Ar fi văzut transformările: m-ar fi văzut pierzându-mi părul, slăbind sau, poate, sculându-mă în toiul nopţii şi vomitând...

Putea chiar să mă audă plângând, atunci când credeam că sunt singur.

– Cât de bolnav? a întrebat Ricky.

– Foarte bolnav, am răspuns.

M-a privit din nou. Am încuviinţat în tăcere; nu era o glumă.

– De ce? a întrebat Ricky.

Eu şi Susan am schimbat câte o privire. Era aceeaşi întrebare pe care o pusesem şi eu.

– Nu ştiu, am răspuns.

– De la ceva ce ai mâncat?

Am dat din cap că nu.

– Ai fost rău?

Era o întrebare neaşteptată. M-am gândit la ea câteva momente.

– Nu, am spus. Nu cred.

Am rămas toţi tăcuţi o vreme. În cele din urmă, Ricky a întrebat încetişor:

– Doar n-o să mori, nu-i aşa, tati?

Intenţionasem să-i spun adevărul nefardat. Intenţionasem să fiu cinstit cu el. Dar când a sosit momentul respectiv, am fost silit să-i dau mai multe speranţe decât îmi dăduse mie doctorul Kohl.

– Poate, am spus. Doar „poate”.

– Dar..., vocea lui Ricky abia se auzi. Dar eu nu vreau să mori.

I-am strâns mâna.

– Nici eu nu vreau să mor, însă... însă este ca atunci când mami şi cu mine îţi cerem să faci curat în camera ta. Uneori trebuie să facem lucruri pe care nu dorim să le facem.

– O să fiu cuminte, a spus el. O să fiu întotdeauna cuminte, dacă tu nu mori.

Mi se rupea inima. Negocierea. Una dintre etape.

– Eu nu am nici o putere în privinţa asta, am spus. Aş dori să am, totuşi nu am.

Clipea des; în curând aveau să urmeze lacrimile.

– Te iubesc, tati.

– Şi eu te iubesc.

– Ce... ce-o facem eu şi mami?

– Nu-ţi face griji, voinice. Tot aici o să locuiţi. N-o să aveţi grija

banilor. Există o asigurare serioasă.

Ricky m-a privit, evident neînţelegând.

– Să nu mori, tati, a rostit el. Te rog, să nu mori.

L-am tras mai aproape şi Susan ne-a îmbrăţişat pe amândoi.

12

În aceeaşi măsură în care cancerul mă speria ca victimă, mă fascina ca biolog.

Proto-oncogene – genele normale care deţin potenţialul declanşării cancerului – există în toate mamiferele şi păsările. Ba chiar *toate* proto-oncogenele identificate deocamdată sunt prezente atât la mamifere, cât şi la păsări. Păsările au evoluat din dinozauri, care au evoluat din tecodonţi, care au evoluat din diapsidele primitive, care au evoluat din cotilosaurieni, primele reptile adevărate. Similar, mamiferele au evoluat din terapside, care au evoluat din pelicosaurieni, care au evoluat din sinapsidele primitive, care au evoluat, de asemenea, din cotilosaurieni. Deoarece cotilosaurienii, strămoşul comun, datează tocmai din pennsylvanian, cu aproape 300 de milioane de ani în urmă, genele comune trebuie să fi existat cel puţin de pe atunci (şi, într-adevăr, am găsit fosile de oase canceroase care confirmă existenţa cancerului încă din jurasic).

Dintr-un anumit punct de vedere, nu este surprinzător că aceste gene sunt comune: proto-oncogenele sunt asociate controlului divizării celulare sau creşterii organelor şi bănuiesc că, în cele din urmă, vom descoperi că toate sunt comune tuturor vertebratelor şi, posibil, tuturor animalelor.

Se pare că posibilitatea de a face cancer face parte din însăşi ţesătura vieţii.

* * *

Hollus era curios în privinţa cladisticii: studiul felului în care trăsăturile comune implică strămoşi comuni şi instrumentul principal pentru studierea evoluţiei pe planeta lui. De aceea, mi s-a părut potrivit să-i arăt hadrozaurii noştri, poate cea mai celebră cladă, adică specie cu un strămoş comun.

Era într-o marţi – ziua cea mai liniştită în MRO –, în preajma orei închiderii. Hollus dispăru, iar eu am străbătut muzeul până la Galeria dinozaurilor, ţinând în buzunar proiectorul de holoforme. Galeria este formată din două coridoare lungi, unite la capăt;

intrarea şi ieşirea sunt una lângă alta. Am ieşit şi am coborât. Nu mai era nimeni acolo; anunţurile privind apropierea orei de închidere, făcute prin sistemul de difuzoare, îi alungaseră pe vizitatori. La capătul acestui coridor se află sala hadrozaurilor, zugrăvită cu benzi orizontale roşii-brun şi aurii, care reprezintă gresiile din terenurile sterile din Alberta. Sala are trei montaje murale excepţionale. M-am oprit în faţa celui din mijloc, un hadrozaur, pe care textul ce îl însoţea continua să-l denumească *Kritosaurus,* deşi de mai bine de un deceniu ştiam că de fapt era probabil un *Gryposaurus;* poate că succesorul meu avea să găsească timpul şi banii pentru a actualiza plăcuţele din galerie. Specimenul, care fusese colectat de Parks la prima ieşire pe teren a MRO-ului, în 1918, este superb, cu coastele încă în matrice şi tendoanele de întărire din lungul cozii minunat osificate.

Hollus se materializă şi am început să-i vorbesc despre felul în care corpurile hadrozaurilor erau practic imposibil de deosebit unul de celălalt şi doar prezenţa sau absenţa crestelor craniene şi formele crestei făceau posibilă identificarea diferitelor genuri. Pe când mă ambalasem în expunerea mea, în sală intră un băiat, de vreo doisprezece ani. Veni din partea opusă celei pe unde intrasem eu, ieşind din diorama slab iluminată a mărilor cretacicului. Băiatul era alb, dar avea pliuri epicante la ochi şi mandibula îi atârna, cu limba puţin ieşită din gură. Nu spuse nimic, ci rămase holbându-se la forhilnor.

– Sa… lut, rosti Hollus.

Băiatul surâse, aparent încântat să-l audă pe extraterestru vorbind.

– Salut, ni se adresă el pronunţând cuvântul cu multă grijă.

Gâfâind de zor, o femeie dădu colţul şi pătrunse în sala hadrozaurilor. Scoase un ţipăt uşor la vederea lui Hollus şi se grăbi spre băiat, luându-i mânuţa dolofană şi moale.

– Eddie! exclamă ea. Te-am căutat peste tot. Se răsuci către noi: îmi cer scuze dacă v-a deranjat.

– Nu… ne-a… deranjat, zise Hollus.

Din difuzoare se auzi:

– Doamnelor şi domnilor, muzeul s-a închis. Toţi vizitatorii sunt rugaţi să se îndrepte imediat spre ieşire…

Femeia îl trase pe Eddie, care se uită la noi peste umăr, până ce părăsi Galeria dinozaurilor. Hollus se întoarse spre mine.

– Copilul acela nu semăna cu vreunul pe care l-am mai văzut.

– Are sindromul Down, am spus. Este o boală care încetineşte dezvoltarea mintală şi fizică.

– Ce anume o cauzează?

– Prezenţa unui cromozom douăzeci şi unu suplimentar; toţi cromozomii trebuie să fie în perechi, dar uneori apare un al treilea.

Ochii pediculari ai lui Hollus se mişcară.

– Şi noi avem o boală similară, deşi este aproape întotdeauna identificată la nivelul uterului. În cazul nostru, o pereche de cromozomi se formează fără telomeri la un capăt; cele două benzi se unesc la capătul respectiv, făcând un cromozom de două ori mai lung decât în mod normal. Urmarea este pierderea completă a capacităţii lingvistice, multe dificultăţi de percepere spaţială şi decesul timpuriu… Mă uluieşte totuşi capacitatea de rezistenţă a vieţii. Este remarcabil faptul că un lucru atât de important ca un întreg cromozom suplimentar sau doi cromozomi care se contopesc în unul singur nu împiedică organismul să funcţioneze.

Hollus continua să privească în direcţia în care dispăruse copilul:

– În cazul băiatului acela, întrebă el, şi viaţa lui va fi mai scurtă?

– Probabil. Sindromul Down are şi această urmare.

– Trist, zise Hollus.

Am rămas tăcut o vreme. Într-un perete al sălii exista o nişă mică în care rula o diaporamă veche despre felul în care se formează şi sunt excavate fosilele de dinozauri. Desigur, îi auzisem banda sonoră de un milion de ori. Se sfârşi însă şi, deoarece nimeni nu apăsă butonul cel mare şi roşu pentru a o reporni, am rămas cu Hollus singuri, în liniştea galeriei, doar cu scheletele drept companie.

– Hollus, am rostit într-un târziu.

Forhilnorul se întoarse spre mine.

– Da?

– Cât… cât timp intenţionezi să rămâi aici? Vreau să spun, cât timp vei mai avea nevoie de ajutorul meu?

– Îmi cer iertare, spuse Hollus. Am dat dovadă de nepoliteţe. Dacă îţi răpesc prea mult din timp, ajunge să o spui şi voi dispărea.

– Nu, nu, nu! Nu-i vorba despre asta. Te rog să mă crezi că-mi face o plăcere deosebită. Dar…

Am răsuflat cu putere.
– Da? făcu extraterestrul.
– Trebuie să-ţi spun ceva, am zis în cele din urmă.
– Da?
Am inspirat adânc şi am expirat lent.
– Îţi spun lucrul acesta fiindcă ai dreptul să-l ştii, i-am spus, după care am făcut o nouă pauză întrebându-mă cum să continui. Ştiu că atunci când ai venit la muzeu, ai cerut doar să vezi un paleontolog – orice paleontolog. Nu m-ai căutat pe mine în mod special. Ba chiar te-ai fi putut duce la alt muzeu – Phil Currie de la Tyrrell sau Mike Brett-Surman de la Smithsonian ar fi fost încântaţi să fi apărut la uşa lor.
Am amuţit. Hollus mă privea răbdător.
– Scuză-mă, am zis. Ar fi trebuit să-ţi spun asta mai de mult. Am inspirat din nou şi am reţinut aerul în plămâni cât de mult am putut. Hollus, eu mor.
Extraterestrul repetă cuvântul, de parcă, cumva, îi scăpase în studierea limbii.
– Mori?
– Am cancer în ultima fază. Mai am de trăit doar câteva luni.
Hollus tăcu două secunde. După aceea gura lui stângă pronunţă „îmi”, dar o vreme nu se mai auzi nimic. Apoi vorbi:
– Într-un astfel de caz, este acceptabil să îmi exprim regretul?
Am aprobat din cap.
– Îmi… pare… rău, rostiră gurile lui. Altă tăcere de câteva clipe. Propria mea mamă a murit de cancer; este o boală groaznică.
În nici un caz nu-l puteam contrazice în privinţa asta.
– Ştiu că mai ai multe cercetări de făcut, i-am spus. Dacă doreşti să lucrezi cu altcineva, voi înţelege.
– Nu, zise Hollus. Nu. Noi suntem o echipă.
Am simţit o gheară în piept.
– Mulţumesc.
Hollus mă mai privi o clipă, după care arătă hadrozaurii de pe perete, motivul pentru care coborâsem aici.
– Te rog, Tom, spuse el – era prima dată când îmi spunea pe numele mic. Să ne continuăm munca.

13

Ori de câte ori am întâlnit o nouă formă de viaţă pe Pământ,

am încercat să-mi imaginez strămoşii ei; bănuiesc că este o deformare profesională. Acelaşi lucru s-a întâmplat când Hollus m-a prezentat în cele din urmă unui wreed; wreedii sunt, după toate aparenţele, cam timizi, dar eu am cerut să văd unul ca răsplată pentru examinarea colecţiilor noastre.

Am folosit sala de conferinţe de la etajul patru al Centrului custozilor; pentru a înregistra evenimentul, fuseseră instalate mai multe camere video. Am aşezat proiectorul de holoforme pe masa lungă de mahon, în apropierea speaker-ului telefonului. Hollus cântă aproape de el în graiul lui şi, brusc, în încăpere apăru un al doilea extraterestru.

Oamenii au evoluat cu siguranţă din peşti; braţele noastre au fost iniţial aripioare pectorale (iar degetele noastre au fost oscioarele de susţinere ce confereau rigiditate acelor aripioare), iar picioarele noastre şi-au început existenţa ca aripioare pelviene.

Wreedii îşi începuseră evoluţia aproape cu certitudine tot ca forme acvatice. Cel aflat în faţa mea avea două picioare, dar patru braţe, egal distanţate în jurul părţii superioare a unui trunchi de forma unei pere răsturnate. Însă cele patru braţe se dezvoltaseră poate nu doar din aripioarele pectorale, ci şi din aripioare dorsale şi ventrale asimetrice. Acele aripioare pectorale străvechi avuseseră poate patru elemente de rigidizare, fiindcă acum mâna stângă şi cea dreaptă aveau câte patru degete fiecare (două degete centrale şi două degete mari opozabile, încadrându-le). Mâna din faţă – rezultată probabil din aripioara ventrală – avea nouă degete, iar mâna din spate, despre care bănuiam că rezulta dintr-o aripioară dorsală, avea şase degete.

Wreedul nu avea cap şi, din câte îmi puteam da seama, nici ochi sau nas. O bandă neagră, strălucitoare îi înconjura partea de sus a torsului; nu aveam nici cea mai mică idee despre rostul ei. De asemenea, pe ambele părţi laterale ale braţelor din faţă şi din spate, existau zone cu pliuri complicate ale pielii; am bănuit că ar fi putut să fie urechile.

Epiderma wreedului era acoperită cu acelaşi material care evoluase pe Pământ la mulţi păianjeni şi insecte, la toate mamiferele, câteva păsări şi chiar câteva reptile străvechi: părul. O blană roşie-cafenie de aproximativ un centimetru acoperea mai toată partea superioară a trunchiului şi braţele până la coate; partea inferioară a trunchiului, antebraţele şi picioarele erau spâne, cu o piele tăbăcită, albastră-cenuşie.

Singurul obiect de vestimentaţie al wreedului era cingătoarea lată care-i cuprindea partea inferioară şi mai îngustă a trunchiului; era susţinută de şoldurile sale noduroase. Cordonul acela îmi reamintea de centura funcţională a lui Batman – avea până şi aceeaşi culoare galben viu şi abunda în ceea ce bănuiam că sunt buzunăraşe pentru depozitare. Pe catarama însă, în locul emblemei liliacului, era o roată roşie şi strălucitoare.

– Thomas Jericho, rosti Hollus, acesta este T'kna.

– Salut, am rostit. Bun venit pe Pământ.

Ca şi oamenii, wreedii foloseau un singur orificiu pentru a vorbi şi a mânca; gura se afla într-o adâncitură din partea de sus a torsului. Pentru două secunde T'kna emise nişte sunete ce semănau cu zornăitul unor pietricele în interiorul unei maşini de spălat. După ce gura lui îşi încetă mişcările, urmă o tăcere scurtă, apoi un glas baritonal sintetizat răsună dinspre centura creaturii:

– Însufleţit vorbeşte pentru neînsufleţit?

M-am uitat la Hollus, derutat de cuvintele wreedului.

– Însufleţitul pentru neînsufleţit? am repetat.

Forhilnorul îşi lovi uşor ochii.

– Îşi exprimă surprinderea că îl saluţi pentru venirea pe planetă. Wreedii nu generalizează specia lor la planetă, încearcă mai bine să-l saluţi în numele omenirii.

– Aha! am încuviinţat şi am revenit la wreed. Ca om, îţi urez bun venit.

Alte pietre zornăind, dublate de glasul sintetizat:

– Dacă n-ai fi fost om, tot mi-ai fi urat bun sosit?

– Ăăă…

– Răspunsul corect este „da”, spuse Hollus.

– Da, am rostit.

Wreedul vorbi iarăşi în graiul lui, iar computerul îi traduse cuvintele.

– Atunci sunt bun venit şi încântat să fiu aici care este aici şi aici care este acolo.

Hollus se legănă în sus şi în jos.

– Aceasta este o referire la interfaţa realităţii virtuale. El este încântat să fie aici, dar, desigur, ştie că de fapt este tot la bordul navei-mamă.

– Desigur, am repetat. Aproape că-mi era frică să mai spun ceva. Ai… ăăă… avut o călătorie bună spre Pământ?

– În ce sens foloseşti „bună”? întrebă vocea sintetizată.

L-am privit din nou pe Hollus.

– El ştie că folosiţi termenul *bun* pentru a exprima multe calităţi, printre care moral, plăcut şi aristocratic.

– Aristocratic? m-am încruntat.

– „O persoană din lumea bună”, zise Hollus. „Este de neam bun.”

Ai naibii extratereştri, îmi cunoşteau limba mai bine decât mine! Mi-am îndreptat iarăşi atenţia spre wreed.

– Vreau să spun, ai avut o călătorie plăcută?

– Nu, zise el.

Hollus interveni din nou.

– Wreedii trăiesc numai vreo treizeci de ani tereştri. Din acest motiv, ei preferă să călătorească în stare de criogeneză, o formă de anabioză artificială.

– Aha, am spus. Deci n-a fost o călătorie rea – atât doar că n-a fost conştient de ea, aşa-i?

– Exact, zise Hollus.

Am încercat să mă gândesc la ceva ce să spun. După atâta vreme petrecută alături de prietenul meu forhilnor, mă obişnuisem să port conversaţii fluente cu un extraterestru.

– Şi, ăăă, cum îţi place aici? Ce crezi despre Pământ?

– Apă multă, zise wreedul. Satelit mare, plăcut estetic. Aer prea umed, neplăcut, vâscos.

Ajunsesem în sfârşit pe un teren comun; eu cel puţin înţelegeam plângerea aceea deşi, dacă aerul din Toronto i se părea înăbuşitor acum, când era primăvară, atunci în august avea să-l aştepte o surpriză extrem de neplăcută.

– Te interesează fosilele, ca pe Hollus?

Zornăit de pietre, apoi:

– Totul fascinează.

Am tăcut o clipă, decizând dacă doream să pun întrebarea. Mi-am zis după aceea, de ce nu?

– Tu crezi în Dumnezeu? l-am întrebat.

– Tu crezi în nisip? întrebă wreedul. Crezi în electromagnetism?

– Asta înseamnă „da”, rosti Hollus încercând să fie de ajutor. Adesea wreedii se exprimă prin întrebări retorice, dar ei nu au noţiunea sarcasmului, aşa încât nu trebuie să te simţi ofensat.

– Mai important este dacă Dumnezeu crede în mine, zise wreedul.

– Ce vrei să spui? m-am încruntat, simţind că începea să mă doară capul.

Şi wreedul părea să aibă dificultăţi în a-şi găsi cuvintele potrivite; părţile gurii sale se mişcară, totuşi dinspre ele nu se auzi nici un sunet. În cele din urmă, vorbi în graiul lui şi translatorul spuse:

– Dumnezeu observă; fronturile de undă colapsează. Persoanele alese de Dumnezeu sunt cele a căror existenţă el/ ea/ neutru o validează prin observare.

Afirmaţia aceasta o puteam desluşi şi fără ajutorul lui Hollus ca interpret. Fizica cuantică susţinea că evenimentele nu au loc în realitatea concretă până nu sunt observate de o entitate dotată cu inteligenţă. Toate-s bune şi frumoase, dar cum a apărut prima realitate concretă? Unii oameni au folosit premisele fizicii cuantice ca argument pentru existenţa unui observator dotat cu inteligenţă, care a fost prezent de la începutul timpului.

– Aha, am rostit.

– Multe viitoruri posibile, zise T'kna agitându-şi simultan toate degetele, de parcă ar fi dorit să sugereze abundenţa. Dintre toate care sunt posibile, el/ ea/ neutru alege unul pe care să-l observe.

Am înţeles şi asta – dar m-a izbit puternic. Când calculatorul Deep Blue l-a învins pe Garry Kasparov la şah, a făcut-o văzând toate poziţiile posibile pe care le puteau avea piesele de şah nu doar la următoarea mutare, ci şi la mutarea ulterioară, şi la cea de după aceea şi aşa mai departe.

Dacă Dumnezeu există, el a văzut toate posibilele mutări viitoare ale tuturor pieselor cu care joacă el? A văzut că, în chiar clipa aceasta, aş putea să fac un pas în faţă, ori să tuşesc, ori să mă scarpin, ori să spun ceva care ar putea distruge pe vecie relaţiile dintre oameni şi wreedi? A văzut el în acelaşi timp că o fetiţă din China ar putea s-o cotească la dreapta sau la stânga, ori să-şi lase capul pe spate pentru a privi Luna? A văzut el de asemenea un bătrân african care ar putea să-i ofere unui băieţel un sfat care-i va schimba viaţa acestuia pe vecie, ori să n-o facă, lăsându-l pe copil să deducă singur lucrurile?

Noi putem demonstra foarte uşor că Universul se divide într-adevăr, cel puţin pentru perioade infime, când analizează mai multe căi posibile: fotonii individuali interacţionează cu propriile lor versiuni din universuri alternative şi produc şabloane de interferenţă la trecerea lor simultană prin fante multiple. Acţiunea aceea a fotonilor era semnul gândirii lui Dumnezeu, reminiscenţele spectrale ale analizelor sale asupra tuturor

viitorurilor posibile? Oare Dumnezeu vedea cu adevărat toate acţiunile imaginabile ale tuturor formelor de viaţă dotate cu inteligenţă – şase miliarde de oameni, opt miliarde de forhilnori (aşa cum îmi spusese Hollus la un moment dat), cincizeci şi şapte de milioane de wreedi, plus probabil nenumărate alte fiinţe gânditoare din Univers – şi calcula jocul, adevăratul *Joc al Vieţii* prin toată panoplia de mutări posibile pentru fiecare jucător?

– Sugerezi, am întrebat, că Dumnezeu alege în fiecare clipă realitatea prezentă pe care doreşte s-o observe şi astfel clădeşte o istorie concretă, secvenţă temporală cu secvenţă temporală, cadru cu cadru?

– Aşa trebuie să stea lucrurile, rosti vocea tradusă.

Am privit wreedul ciudat cu multe degete şi forhilnorul masiv cu aspect de păianjen, stând lângă mine, o maimuţă bipedă spână (în zilele acestea într-o măsură mult mai mare). M-am întrebat dacă Dumnezeu era mulţumit de felul în care se desfăşura jocul lui.

– Şi acum, rosti T'kna prin translator, reciprocitate interogativă.

Era rândul lui să pună o întrebare. Destul de corect.

– Eşti invitatul meu, am spus.

Pielea circumvolută de pe ambele părţi ale braţului din faţă undui în sus şi în jos; am bănuit că acea „ridicare din urechi” era echivalentul wreed al lui „Poftim?”.

– Am vrut să spun că poţi să mă întrebi, am adăugat.

– La fel, inversat, zise wreedul.

– Vrea să spună…, începu Hollus.

– Vrea să mă întrebe dacă eu cred în Dumnezeu? am spus, înţelegând că-mi punea propria întrebare.

Am tăcut puţin, apoi am rostit:

– Convingerea mea este că dacă ar exista cu adevărat, Dumnezeu este cu totul indiferent faţă de ce se întâmplă cu oricare dintre noi.

– Greşeşti, zise T'kna. Ar trebui să-ţi structurezi viaţa în jurul existenţei lui Dumnezeu.

– Ăăă… şi mai exact ce ar însemna asta?

– Dedicarea a jumătate din viaţa nedormită încercărilor de comunicare cu el/ ea/ neutru.

Hollus îşi îndoi cele patru picioare mai din faţă, înclinându-şi torsul către mine.

– Poţi să înţelegi de ce nu îi vedeţi prea des pe wreedi, rosti el cu glas încet.

– Există şi oameni care-şi dedică tot cam atâta timp rugăciunilor, i-am spus, totuşi eu nu sunt unul dintre ei.

– Nu este rugăciune, anunţă translatorul. Noi nu dorim nimic material de la Dumnezeu, ci doar să vorbim cu el/ ea/ neutru. Şi tu ar trebui să faci la fel; numai un nebun n-ar petrece un timp considerabil încercărilor de comunicare cu un Dumnezeu a cărui existenţă a fost dovedită.

Întâlnisem predicatori evanghelişti – poate chiar mai frecvent decât un om obişnuit, deoarece conferinţele mele publice despre evoluţie îşi atrăseseră adesea oprobriul lor. Când eram mai tânăr, obişnuisem ocazional să mă contrazic cu ei, dar în prezent mă mulţumeam să zâmbesc politicos şi să mă îndepărtez.

Hollus a răspuns însă în locul meu.

– Tom are cancer, zise el.

M-am simţit stingherit; mă aşteptasem să fi păstrat confidenţialitatea, dar ideea că problemele medicale reprezintă ceva intim poate să fie un alt concept strict uman.

– Tristeţe, rosti T'kna şi atinse catarama centurii pe care se afla desenul roţii roşii.

– Foarte mulţi oameni cucernici au murit într-un mod groaznic de cancer şi de alte boli. Cum îţi explici asta? Ce dracu', cum îţi explici existenţa cancerului? Ce fel de divinitate ar fi creat o asemenea boală?

– Poate că n-a creat-o el/ ea/ neutru, rosti glasul baritonal al translatorului. Cancerul poate să fi apărut în mod spontan în una sau mai multe secvenţe temporale posibile. Însă viitorul nu se derulează secvenţial şi nici nu există un număr infinit de posibilităţi dintre care poate să aleagă Dumnezeu. Desfăşurarea specifică a realităţii care includea cancerul, probabil nedorit, trebuie să fi conţinut de asemenea ceva foarte dorit.

– De aceea el a trebuit să ia binele laolaltă cu răul? am întrebat.

– Posibil, zise T'kna.

– O asemenea divinitate nu-i prea grozavă, am comentat.

– Oamenii sunt unici prin felul în care cred în omnipotenţa şi omniscienţa divină, zise T'kna. Adevăratul Dumnezeu nu este o formă idealizată. El/ ea/ neutru este real şi astfel, prin definiţie, imperfect; doar o abstracţie poate fi lipsită de erori. Şi pentru că Dumnezeu este imperfect, vor exista suferinţe.

Trebuia să recunosc că era o teorie interesantă. Wreedul mai emise nişte zornăieli şi, după câteva clipe, translatorul vorbi din

nou:

– Forhilnorii au fost surprinşi că noi deţineam o ştiinţă cosmologică sofisticată, însă noi ştiuserăm dintotdeauna despre crearea şi distrugerea particulelor virtuale în ceea ce voi numiţi vid. Tot aşa cum ipoteza greşită a unui Dumnezeu perfect v-a limitat teologia, ipoteza greşită a unui vid perfect v-a limitat cosmologia, fiindcă a susţine că un vid înseamnă inexistenţă şi că inexistenţa respectivă este reală înseamnă a susţine că există ceva care este inexistent. Nu există vid perfect şi nu există Dumnezeu perfect. Iar suferinţa ta nu necesită mai multe explicaţii decât acea imperfecţiune inevitabilă.

– Dar imperfecţiunea explică doar de ce începe suferinţa, am rostit. Odată ce Dumnezeul tău devine conştient de suferinţa cuiva, dacă are într-adevăr puterea de a o stopa, atunci cu certitudine, ca fiinţă morală, el va trebui s-o facă.

– Dacă Dumnezeu este cu adevărat conştient de boala ta şi n-a făcut nimic, zise glasul sintetizat al lui T'kna, atunci alte griji cer ca el/ ea/ neutru s-o lase să-şi urmeze cursul.

Asta era prea mult pentru mine.

– Du-te naibii! m-am răstit. Eu vomit sânge. Am un băiat de şase ani care este speriat de moarte, un băiat care va trebui să crească fără tată. Am o soţie care va fi văduvă înainte de începutul verii. Ce alte griji ar putea fi mai importante ca astea?

Wreedul păru agitat, flexându-şi picioarele ca şi cum ar fi fost gata s-o rupă la fugă, poate o reacţie instinctivă înaintea unei ameninţări. Desigur însă, în realitate, el nu se găsea aici, ci în siguranţă, la bordul navei-mamă. După un moment se calmă.

– Doreşti răspuns direct? întrebă T'kna.

Am expirat zgomotos, încercând să mă liniştesc; uitasem de camerele video şi mă simţeam destul de stânjenit. Cred că nu eram făcut pentru a fi ambasadorul Terrei. L-am privit pe Hollus. Ochii pediculari i se opriseră din legănat; îl mai văzusem procedând aşa şi în alte situaţii când era surprins – izbucnirea mea îl neliniştise şi pe el.

– Îmi cer scuze, am spus.

Am inspirat adânc şi am expirat lent.

– Da, am aprobat uşor din cap, doresc un răspuns onest.

Wreedul se roti cu 180 de grade, astfel că ajunse cu spatele la mine; atunci i-am văzut pentru prima dată mâna dorsală. Ulterior am aflat că dacă un wreed stătea cu spatele la tine, se pregătea să spună ceva direct şi sincer. Centura lui galbenă avea o

cataramă identică pe spate şi el o atinse.

– Aceasta, îmi zise, simbolizează religia mea. O galaxie de sânge – o galaxie de viaţă.

Făcu o pauză scurtă, după care urmă:

– Dacă Dumnezeu nu a creat în mod direct cancerul, atunci este injust să-l acuzi pe el/ ea/ neutru pentru existenţa acestuia. Iar dacă el/ ea/ neutru l-a creat, atunci el/ ea/ neutru a făcut-o fiindcă este *necesar.* Moartea ta poate să nu slujească nici unui scop pentru tine ori pentru familia ta. Dar dacă slujeşte unui scop din planul Creatorului, atunci ar trebui să fii recunoscător că, indiferent ce dureri ai putea simţi, faci parte din ceva ce are un înţeles.

– Nu mă simt recunoscător, am zis. Mă simt blestemat.

Wreedul făcu ceva neaşteptat. Se roti din nou şi întinse mâna lui cu nouă degete. Pielea m-a furnicat când câmpurile de forţă ce alcătuiau braţul avatarului mi-au atins mâna. Cele nouă degete au strâns cu blândeţe.

– Întrucât cancerul tău este incurabil, spuse glasul sintetizat, poate că ai găsi mai multă pace dacă ai crede în ceea ce cred eu, decât în ceea ce crezi tu.

N-am ştiut ce să răspund.

– Iar acum, continuă T'kna, trebuie să mă decuplez; este timpul să încerc iarăşi să comunic cu Dumnezeu.

Wreedul tremură şi dispăru. Eu doar am tremurat.

O reconstituire…

14

De cealaltă parte a oraşului, pe malul lacului Ontario, Cooter Falsey stătea în fotoliul capitonat dintr-o cameră murdară de motel, strângându-şi genunchii la piept şi scâncind încetişor.

– Nu aşa trebuia să se-ntâmple, rostea el, iarăşi şi iarăşi, aproape ca şi cum ar fi fost o mantra, o rugăciune. Nu aşa trebuia să se-ntâmple.

Falsey avea douăzeci şi şase de ani, era subţirel, blond, tuns scurt şi cu dinţi care ar fi trebuit să primească un aparat dentar, dar pe care nu-l primiseră niciodată.

J.D. Ewell stătea pe pat, cu faţa către Falsey. Era cu zece ani mai mare decât Cooter, avea o faţă trasă şi păr negru, lung.

– Ascultă-mă, spuse el cu blândeţe. Apoi, cu mai multă

energie:
– Ascultă-mă!
Falsey ridică privirea, cu ochii înroşiţi.
– Aşa, încuviinţă Ewell. Aşa-i mai bine.
– E mort, zise Falsey. Aşa a spus omul ăla de la radio: doctoru-a murit.
Ewell strânse din umeri.
– Ochi pentru ochi – nu ştii cum este?
– N-am vrut niciodată s-omor pe cineva, spuse Falsey.
– Ştiu, însă doctorul ăla era-n slujba diavolului. Tu ştii asta, Cooter. Domnul te va ierta.
Falsey căzu pe gânduri.
– Aşa crezi?
– Bineînţeles, zise Ewell. Tu şi cu mine ne vom ruga pentru iertarea Lui. Şi El ne-o va da, ştii bine că ne-o va da.
– Ce-o să păţim, dacă ne prind aici?
– Cooter, n-o să ne prindă nimeni. Nu-ţi face griji în privinţa asta.
– Când putem pleca acasă? întrebă Falsey. Nu-mi place să fiu într-o ţară străină. Şi-aşa a fost nasol să merg în Buffalo, dar cel puţin era-n State. Dac-o să ne prindă, cine ştie ce ne vor face canadienii. S-ar putea să nu ne mai lase niciodată să ne-ntoarcem acasă.
Ewell se întrebă dacă era cazul să-i spună că cel puţin în Canada nu exista pedeapsa capitală, totuşi decise să n-o facă. În loc de asta, rosti:
– Încă nu putem trece graniţa. Ai auzit buletinul de ştiri: şi-au dat seama deja c-au fost aceleaşi persoane care s-au ocupat şi de clinica din Buffalo. Mai bine să mai stăm pe-aici o vreme.
– Eu vreau acasă, zise Falsey.
– Ai încredere în mine, spuse Ewell. E mai bine să mai stăm un timp. Tăcu puţin, întrebându-se dacă era momentul să abordeze subiectul, apoi vorbi: în plus, mai avem de făcut ceva aici.
– Nu mai vreau s-omor pe nimeni. N-o s-o fac… n-o pot face, J.D. Nu pot.
– Ştiu, zise Ewell.
Se întinse şi-l bătu uşor pe braţ:
– Ştiu, dar îţi promit că nu va trebui s-o faci.
– Nu poţi să ştii asta. Nu poţi să fii sigur.
– Ba da, pot, îl asigură Falsey. De data asta nu va trebui să-ţi faci griji despre uciderea cuiva, deoarece vom căuta ceva care-i

deja mort.

– Pot spune că a fost o conversaţie care m-a zăpăcit cu adevărat, am rostit întorcându-mă spre Hollus, după ce wreedul dispăruse din sala de conferinţe.

Pediculele lui Hollus se unduiră sinusoidal.

– Acum pricepi de ce îmi place atât de mult să stau de vorbă cu tine, Tom. Cel puţin pe tine te pot înţelege.

– Mi s-a părut că vocea lui T’kna era tradusă de un computer.

– Da, zise Hollus. Wreedii nu vorbesc într-o modalitate lineară, ci mai degrabă cuvintele sunt întrepătrunse într-un mod complex, care e total neintuitiv pentru noi. Computerul trebuie să aştepte până ce ei termină de vorbit şi apoi să încerce să le descifreze înţelesul.

Am căzut pe gânduri.

– Este cumva similar cu rebusurile de cuvinte? Ştii la ce mă refer – cele în care scriem „el unul”, dar pe care le decodificăm ca însemnând cuvântul „el” este lângă cuvântul „unul” şi de aceea totul se citeşte sub forma „el este lângă unul”, ceea ce înseamnă „ei doi”.

– Nu am întâlnit asemenea rebusuri, totuşi, da, presupun că sunt vag similare, zise Hollus, însă cu gânduri mult mai complexe şi cu relaţii mult mai complicate între cuvinte. Dependenţa contextuală este extrem de importantă pentru wreedi; cuvintele înseamnă lucruri complet diferite în funcţie de poziţia pe care o ocupă. De asemenea, ei au un limbaj plin de sinonime care par să însemne exact aceleaşi lucruri, dar dintre care numai unul este cel potrivit la un moment dat. Am avut nevoie de ani de zile pentru a învăţa să comunicăm verbal cu wreedii; doar câţiva forhilnori – iar eu nu mă număr printre ei – o pot face fără ajutorul unui computer. Trecând însă de simplele structuri sintactice, wreedii sunt altfel decât oamenii şi forhilnorii. Fundamental, ei nu gândesc în acelaşi fel în care o facem noi.

– Ce anume este diferit? am întrebat.

– I-ai observat degetele?

– Da. Am numărat douăzeci şi trei.

– Le-ai numărat, da, rosti forhilnorul. Asta am făcut şi eu prima dată când am întâlnit un wreed. Dar un wreed nu ar fi trebuit să le numere. El ar fi ştiut pur şi simplu că erau douăzeci şi trei.

– La urma urmei sunt degetele *lui,* nu?

– Nu, nu, nu, altceva doream să subliniez. El nu ar fi trebuit să

le numere, deoarece poate percepe dintr-o privire nivelul respectiv de putere a mulţimii. Este amuzant, însă probabil că eu am studiat mai multă psihologie umană decât tine – nu pentru că ar fi domeniul meu, dar…

Făcu o pauză şi continuă:

– Acesta este alt concept non-wreed: ideea de a avea un domeniu specializat de activitate.

– Începi să fii la fel de neînţeles ca şi T'kna, am clătinat din cap.

– Ai dreptate şi îmi cer iertare. Dă-mi voie să reformulez. Eu am studiat într-adevăr psihologia umană – în măsura în care se poate face prin monitorizarea emisiunilor voastre radio şi TV. Ai spus că ai numărat douăzeci şi trei de degete la T'kna şi fără îndoială că ai făcut-o. Ai rostit în minte: unu, doi, trei etc. etc., până la douăzeci şi trei. Şi dacă eşti ca mine, probabil că ai mai numărat încă o dată, ca să te asiguri că nu ai greşit prima dată.

Am aprobat fără să scot un cuvânt; exact aşa şi făcusem.

– Ei bine, dacă ţi-aş fi arătat un obiect – o piatră, să zicem –, nu ar fi trebuit să o numeri. I-ai fi perceput direct nivelul de putere a mulţimii: ai fi ştiut că este un singur obiect. Acelaşi lucru este valabil şi pentru două obiecte. Te-ai fi uitat la cele două pietre şi dintr-o singură privire, fără nici un fel de procesare mintală, ai fi perceput că sunt două. Acelaşi lucru îl poţi face cu trei, patru sau cinci obiecte, dacă eşti un om obişnuit. Abia când te confrunţi cu şase sau mai multe obiecte începi să le numeri cu adevărat.

– De unde ştii asta?

– Am văzut o emisiune cu subiectul acesta pe Discovery Channel.

– Perfect, dar cum a fost determinată iniţial chestia asta?

– Prin teste, pentru a vedea cât de repede pot oamenii să numere obiecte. Dacă ţi se arată unul, două, trei, patru sau cinci obiecte, poţi să răspunzi la întrebarea „Câte obiecte sunt?" în aproximativ acelaşi interval de timp. De la şase obiecte în sus este necesar un timp mai lung pentru răspuns, iar timpul respectiv creşte cu incrementuri egale pentru fiecare obiect care este adăugat.

– Habar n-am avut de asta, am recunoscut.

– Cât trăieşti, înveţi, zise Hollus. Membrii speciei mele pot de obicei să perceapă nivelul de putere a mulţimii până la şase – cu puţin mai mult faţă de voi. Dar wreedii ne întrec pe toţi; wreedul obişnuit poate percepe nivelul de putere a mulţimii până la

patruzeci şi şase, iar unii indivizi îl pot percepe până la şaizeci şi nouă.

– Serios? Şi ce se întâmplă când sunt mai multe obiecte? Trebuie să le numere pe toate, începând de la obiectul numărul unu?

– Nu. Wreedii nu pot număra. Literalmente, ei nu ştiu cum să o facă. Fie percep nivelul de putere a mulţimii, fie nu. Ei au cuvinte separate pentru numeralele de la unu la patruzeci şi şase, apoi au doar un termen care înseamnă „multe".

– Ai spus totuşi că unii dintre ei pot să perceapă şi numere mai mari.

– Da, însă nu pot articula totalul; literalmente, nu deţin vocabularul respectiv. Wreedii care pot să perceapă niveluri mai mari de putere a mulţimii au în mod evident un avantaj. Un astfel de wreed se poate oferi să schimbe cincizeci şi două de animale domesticite pentru şaizeci şi opt de animale domesticite, iar celălalt wreed, mai puţin dotat, ştiind doar că ambele sunt cantităţi mari nu va putea să evalueze corectitudinea tranzacţiei. Preoţii wreedi deţin aproape întotdeauna o capacitate peste normal în această privinţă.

– De ce crezi că n-au dezvoltat niciodată număratul?

– Creierele noastre deţin doar acele capacităţi pe care le-a oferit evoluţia. Pentru strămoşii tăi şi ai mei era un avantaj practic, orientat spre supravieţuire, să ştie să determine cantităţi mai mari decât cinci sau şase; dacă şapte membri furioşi din specia ta îţi blochează drumul la stânga, iar opt pe cel la dreapta, şansele tale de a scăpa, deşi mici, sunt ceva mai bune dacă porneşti spre stânga. Dacă în tribul tău există zece membri, incluzându-te pe tine, iar sarcina ta este să culegi fructe pentru cină, atunci este recomandabil să te întorci cu zece fructe, altfel te vei alege cu un duşman. A aduce numai nouă fructe înseamnă că va trebui să renunţi tu însuţi la porţia ta pentru a îi împăca pe ceilalţi şi rezultă că ai irosit efort fără nici un beneficiu personal. Wreedii nu formează însă niciodată grupuri permanente din peste douăzeci de indivizi – un număr pe care ei îl pot percepe ca un tot. Iar dacă în stânga ta există patruzeci şi nouă de inamici, iar în dreapta sunt cincizeci, diferenţa este lipsită de însemnătate; oricum eşti pierdut.

Hollus tăcu câteva secunde, după care spuse:

– Ca să folosesc o metaforă omenească, ai putea zice că natura a dat wreedilor o „mână proastă" sau, de fapt, *patru*

mâini proaste. Tu ai zece degete, iar zece este un număr extraordinar. Este adecvat pentru matematică, deoarece este par şi poate fi divizat în jumătăţi, cincimi şi zecimi; reprezintă de asemenea suma primelor patru numere întregi: unu plus doi plus trei plus patru fac zece. Noi, forhilnorii, ne descurcăm de asemenea bine. Numărăm tropăind din picioare şi avem şase – din nou un număr par, care sugerează jumătăţi, treimi şi şesimi. Şase este suma primelor trei numere întregi: unu plus doi plus trei fac şase. Şi reprezintă o bază în mintea noastră pentru matematică. Wreedii însă au douăzeci şi trei de degete, iar douăzeci şi trei este un număr prim; nu se divide decât cu unu şi douăzeci şi trei, un divizor prea mare pentru majoritatea aplicaţiilor din lumea reală, şi nu se poate exprima ca sumă a unei serii de numere întregi consecutive. Douăzeci şi unu şi douăzeci şi opt sunt sumele primelor şase, respectiv primelor şapte numere întregi; douăzeci şi trei nu are o semnificaţie similară. Cu dispunerea degetelor pe care o au, wreedii nu au dezvoltat niciodată număratul sau genul nostru de matematică.

– Fascinant, am rostit.

– Aşa este, a fost de acord Hollus. Mai mult încă: probabil că ai observat ochiul lui T’kna.

Am fost luat prin surprindere.

– Să fiu sincer, nu. Nu mi s-a părut că ar avea ochi.

– Are exact unul – banda neagră şi umedă din jurul părţii superioare a trunchiului. Este un singur ochi, care percepe un cerc complet de 360 de grade. O structură fascinantă: retina wreedilor se compune din straturi fotoreceptoare suprapuse, care alternează rapid, într-o succesiune ameţitoare, între transparenţă şi opacitate. Straturile acestea au laolaltă o grosime de peste un centimetru, oferind imagini precise la toate distanţele focale, în mod simultan.

– Ochii au evoluat de zeci de ori în istoria Pământului, am spus eu. Insectele, cefalopodele, stridiile, vertebratele şi multe altele şi-au dezvoltat ochii independent unele de celelalte, dar n-am auzit niciodată de o asemenea dispunere.

– Nici noi, până nu i-am întâlnit pe wreedi. Structura ochiului lor are, de asemenea, un impact asupra felului în care gândesc. Pentru a mai rămâne pe tărâmul matematicii, să examinăm modelul de bază al tuturor calculatoarelor digitale, indiferent dacă aparţin oamenilor sau forhilnorilor. Potrivit unui documentar pe care l-am vizionat pe PBS, voi numiţi acest model „maşina

Turing”.

Maşina Turing este o panglică de hârtie de lungime infinită, împărţită în pătrate, la care se adaugă un cap pentru scriere/ştergere, care se poate deplasa la stânga ori la dreapta, sau poate rămâne nemişcat, şi poate fie să scrie un simbol într-un pătrat, fie să şteargă simbolul deja existent acolo. Prin programarea mişcărilor şi acţiunilor capului pentru scriere/ştergere, orice problemă de computer putea fi rezolvată.

Am dat din cap spre Hollus ca să continue.

– Ochiul wreed vede o panoramă completă, de jur împrejur, şi nu necesită focalizare, întrucât toate obiectele sunt percepute tot timpul cu claritate egală. Voi, oamenii, şi noi, forhilnorii, folosim cuvintele *concentrat* şi *focalizat* pentru a descrie atât polarizarea atenţiei cuiva, cât şi actul gândirii; te concentrezi asupra unui subiect, te focalizezi asupra unei probleme. Wreedii nu fac aşa ceva; ei percep lumea în mod holist, deoarece sunt incapabili fiziologic să se focalizeze asupra unui singur lucru. Sigur că da, ei pot atribui priorităţi în mod intuitiv: prădătorul aflat în apropiere este mult mai important decât firul de iarbă din depărtare. Dar maşina Turing se bazează pe un tip de gândire care le este străin: capul de scriere este locul unde e concentrată toată atenţia, este focarul operaţiunii. Wreedii nu au dezvoltat niciodată calculatoare digitale. Ei au însă calculatoare analoge şi sunt experţi în modelarea empirică a fenomenelor şi în înţelegerea factorilor ce le produc – totuşi nu pot produce un model matematic. Cu alte cuvinte, ei pot prezice fără să explice – logica lor este intuitivă, nu deductivă.

– Uluitor, am rostit. Fusesem înclinat să cred că matematica ar fi unul dintre aspectele comune ale tuturor formelor de viaţă inteligente.

– Aceasta fusese şi presupunerea noastră. Şi, desigur, wreedii au avut unele dezavantaje din cauza lipsei matematicii. Nu au inventat radioul – şi de aceea, în ciuda eforturilor voastre de ascultare, prin proiectele SETI, a undelor de pe Delta Pavonis, nu i-aţi detectat niciodată. Rasa mea a avut o surpriză monumentală când a descoperit o civilizaţie tehnologică la sosirea acolo a primei noastre nave spaţiale.

– Poate că de fapt wreedii nu sunt inteligenţi, am sugerat eu.

– Ba da, sunt. Construiesc oraşe superbe din mâlul care acoperă aproape toată planeta lor. Sistematizarea urbană este pentru ei o formă de artă, fiindcă văd întreaga metropolă ca pe o

unică entitate coerentă. Din multe puncte de vedere sunt mult mai inteligenţi decât noi. Mă rog, poate că exagerez; haide să zicem că ei sunt inteligenţi în alt mod. Apropierea cea mai mare de un teren comun cu ei este folosirea esteticii de către noi pentru evaluarea teoriilor ştiinţifice. Tu şi cu mine suntem de acord că teoria cea mai frumoasă este probabil cea corectă; noi căutăm eleganţă în felul în care acţionează natura. Wreedii împărtăşesc această opinie, dar pentru ei înţelegerea frumosului este instinctivă şi le îngăduie să discearnă care dintre mai multe teorii este corectă, fără să le testeze matematic. De asemenea, simţul frumosului pare să aibă la ei o legătură cu motivul pentru care sunt atât de pricepuţi în chestiuni care pe noi ne derutează.

– Cum ar fi?

– Cum ar fi etica şi morala. În societatea wreedă nu există crime şi ei par capabili să rezolve cu uşurinţă cele mai controversate dileme morale.

– Dă-mi un exemplu. Ce opinii au în chestiunile morale?

– Una dintre cele mai simple, răspunse Hollus, este că onoarea nu trebuie apărată.

– Mulţi oameni n-ar fi de acord în această privinţă.

– Bănuiesc că este vorba despre cei care nu sunt împăcaţi cu sine.

M-am gândit la afirmaţia lui, apoi am strâns din umeri. Poate că avea dreptate.

– Ce altceva?

– O să procedăm altfel. Prezintă-mi un exemplu de dilemă morală şi eu voi încerca să îţi spun cum ar rezolva-o un wreed.

M-am scărpinat în cap nedumerit.

– Bine, în regulă… ia să vedem, ce spui despre asta? Fratele meu Bill s-a însurat recent pentru a doua oară. Noua lui soţie, Marilyn, mi se pare destul de frumuşică…

– Wreedii ar spune că nu ar trebui să încerci să te împerechezi cu soţia fratelui tău.

Am izbucnit în râs.

– Ah, ştiu asta. Întrebarea era însă alta. Cred că Marilyn este frumuşică, dar, vezi tu, este destul de plinuţă – ba chiar dolofană. Şi nu face deloc exerciţii fizice, iar Bill o bate la cap să se ducă la sala de gimnastică. Marilyn vrea ca el să n-o mai sâcâie şi spune că ar trebui s-o accepte aşa cum este. Iar Bill spune că: „Dacă *eu* aş accepta ca tu să nu faci gimnastică, atunci *tu* ar trebui să accepţi ca eu să doresc să te schimb – fiindcă dorinţa de a-i

schimba pe oameni este o parte fundamentală a caracterului *meu.”* Ai înţeles? Şi, desigur, Bill susţine că observaţiile şi comentariile lui sunt altruiste, motivate exclusiv de grija reală pentru sănătatea lui Marilyn.

Am făcut o pauză. Toată chestia îmi dădea dureri de cap ori de câte ori mă gândeam la ea; întotdeauna sfârşeam dorind să spun: „Coordonează-te, Norman!” M-am uitat la Hollus.

– Cine are dreptate?

– Nici unul, replică prompt forhilnorul.

– Nici unul? am repetat.

– Exact. Asta este o problemă simplă din punctul de vedere al wreedilor. Deoarece ei nu au matematică, nu tratează niciodată problemele morale ca pe un joc de sumă zero în care cineva trebuie să câştige şi altcineva să piardă. Dumnezeu, ar spune wreedii, vrea ca noi să îi iubim pe alţii aşa cum sunt ei, şi în acelaşi timp să ne străduim să îi ajutăm să-şi atingă potenţialul lor maxim – ambele se pot petrece simultan. De altfel, un crez fundamental wreed este că scopul fiecăruia în viaţă este de a-i ajuta pe alţii să devină mai buni. Fratele tău nu ar trebui să îşi expună verbal nemulţumirea faţă de greutatea soţiei lui, dar, până ce va atinge idealul acela de tăcere, soţia lui ar trebui să îi ignore comentariile. Wreedii spun că una dintre marile căi spre pacea interioară este de a învăţa să ignori. Însă, dacă te afli într-o relaţie şi partenerul tău a ajuns dependent de tine, eşti obligat să te îngrijeşti de propria sănătate, purtând centuri de siguranţă în vehicule, hrănindu-te bine, efectuând exerciţii fizice şi aşa mai departe – aceasta este obligaţia morală a lui Marilyn faţă de Bill.

M-am încruntat, reflectând.

– Da, bănuiesc că este logic.

Oricum nu mă puteam gândi la nici o cale prin care să comunic soluţia, fie lui Bill, fie lui Marilyn.

– Să luăm atunci ceva mai controversat. Ai văzut articolul acela din ziar despre explozia clinicii de avorturi.

– Wreedii ar spune că violenţa nu reprezintă o soluţie.

– Sunt de acord. Există însă multe persoane non-violente în ambele tabere ale problemei avorturilor.

– Care sunt aceste tabere? întrebă Hollus.

– Ele se autodenumesc „pro-viaţă” şi „pro-opţiune”. Prima consideră că fiecare făt are dreptul să ajungă la dezvoltarea completă. A doua consideră că femeile ar trebui să aibă dreptul de a-şi controla procesele de reproducere. Cine are dreptate?

Ochii pediculari ai lui Hollus se mişcară cu viteză neobişnuită.
– Şi de data aceasta răspunsul este: nici unii.
Făcu o pauză şi continuă:
– Sper că nu jignesc, deoarece nu am avut nici o clipă dorinţa de a-ţi critica rasa. Mă uimeşte totuşi că aveţi atât cabinete de tatuaj, cât şi clinici de avorturi. Cele dintâi – afaceri dedicate modificării permanente a aspectului unei persoane – implică faptul că oamenii pot prezice ce îşi vor dori peste decenii. Celelalte – facilităţi pentru stoparea sarcinilor – implică faptul că oamenii se răzgândesc frecvent în interiorul unor secvenţe temporale de doar câteva luni.
– Trebuie precizat că multe sarcini sunt nedorite. Oamenii fac sex de plăcere; o fac chiar şi dacă nu doresc să conceapă copii.
– Nu aveţi metode de contracepţie? Dacă nu aveţi, sunt sigur că Lablok poate să creeze unele pentru voi.
– Nu, nu, nu-i vorba despre asta. Avem multe metode contraceptive.
– Sunt eficiente? se interesă Hollus.
– Da.
– Sunt dureroase?
– Dureroase? Nu.
– Wreedii ar spune că avorturile nu ar trebui atunci să reprezinte o problemă morală, deoarece simplele precauţii ar anula necesitatea de a mai fi puse în discuţie, cu excepţia unor cazuri mai puţin obişnuite. Dacă o femeie poate să opteze cu uşurinţă să nu rămână însărcinată, atunci cu certitudine aceasta este exercitarea corectă a dreptului la opţiune. Dacă puteţi evita o problemă morală dificilă, aşa cum este momentul începerii unei vieţi, de ce nu procedaţi pur şi simplu ca atare?
– Există totuşi cazuri de viol şi incest.
– Incest?
– Împerecherea cu un membru al propriei tale familii.
– Aha. Dar cu siguranţă acestea sunt cazuri excepţionale şi probabil că lecţia morală cea mai bună pe care rasa mea a învăţat-o pe durata asocierii noastre cu wreedii este că principiile generale nu ar trebui să se bazeze pe cazuri excepţionale. Înţelegerea respectivă ne-a simplificat enorm sistemul juridic.
– Bun şi atunci cum procedaţi în cazurile excepţionale? Ce aţi face voi în cazul unui viol care duce la sarcină?
– În mod evident, femeia nu a avut nici o posibilitate de a-şi exercita în mod concret dreptul la reproducere prin intermediul

contracepţiei. De aceea, este limpede că ar trebui să i se permită să îşi recapete controlul propriei ei structuri biologice, pe cât de mult o doreşte. În asemenea cazuri, avortul este evident o opţiune acceptabilă; în alte cazuri, metoda contracepţiei este clar drumul preferabil.

– Există însă oameni care consideră imoral controlul artificial asupra naşterii.

Ochii lui Hollus se priviră unul pe celălalt pentru o clipă, apoi îşi reluară oscilaţiile normale.

– Se pare că voi, oamenii, vă străduiţi din răsputeri să creaţi probleme de moralitate. Contracepţia nu are nimic imoral. Tăcu câteva clipe. Acestea sunt totuşi exemple simple de gândire wreedă. Când pătrundem în chestiunile mai complexe, mă tem că răspunsurile lor nu prea mai au sens pentru noi; par limbă păsărească – aparent, creierele noastre nu fac conexiunile necesare pentru a le înţelege spusele. Departamentele de filosofie din universităţile forhilnore nu aveau cine ştie ce statut înainte de a îi întâlni pe wreedi; actualmente, ele sunt extrem de ocupate, străduindu-se să descifreze gândirea complexă wreedă.

Am reflectat la tot ce spusese.

– Având aşadar minţile orientate către etică şi desluşirea frumuseţii fundamentale, wreedii au decis că Dumnezeu există într-adevăr?

Hollus îşi flexă cele şase picioare simultan din genunchii superiori şi inferiori.

– Da.

Nu sunt un tip excesiv de arogant. Nu insist ca oamenii să mi se adreseze cu „doctor Jericho” şi încerc să-mi păstrez opiniile pentru mine. Cu toate acestea, am simţit mereu că am o imagine corectă asupra lumii, că stăpânesc corect realitatea.

Iar lumea mea, chiar înainte de a fi lovit de cancer, nu includea o divinitate.

Dar acum întâlnisem nu una, ci două forme de viaţă extraterestră diferite, două fiinţe diferite din lumi mult mai avansate decât a mea. Şi amândouă aceste creaturi avansate considerau că Universul fusese creat, credeau că el arăta dovezi clare de proiectare inteligentă. De ce mă surprindea atât de mult lucrul acesta? De ce crezusem că asemenea idei ar fi… străine oricărei fiinţe avansate?

Din cele mai vechi timpuri, secretul filosofilor fusese următorul: noi ştim că Dumnezeu nu există sau, cel puţin, dacă el există,

este complet indiferent faţă de problemele noastre personale, dar nu putem lăsa gloata să afle asta. Teama de Dumnezeu, ameninţarea pedepsei divine şi promisiunea răsplăţii divine îi ţin la locul lor pe cei prea simpli pentru a răspunde singuri întrebărilor morale.

Totuşi, într-o rasă avansată, cu ştiinţă de carte şi cu dorinţele materiale împlinite prin puterea tehnologiei, cu siguranţă că toţi sunt filosofi – toţi cunosc străvechiul adevăr atât de bine păzit pe vremuri, toţi ştiu că Dumnezeu nu-i decât un mit, o simplă poveste, aşa că putem renunţa la prefăcătorie, lipsindu-ne de religie.

Bineînţeles, este posibil să te bucuri de tradiţiile unei religii – de ceremoniile asociate ei şi de legăturile cu trecutul – fără să crezi în Dumnezeu. La urma urmei, aşa cum a sesizat unul dintre amicii mei din neamul lui David, evreii supravieţuitori ai celui de-al Doilea Război Mondial ar trebui să fie acum ori atei, ori să nu-i mai dea nici o atenţie.

Dar realitatea este că milioane de evrei cred – în mod real – în Dumnezeu; ba chiar iudaismul sionist secular decădea, în vreme ce se impunea ritul oficial. Şi există milioane de creştini care cred în Sfânta Treime, sau aşa cum glumea uneori unul dintre prietenii mei catolici: Babacu', Puştiu' şi Stafia. Şi există milioane de musulmani care îmbrăţişează Coranul ca fiind cuvântul revelat al Domnului.

Într-adevăr, chiar aici, în zorii secolului care l-a urmat pe cel în care am descoperit ADN-ul, fizica cuantică şi fisiunea nucleară şi în care am inventat calculatoarele, navele cosmice şi laserele, nouăzeci şi şase la sută din populaţia lumii continua să creadă cu adevărat într-o fiinţă supremă – iar procentajul acela creştea, nu scădea.

Mă întreb atunci din nou, de ce eram atât de surprins că Hollus credea în Dumnezeu? Că un extraterestru dintr-o civilizaţie cu un secol sau două mai avansată decât a mea nu se lepădase de ultimele vestigii ale supranaturalului? Chiar dacă el n-ar fi avut o mare teorie unificată pentru a-şi legitima credinţele, de ce ar fi trebuit să fie atât de bizar faptul că nu era ateu?

Atunci când mă confruntasem cu creaţioniştii care se amăgeau în mod evident, nu mă întrebasem niciodată dacă eu aveam sau nu dreptate. Nu-mi pusesem niciodată la îndoială convingerile când mă înfruntasem cu fundamentaliştii. Acum însă mă întâlnisem cu creaturi venite de pe alte stele şi faptul că ele au

putut veni la mine, în vreme ce eu nu aveam cum să le vizitez, anunţa în mod mai mult decât evident care dintre noi era superior din punct de vedere intelectual.

Iar extratereştrii aceştia credeau ceva ce eu nu crezusem nici în copilărie.

Ei credeau că Universul fusese creat de un designer inteligent.

15

– Există două motive pentru care un pacient şi-ar putea dori chimioterapia, ne spusese Katarina Kohl mie şi lui Susan la scurt timp după ce-mi pusese diagnosticul. Primul este speranţa eliminării cancerului.

Se uită la mine, apoi la Susan şi iarăşi la mine.

– Vă voi spune însă adevărul: probabilitatea de a elimina cancerul tău este redusă, Tom. Cancerul pulmonar se vindecă rareori.

– Atunci nu vreau chimioterapie, am răspuns imediat. Nu vreau să-mi petrec în suferinţă restul vieţii.

Doctorul Kohl îşi ţuguiase buzele.

– Evident, tu vei lua decizia asta, rostise ea şi după aceea înclinase din cap către Susan. Amândoi o veţi lua. Există totuşi multe păreri greşite despre chimioterapie. Tratamentul poate să fie de asemenea un paliativ, iar acesta este al doilea motiv pentru care ţi l-ai putea dori.

Buzele mele formaseră cuvântul *paliativ.* Doctorul Kohl aprobase din cap.

– Este foarte posibil ca în lunile următoare să ai dureri mari, Tom. Chimioterapia poate reduce severitatea lor prin micşorarea dimensiunii tumorilor.

– Tu ce ai face în locul meu? întrebasem.

Kohl ridică uşor din umeri.

– Dacă am fi în Statele Unite, dacă n-ai avea asigurare şi ar trebui să plăteşti pentru tratamentul cu chimioterapie, poate că ai dori să renunţi la el şi să suporţi durerile – deşi, fireşte, indiferent cum ar sta lucrurile, ţi-aş prescrie analgezice pentru a te ajuta în privinţa asta. Când mă ocup de celule canceroase pulmonare mari, prefer să folosesc derivaţi de platină şi aceştia sunt destul de scumpi. Dar fiindcă Asigurările de Sănătate Ontario vor plăti costul integral al tratamentului, te-aş sfătui să-l

urmezi. Vom folosi un derivat de platină în combinaţie cu vinblastină, etoposid sau mitomicin C. Medicamentele pe bază de platină vor trebui administrate în spital, însă ele merg cel mai bine la cancerul pulmonar.

– Şi efectele secundare? o întrebasem.

– Pot să apară greţuri. Este posibil să pierzi o parte din păr sau chiar tot.

– Vreau să continui să lucrez atâta timp cât voi putea, îi spusesem.

– Chimioterapia te poate ajuta. Nu-ţi va prelungi viaţa în mod considerabil, dar o poate face mai productivă.

Acum Ricky era toată ziua la şcoală şi Susan avea slujba ei. Dacă aş fi continuat să lucrez, chiar şi numai alte câteva luni, ar fi fost mult mai bine decât să fiu nevoit să stau în casă, necesitând asistenţă permanentă.

– Nu luaţi decizia pe loc, ne spusese doctorul Kohl. Gândiţi-vă bine.

Ne dădu nişte pliante ca să le citim.

Hollus credea în Dumnezeu. T’kna credea în Dumnezeu. Iar eu?

– Poate că sunt eu obsedat de cuvântul *Dumnezeu,* i-am spus lui Hollus după ce am revenit în biroul meu. În tot cazul, dacă vrei să susţii că o forţă exterioară a intervenit în evoluţia de pe Terra, nu pot afirma că greşeşti. La urma urmei, tu însuţi mi-ai spus că în această parte din galaxie au existat extratereştri inteligenţi acum trei miliarde de ani.

– Rasa de pe Eta Cassiopeia A III, aşa este.

– Cei care şi-au detonat satelitul natural?

– Nu, aceea era rasa de pe Mu Cassiopeia A Prime, la 5,5 ani-lumină de Eta Cassiopeia.

– Perfect. Fiinţele de pe Eta Cassiopeia – să le spunem etani – aveau o civilizaţie tehnologică cu trei miliarde de ani în urmă, pe vremea când viaţa abia începea pe planeta mea. Cu certitudine, etanii ar fi putut veni aici pe atunci.

– Omiţi o perioadă foarte îndelungată de timp, rosti Hollus, fiindcă ai spus că viaţa a existat aici de minimum opt sute de milioane de ani, dacă nu chiar de un miliard de ani, anterior celor trei miliarde de ani amintiţi.

– Da, de acord, totuşi…

– Şi, desigur, propriul meu soare, Beta Hydri, nici măcar nu se formase pe atunci. Aşa cum ţi-am spus mai de mult, el are vârsta

de numai 2,6 miliarde de ani, aşa că nimeni din Eta Cassiopeia nu l-ar fi putut vizita vreodată.

– Bine, atunci poate că n-au fost etanii – însă fiinţe de pe o altă stea ar fi putut să vină aici sau să meargă la planeta ta, ori la cea a wreedilor. Toate acţiunile pe care le atribui lui Dumnezeu puteau să fie opera unor extratereştri avansaţi.

– Argumentaţia ta prezintă două puncte slabe, spuse Hollus politicos. Mai întâi, chiar dacă te dispensezi de nevoia unei divinităţi în evenimentele recente – evenimentele din ultimele câteva miliarde de ani şi cele de după apariţia altor observatori conştienţi în acest Univers –, nu ai făcut nimic ca să te lipseşti de nevoia unui proiectant, care a stabilit puterea relativă a celor cinci forţe fundamentale, care a proiectat proprietatea termică, şi nu numai, a apei şi aşa mai departe. Modul acesta de a proceda este contrar briciului lui Occam despre care vorbeai: tu creşti, nu reduci, numărul de entităţi care v-au influenţat existenţa – o divinitate inevitabilă care să creeze universul, apoi diverse fiinţe inferioare care au devenit ulterior interesate de controlul dezvoltării vieţii. În al doilea rând, nu trebuie să uiţi de sincronizarea extincţiilor în masă care au fost aparent orchestrate pentru a se petrece simultan pe cele trei planete ale noastre: cea mai veche a fost cu 440 de milioane de ani în urmă, iar cea mai recentă acum 65 de milioane de ani. Asta înseamnă un interval de 375 de milioane de ani – şi totuşi, aşa cum am descoperit, durata de viaţă a unei rase inteligente măsurată din momentul dezvoltării comunicării pe calea undelor electromagnetice pare a nu fi mai lungă de două sute de ani până când fie că se autodistruge, fie că dispare.

Gândurile-mi alergau, erau în derivă.

– Bine, am rostit într-un târziu. Poate că parametrii fundamentali au fost ajustaţi, pentru a crea un univers care să poată da naştere vieţii.

– Aici nu încape nici o îndoială, spuse Hollus. Universul a fost clar creat pentru a fi biogenerator.

– Perfect. Dar dacă acceptăm asta, cu siguranţă că simpla creare a vieţii nu poate fi unicul scop. Trebuie să crezi că prezumtivul tău designer a dorit nu numai viaţă, ci viaţă inteligentă. Viaţa lipsită de inteligenţă nu este de fapt nimic altceva decât chimie complexă. Viaţa ajunge să fie cu adevărat interesantă abia când devine inteligentă.

– Ciudată afirmaţie din partea cuiva care studiază dinozaurii,

observă Hollus.

– Nu tocmai. La urma urmei, dinozaurii au dispărut acum şaizeci şi cinci de milioane de ani. Numai graţie apariţiei inteligenţei noi ştim că au existat vreodată.

Am tăcut câteva clipe.

– Te apropii însă de ceea ce vreau să subliniez.

M-am oprit iarăşi, căutând expresia potrivită.

– Tu găteşti?

– Dacă gătesc? Te referi la pregătirea hranei din materii prime?

– Da.

– Nu.

– Ei bine, eu gătesc sau, cel puţin, obişnuiam s-o fac. Şi există mâncăruri pe care pur şi simplu nu le poţi prepara dacă arunci în oală toate ingredientele de la început. Dacă vrei să obţii ceva, trebuie să le adaugi pe parcurs.

Hollus se gândi puţin la spusele mele.

– Sugerezi aşadar că nu există nici o modalitate prin care Creatorul să fi putut obţine viaţă inteligentă fără intervenţie directă? Multe persoane religioase ar obiecta faţă de această idee, deoarece intervenţiile ocazionale implică un Dumnezeu care de obicei absentează din Univers.

– Nu sugerez nimic, am zis. Mă mulţumesc să analizez premisele inerente ale credinţelor tale. Fii atent: dinozaurii au dominat Pământul pentru mai multă vreme decât au făcut-o mamiferele, totuşi nu s-au apropiat vreodată, nici pe departe, de inteligenţa reală. Deşi creierele lor au devenit treptat tot mai mari, până şi cel mai inteligent dinozaur care a trăit vreodată – am ridicat craniul de *Troodon* de la Phil Currie, aflat acum pe un raft în spatele biroului meu – n-a fost mai inteligent decât cel mai stupid mamifer. De fapt, n-a existat nici o modalitate prin care ei ar fi putut deveni vreodată considerabil mai inteligenţi. Partea din creierul mamiferului unde se află inteligenţa nu există la reptile. Creaturile dominante de pe planeta ta până acum şaizeci şi cinci de milioane de ani – pentapozii aceia – au fost de asemenea nişte brute tâmpe şi ai mai spus că o situaţie similară a existat pe Delta Pavonis.

– Da.

– Şi că strămoşii tăi de pe atunci erau, ca şi strămoşii mei şi ai wreedilor, creaturi mici care trăiau la marginea ecosistemului.

– Aşa este, încuviinţă Hollus.

– Dar strămoşii aceia aveau creiere capabile să dezvolte

inteligenţă. Strămoşii mei erau crepusculari, erau activi în amurg. De aceea şi-au dezvoltat ochi mari şi cortex vizual sofisticat. Şi, evident, capacitatea creierului de a procesa imaginile rezultante.

– Sugerezi că baza pentru inteligenţă poate să apară doar la animalele aflate la – care a fost expresia ta? – la marginea unui ecosistem? Animale silite să se hrănească noaptea?

– Poate. Iar dacă este aşa, atunci inteligenţa se poate dezvolta doar dacă sunt eliminate animalele dominante şi tâmpe.

– Bănuiesc că da, zise Hollus. Însă – aha, înţeleg. Vrei să spui că circumstanţele ce ar fi putut da naştere vieţii, ba până şi începuturile inteligenţei, ar fi putut să fie codificate chiar în designul Universului, dar că nu există nici un mod de a aduce inteligenţa în prim-plan, de a o lăsa să înflorească şi să se dezvolte, fără intervenţie directă.

Spre propria mea surpriză, am rostit:

– Da, asta-i ipoteza mea.

– În felul acesta s-ar explica extincţiile de acum şaizeci şi cinci de milioane de ani. Totuşi cum le explici pe cele anterioare?

– Cine ştie? Poate că au fost, de asemenea, necesare pentru a deplasa ecosistemul în direcţia dezvoltării inteligenţei. Extincţiile de la sfârşitul permianului au ajutat pe Terra la eliberarea drumului pentru reptilele de tip mamifere – strămoşii mamiferelor. Capacitatea lor de a-şi regla temperatura corpului era poate irelevantă în climatul blând care a existat până la glaciaţiunea planetară care a determinat extincţiile acelea. Dar în timpul unei glaciaţiuni până şi capacitatea primitivă de reglare a temperaturii e o însuşire valoroasă – iar eu bănuiesc că adevărata homeotermie, care a evoluat din capacitatea respectivă, este altă cerinţă a inteligenţei. Prin urmare, extincţia din permian a fost un mod de a spori substanţial procentajul de homeoterme în formare, asigurând şansa ca proprietatea aceasta – homeotermia – să nu fie depăşită şi eliminată din genele speciilor.

– Însă cum ar fi putut Creatorul declanşa o eră glaciară? întrebă Hollus.

– Păi, dacă presupunem că a catapultat câte un asteroid spre fiecare dintre planetele noastre pentru a sfârşi cretacicul, ar fi putut, de asemenea, să sfărâme unul sau doi asteroizi pe orbită, iar din sfărâmăturile respective să fi construit inele în jurul planetelor, la sfârşitul permianului. Dacă are înclinaţia

corespunzătoare, un asemenea inel poate umbri considerabil planeta, coborându-i temperatura într-atât încât să determine glaciaţiuni masive. Sau ar fi putut genera un nor de praf care să învăluie complet partea aceasta din galaxie, umbrind simultan toate planetele – a ta, a mea şi a wreedilor.

– Şi celelalte extincţii în masă?

– Alte reglaje fine de acelaşi fel. De exemplu, cea din triasic a îngăduit dinozaurilor, sau echivalenţilor lor, să ajungă dominanţi pe cele trei planete. Fără dominaţia ecosistemelor de către dinozauri, mamiferele – sau octopozii homeotermi de pe Beta Hydri IE şi viviparele ca T'kna de pe Delta Pavonis – n-ar fi fost niciodată împinse spre o existenţă crepusculară care a determinat dezvoltarea unor creiere mai mari. Dacă nu eşti forma dominantă, trebuie să fii inteligent ca să supravieţuieşti.

Era ciudat să-l văd pe păianjenul gigantic jucând rolul de avocat al diavolului.

– Totuşi unica dovadă directă, spuse el, a manipulării evoluţiei vieţii de către Creator după începerea ei este coincidenţa privind datele la care au avut loc extincţiile în masă pe Beta Hydri III, Delta Pavonis II şi Sol III. Da, este posibil ca tot Creatorul să fi manipulat în mod similar dezvoltarea vieţii pe cele şase planete abandonate pe care le-am vizitat, dar în privinţa asta noi nu am putut găsi nici o dovadă lipsită de echivoc.

– Poate că inteligenţa *se poate* dezvolta în acest univers prin pură întâmplare, am spus eu. Chiar şi printr-o şansă aleatorie, asteroizii se ciocnesc de planete la aproximativ fiecare zece milioane de ani. Pe de altă parte, nu vei avea niciodată mai multe specii inteligente care să coexiste simultan, dacă nu umbli niţel asupra datelor temporale – şi nu numai o dată, ci de câteva ori. Ca să revin la metafora gătitului, sigur că da, o salată ar putea să apară de la sine, printr-o şansă aleatorie – să zicem, graţie vântului care aduce laolaltă suficiente materii vegetale. Şi chiar o friptură poate apărea de la sine: un trăsnet loveşte exact aşa cum trebuie o vacă. Ai putea obţine până şi vin: struguri care s-au adunat la un loc şi au fermentat. Este însă imposibil ca toate acestea să coexiste simultan – un pahar de vin, o salată şi o friptură – fără o mulţime de intervenţii din afară. Acelaşi lucru poate fi adevărat şi în privinţa apariţiei simultane a mai multor forme de viaţă inteligentă.

– Asta ridică însă o întrebare: de ce şi-ar dori Dumnezeu să existe simultan mai multe forme de viaţă inteligentă? observă

extraterestrul.

Mi-am mângâiat bărbia.

– Este o întrebare bună, am fost de acord.

– Într-adevăr.

Am reflectat o vreme, dar nici unul dintre noi nu găsea un răspuns pe măsură. Era aproape ora 17:00.

– Hollus! am rostit.

– Da?

– Aş vrea să-ţi cer o favoare.

Ochii lui pediculari se opriră din mişcare.

– Da?

– Aş dori să vii acasă cu mine. Vreau să spun, îngăduie-mi să iau proiectorul de holoforme la mine acasă, pentru ca tu să apari acolo.

– În ce scop?

– Aşa… aşa fac oamenii. Noi ne invităm prietenii la cină. Ai putea să-mi cunoşti familia.

– Prietenii…, repetă Hollus.

Brusc m-am simţit ca un idiot. Pe lângă Hollus, eu eram o fiinţă primitivă; chiar dacă psihologia lui i-ar fi permis să simtă afecţiune faţă de alţii, cu siguranţă nu avea vreun sentiment faţă de mine. Eu nu eram decât un mijloc spre un scop.

– Scuză-mă, am spus. N-am intenţionat să te constrâng.

– Nu mă constrângi, zise Hollus. Sunt încântat că tu simţi pentru mine ceea ce simt eu pentru tine.

Ochii lui pediculari dansau.

– Aş dori foarte mult să îţi cunosc familia şi să îţi vizitez casa.

Am fost surprins să constat că ochii mi se umeziseră.

– Mulţumesc, am spus. Mulţumesc foarte mult. Am tăcut puţin, apoi am adăugat: Desigur, dacă preferi pot să-i aduc pe ei aici. Nu trebuie să mergem la mine acasă.

– Nu, rosti Hollus. Doresc să procedăm în acest fel. Familia ta constă din perechea ta, Susan, corect?

Mă auzise vorbind de mai multe ori cu ea la telefon.

– Da. Şi fiul meu, Ricky.

Am răsucit fotografia înrămată de pe birou, astfel ca s-o poată vedea.

Ochii pediculari s-au orientat către poză.

– Aspectul lui nu este similar cu al tău.

– Este înfiat, am răspuns ridicând uşor din umeri. Nu este copilul meu biologic.

– Aha, spuse Hollus. Mi-ar face plăcere să îi întâlnesc pe amândoi. Diseară ar fi prea devreme?

Am surâs. Ricky avea să fie încântat.

– Diseară este perfect, am aprobat.

16

Sprâncenele lui Cooter Falsey se strânseră în semn de confuzie, când tânărul îl privi pe J.D. Ewell.

– Cum vine asta „căutăm ceva care e deja mort”?

Ewell continua să stea pe marginea patului de motel.

– Aici în Toronto au un muzeu unde sunt expuse nişte fosile speciale. Reverendul Millet spune că fosilele alea sunt minciuni. O blasfemie. Iar ei vor arăta fosilele extraterestrului ăla mare, ca un păianjen.

– Da? făcu Falsey.

– Lumea noastră este mărturia creaţiei Domnului. Iar fosilele alea sunt fie un fals, fie lucrarea diavolului. Creaturi cu cinci ochi! Creaturi cu spini îndreptaţi în toate părţile. Şi savanţii le spun extratereştrilor că lucrurile alea sunt adevărate.

– Toate fosilele sunt falsuri, rosti Falsey. Create de Domnul pentru a pune la încercare credinţa sufletelor slabe.

– Noi doi ştim asta. Şi aşa-i destul de rău că ateii îi pot învăţa pe copiii noştri despre fosile la şcoală, dar acum le arată şi extratereştrilor, minţindu-i că noi credem minciuna evoluţiei. Extratereştrii sunt împinşi să creadă că noi, oamenii, nu credem în Domnul Dumnezeu. Trebuie să le arătăm clar că savanţii ăia păgâni nu vorbesc în numele tuturor.

– Aşa că…, rosti Falsey invitându-l pe Ewell să-şi continue ideea.

– Aşa că reverendul Millet vrea ca noi să distrugem fosilele alea. „Braşoavele Shale”, cum le spune el, sunt aici într-o expoziţie temporară specială şi vor pleca mai departe, spre Washington. Dar asta nu se va-ntâmpla pentru că noi vom pune capăt braşoavelor Shale o dată pentru totdeauna, astfel ca extratereştrii să-nţeleagă că nu credem în asemenea scorneli.

– Nu vreau să fie rănit cineva, zise Falsey.

– Nu va fi rănit nimeni.

– Şi extraterestrul? Unul dintre ei petrece foarte mult timp în muzeu. O să dăm de bucluc mare dacă-l rănim.

– Tu nu citeşti ziarele? De fapt, el nu-i acolo – aia-i doar o proiecţie.

– Şi cei care vizitează muzeul? Poate că sunt induşi în eroare, uitându-se la fosilele alea, însă nu sunt oameni răi ca doctorii ăia de avorturi.

– Nu-ţi face griji, spuse Ewell. O s-o facem duminică seara, după închiderea muzeului.

Le-am telefonat lui Susan şi lui Ricky şi le-am spus să se pregătească pentru un musafir special; Susan putea să facă miracole, chiar dacă era anunţată cu numai trei ore înaintea unei vizite. Am mai lucrat o vreme la jurnalul meu, apoi am părăsit muzeul. Începusem să port o pălărie cu boruri căzute şi ochelari de soare pentru a-mi ascunde chipul, cât timp parcurgeam distanţa scurtă de la intrarea personalului la staţia de metrou; fanaticii OZN-urilor continuau să se adune în faţa intrării principale a MRO, la o distanţă destul de mare. Deocamdată nici unul nu mă interceptase – şi, la ora la care am ieşit în seara asta, toţi păreau să fi plecat acasă. Am coborât în staţia de metrou şi m-am urcat într-un tren argintiu.

În staţia Dundas, în vagon a urcat un tânăr cu o barbă blondă şi rară. Avea vârsta potrivită pentru a fi student la Ryerson; campusul acela se afla chiar la nord de Dundas. Tânărul purta o bluză verde de trening pe care scria cu litere albe:

ÎN MRO UN EXTRATERESTRU
ÎN QUEEN’S PARK UN MONSTRU

Am zâmbit; clădirile din Queen’s Park găzduiau Parlamentul provinciei Ontario. Se pare că toţi erau porniţi împotriva premierului Harris.

Când am ajuns în cele din urmă acasă, pe Ellerslie, mi-am chemat soţia şi fiul şi i-am dus în sufragerie. Am deschis servieta şi am pus dodecaedrul proiectorului de holoforme pe măsuţa de cafea. După care m-am aşezat pe sofa. Ricky se cuibări lângă mine, iar Susan se cocoţă pe braţul fotoliului de două persoane. Am privit ceasul albastru al videorecorderului, care arăta ora 19:59. Hollus fusese de acord să ni se alăture la ora 20:00.

Am aşteptat, cu Ricky foindu-se. La activare, proiectorul emitea întotdeauna un piuit pe două tonuri, dar deocamdată era mort.

20:00.

20:01.

20:02.

Ştiam că ceasul videorecorderului era bun; era un Sony care prelua un semnal de sincronizare temporală prin cablu. M-am întins spre măsuţa de cafea şi am modificat puţin poziţia dodecaedrului, de parcă asta ar fi avut vreo importanţă.

20:03.

20:04.

– Ei bine, vorbi Susan adresându-se încăperii, ar trebui să mă duc să pregătesc salata.

Eu şi Ricky am continuat să aşteptăm. La 20:10, Ricky spuse:

– Ce ţeapă!

– Îmi pare rău, puştiule, am zis. Cred c-a intervenit ceva.

Nu puteam crede că Hollus mă abandonase. Multe lucruri pot fi iertate, dar a-l face pe un tată de râs în ochii fiului său nu e unul dintre ele.

– Până mâncăm pot să mă uit la televizor? întrebă Ricky.

În mod obişnuit, seara îl lăsam să se uite numai o oră la televizor şi o făcuse deja. Nu puteam să-l dezamăgesc însă din nou.

– Sigur că da, am încuviinţat.

Ricky se ridică. Am oftat adânc. Spusese că eram prieteni.

Ce să-i faci? M-am ridicat, am luat proiectorul, l-am cântărit în palmă, apoi l-am pus înapoi în servietă şi…

Dinspre uşa din spate se auzi un zgomot. Am închis servieta şi am pornit într-acolo să văd ce se întâmpla. Uşa din spatele casei se deschidea pe o terasă din lemn pe care o construisem împreună cu cumnatul meu, Tad, cu cinci veri în urmă. Am tras jaluzelele verticale de peste uşa glisantă din sticlă şi…

Hollus stătea pe terasă.

Am îndepărtat bara de protecţie de la baza uşii şi am deschis-o.

– Hollus! am exclamat.

Susan apăruse în spatele meu, întrebând ce făceam. M-am întors către ea; deşi îi văzuse adeseori pe Hollus şi pe alţi forhilnori la televizor, rămase acum cu gura căscată.

– Intră, am spus, intră.

Hollus izbuti să se strecoare pe uşă, deşi cu puţin efort. Se schimbase pentru cină şi purta un veşmânt de culoarea vinului, încheiat cu o lamelă lustruită dintr-o geodă.

– De ce n-ai apărut înăuntru? l-am întrebat. De ce te-ai proiectat în exteriorul casei?

Ochii lui pediculari se mişcară. Ceva din aspectul lui diferea în mod subtil. Poate că de vină era doar lumina care cădea peste el de la o aplică cu bec cu halogen; mă obişnuisem să-l văd în razele panourilor fluorescente din muzeu.

– M-ai invitat în casa ta, îmi spuse.

– Da, dar…

Brusc, i-am simţit mâna pe braţ. Ne mai atinsesem şi până atunci şi simţisem furnicăturile statice ale câmpurilor de forţe ce-i alcătuiau proiecţia. Acum însă era diferit. Mâna îi era solidă şi caldă.

– Aşa că am venit, zise el. Dar… scuză-mă; am stat afară un sfert de oră, încercând să pricep cum o să te anunţ că am sosit. Auzisem de sonerii, totuşi nu am putut găsi butonul.

– La uşa din spate n-am sonerie, am răspuns.

Ochii mi se măriră.

– Eşti aici… în carne şi oase.

– Da.

– Însă…

M-am uitat atent înapoia lui. În curtea din spate se zărea ceva mare; în semiîntuneric, nu puteam distinge prea bine forma respectivă.

– Studiem planeta voastră de un an, spuse Hollus, şi cu certitudine bănuiai că dispunem de modalităţi prin care să coborâm pe suprafaţa ei fără a atrage atenţia.

Făcu o pauză.

– M-ai invitat la cină, nu? Prin teleprezenţă, nu mă pot bucura de mâncărurile voastre.

Eram uluit şi în acelaşi timp exaltat. M-am întors iarăşi spre Susan şi atunci am realizat că uitasem s-o prezint.

– Hollus, îţi fac cunoştinţă cu soţia mea, Susan Jericho.

– Bună… seara…, rosti forhilnorul.

Susan rămase amuţită câteva clipe, stupefiată. După aceea, răspunse:

– Bună seara.

– Mulţumesc pentru că mi-aţi permis să vă vizitez casa, zise Hollus.

Susan zâmbi, după care mă privi destul de mustrător.

– Dacă aş fi fost anunţată mai din timp, aş fi putut deretica niţel.

– Este foarte frumos şi aşa, spuse Hollus.

Ochii lui pediculari se rotiră, privind încăperea.

– În mod evident, s-a acordat o atenţie deosebită în alegerea fiecărei piese de mobilier, astfel încât să le completeze pe celelalte.

În mod normal Susan nu suportă păianjenii, dar era limpede că se topea de încântare înaintea complimentelor forhilnorului.

În lumina puternică a aplicei, am observat proeminenţe minuscule, aidoma unor diamante micuţe, inserate în pielea lui asemănătoare unei folii cu pernuţe de aer, la fiecare dintre cele două articulaţii ale membrelor, ca şi la cele trei articulaţii ale degetelor. Iar câte un şir de diamante din astea se întindea pe fiecare pedicul ocular.

– Sunt bijuterii? am întrebat. Dacă aş fi ştiut că te interesează, ţi-aş fi arătat colecţiile de pietre preţioase din MRO. Avem nişte diamante, rubine şi opale fabuloase.

– Poftim? făcu Hollus.

Când pricepu sensul întrebării mele, ochii pediculari efectuară din nou unduirea lor sinusoidală:

– Nu, nu, nu! Cristalele sunt implanturile pentru interfaţa cu realitatea virtuală; ele permit simulacrului să îmi reproducă mişcările.

– Aha, am încuviinţat.

M-am întors şi l-am strigat pe Ricky. L-am auzit tropăind pe treptele de la demisol. Fiul meu porni către sufragerie, gândindu-se că-l chemasem la cină, dar atunci ne văzu pe mine, pe Susan şi pe Hollus. Ochii i se deschiseră mai largi decât o făcuseră vreodată. Se apropie de mine şi i-am cuprins umerii cu braţul.

– Hollus, am rostit, fă cunoştinţă cu fiul meu, Rick.

– Bună… seara…, rosti Hollus.

Mi-am privit băiatul.

– Ricky, cum se spune?

Ochii lui căscaţi continuau să-l fixeze pe extraterestru.

– Marfă!

Nu ne aşteptasem ca Hollus să apară la cină în carne şi oase. Masa noastră din sufragerie era dreptunghiulară, dintre acelea care pot fi lungite prin inserarea unei plăci la mijloc. Tăblia era din lemn închis la culoare, dar fusese acoperită cu o faţă de masă albă. Pentru forhilnor nu rămăsese prea mult spaţiu şi a trebuit s-o ajut pe Susan să mutăm bufetul într-o parte, ca să facem puţin loc.

Mi-am dat seama că nu-l văzusem niciodată pe Hollus

aşezându-se; în mod evident, avatarul lui nu avea nevoie să se aşeze, totuşi m-am gândit că adevăratul Hollus s-ar fi putut simţi mai confortabil dacă avea un sprijin.

– Ce pot să-ţi aduc ca să te simţi cât mai comod? l-am întrebat.

Forhilnorul privi în jur şi zări perna rotundă şi înaltă din sufragerie, care se găsea în faţa fotoliului de două persoane.

– Pot să folosesc obiectul acela? mă întrebă el. Taburetul acela?

– Sigur că da.

Hollus intră în sufragerie. Deoarece aveam un copil de şase ani, îndepărtasem obiectele fragile, iar asta se dovedea acum o măsură inspirată. Pe drum, Hollus izbi măsuţa pentru cafea şi canapeaua; mobilele noastre erau prea apropiate între ele pentru o creatură de dimensiunile lui. Reveni cu perna înaltă, o puse lângă masă şi apoi păşi peste ea, astfel că torsul lui rotund se găsea deasupra „taburetului” rotund. După aceea îşi coborî trunchiul pe el.

– Aşa, rosti el mulţumit.

Susan părea stânjenită.

– Scuză-mă, Hollus. Nu am ştiut că vei veni în realitate… fizic, vreau să zic. Nu ştiu dacă poţi să mănânci ceea ce am preparat.

– Ce anume ai preparat?

– O salată – salată verde, roşii, ţelină şi morcovi raşi, crutoane, cu sos din ulei şi oţet.

– Pot să mănânc aşa ceva.

– Şi cotlete de miel.

– Sunt crude?

Susan zâmbi.

– Nu.

– Le pot mânca şi pe ele, dacă îmi poţi aduce cam un litru de apă la temperatura camerei, cu care să le consum.

– Sigur că da.

– O aduc eu, am spus.

M-am dus la bucătărie şi am umplut o carafă cu apă de la robinet.

– Am făcut de asemenea milkshake-uri pentru Tom şi Ricky.

– Este vorba despre secreţiile mamare ale bovinelor? se interesă Hollus.

– Da.

– Dacă nu este nepoliticos din partea mea, mă voi abţine.

Am surâs şi împreună cu Ricky şi Susan ne-am ocupat locurile

la masă. Susan aduse castronul cu salată şi mi-l întinse. Folosindu-mă de furculiţele pentru servit, mi-am pus salată în farfuria mea, apoi în a lui Ricky. După aceea i-am pus şi lui Hollus.

– Mi-am adus propriile tacâmuri, zise el. Sper că nu este nepoliticos să le folosesc.

– Câtuşi de puţin, am răspuns.

Chiar şi după ce călătorisem de mai multe ori în China, rămăsesem unul dintre cei care cer întotdeauna cuţit şi furculiţă în restaurantele chinezeşti. Din pliurile ţesăturii care-i înfăşură corpul, Hollus scoase două obiecte ce aduceau puţin cu nişte tirbuşoane.

– Vă rugaţi înainte de masă? întrebă el.

Întrebarea m-a surprins.

– De obicei, nu.

– Am văzut asta la televizor.

– Unele familii o fac, am răspuns.

Cele care aveau pentru ce-i mulţumi Domnului.

Hollus folosi un tirbuşon pentru a înţepa o frunză de salată pe care o duse la orificiul de deasupra trupului său rotund. Îl văzusem şi până atunci efectuând mişcările specifice hrănirii, dar nu asistasem niciodată la o masă de-a lui. Era un proces zgomotos, întrucât dantura lui pocnea sonor. Am bănuit că atunci când folosea avatarul avea microfon doar la orificiile destinate vorbirii; probabil că de aceea nu auzisem până atunci sunetele acelea.

– Salata e bună? l-am întrebat.

Hollus a continuat s-o transfere în orificiul său pentru alimentaţie, în timp ce vorbea; mai mult ca sigur, forhilnorii nu se înecau niciodată în timpul mesei.

– Este bună, mulţumesc, zise el.

– De ce vorbeşti aşa? se interesă Ricky şi apoi îl imită pe Hollus, vorbind pe rând cu colţul stâng şi drept al gurii: Este… bună… mulţumesc.

– Ricky! exclamă Susan, stânjenită de faptul că fiul nostru îşi uitase bunele maniere.

Hollus nu păru însă stingherit de întrebare.

– Unul dintre lucrurile comune oamenilor şi rasei mele, răspunse el, este creierul divizat. Voi aveţi două emisfere cerebrale, la fel ca noi. Conştiinţa este rezultatul interacţiunii celor două emisfere, credem noi şi mi se pare că oamenii au

teorii similare. În cazurile în care emisferele au fost avariate în urma unui accident, ele funcţionează independent, propoziţii întregi ies printr-un singur orificiu de vorbire, dar sunt exprimate gânduri mai puţin complexe.

– Aha, făcu Ricky întorcându-se la salată.

– Fascinant, am comentat eu.

Coordonarea vorbirii între jumătăţi de creier parţial autonome trebuie să fie dificilă; poate că de aceea Hollus era aparent incapabil să folosească prescurtări şi elidări.

– Mă întreb ce s-ar întâmpla dacă şi noi am avea două guri… dacă am alterna cuvintele sau silabele între ele?

– Voi păreţi să vă bizuiţi într-o măsură mai mică decât forhilnorii pe integrarea dreapta-stânga, observă Hollus. Înţeleg că în cazurile de corp calos retezat, oamenii pot totuşi să meargă.

– Cred că aşa este, da.

– Noi nu putem, preciza Hollus. Fiecare jumătate a creierului controlează trei picioare, din partea corespondentă a corpului. Toate picioarele noastre trebuie să funcţioneze împreună, altfel ne răsturnăm şi…

– Tăticul meu o să moară, rosti Ricky privindu-şi salata din farfurie.

Inima mi-a tresărit. Susan păru şocată. Hollus lăsă pe masă ustensilele cu care mânca.

– Da, mi-a spus. Îmi pare foarte rău.

– Îl poţi ajuta? întrebă Ricky privind acum direct la el.

– Îmi pare rău, zise Hollus. Nu pot face nimic.

– Dar tu vii din spaţiul cosmic, de-acolo, spuse Ricky.

Ochii pediculari ai lui Hollus se opriră din mişcare.

– Da, aşa este.

– Atunci ar trebui să cunoşti chestii.

– Ştiu unele chestii, răspunse extraterestrul, însă nu ştiu cum să vindec cancerul. Mama mea a murit tot de cancer.

Ricky îl privi cu mult interes. Părea că ar fi dorit să-şi exprime regretul, dar în mod clar nu ştia cum anume.

Susan se ridică şi aduse cotletele de miel şi jeleul de mentă din bucătărie.

Am mâncat în tăcere.

Am înţeles că se ivise o oportunitate care probabil n-avea să se mai repete.

Hollus era aici în carne şi oase.

După cină, l-am rugat să mă însoţească în cabinet. A avut mici probleme în a coborî jumătatea de palier, totuşi s-a descurcat.

M-am apropiat de un fişet cu două sertare şi am scos un teanc de hârtii.

– Se obişnuieşte, i-am explicat, ca oamenii să scrie un document numit testament, în care să dea indicaţii despre cum ar trebui să fie împărţite bunurile lor personale după moarte. Evident, eu las aproape totul lui Susan şi Ricky, deşi fac şi unele donaţii – Societăţii canadiene de luptă împotriva cancerului, muzeului meu şi altor câtorva. Nişte lucruri vor merge, de asemenea, la fratele meu, la copiii lui şi la alte două rude.

Am făcut o pauză, după care am spus:

– M-am… m-am gândit să-mi modific testamentul pentru a-ţi lăsa ceva şi ţie, Hollus, dar – ei bine, părea inutil. Vreau să zic că probabil tu nu vei mai fi pe-aici după moartea mea şi, de fapt, oricum nu eşti pe-aici în mod real. Însă în seara asta…

– În seara asta, aprobă forhilnorul, sunt aici în mod real.

Am ridicat teancul de hârtii.

– Probabil că-i mai simplu să ţi le dau chiar acum. Este dactilograma cărţii mele *Dinozaurii canadieni.* În ziua de azi, oamenii scriu cărţi pe calculatoare, totuşi aceasta a fost bătută la o maşină de scris mecanică. Nu are nici o valoare reală şi informaţiile sunt acum destul de depăşite, dar este mărunta mea contribuţie la literatura de popularizare despre dinozauri şi, ei bine, mi-ar plăcea s-o ai tu – ca de la un paleontolog la altul.

Am ridicat uşor din umeri.

– Ceva care să-ţi amintească de mine.

Extraterestrul luă hârtiile. Pedunculii oculari i se mişcară după configuraţii complexe.

– Familia ta nu o va dori?

– Ei au exemplare ale cărţii apărute.

Forhilnorul desfăcu o porţiune din ţesătura din jurul torsului, dezvăluind un fel de pungă mare dintr-un material similar plasticului. Paginile de manuscris nu ocupară decât un spaţiu mic din volumul pungii.

– Mulţumesc, rosti el.

Tăceam amândoi. În cele din urmă, am rostit:

– Nu, Hollus – eu îţi mulţumesc. Pentru tot.

M-am întins şi mi-am pus mâna pe braţul lui.

17

După ce Hollus s-a întors pe nava lui spaţială, am rămas până târziu în sufragerie în seara aceea. Luasem două analgezice şi le lăsam să-şi facă efectul înainte de a mă culca; uneori, din cauza greţei, mi-era greu să nu vomit pilulele.

Poate că forhilnorul avea dreptate, mi-am spus. Poate că nu exista nici un pistol fumegând pe care l-aş fi acceptat. El spusese că totul se găsea aici, chiar în faţa ochilor mei.

Adevăratul orb este cel care nu vrea să vadă. Împreună cu versetul al douăzeci şi nouălea, acesta este unul dintre citatele mele religioase favorite.

Dar eu nu eram orb, ce naiba! Eu aveam un ochi critic, ochi de sceptic, ochi de savant.

Mă uimea faptul că viaţa de pe alte planete folosea acelaşi cod genetic. Desigur, Fred Hoyle sugerase că Pământul – poate şi alte planete – fusese însămânţat cu viaţă la nivel de bacterii, care sosise din spaţiul cosmic; dacă toate planetele pe care le vizitase Hollus fuseseră însămânţate din aceeaşi sursă, atunci codul genetic ar fi fost, bineînţeles, acelaşi.

Însă chiar dacă teoria lui Hoyle nu este adevărată – şi, de fapt, nu-i o teorie tocmai satisfăcătoare, deoarece nu face nimic altceva decât să împingă originea vieţii către alte locuri pe care nu le putem examina cu uşurinţă –, poate că existau motive întemeiate pentru care numai acei douăzeci de aminoacizi erau adecvaţi pentru viaţă.

Aşa cum Hollus şi cu mine discutasem mai demult, ADN-ul are patru litere în alfabetul său: A, C, G şi T, pentru adenină, citozină, guanină şi timină, bazele ce formează treptele scării sale.

Perfect – un alfabet din patru litere. Dar cât de lungi sunt cuvintele în limbajul genetic? Ei bine, ţelul acestui limbaj este de a specifica secvenţe de aminoacizi, cărămizile cu care se construiesc proteinele şi, aşa cum am spus, există douăzeci de aminoacizi diferiţi care sunt folosiţi de formele de viaţă. Evident, nu-i puteţi identifica pe fiecare dintre cei douăzeci de aminoacizi prin cuvinte având lungimea de numai o literă, întrucât un alfabet de patru litere oferă doar patru cuvinte diferite de câte o literă. Şi n-aţi putea rezolva problema nici prin cuvintele de două litere: într-un limbaj cu numai patru caractere, există doar şaisprezece cuvinte posibile de câte două litere. Totuşi, dacă veţi folosi cuvinte de trei litere, oho! atunci veţi avea o

supraabundenţă, un vocabular biochimic bogat ca al lui William F. Buckley[4] conţinând ameţitorul număr de şaizeci şi patru de cuvinte. Vom rezerva douăzeci de cuvinte pentru aminoacizi şi încă două pentru semnele de punctuaţie – unul pentru începutul transcrierii şi altul pentru sfârşitul ei. Asta înseamnă că numai douăzeci şi două dintre cele şaizeci şi patru de cuvinte posibile sunt necesare pentru ca ADN-ul să funcţioneze. Dacă o divinitate proiectase codul genetic, ea trebuie să se fi uitat la surplusul de vocabular şi să se fi întrebat ce să facă cu el.

Mi se pare că o asemenea entitate ar fi avut două opţiuni. Una ar fi fost să lase nedefinite celelalte patruzeci şi două de secvenţe, tot aşa cum în limbajele reale există secvenţe de litere ce nu formează cuvinte valide. În felul acela, dacă una dintre secvenţele respective apărea într-un lanţ de ADN, ai fi ştiut că în procesul de copiere se strecurase o eroare – o greşeală de culegere genetică, ce transformase codul valid A-T-A în, să zicem, înşiruirea A-T-C care era lipsită de noimă. Acesta ar fi fost un semnal limpede şi util că se întâmplase ceva greşit.

Alternativa ar fi fost să accepte faptul că erorile de copiere erau inevitabile, dar să încerce să le reducă impactul, adăugând sinonime în limbajul genetic. În loc să existe câte un cuvânt pentru fiecare aminoacid, puteau să existe trei cuvinte care să însemne toate acelaşi lucru. În felul acela s-ar fi utilizat până la şaizeci dintre cuvintele posibile; atunci puteau exista două cuvinte care să însemne „start” şi alte două care să însemne „stop”, completând dicţionarul ADN. Dacă sinonimele ar fi fost grupate logic, s-ar fi putut evita erorile de transcriere; dacă A-G-A, A-G-C şi A-G-G însemnau toate acelaşi lucru şi nu puteai să citeşti clar decât primele două litere, ai fi avut totuşi destule şanse să ghiceşti ce însemna cuvântul chiar fără să cunoşti a treia literă.

De fapt, ADN-ul chiar foloseşte sinonime. Şi dacă fiecare aminoacid ar fi specificat prin trei sinonime, ai privi codul şi ai spune: mda, cineva a gândit cu atenţie proiectul ăsta. Însă, doi aminoacizi – leucina şi serina – sunt specificaţi prin câte şase sinonime fiecare, pe când alţii prin patru, trei, doi sau chiar un singur termen: bietul triptofan, este specificat doar prin codul T-G-G.

---

[4] William F. Buckley (n. 1925), remarcabil ziarist şi comentator politic american de dreapta.

Pe de altă parte, codul A-T-G poate însemna fie amino-acidul metionină (şi pentru el nu există sinonime genetice), fie, în funcţie de context, semnul de punctuaţie pentru „Începere transcripţie” (care, de asemenea, nu are sinonime).

Oare de ce pe Pământ – sau oriunde altundeva – un proiectant inteligent ar fi făcut un asemenea talmeş-balmeş? De ce să ai nevoie de dependenţă contextuală pentru a determina înţelesul, când existau destule cuvinte disponibile pentru a evita o astfel de măsură?

Iar despre variaţiile din codul genetic ce se poate spune? Aşa cum îi spusesem lui Hollus, codul utilizat de ADN-ul mitocondrial diferă uşor de cel utilizat de ADN-ul nucleic.

În anul 1982, Lynn Margulis sugerase că mitocondriile – părţi specializate ale celulei, responsabile cu producerea energiei – începuseră ca forme bacteriale separate, trăind în simbioză cu strămoşii celulelor noastre, pentru ca în cele din urmă aceste forme separate să fie primite în celulele noastre şi să devină parte din ele. Poate – Dumnezeule, trecuse mult de când mă ocupasem serios de biochimie –, dar poate codurile genetice mitocondrial şi nucleic fuseseră într-adevăr identice la început, însă după începerea simbiozei evoluţia favorizase acele mutaţii ce permiteau modificări în codul genetic mitocondrial. Având două seturi de ADN în aceeaşi celulă, poate că aceste câteva schimbări slujiseră ca modalitate de a deosebi cele două forme, împiedicând combinaţiile accidentale.

Nu-i suflasem o vorbă lui Hollus, totuşi existau de asemenea unele diferenţe minore în codul genetic folosit de protozoarele cu cili – dacă îmi aminteam corect, trei codoni aveau înţelesuri diferite pentru ele. Însă – era pur teoretic, o ştiam –, totuşi unii susţineau că cilii, acele organe celulare cu complexitate ireductibilă a căror moarte determinase propriul meu cancer pulmonar, începuseră tot sub forma unor organisme de sine stătătoare. Poate că protozoarele cu cili care aveau un cod genetic diferit proveneau din cili care fuseseră, în trecut, în simbioză cu alte celule, dezvoltând variaţii ale codului genetic din aceleaşi motive de siguranţă pentru care o făceau şi mitocondriile, dar, spre deosebire de cilii pe care noi încă îi mai păstrăm, se desprinseseră ulterior din simbioză şi reveniseră la o existenţă autonomă. Oricum, era o posibilitate.

În copilăria mea petrecută în Scarborough, am avut-o vecină în fundul curţii pe doamna Lansbury. Ea era foarte religioasă –

habotnică, îi spunea tata – şi încerca mereu să-mi convingă părinţii să-i permită să mă ducă duminica la biserică. N-am fost niciodată, însă îmi amintesc expresia ei favorită: „Nepătrunse sunt căile Domnului.”

Poate că aşa este. Îmi venea greu totuşi să cred că Domnul ar fi optat pentru nişte căi aleatorii, de calitate inferioară.

Pe de altă parte…

Pe de altă parte, ce spusese Hollus despre limbajul wreedilor? Că se baza de asemenea pe dependenţă contextuală şi pe utilizarea neobişnuită a sinonimelor. Poate că la un nivel de tip Chomsky[5], eu nu aveam pur şi simplu conexiunile nervoase corespunzătoare pentru a distinge eleganţa din codul genetic. Poate că T'kna şi rasa lui îl găseau perfect rezonabil, perfect elegant.

Poate…

Pe neaşteptate, secretul a fost dezvăluit.

Eu nu suflasem nimănui nici un cuvânt despre faptul că misiunea lui *Merelcas* era, cel puţin parţial, căutarea lui Dumnezeu. Şi eram destul de sigur că şi gorilele din Burundi tăcuseră chitic în această privinţă. Dar, dintr-odată, toată lumea ştia.

La intrarea în staţia de metrou North York Centre era un şir de automate pentru ziare. Titlul principal din *Toronto Star* anunţa: „Extratereştrii au dovada existenţei lui Dumnezeu.” *Globe and Mail* proclama: „Dumnezeu – un fapt ştiinţific, afirmă ET.” *National Post* decreta: „Universul are un Creator.” Iar *Toronto Sun* afişa doar două cuvinte gigantice, care ocupau aproape toată pagina întâi: „Dumnezeu trăieşte!”

De obicei luam *Sun,* pentru o lectură uşoară pe drumul către muzeu, însă pentru reportaje detaliate nimic nu întrece *Mop and Pail;* am introdus monedele în cutia cenuşie şi am luat un exemplar. Apoi m-am oprit, în aerul rece de aprilie, citind totul până la capăt.

O hindusă din Bruxelles îl întrebase pe Salbanda, purtătorul de cuvânt forhilnor care se întâlnea periodic cu mass-media, în mod simplu şi direct dacă el credea în vreo divinitate.

Iar Salbanda a răspuns… pe îndelete.

---

[5] Avram Noam Chomsky (n. 1928), lingvist, psiholog şi activist politic american.

Desigur, cosmologii de pe toată planeta, inclusiv Stephen Hawking şi Alan Guth, au fost prompt intervievaţi pentru a afla dacă spusele forhilnorului aveau sens.

Liderii religioşi se întrecuseră care mai de care să iasă în faţă. Vaticanul – cu un trecut bine-cunoscut în susţinerea, în dezbaterile ştiinţifice, a cui nu trebuie – se abţinuse de la orice comentarii, spunând doar că Papa va face în scurt timp o declaraţie. Guvernarea Velayat al-Faqih din Iran atacase în mod public cuvintele extraterestrului. Pat Robertson solicitase mai multe donaţii pentru a ajuta organizaţia lui să studieze afirmaţiile lui Salbanda. Moderatorul Bisericii Unite Canadiene îmbrăţişase revelaţiile, spunând că ştiinţa şi credinţa erau într-adevăr reconciliabile. Un lider hindus, al cărui nume, după cum am observat, era scris în două moduri diferite în acelaşi articol, declara că afirmaţiile extraterestrului erau perfect compatibile cu credinţa hindusă. Între timp, Caleb Jones de la MRO declarase, în numele CISAP, că nici unul dintre cuvintele forhilnorului nu trebuia să fie descifrat într-un mod mistic sau supranatural.

Când am ajuns la MRO, obişnuiţilor fanatici ai OZN-urilor li se alăturaseră diverse grupuri religioase: în robe, cu lumânări, psalmodiind sau îngenunchind în rugăciuni. Existau, de asemenea, şi câţiva poliţişti, care aveau grijă ca personalul muzeului – printre care şi eu, dar, fireşte, fără a se limita la mine – să poată intra fără probleme; după ce uşile principale se deschideau conform programului, ei se ocupau în aceeaşi măsură şi de protecţia vizitatorilor.

Pliante zburau pe trotuar; unul care mi-a atras atenţia îl arăta pe Hollus sau alt forhilnor, cu ochii pediculari desenaţi astfel încât să semene cu coarne de diavol.

Am intrat în muzeu şi m-am îndreptat spre biroul meu. La scurt timp după aceea se materializă şi Hollus.

– M-am gândit la cei care au aruncat în aer clinica de avorturi, zise el. Ai spus că erau extremişti religioşi.

– Da, aşa se presupune. Încă n-au fost prinşi.

– Nu există nici un pistol fumegând.

Am zâmbit.

– Exact.

– Dar dacă sunt, aşa cum suspectezi tu, persoane religioase, de ce ar fi relevant acest amănunt?

– Distrugerea unei clinici de avorturi este o tentativă de protest împotriva unui act perceput ca o fărădelege morală.

– Şi…? insistă Hollus.

– Ei bine, pe Pământ, conceptul de Dumnezeu este legat inextricabil de problemele de etică.

Hollus asculta.

– Mai exact, trei dintre principalele noastre religii împărtăşesc aceleaşi Zece Porunci, despre care se presupune că ar fi fost transmise de Dumnezeu.

Cândva Susan mă luase peste picior, afirmând că unica scriptură pe care o cunoşteam era Versetul al douăzeci şi nouălea al Legiuitorului:

De animalul Om să vă feriţi, căci el este unealta diavolului. Printre primatele Domnului, numai el ucide pentru a se desfăta, din patimă ori din lăcomie. Adevăr grăiesc, el îşi va ucide fratele pentru a-i lua ogorul. Nu-l lăsaţi să se înmulţească peste măsură, fiindcă va pustii casa lui şi casa voastră. Feriţi-vă de el. Duceţi-l înapoi în bârlogul lui din junglă, căci el este vestitorul morţii.

Sunt cuvintele pe care Cornelius i le-a citit lui Taylor spre sfârşitul *Planetei maimuţelor.* Cuvinte profunde şi, precum doctorul Zaius, eu încercasem întotdeauna să-mi duc existenţa ţinând cont de ele. Totuşi, Susan nu are dreptate în totalitate. Pe când eram student la Universitatea Toronto, oho, cu mulţi ani în urmă, am frecventat ocazional cursurile ţinute de Northrop Frye, marele profesor de engleză; m-am furişat de asemenea şi la conferinţele susţinute de Marshall McLuhan şi Robertson Davies, ceilalţi doi membri ai triumviratului umanist al universităţii, aclamat pe plan internaţional. Era ameţitor să asculţi asemenea minţi uluitoare. Frye afirma că nu puteai aprecia literatura engleză fără să cunoşti Biblia. Poate că avea dreptate; odată am parcurs aproape jumătate din Vechiul Testament şi am frunzărit *Adevăratele cuvinte ale lui Iisus,* codificate colorat, într-o versiune King James a Bibliei pe care o cumpărasem din librăria campusului.

Dar, în esenţă, spusele lui Susan erau adevărate. Nu cunoşteam bine Biblia şi nu cunoşteam deloc Coranul sau orice altă carte sfântă.

– Şi care sunt aceste Zece Porunci? întrebă Hollus.

– Ăăă… păi, să nu ucizi. Să nu preacurveşti. Să nu… ăăă, ceva despre un măgar.

– Am înţeles, rosti Hollus. Însă din câte am putut noi determina, Creatorul nu a comunicat niciodată direct cu nimeni.

De altfel, wreedii – care, aşa cum ştii, îşi petrec jumătate din viaţă căutând activ o asemenea comunicare – nu se laudă cu nici un succes. Nu sunt sigur în ce fel aceste zece porunci ar fi putut să fie transmise vreunei forme de viaţă.

– Dacă-mi amintesc bine filmul, Dumnezeu le-a scris cu un deget de foc pe nişte tăbliţe de piatră.

– Există un film al acestui eveniment? Nu ar fi el în acest caz pistolul tău fumegând?

Am zâmbit.

– Filmul este o poveste, o reconstituire imaginată. Cele Zece Porunci se presupune că ar fi fost transmise acum mii de ani, în timp ce filmul a fost turnat cu o jumătate de secol în urmă.

– Aha.

– Totuşi mulţi oameni cred că ei comunică, direct sau indirect, cu Dumnezeu – că el le ascultă rugile.

– Se autoamăgesc, zise Hollus, apoi ochii pediculari îi încremeniră. Iartă-mă, continuă el. Ştiu că eşti pe moarte. Te-ai îndreptat spre rugăciune?

– Nu. Dar soţia mea Susan se roagă.

– Rugilor ei nu li s-a răspuns.

– Nu, am încuviinţat încet. Nu li s-a răspuns.

– Cum împacă membrii speciei tale actul rugăciunii cu realitatea că majorităţii rugăciunilor nu li se răspunde?

Am strâns din umeri.

– Noi spunem lucruri de genul: „Tot ce se întâmplă are un motiv.”

– Aha, făcu Hollus, filosofia wreedilor.

– Fiul meu m-a întrebat dacă am făcut ceva rău… dacă de aceea m-am îmbolnăvit de cancer.

– Şi ai făcut ceva rău?

– Păi, n-am fumat niciodată, dar bănuiesc că dieta mea ar fi putut să fie mai hrănitoare.

– Dar ai făcut ceva rău din punct de vedere etic? Acele Zece Porunci pe care le-ai menţionat – ai încălcat vreuna dintre ele?

– Să fiu sincer, nici măcar nu ştiu care sunt toate zece. Nu cred însă că am făcut vreodată ceva oribil. N-am ucis niciodată. Nu mi-am înşelat niciodată nevasta. N-am furat niciodată – cel puţin ca adult. N-am…

Gordon Small şi evenimentele de acum treizeci de ani îmi reveniră în minte.

– În plus, nu pot să cred că un Dumnezeu mărinimos ar

pedepsi pe cineva, indiferent care ar fi fost păcatul, cu boala pe care o am eu.

– Un Dumnezeu mărinimos, repetă Hollus. Am mai auzit şi expresiile „un Dumnezeu iubitor” şi „un Dumnezeu milostiv”.

Ochii lui pediculari mă fixară:

– Cred că voi, oamenii, conferiţi prea multe adjective Creatorului.

– Totuşi, voi sunteţi cei care cred că Dumnezeul acela are un scop pentru noi, i-am atras atenţia.

– Creatorul, cred eu, poate să aibă un motiv anume pentru a dori un univers care să conţină viaţă şi, într-adevăr, aşa cum spui, pentru a dori apariţia simultană a mai multor forme de viaţă inteligentă. Însă, mai presus de orice dubiu, el nu este interesat de vreun individ aparte.

– Şi aceasta este opinia generală printre membrii rasei tale? I-am întrebat.

– Da.

– Atunci care este sursa eticii forhilnorilor? Cum deosebiţi binele de rău?

Hollus tăcu, fie căutând un răspuns, fie întrebându-se dacă într-adevăr dorea să răspundă. În cele din urmă zise:

– Rasa mea are un trecut violent, care nu se deosebeşte mult de al vostru. Suntem capabili de fapte de mare cruzime – noi nu avem nevoie de arme pentru a ucide cu uşurinţă alt membru al rasei noastre. Faptele bune sunt cele care ne opresc violenţa; cele rele o aduc în prim-plan. Îşi deplasă centrul de greutate, mişcându-şi toate cele şase picioare. De trei generaţii, rasa noastră nu a mai avut nici un război, iar acesta este un lucru bun, fiindcă deţinem capacitatea de a ne distruge planeta.

– Mă întreb dacă violenţa este înnăscută la toate speciile inteligente, am rostit. Evoluţia continuă datorită eforturilor pentru dominanţă. Am auzit teoria că la nici un erbivor nu s-ar putea dezvolta vreodată inteligenţa, deoarece nu are nevoie de şiretenie pentru a se furişa după o frunză.

– Se creează o dinamică stranie, spuse Hollus. Violenţa este necesară pentru inteligenţă, inteligenţa dă naştere la capacitatea de autodistrugere a speciei şi doar prin inteligenţă poţi depăşi violenţa care a dat naştere respectivei inteligenţe.

– Noi îi spunem „cerc vicios”, i-am explicat. Poate că noi am creat ideea unui Dumnezeu mărinimos şi a eticii pentru a cultiva instinctul de autoconservare. Poate că orice rasă care nu are

etică, şi care nu-şi suprimă impulsurile violente din dorinţa de a-i face plăcere unei divinităţi, este sortită autodistrugerii odată ce atinge nivelul tehnologic adecvat.

– Este o idee interesantă, observă Hollus. Credinţa în Dumnezeu conferă un avantaj în supravieţuire. Evoluţia va face atunci selecţia.

– Rasa ta îşi mai face griji în privinţa autodistrugerii? I-am întrebat.

Hollus se legănă în sus şi în jos, dar cred că era un gest de negaţie, nu de afirmaţie.

– Noi avem un guvern planetar unificat şi multă toleranţă faţă de diversitate. Am eliminat foametea şi nevoile. Există puţine motive pentru care să mai intrăm în conflict unii cu ceilalţi.

– Aş dori să pot spune aceleaşi lucruri şi despre planeta mea, am oftat. Deoarece a fost îndeajuns de norocoasă pentru ca viaţa să apară pe ea, ar fi trist să se stingă din cauza propriei noastre nesocotinţe.

– Viaţa nu a apărut aici, rosti Hollus.

– Poftim?

Eram complet buimăcit.

– Nu cred că în trecutul Pământului a existat un eveniment biogenerator; nu cred că viaţa a început aici.

– Vrei să zici că a sosit din adâncurile spaţiului cosmic? Teoria panspermiei a lui Fred Hoyle?

– Posibil. Suspectez însă că este mai probabil să fi început relativ local, pe Sol IV.

– Sol IV – te referi la Marte?

– Da.

– Şi cum ar fi ajuns de acolo până aici?

– Prin intermediul meteoriţilor.

M-am încruntat.

– Este adevărat că de-a lungul anilor au fost găsiţi doi meteoriţi marţieni despre care unii au afirmat că ar fi conţinut fosile, dar afirmaţiile respective au fost complet discreditate.

– Ar fi fost suficient un singur meteorit.

– Presupun că aşa este. De ce nu crezi totuşi că viaţa ar fi început pe această planetă?

– Ai spus că voi credeţi că viaţa a apărut pe Terra acum patru miliarde de ani. Însă, atunci, la începuturile sistemului vostru solar, planeta voastră continua să fie afectată frecvent de impacturi cu comete şi asteroizi mari, ce puteau produce

extincţii. Este extrem de improbabil ca acele condiţii adecvate vieţii să se fi putut menţine în perioada aceea.

– Dar nici Marte nu este mai bătrână decât Pământul şi cu certitudine şi ea a fost supusă bombardamentelor cosmice.

– Fără doar şi poate, aprobă Hollus. Dar, deşi este clar că apa în stare lichidă, curgătoare, a existat în trecutul planetei Marte – suprafaţa ei actuală este de-a dreptul impresionantă şi urmele eroziunilor sunt incredibile –, nu au existat niciodată oceane întinse sau adânci precum cele de pe Pământ. Dacă un asteroid loveşte uscatul, căldura degajată de impact poate ridica temperatura pe o durată de câteva luni. Însă, dacă loveşte apa, care, la urma urmei, acoperă mai toată suprafaţa Pământului în prezent, ca şi acum miliarde de ani, căldura va fi reţinută, ridicând temperatura planetei timp de decenii sau chiar secole. Marte ar fi avut un mediu stabil pentru dezvoltarea vieţii poate chiar cu o jumătate de miliard de ani înaintea Pământului.

– Iar o parte din viaţa aceea a fost transferată aici, prin intermediul meteoriţilor?

– Exact. Aproximativ a treizeci şi şasea parte din volumul de substanţe, care se ridică de pe Marte în urma impactului meteoriţilor, ar trebui, în cele din urmă, să fie atrasă spre Pământ, şi multe forme de microbi pot supravieţui îngheţului din cosmos. Aceasta explică în mod clar motivul pentru care forme de viaţă complet dezvoltate şi-au lăsat urmele în cele mai vechi roci de pe Terra, deşi mediul era prea schimbător pentru evoluţia lor locală.

– Oho-ho, am comentat eu pe deplin conştient că răspunsul meu nu era adecvat. Bănuiesc că un meteorit cu forme de viaţă pe el ar fi putut ajunge până aici. Toate formele de viaţă de pe Pământ au practic un singur strămoş comun.

Hollus păru uimit.

– Toate formele de viaţă de pe planeta voastră au acelaşi strămoş comun?

– Bineînţeles.

– De unde ştiţi asta?

– Comparăm materialul genetic al diverselor forme de viaţă şi, în funcţie de măsura în care diverg, putem spune acum cât timp au avut un strămoş comun. L-ai văzut, de exemplu, pe Old George, cimpanzeul împăiat pe care-l avem în diorama „Pădurea tropicală Budongo”?

– Da.

– Ei bine, oamenii şi cimpanzeii diferă genetic prin numai 1,4 procente.

– Iartă-mă că ţi-o spun, dar nu mi se pare corect să împăiaţi şi să expuneţi o rudă atât de apropiată.

– În prezent nu mai procedăm aşa, am răspuns. Exemplarul acela are o vechime de peste optzeci de ani.

Am decis să nu pomenesc de aborigenul australian împăiat pe care obişnuiau să-l expună la Muzeul American de Istorie Naturală.

– De fapt, conceptul de drepturi ale maimuţelor şi-a dobândit recunoaşterea în urma studiilor genetice.

– Şi studiile acelea arată că toate formele de viaţă de pe Pământ au un strămoş comun?

– Desigur.

– Incredibil. Noi credem că atât pe Beta Hydri, cât şi pe Delta Pavonis au existat mai multe evenimente biogeneratoare. Pe planeta mea, de pildă, viaţa a început de minimum şase ori într-o perioadă de început de 300 de milioane de ani.

Făcu o pauză apoi întrebă:

– Care este nivelul cel mai de sus în sistemul vostru de clasificare biologică?

– Regnul, i-am răspuns. În general recunoaştem cinci: *animalia, plantae, fungi, monera* şi *protista.*

– *Animalia* sunt animalele? Şi *plantae* sunt plantele?

– Da.

– Toate animalele sunt grupate laolaltă şi plantele la fel?

– Da.

– Fascinant.

Torsul lui sferic se legănă accentuat.

– Pe planeta mea, avem un nivel suplimentar, peste acestea, constând din cele şase – cred că „domenii” ar fi o traducere potrivită –, alcătuit din cele şase domenii ale celor şase evenimente de creaţie separate; în fiecare există tipuri separate de animale şi plante. De exemplu, pentapozii şi octopozii noştri nu sunt de fapt deloc înrudiţi; studiile cladistice au demonstrat că ei nu au un strămoş comun.

– Serios? Totuşi ar trebui să puteţi utiliza tehnica ADN pe care ţi-am descris-o pentru a determina relaţiile evolutive dintre membrii aceluiaşi domeniu.

– Domeniile s-au amestecat de-a lungul erelor, zise Hollus. Genomul speciei mele conţine material genetic din toate cele

şase domenii.

– Cum este posibil aşa ceva? După cum ai spus chiar tu despre Spock, este ridicolă ideea ca membrii unor specii diferite – chiar din cadrul aceluiaşi domeniu – să poată avea progenituri.

– Noi credem că de-a lungul a milioane de ani, virusurile au jucat un rol esenţial în deplasarea materialului genetic dincolo de graniţele domeniilor.

Am reflectat la ipoteza respectivă. Pe Pământ se sugerase că materialul inutil, transferat în formele de viaţă de către virusuri, explica mare parte din ADN-ul intronic, porţiunile lungi de ADN lipsite aparent de vreo funcţie – cele nouăzeci de procente din genomul uman care nu codificau pentru sinteza proteinelor. Fireşte, geneticienii actuali transferau în mod deliberat genele bovine în cartofi şi aşa mai departe.

– Toate cele şase domenii au la bază ADN-ul? am întrebat.

– După cum am spus, toate formele de viaţă complexe pe care le-am descoperit au la bază ADN-ul, zise Hollus. Însă, deoarece ADN-ul traversează domeniile de-a lungul istoriei noastre, nu am avut prea mult succes cu genul de studii comparative pe care le sugerezi. Unele animale, care sunt în mod evident foarte strâns înrudite, după detaliile grosiere ale formei corpului, pot prezenta intruziuni recente şi importante de ADN nou din alt domeniu, ceea ce face ca procentajul abaterii dintre cele două specii să fie amăgitor de mare.

– Interesant, am murmurat.

Îmi venise o idee, dar era prea nebunească pentru a o formula cu glas tare. Dacă, aşa cum spusese Hollus, ADN-ul era folosit în mod universal în toate formele de viaţă şi codul genetic era acelaşi peste tot, iar forme de viaţă chiar din domenii diferite îşi puteau incorpora reciproc ADN-ul, atunci de ce nu s-ar fi putut ca forme de viaţă de pe planete diferite să procedeze la fel?

Poate că Spock nu era totuşi chiar atât de improbabil.

18

Nu era încă duminică seara, dar J.D. Ewell şi Cooter Falsey vizitară oricum MRO, pentru a se familiariza cu planul muzeului.

– Nouă dolari intrarea! exclamă Falsey după ce traversaseră Rotonda spre casele de bilete şi văzu tarifele.

– Ăştia-s dolari canadieni, rosti Ewell. Asta înseamnă vreun

dolar şi jumătate din ai noştri.

Scotoci în portofel şi scoase două dintre bancnotele canadiene de zece dolari, de un purpuriu ţipător, pe care le căpătase ca rest de la cei cincizeci de dolari americani cu care plătise cina de aseară la Red Lobster. Îi întinse casieriţei de vârstă mijlocie şi ea îi dădu o chitanţă, o monedă de doi dolari canadieni bicoloră şi două dreptunghiuri de plastic pe care scria „MRO”, cu o coroniţă deasupra literei „R” din centru. Ewell se holbă la ele.

– Le prindeţi de cămaşă, explică femeia. Ele arată că aţi plătit intrarea.

– Aha, făcu Ewell; îi întinse unul lui Falsey şi-l prinse pe celălalt de cămaşa sa.

Casieriţa le mai dădu o broşură lucioasă.

– Aici este planul galeriilor, zise ea. Iar garderoba este acolo, şi arătă spre dreapta.

– Mulţumim foarte mult, spuse Ewell.

Porniră mai departe. Un bărbat cu pielea mai închisă la culoare, purtând un turban cafeniu şi blazerul albastru, cămaşa albă şi cravata roşie de paznic, stătea în partea de sus a celor patru trepte late ce ieşeau din Rotondă.

– Unde-s braşoavele Shale? întrebă Ewell.

Paznicul zâmbi, ca şi cum Ewell ar fi spus ceva amuzant.

– Înapoi, pe-acolo; intrarea este lângă garderobă. Ewell încuviinţă din cap, iar Falsey continuă să meargă înainte. În faţa lor se găseau două scări gigantice care se întâlneau la acest nivel: una în stânga şi una în dreapta. Treptele lor din piatră urcau pe trei niveluri, însă scara din dreapta cobora şi la subsol. Fiecare scară se rotea în jurul unui uriaş stâlp totemic din lemn închis la culoare. Falsey se opri lângă un totem şi se uită în sus. Stâlpul se înălţa până la plafon şi era încununat cu sculptura unui vultur. Lemnul nu era vopsit şi se puteau zări crăpături verticale prelungi.

– Ia uită-te la asta, făcu Falsey.

Ewell privi. Simboluri păgâne ale unui popor barbar.

– Haide, îi zise el.

Cei doi se întoarseră prin Rotondă. Lângă garderobă existau două uşi de sticlă, deschise, deasupra cărora o lespede de piatră cioplită anunţa că era Sala de expoziţii Garfield Weston; de ambele părţi ale numelui Weston se găseau mănunchiuri de spice de grâu. Deasupra acestora, pe un banner din ţesătură bleumarin era scris cu litere albe:

COMORI ALE SITULUI BURGESS SHALE
Fosile din explozia cambriană

De ambele părţi ale uşilor, pe verticală, erau enumerate siglele şi numele corporaţiilor sponsori, graţie cărora expoziţia fusese posibilă, printre care Bank of Montreal, Abitibi-Price, Bell Canada şi *Toronto Sun.*

Falsey şi Ewell intrară în galerie. Un perete era acoperit de fresca unui presupus fund de ocean străvechi, prin care înotau tot felul de creaturi bizare. Vitrine cu capacele din panouri de sticlă înclinate se înşiruiau pe lângă ceilalţi pereţi şi pe lângă peretele despărţitor, înalt de un metru şi jumătate, care împărţea sala în două.

– Fii atent! arătă Ewell.

Falsey aprobă tăcut. Vitrinele ieşeau în consolă din pereţi; sub toate exista spaţiu liber. Explozivele puteau fi plasate uşor acolo – dar probabil că ar fi fost observate, dacă nu de adulţi, cu siguranţă de copii, care erau mai scunzi.

În sală se aflau cam o sută de vizitatori, care priveau fosilele sau ascultau prezentările video ale descoperirilor. Ewell scoase din buzunarul de la şold un carneţel şi începu să noteze. Parcurse galeria numărând vitrinele – în total, douăzeci şi şase. Între timp, Falsey observă cu discreţie cele trei camere video de securitate: două erau fixe, iar una se mişca înainte şi înapoi. Acestea ar putea reprezenta o problemă, totuşi nu una insurmontabilă.

Lui Ewell nu-i păsa cum arătau fosilele în sine, însă tânărul Falsey era interesat şi examina, pe rând, toate vitrinele. Acestea conţineau plăci de marnă cenuşie, fixate cu suporturi mici din plexiglas. Avea să fie greu: deşi marnele se puteau sparge prin lovire, puteau fi în acelaşi timp destul de rezistente. Dacă nu dirijau perfect direcţia exploziilor, pietrele cu fosilele lor bizare puteau scăpa neatinse chiar dacă spărgeau vitrinele.

– Mami, întrebă un băieţel, ce-s alea?

Falsey privi locul unde arăta copilul. În partea opusă a galeriei se aflau două machete mari: una prezenta o creatură cu numeroase picioare ca nişte catalige şi cu tentacule ce ieşeau unduindu-se din spinare. Cealaltă era un animal care umbla pe picioare tubulare, cu o pădure de ţepi ridicându-i-se de pe corp.

Mama copilului, o femeie drăguţă de vreo douăzeci şi ceva de ani, îi explică:

– Scumpule, oamenii de la muzeu n-au fost tocmai siguri cum arăta animalul ăsta, fiindcă-i atât de ciudat. Iniţial nu şi-au putut

da seama nici măcar care era partea în sus, aşa că aici l-au reprezentat în două chipuri diferite.

Băiatul păru mulţumit de răspuns, dar Falsey se abţinu cu greu să nu comenteze. Fosila era o minciună evidentă, o încercare a credinţei. Faptul că nu arăta corect indiferent cum ai fi sucit-o dovedea că de fapt nu existase niciodată. Simţea cum i se sfâşie inima să vadă o minte tânără care era indusă în eroare de vicleniile acelea.

Falsey şi Ewell petrecură o oră în galerie, familiarizându-se pe deplin cu interiorul. Falsey schiţă conţinutul fiecărei vitrine, ca să ştie exact cum erau dispuse fosilele la interior. Ewell notă locul sistemelor de alarmă; erau vizibile, dacă ştiai ce căutai.

După ce terminară, ieşiră din muzeu. Afară era un grup mare de oameni, mulţi cu insigne reprezentându-l pe tradiţionalul extraterestru cenuşiu, cu cap mare şi ochi negri; erau acolo şi când intraseră Falsey şi Ewell – ţicniţi OZN-işti şi fanatici religioşi, aşteptând cu speranţa de a zări extraterestrul sau nava lui.

Falsey cumpără o punguţă cu pop-corn de la un vânzător stradal. Mâncă o parte şi aruncă restul, boabă cu boabă, numeroşilor porumbei care ţopăiau pe lângă trotuar.

– Ia zi, întrebă Ewell, ce crezi?

Falsey clătină din cap.

– Nu sunt locuri în care să ascunzi bombe. Şi chiar dacă le-am putea ascunde, n-am garanţia că bucăţile de piatră vor fi sparte de explozii.

Ewell încuviinţă fără chef, ca şi cum ajunsese în mod nedorit la aceeaşi concluzie.

– Asta înseamnă, zise el, că va trebui să acţionăm direct.

– Mă tem că da.

Falsey se întoarse şi privi faţada impunătoare din piatră a muzeului, cu treptele late, ce urcau spre uşile din sticlă, şi cele trei ferestre vitralii, care se ridicau deasupra lor.

– Păcat că n-am apucat să vedem extraterestrul, comentă el.

Ewell dădu din cap, împărtăşindu-i dezamăgirea.

– Poate că extratereştrii cred în Domnul Dumnezeu, însă nu l-au găsit încă pe Hristos. Imaginează-ţi cum ar fi dacă noi i l-am putea arăta pe Mântuitor…

– Ar fi extraordinar, căscă larg ochii Falsey. Absolut extraordinar!

Ewell scoase harta oraşului de care se foloseau.

– Bun, făcu el. Se pare că dacă luăm metroul patru staţii spre

sud, vom ajunge destul de aproape de locul unde înregistrează *The Red Green Show.* Bătu cu degetul în pătratul mare şi roşu etichetat „CBC Broadcasting Ctr.”.

Falsey zâmbi, alungându-şi pentru moment toate gândurile legate de o faimă şi mai mare. Amândoi se dădeau în vânt după serialul *The Red Green Show* şi fuseseră surprinşi să afle că se realiza aici, în Canada. În seara asta era o înregistrare cu public, gratuită.

– Haide, rosti el.

Porniră către scara de la intrarea metroului şi coborâră.

* * *

Bine, o să recunosc. Apropierea morţii are şi o parte bună: te face să devii introspectiv. După cum a spus Samuel Johnson: „Când cineva ştie că va fi spânzurat peste două săptămâni, îşi va folosi în mod remarcabil mintea.”

Ştiam de ce mă împotriveam atât de mult ideii unui proiect inteligent al Universului; era motivul pentru care o fac aproape toţi evoluţioniştii. Noi luptaserăm mai bine de un secol împotriva creaţioniştilor, împotriva netoţilor care credeau că Pământul a fost creat în anul 4004 î.H., pe parcursul a şase zile de câte douăzeci şi patru de ore; că fosilele, în cazul în care aveau cea mai mică temeinicie, erau rămăşiţe din timpul potopului lui Noe; că un Dumnezeu iluzoriu crease Universul cu lumina stelelor deja pornită spre noi, creând iluzia distanţelor şi duratelor uriaşe de timp.

Potrivit relatărilor vremii, Thomas Henry Huxley îl măcelărise pe episcopul „Soapy Sam” Wilberforce în marea dezbatere despre evoluţie. Iar Clarence Darrow, aşa fusesem învăţat, îl îngropase pe William Jennings Bryan în Procesul Maimuţelor. Însă abia începuse bătălia cu ei. Alţii continuaseră să vină, împroşcând cu gunoaie de sub camuflajul aşa-zisei ştiinţe creaţioniste, silind evoluţia să părăsească sălile de clasă, chiar acum, chiar aici, la începutul secolului al XXI-lea, încercând să impună în curentul principal de gândire o interpretare literală, fundamentalistă a Bibliei.

Noi luptaserăm din greu, Stephen Jay Gould, Richard Dawkins, ba chiar şi eu, într-o măsură mai mică, – nu aveam platforma oratorică a celorlalţi doi, dar avusesem partea mea de polemică cu creaţionişti la Muzeul Regal Ontario şi Universitatea Toronto. Iar cu douăzeci de ani în urmă, Chris McGowan, la rândul lui fost muzeolog în MRO, scrisese o carte excelentă, intitulată

Începuturile: Un savant arată de ce greşesc creaţioniştii. Îmi amintesc însă că un prieten de-al meu – care predă filosofia – atrăgea atenţia asupra aroganţei subtitlului: un singur om avea să demonstreze de ce toţi creaţioniştii de pretutindeni erau ignoranţi. Totuşi, poate ni se putea ierta mentalitatea de învinşi. Sondajele efectuate în Statele Unite arătaseră că, în prezent, mai puţin de un sfert din populaţia ţării credea în evoluţie.

Recunoaşterea existenţei unei inteligenţe călăuzitoare, indiferent în ce moment, ar fi rupt zăgazurile. Ne luptaserăm prea mult timp şi prea din greu, iar unii dintre noi au fost chiar încarceraţi pentru binele cauzei, astfel încât acceptarea posibilităţii, fie şi numai pentru o clipă, a unui proiectant inteligent ar fi echivalat cu ridicarea steagului alb. Mass-media, eram siguri, ar fi fost încântată, ignoranţa ar fi domnit şi omul de rând nu numai că n-ar fi ştiut să citească, ci nici n-ar fi ştiut ce înseamnă adevărata ştiinţă.

Privind retrospectiv, poate că ar fi trebuit să fim mai deschişi, poate că ar fi trebuit să analizăm şi alte posibilităţi, poate că n-ar fi trebuit să poleim atât de repede petele neclare din teoria lui Darwin, dar întotdeauna costurile au părut prea ridicate.

Desigur, forhilnorii nu erau creaţionişti – de fapt, nu erau creaţionişti la fel cum nu erau nici acei savanţi care acceptau Big Bang-ul, cu punctul său de creaţie definit (ceva ce lui Einstein i se păruse atât de în afara bunului-simţ, încât făcuse ceea ce ulterior considerase „gafa cea mai mare” a vieţii sale, potrivind ecuaţiile pentru relativitate astfel încât să evite existenţa unui punct de început al Universului).

Iar acum zăgazurile se rupseseră *cu adevărat.* Toată lumea, de peste tot, vorbea despre creaţie, Big Bang, ciclurile anterioare de existenţă, modificarea constantelor fundamentale şi proiectarea inteligentă.

Iar acuzaţiile erau violente împotriva evoluţioniştilor, biochimiştilor, cosmologilor şi paleontologilor, afirmând că noi ştiuserăm – sau cel puţin avuseserăm idee – că toate acestea puteau fi adevărate şi totuşi le suprimasem în mod deliberat, respingând orice articole cu aceste subiecte şi ridiculizându-le pe cele care susţinuseră asemenea idei în revistele de larg consum, asociind persoanele care susţineau principiul cosmologic antropic cu, evident, amăgiţii creaţionişti fundamentalişti ai Pământului tânăr.

Bineînţeles, telefoanele au început să curgă, solicitând

interviuri cu mine; aproximativ unul la trei minute, potrivit jurnalului centralei telefonice MRO. Îi spusesem Danei, asistenta departamentului, să nu mă deranjeze decât dacă suna Dalai Lama sau Papa. Glumisem, dar reprezentanţi ai celor doi au telefonat la MRO la nici douăzeci şi patru de ore după revelaţiile făcute de Salbanda la Bruxelles.

Oricât de mult aş fi dorit să intervin public în discuţii, nu puteam s-o fac. Nu aveam timp de pierdut.

Am rămas aplecat deasupra mesei, încercând să-mi sortez hârtiile. O copie după articolul pe care-l scrisesem despre *Nanshiungosaurus,* cerută de Muzeul American de Istorie Naturală… O propunere de buget pentru Departamentul de paleobiologie pe care trebuia s-o aprob înainte de sfârşitul săptămânii… O scrisoare de la un elev de liceu care dorea să devină paleontolog şi căuta îndrumări de orientare profesională… Formularul de evaluare profesională pentru Dana… Invitaţia de a susţine o conferinţă la Berlin… Schiţele introducerii pe care o scrisesem pentru manualul editat de Danilova şi Tamasaki… Manuscrisele a două articole pentru *Journal of Vertebrate Paleontology* pe care fusesem de acord să le recenzez… Două liste de preţuri pentru răşina de care aveam nevoie… Un formular de achiziţie pe care trebuia să-l completez pentru a repara afurisita de iluminare pentru *Camptosaurus* în Galeria dinozaurilor… Un exemplar al propriei mele cărţi care-mi fusese trimis pentru autograf… Şapte – ba nu, opt – scrisori despre alte subiecte la care trebuia să răspund… Propria mea declaraţie de cheltuieli pentru trimestrul trecut, pe care trebuia s-o completez… Factura pentru convorbiri telefonice interurbane a departamentului, cu numerele necunoscute evidenţiate cu galben.

Era prea mult. M-am aşezat, m-am întors spre calculator şi am dat clic pe pictograma căsuţei de e-mail. Mă aşteptau şaptezeci şi trei de mesaje noi; Hristoase, nu aveam timp nici măcar să-ncep să văd despre ce era vorba!

Chiar atunci, Dana îşi iţi capul pe uşă.

– Tom, am neapărată nevoie să-mi aprobi programarea concediilor.

– Ştiu, i-am spus. O s-ajung şi la ea.

– Te rog, cât poţi de repede.

– *Am zis c-o s-ajung şi la ea!*

Mă privi surprinsă. Nu cred că până atunci mă mai răstisem

vreodată la ea. Dispăru pe coridor înainte de a avea timp să-mi cer scuze.

Poate că ar fi trebuit pur şi simplu să scap de ele, ori să las toate îndatoririle administrative, dar dacă renunţam la calitatea de şef de departament, cu siguranţă că succesorul meu ar fi solicitat dreptul de a fi ghidul lui Hollus.

În plus, nu puteam să las totul vraişte; trebuia să las lucrurile în ordine, cât de bine puteam, înainte să…

Înainte să…

Am oftat şi m-am întors cu spatele la calculator, privind din nou maldărele de probleme de pe masă.

Nu aveam timp destul, fir-ar al naibii! Chiar nu aveam timp destul.

19

Mulţi subalterni habar nu au cât câştigă şefii lor, dar eu ştiam până la ultimul cent cu cât se alegea Christine Dorati. Legislaţia din Ontario cere ca angajaţii publici să-şi declare salariile anuale care depăşesc o sută de mii de dolari canadieni; în MRO existau patru persoane care se încadrau în categoria respectivă. Anul trecut, Christine câştigase 179 952 $, plus 18 168 $ prime impozabile – şi avea un cabinet care-i reflecta statutul acela. În ciuda plângerilor mele despre felul în care conducea muzeul, înţelegeam că era necesar să aibă un asemenea cabinet. Trebuia să primească potenţiali donatori, plus oficialităţi guvernamentale importante care puteau să ne crească ori să ne reteze bugetul după o simplă toană.

Stăteam în biroul meu şi aşteptam ca analgezicele să fie absorbite, când am primit un telefon de la Christine, care dorea să discute cu mine. Mersul pe jos era un mod bun de a păstra analgezicele în organism, aşa că nu m-a deranjat. Am pornit spre cabinetul ei.

– Bună, Christine, am rostit după ce Indira m-a lăsat să intru în sanctuar. Doreai să vorbim?

Christine privea ceva pe monitor şi ridică un braţ, cerându-mi să mai aştept niţel. Pe pereţii încăperii atârnau tapiserii superbe. În spatele biroului ei era o armură completă; de când Sala armurilor – pe care o considerasem mereu un punct de atracţie – fusese desfiinţată pentru a face loc uneia dintre expoziţiile fără

pretenţii intelectuale ce o caracterizau pe Christine, rămăsesem cu atât de multe armuri încât nu mai ştiam ce să facem cu ele. Christine avea, de asemenea, un porumbel călător împăiat (Centrul pentru biodiversitate şi biologie conservatoare din MRO – o inovaţie care îngloba sub aceeaşi pălărie vechile Departamente de ihtiologie, herpetologie, mamalogie şi ornitologie – avea vreo douăzeci de exemplare). Tot în cabinet se mai găsea un ciorchine de cristale de cuarţ, mare cât un cuptor cu microunde, recuperat din vechea Galerie geologică, un Buddha superb din jad, cam de dimensiunile unei mingi de baschet, un vas canopic egiptean şi, evident, un craniu de dinozaur – modelul din fibră de sticlă al unui *Lambeosaurus.* Creasta ca o lamă de pe hadrozaurul dintr-un capăt al încăperii echilibra în mod plăcut securea cu două tăişuri ţinută de armură în capătul opus.

Christine micşoră fereastra browser-ului cu ajutorul mouse-ului, şi-mi acordă în sfârşit întreaga ei atenţie. Arătă cu o palmă deschisă spre cele trei scaune ergonomice, capitonate cu piele, din faţa biroului. M-am aşezat pe cel din mijloc, simţind o oarecare încordare; Christine nu obişnuia să ofere niciodată un scaun, dacă discuţia avea să se încheie rapid.

– Bună, Tom, zise ea şi adoptă o expresie grijulie. Cum te mai simţi?

Am ridicat din umeri; nu prea aveam ce să spun.

– Bănuiesc că atât de bine pe cât ar fi de aşteptat în starea asta.

– Dureri intense?

– Nu sunt permanente, i-am explicat. Iau nişte pilule care mă ajută.

– Bun, rosti ea, apoi tăcu; asta era ceva neobişnuit pentru Christine, care de obicei părea mereu grăbită.

În cele din urmă, rosti:

– Cum face faţă Suzanne? Se ţine tare?

N-am corectat-o fiindcă greşise numele soţiei mele.

– Se descurcă. O dată pe săptămână participă la întrunirile unui grup de sprijin care se întâlneşte la Biblioteca publică Richmond Hill.

– Sunt convinsă că-i sunt de ajutor.

N-am comentat.

– Şi Richie? El ce face?

Două la rând erau totuşi prea mult.

– Îl cheamă Ricky, am spus.
– Ah, scuză-mă. El ce face?
Am ridicat iarăşi din umeri.
– Este speriat, dar e-un băiat curajos.
Christine gesticulă către mine, ca şi cum curajul lui Ricky ar fi avut sens doar pentru că eu eram tatăl său. Am înclinat din cap, mulţumind pentru complimentul nerostit. Ea mai tăcu o secundă, după care vorbi:
– Am stat de vorbă cu Petroff de la Resurse Umane. Mi-a spus că eşti complet acoperit. Poţi să-ţi iei concediu medical pe termen lung şi să primeşti optzeci şi cinci la sută din salariu.
Am clipit şi m-am gândit cu atenţie la următoarele mele cuvinte.
– Nu sunt sigur dacă-i de competenţa ta să discuţi, indiferent cu cine, despre situaţia asigurării mele medicale.
Christine ridică ambele mâini, cu palmele în afară.
– N-am discutat despre tine în particular, ci doar m-am interesat de cazul general al unui angajat care are o boală fat… serioasă.
Începuse să rostească „fatală”, desigur, dar nu fusese în stare să pronunţe cuvântul. După aceea surâse.
– Iar tu eşti acoperit. Nu mai trebuie să lucrezi.
– Ştiu asta, dar vreau să lucrez.
– N-ai prefera mai degrabă să-ţi petreci timpul cu Suzanne şi Rich… Ricky?
– Susan are slujba ei, iar Ricky este în clasa întâi; stă toată ziua la şcoală.
– Tom, eu cred totuşi… N-ar fi momentul să înfrunţi realitatea? Nu mai poţi să te dedici sută la sută slujbei tale. N-ar fi momentul să intri în concediu?
Mă încercau durerile, ca întotdeauna, iar din cauza asta îmi era şi mai greu să-mi stăpânesc nervii.
– Nu vreau să-mi iau nici o zi de concediu, am rostit. Vreau să lucrez. Ce naiba, Christine, oncologul spune că este *bine* pentru mine să vin la muncă în fiecare zi!
Ea clătină din cap, de parcă ar fi fost tristă că nu puteam vedea lucrurile în ansamblu.
– Tom, eu trebuie să mă gândesc la ce este cel mai bine pentru muzeu. Inspiră adânc. Cred c-o ştii pe Lillian Kong.
– Sigur că da.
– Ştii atunci că a demisionat din postul de custode la fosile

vertebrate de la Muzeul Canadian de Ştiinţe Naturale ca să…

– Da, ştiu, ca să protesteze împotriva reducerii bugetului guvernamental al muzeelor. S-a dus la Universitatea Indiana.

– Exact. Am auzit însă, din surse neoficiale, că nici acolo nu-i foarte mulţumită. Cred că aş putea-o ispiti să ni se alăture la MRO, dacă acţionez rapid. Ştiu că o doreşte şi Muzeul Munţilor Stâncoşi, aşa că-i limpede că nu va fi disponibilă mult timp, şi de aceea…

Nu-şi termină ideea, ci mă aşteptă pe mine s-o fac în locul ei. Mi-am încrucişat braţele la piept, dar n-am spus nimic. Ea păru dezamăgită că va trebui să mi-o spună în faţă.

– Şi… ei bine, Tom, tu *ne vei părăsi.*

O glumă veche şi obosită îmi trecu prin minte: Custozii bătrâni nu mor, ci devin pur şi simplu o parte din colecţiile lor.

– Mai pot încă să fiu de folos.

– Şansa ca peste un an să găsesc pe altcineva, la fel de priceput ca Lillian, este destul de redusă.

Lillian Kong era un paleontolog al naibii de bun; făcuse nişte cercetări excepţionale în privinţa ceratopsienilor şi fusese înconjurată de atenţia presei, apărând pe prima copertă a revistelor *Newsweek* şi *Maclean 's* datorită contribuţiilor ei la controversa dinozaur-pasăre. Ca şi Christine însă, susţinea popularizarea ştiinţifică facilă: sub conducerea ei, exponatele din Muzeul Canadian de Ştiinţe Naturale deveniseră excesiv de populiste şi nu foarte informative. Fără îndoială, avea să se ralieze dorinţei Christinei de a transforma MRO într-o „atracţie” şi avea într-adevăr să fie de acord să-l preseze pe Hollus să apară în cadrul unor programe publice, un lucru pe care eu îl refuzasem cu regularitate.

– Christine, nu mă sili să plec.

– Dar nici nu va fi nevoie să pleci. Ai putea rămâne ca să faci cercetare. Măcar cu atât îţi suntem datori.

– Va trebui să renunţ însă la funcţia de şef al departamentului.

– Păi, Muzeul Munţilor Stâncoşi îi oferă o funcţie foarte importantă. N-aş putea s-o atrag aici cu altceva mai puţin… mai puţin…

– Mai puţin de funcţia mea, am spus. Şi nu-ţi poţi permite să ne plăteşti pe amândoi.

– Îţi poţi lua concediu medical, dar să vii totuşi la muzeu ca să-i prezinţi totul detaliat.

– Dacă ai stat de vorbă cu Petroff, ştii că nu-i chiar aşa.

Societatea de asigurări nu-mi va plăti decât dacă declar că sunt prea bolnav ca să mai lucrez. Într-adevăr, ei mi-au spus că în cazul bolilor fatale, nu fac multe cercetări. Dacă voi declara că sunt prea bolnav, mă vor crede – dar nu mai pot veni la slujbă şi să primesc bani.

– Muzeul ar profita enorm de pe urma angajării unui savant de talia lui Lillian, zise Christine.

– Ea nu este în nici un caz unica opţiune pe care o ai pentru înlocuirea mea, am rostit. Când va trebui să plec, n-ai decât s-o promovezi pe Darlene sau – poţi să-i faci o ofertă lui Ralph Chapman; să-l convingi să-şi aducă aici laboratorul de morfometrie aplicată. Aceea ar fi o adevărată lovitură.

Christine desfăcu braţele, sugerând că era mai presus de puterile ei.

– Îmi pare rău, Tom. Realmente.

Mi-am încrucişat iarăşi braţele pe piept.

– Asta n-are nici o legătură cu găsirea celui mai bun paleontolog, ci este vorba despre dezacordurile dintre noi privind modalitatea în care conduci muzeul.

Ea simula foarte credibil ofensa.

– Tom, mă nedreptăţeşti.

– Mă-ndoiesc. Şi – şi-apoi, ce va face Hollus?

– Sunt sigură că va dori să-şi continue cercetarea, răspunse Christine.

– Noi doi am lucrat împreună. El are încredere în mine.

– O să lucreze la fel de bine şi cu Lillian.

– Nu, n-o să lucreze. Noi suntem…

M-am simţit stingher s-o spun.

– Noi suntem o echipă.

– El nu are nevoie decât de un paleontolog competent care să-l îndrume şi – ei bine, iartă-mă, Tom, însă cred că recunoşti şi tu faptul că ar trebui să fie o persoană care va fi aici şi anii următori, cineva care să poată consemna tot ce a aflat de la extraterestru.

– Eu ţin un jurnal amănunţit, i-am spus. Scriu totul.

– Cu toate acestea, pentru binele muzeului…

Deveneam tot mai iritat – şi mai îndrăzneţ.

– M-aş putea duce la orice muzeu sau universitate care să aibă o colecţie bună de fosile, iar Hollus m-ar urma. Aş putea fi chemat oriunde aş dori şi, însoţit de un extraterestru, nimănui nu i-ar păsa de sănătatea mea.

– Tom, fii rezonabil.

Nu trebuie să fiu rezonabil, am gândit. Nimeni care trece prin ceea ce trec eu nu trebuie să fie rezonabil.

– Nu este ceva negociabil, am rostit. Dacă plec eu, pleacă şi Hollus.

Christine făcu un spectacol întreg din studierea fibrelor de lemn de pe tăblia biroului ei, pe care le desena cu vârful degetului.

– Mă întreb cum ar reacţiona Hollus dacă i-aş spune că te foloseşti de el în felul acesta?

Mi-am împins bărbia înainte.

– Mă întreb cum ar reacţiona dacă eu i-aş spune cum mă tratezi.

Amândoi am rămas tăcuţi. Într-un târziu eu am vorbit:

– Dacă nu mai ai altceva de zis, mă-ntorc la munca mea.

Am făcut un efort să nu subliniez penultimul cuvânt. Christine rămase nemişcată, iar eu m-am ridicat şi am plecat, cu durerea sfredelindu-mă, deşi, bineînţeles, am refuzat să las să se vadă ceva.

20

M-am întors în birou ca o furtună. În absenţa mea, Hollus examinase mulajele de endocranii; intrigat de comentarii de-ale mele mai vechi, explora acum dezvoltarea inteligenţei la mamifere după graniţa cretacic/ terţiar. Nu eram niciodată sigur dacă-i citeam corect limbajul trupului, dar se părea că el nu avea dificultăţi în a mă descifra pe mine.

– Pari… tulburat, îmi spuse.

– O mai ţii minte pe doamna Dorati, directoarea muzeului?

O mai întâlnise de câteva ori, inclusiv cu ocazia vizitei prim-ministrului.

– Încearcă să mă silească să-mi iau concediu medical de lungă durată. Vrea să plec din muzeu.

– De ce?

– Sunt potenţialul ucigaş de vampiri, ai uitat? Aici, în muzeu, sunt oponentul ei. Ea a dus MRO-ul într-o direcţie faţă de care mulţi dintre noi, custozii mai vârstnici, obiectează, iar acum a întrezărit ocazia de a mă înlocui cu cineva care este de acord cu opiniile ei.

– Totuşi concediul medical… acesta este legat de boala ta.

– Nu există alt mod prin care să mă dea afară.

– Şi care este natura neînţelegerii dintre voi?

– Opinia mea este că muzeul ar trebui să fie un loc de educaţie, care să ofere cât mai multe informaţii posibile despre toate exponatele sale. Opinia ei e aceea că muzeul trebuie să fie o atracţie turistică, care să nu-i intimideze pe oameni cu o mulţime de date, cifre şi termeni de specialitate ciudaţi.

– Subiectul acesta este important?

Întrebarea lui mă luă prin surprindere. Păruse important atunci când începusem lupta cu Christine, cu mai bine de trei ani în urmă. Ba chiar, într-un interviu pe care-l acordasem pentru *Toronto Star* în legătură cu scandalul din MRO, o numisem „bătălia vieţii mele”. Asta se petrecuse însă înainte ca doctorul Noguchi să-mi fi arătat pata neagră de pe radiografie, înainte să fi început să simt durerea, înainte de chimioterapie, înainte de…

– Nu ştiu, am răspuns cu toată onestitatea.

– Îmi pare rău să aud de dificultăţile tale, zise Hollus.

Mi-am muşcat buza inferioară. Nu aveam nici un drept să rostesc cuvintele următoare.

– I-am spus lui Dorati că tu ai pleca, dacă ea m-ar sili să părăsesc muzeul.

Hollus rămase tăcut multă vreme. Pe Beta Hydri III, el însuşi fusese savant şi înţelegea în mod clar prestigiul pe care prezenţa lui îl aducea pentru MRO. Poate însă că-l ofensasem profund, transformându-l într-un pion dintr-un joc politic. Cu siguranţă că putea să prevadă câteva mutări înainte, cu siguranţă că ştia că situaţia aceasta putea să devină neplăcută. Mersesem prea departe; o ştiam.

Totuşi…

Totuşi cine m-ar fi putut învinovăţi? Oricum Christine avea să învingă. Mult prea curând, ea avea să învingă. Hollus arătă consola de pe biroul meu.

– Foloseşti dispozitivul acela pentru a vorbi cu alţii din clădire, spuse el.

– Da, este telefonul meu.

– Poţi stabili legătura cu doamna Dorati?

– Ăăă, da… dar…

– Stabileşte-o.

Am şovăit o clipă, apoi am ridicat receptorul şi am tastat cele trei cifre ale interiorului Christinei.

– Director Dorati, rosti glasul ei.

Am încercat să-i întind receptorul lui Hollus.

– Nu îl pot folosi, spuse el.

Bineînţeles că nu putea, având două guri separate. Am atins tasta pentru speaker şi i-am făcut semn din cap să vorbească.

– Doamnă director Dorati, sunt Hollus Deten Stak Jaton.

Era prima dată când auzeam numele întreg al forhilnorului.

– Sunt plin de recunoştinţă pentru ospitalitatea cu care îmi îngădui să îmi întreprind cercetările aici, dar te contactez ca să te informez că Thomas Jericho face parte integrală din munca mea, iar dacă el părăseşte muzeul, îl voi urma oriunde s-ar duce.

Pentru câteva secunde se lăsă o tăcere glacială.

– Înţeleg, rosti vocea Christinei.

– Deconectează legătura, îmi zise Hollus.

Am închis telefonul.

Inima îmi bubuia; habar n-aveam dacă ceea ce făcuse Hollus era tocmai ce trebuia. Mă simţeam însă profund mişcat de sprijinul lui.

– Mulţumesc, am rostit.

Forhilnorul îşi îndoi atât genunchii superiori, cât şi pe cei inferiori.

– Doamna Dorati era complet în stânga.

– „Complet în stânga”?

– Scuză-mă. Voiam să spun că, în opinia mea, fapta ei a fost pe alături. Măcar atât puteam să fac.

– Şi mie mi s-a părut greşit, am încuviinţat. Dar, în sfârşit, cred că poate am greşit şi eu spunându-i că tu vei pleca, dacă eu voi părăsi muzeul.

Am rămas tăcut o vreme, şi în cele din urmă Hollus vorbi:

– De cele mai multe ori este greu de determinat ce este greşit şi ce este corect. Probabil că dacă aş fi fost în locul tău m-aş fi comportat la fel.

Se legănă în sus şi în jos.

– Uneori regret că în asemenea privinţe nu am discernământul wreedilor.

– Ai amintit asta şi mai devreme, am observat. De ce wreedii rezolvă mai uşor decât noi problemele etice?

Hollus se foi uşor de pe un picior pe celălalt.

– Wreedii sunt eliberaţi de povara raţionamentelor – de genul de logică pe care îl folosim noi doi. Deşi pe ei îi poate deruta matematica, examinarea întrebărilor filosofice legate de sensul

vieţii, de etică şi morală ne derutează *pe noi.* Noi avem un simţ intuitiv al binelui şi răului, însă toate teoriile etice pe care le elaborăm eşuează. Mi-ai arătat filmele acelea, *Star Trek…*

Aşa era, iar episoadele pe care le vizionasem îi stârniseră curiozitatea destul de mult pentru a dori să vadă şi primele trei filme *Star Trek* de lung metraj.

– Şi?

– În unul dintre ele murea hibridul acela imposibil.

– *Mânia lui Khan.*

– Exact. În film se insista asupra ideii că „nevoile majorităţii sunt mai importante decât nevoile minorităţii sau ale individului”. Noi, forhilnorii, avem sentimente similare. Este o tentativă de aplicare a matematicii – o ştiinţă în care suntem foarte pricepuţi – în etică, un domeniu în care nu suntem pricepuţi, dar am eşuat cu regularitate în asemenea tentative. În filmul în care hibridul renăştea…

– *În căutarea lui Spock,* am spus.

Ochii pediculari i se ciocniră.

– În filmul acela am aflat că formularea iniţială era eronată şi că, de fapt, „nevoile individului sunt mai importante decât ale majorităţii”. În mod intuitiv, părea corect ca personajul cu perucă şi ceilalţi să fi fost de acord să îşi sacrifice vieţile pentru a salva un camarad care nu era din aceeaşi specie cu ei, chiar dacă asta sfida logica matematică. Totuşi asta se întâmplă permanent: multe societăţi omeneşti şi toate cele forhilnore sunt democratice; ele sunt dedicate principiului că toţi indivizii sunt egali. Am citit şi eu fraza măreaţă scrisă de vecinii voştri din sud: „Considerăm ca adevăruri grăitoare faptul că toţi oamenii s-au născut egali.” Însă cei care au scris cuvintele acelea erau proprietari de sclavi şi nu pricepeau ironia – ca să folosesc un cuvânt învăţat de la tine – acelui aspect.

– Este adevărat.

– Mulţi savanţi oameni şi forhilnori au încercat să reducă altruismul la imperative genetice, sugerând că gradul de sacrificiu pe care suntem dispuşi să îl facem pentru altcineva este direct proporţional cu cantitatea de material genetic pe care o împărţim. Noi doi, afirmă acei savanţi, nu am accepta neapărat să murim pentru a salva o rudă sau un copil, dar dacă prin moartea noastră ar fi salvate două rude sau doi copii, am putea considera târgul ca fiind echitabil, deoarece, luate împreună, cele două fiinţe deţin aceeaşi cantitate din genele noastre ca noi

înşine. Şi, cu certitudine, ne-am sacrifica pentru a salva trei rude sau trei copii, întrucât ei deţin o concentraţie a materialului nostru genetic mai mare decât conţin propriile noastre corpuri.

– Eu aş fi gata să mor pentru a-l salva pe Ricky, am rostit.

Forhilnorul arătă fotografia înrămată de pe masă; spatele acesteia era întors iarăşi spre el.

– Totuşi, dacă ţi-am înţeles spusele, Ricky nu este fiul tău natural.

– Exact. Părinţii lui naturali nu l-au dorit.

– Iar aspectul acesta ne dezorientează la două niveluri: că părinţii ar putea opta să renunţe la vlăstarul lor sănătos şi că non-părinţii ar putea opta să adopte copilul altora. Desigur, există numeroşi oameni buni care, sfidând logica geneticii, au optat să nu aibă copii. Nu există realmente o formulă care să descrie cu succes domeniul de opţiuni al forhilnorilor sau al oamenilor în privinţa altruismului şi sacrificiului; problemele acestea nu pot fi reduse la nivel matematic.

Am căzut pe gânduri; faptul că Hollus îmi luase partea în faţa Christinei fusese, cu siguranţă, un act altruist, dar în mod evident nu avea absolut nici o legătură cu favorizarea unei rude genetice.

– Cred că nu, am fost de acord.

– Pe de altă parte, urmă Hollus, fiindcă nu au inventat matematica tradiţională, prietenii noştri wreedii nu au fost niciodată derutaţi de asemenea probleme.

– În tot cazul, pe mine mă derutează, am zis. De-a lungul anilor, mi-am pierdut multe ore de somn, încercând să descâlcesc dileme etice.

Mi-am reamintit vechiul banc cu insomniacul agnostic dislexic, care stătea treaz noaptea şi se întreba dacă există într-adevăr un reactor[6].

– De fapt, de unde vin principiile morale? Ştim că este rău să furi şi… Tu ştii asta, nu? Vreau să spun, forhilnorii sunt împotriva furtului?

– Da, deşi nu este ceva înnăscut. Copiii forhilnori înhaţă orice obiect la care pot ajunge.

– La fel se întâmplă şi cu cei ai oamenilor. Dar creştem şi ne dăm seama că hoţia este un obicei rău. Totuşi… totuşi de ce simţim că este un obicei rău? Dacă hoţia sporeşte succesul

[6] Dislexicul inversează ordinea literelor cuvântului „creator”.

reproducerii, n-ar fi trebuit ca evoluţia s-o fi favorizat? În mod similar, noi credem că infidelitatea este ceva rău însă, în mod evident, mi-aş putea spori reuşita reproducerii, fecundând mai multe femei. Dacă hoţia este avantajoasă pentru toţi cei care se pricep, iar adulterul este o strategie bună, cel puţin pentru masculi, de a-şi spori prezenţa în fondul genetic comun, de ce avem impresia că ele sunt imorale? N-ar trebui ca singura moralitate produsă de evoluţie să fie de tipul celei pe care o are Bill Clinton – să ne pară rău că am fost prinşi?

Ochii pediculari ai lui Hollus se mişcau mai rapid ca de obicei.

– Nu am un răspuns, zise el. Ne străduim să găsim soluţii la întrebări morale, dar ele ne înfrâng întotdeauna. Gânditori de seamă, atât oameni, cât şi forhilnori, şi-au consacrat existenţa întrebându-se care este scopul vieţii şi cum ştim când ceva este imoral. În ciuda secolelor de eforturi, nu s-a înregistrat totuşi nici un progres. Întrebările sunt mai presus de cunoştinţele noastre, la fel cum „Cât fac doi şi cu doi?” este mai presus de cunoştinţele wreedilor.

Am clătinat din cap neîncrezător.

– Continuă să mi se pară incredibil faptul că ei nu pot pur şi simplu să vadă că două obiecte la care se adaugă alte două obiecte echivalează cu patru obiecte.

Forhilnorul îşi înclină corpul spre mine îndoindu-şi genunchii inferiori a trei dintre picioarele sale.

– Iar lor li se pare incredibil că noi nu putem distinge adevărurile fundamentale ale problemelor morale... Minţile noastre fragmentează: noi divizăm problemele în părţi ce pot fi abordate. Dacă ne întrebăm de ce o planetă rămâne pe orbită în jurul soarelui ei, putem pune întrebări şi mai simple – cum rămâne o piatră pe sol, de ce se află Soarele în centrul sistemului solar – şi, rezolvându-le pe acestea, putem răspunde plini de încredere la întrebarea mai mare. Dar problemele de etică şi moralitate şi înţelesul vieţii sunt aparent ireductibile, ca şi cilii din celule: nu există părţi componente care să poată fi urmărite în mod izolat.

– Vrei să spui că a fi savant, a fi o persoană condusă de logică este fundamental incompatibil cu a fi senin în privinţa moralităţii şi spiritualităţii?

– Unii reuşesc în ambele privinţe – însă de obicei o fac prin compartimentare. Ştiinţa este responsabilă pentru anumite probleme, iar religia pentru altele. Însă pentru aceia care caută o

unică şi exhaustivă viziune asupra lumii, nu se poate vorbi despre seninătate. O minte este croită fie pentru una, fie pentru cealaltă, dar nu pentru ambele.

Mi-am reamintit de pariul lui Pascal: este mai sigur, a spus el, să pariez pe existenţa lui Dumnezeu, chiar dacă el nu există, decât să risc osânda eternă în cazul în care am greşit. Desigur, Pascal fusese matematician; el avusese o minte logică, raţională, îndreptată spre analiza cifrelor, pe scurt o minte omenească. Bătrânul Blaise nu avusese de ales în privinţa creierului pe care-l avea; acesta îi fusese atribuit de evoluţie, la fel ca şi mie.

Dar dacă aş fi avut de ales?

Dacă aş fi putut face schimb între nesiguranţa privind unele probleme faptice şi certitudinea în problemele morale, aş fi făcut-o? Ce este mai important: să cunoşti relaţiile filo-genetice precise între toate ramurile de pe arborele evoluţiei, ori să cunoşti înţelesul vieţii?

Hollus mă părăsi pentru restul zilei; a pâlpâit şi a dispărut, lăsându-mă singur cu cărţile, fosilele şi treburile mele neterminate.

M-am pomenit gândindu-mă la lucrurile pe care aş fi vrut să le mai fac o dată înainte de a muri. În acest punct înţelegeam că doream mai degrabă să repet experienţe anterioare plăcute, decât să încerc unele noi.

Unele dintre cele pe care le doream erau evidente, fireşte: să fac dragoste cu soţia mea, să-mi îmbrăţişez fiul, să-l văd pe fratele meu Bill.

Altele erau mai puţin previzibile – cele care mă implicau doar pe mine. Doream să mai merg o dată la Octagon, restaurantul meu favorit din Thornhill, unde o cerusem de soţie pe Susan. Chiar şi cu greaţa cauzată de chimioterapie, doream s-o mai fac o dată.

Şi mai voiam să văd din nou *Casablanca.* „Închin uitându-mă la tine, puştoaico.”

Doream să mai văd o dată echipa de baseball Blue Jays câştigând World Series – dar bănuiesc că în privinţa asta nu aveam prea multe şanse.

Doream să mă întorc la Drumheller şi să umblu printre stânci, să mă las cuprins de farmecul terenurilor sterile pe înserat, cu coioţii urlând în fundal şi bucăţi de fosile împrăştiate peste tot.

Doream să-mi vizitez cartierul cel vechi din Scarborough. Să

mă plimb pe străzile tinereţii mele, să mă uit la vechea casă a părinţilor sau să stau în curtea şcolii publice William Lyon Mackenzie King şi să las amintirile prietenilor din deceniile trecute să se reverse peste mine.

Doream să-mi şterg de praf vechiul aparat de radio emisie-recepţie şi să ascult – doar să ascult – vocile din noapte din toată lumea.

Însă mai mult ca orice doream să merg cu Ricky şi Susan la căsuţa noastră de pe lacul Otter şi să stăm pe debarcader după lăsarea întunericului, vara, destul de târziu pentru ca ţânţarii şi muştele să fi dispărut, să privim cum răsare luna, cu faţa ei pătată reflectându-se în apa liniştită, să ascultăm ţipătul trist al unui cufundar şi sunetul vreunui peşte care sare din lac, să mă las pe spate în şezlong, să-mi încrucişez mâinile la ceafă, să suspin mulţumit şi să nu simt absolut nici o durere.

21

Deocamdată Susan nu spusese nimic despre comentariile mult mediatizate ale lui Salbanda, despre faptul că Universul avea un Creator – un Creator care, aparent în cel puţin cinci rânduri, intervenise direct în dezvoltarea vieţii inteligente.

În cele din urmă a trebuit totuşi să discutăm. A fost o conversaţie pe care n-o anticipasem vreodată. Îmi tolerasem soţia, acceptându-i credinţa, ba chiar fusesem de acord să ne căsătorim printr-o slujbă tradiţională în biserică. Dar, în taină, eu ştiusem mereu că eu eram cel iluminat, că eu aveam dreptate, că eu ştiam cu adevărat cum merg lucrurile.

Susan şi cu mine stăteam pe terasă. Era o seară de aprilie anormal de caldă. În seara asta trebuia să-l ducă pe Ricky la antrenamentul de înot; uneori îl duceam eu, iar alteori mergeam împreună cu Susan, însă în seara asta aveam alte planuri. Ricky era în camera lui şi se îmbrăca.

– Hollus ţi-a spus că-l caută pe Dumnezeu? întrebă Susan, privindu-şi cana de cafea.

Am încuviinţat în tăcere.

– Şi nu mi-ai spus nimic?

– Ei bine… Nu. Nu ţi-am spus.

– Mi-ar fi plăcut să fi vorbit cu el despre asta.

– Îmi pare rău, am rostit.

– Aşadar forhilnorii sunt religioşi, zise Susan, rezumând totul, cel puţin pentru ea.

Eu însă a trebuit să protestez; *a trebuit* s-o fac.

– Hollus şi colegii lui cred că Universul a fost proiectat în mod inteligent, dar ei nu-l venerează pe Dumnezeu.

– Nu se roagă? întrebă Susan.

– Nu. Mai exact, wreedii petrec zilnic câte o jumătate de zi în meditaţie, încercând să comunice telepatic cu Dumnezeu, dar…

– Mie asta mi se pare un fel de rugăciune.

– Ei spun că nu doresc nimic de la Dumnezeu.

Susan rămase tăcută o vreme; noi discutam rareori despre religie, dintr-un bun motiv.

– Rugăciunile nu se referă la a cere lucruri; nu este ca şi cum ai vizita un supermarket al lui Moş Crăciun.

Am ridicat din umeri. Bănuiesc că de fapt nu ştiam prea multe despre subiectul acesta.

– Forhilnorii cred în existenţa sufletului? Cred în viaţa de apoi?

Întrebarea mă luă prin surprindere; nu mă gândisem niciodată la aşa ceva.

– Mărturisesc sincer că habar n-am.

– Poate că ar trebui să-l întrebi pe Hollus.

Am încuviinţat din cap. Poate că ar fi trebuit s-o fac.

– Ştii că eu cred în existenţa sufletului, rosti ea simplu.

– Ştiu.

Nu-şi continuă însă ideea. Nu mă mai întrebă dacă voiam s-o însoţesc la biserică; o făcuse o dată, cu ceva timp în urmă, şi asta fusese tot. Dacă frecventarea bisericii St. George o ajuta să reziste situaţiei, atunci era perfect. Dar fiecare dintre noi trebuia să-i facă faţă în felul său.

Ricky apăru prin uşa de sticlă glisantă şi ieşi pe terasă.

– Salut, voinice, i-am spus. Dă-i un pupic lui tati.

El se apropie şi mă sărută pe obraz, apoi mi-l mângâie cu mânuţa lui.

– Aşa-mi place mai mult, mi-a spus.

Cred că încerca să mă înveselească; nu-i plăcuse niciodată asprimea de şmirghel a bărbii mele de după-amiază. I-am zâmbit.

Susan se ridică şi mă sărută şi ea.

După care soţia şi fiul meu plecară.

Am rămas singur, după ce Ricky şi Sue au plecat spre Centrul

acvatic Douglas Snow, aflat la patru străzi distanţă. Am revenit în casă şi am instalat camera video – un lux, un cadou de Crăciun pe care ni-l făcuserăm reciproc acum câţiva ani – pe un trepied, în cabinet.

Am pornit camera, am trecut spre scaunul din spatele biroului şi m-am aşezat.

– Salut, Ricky, am rostit, după care am zâmbit cu un aer de scuză. O s-o rog pe mama ta să nu-ţi arate înregistrarea aceasta timp de zece ani, aşa că bănuiesc că ai împlinit şaisprezece ani. Sunt sigur că de acum nu mai eşti „Ricky”. Poate că eşti „Rick” sau poate că ai decis că „Richard” ţi se potriveşte mai bine. De aceea – de aceea poate că-ţi voi spune pur şi simplu „fiule”.

Am făcut o pauză.

– Sunt sigur că ai văzut destule poze cu mine; mamei tale îi plăcea mult să facă fotografii. Poate că ai chiar şi unele amintiri despre mine – în tot cazul, eu sper asta. Eu îmi amintesc câteva lucruri de pe când aveam şase-şapte ani... Puse cap la cap, ar însemna poate o oră sau două.

M-am oprit din nou. Dacă el mă ţinea minte, speram că îşi amintea de mine aşa cum fusesem înainte de cancer, pe când aveam păr, pe când nu eram atât de scheletic. Era adevărat, ar fi trebuit să fac înregistrarea aceasta imediat ce mi s-a pus diagnosticul – cu siguranţă înainte de a începe chimioterapia.

– De aceea, am urmat, tu ai un avantaj faţă de mine. Tu ştii cum arăt eu, însă eu mă întreb cum arăţi tu... ce fel de tânăr ai devenit.

Am surâs.

– Pe când aveai şase ani, erai niţel cam micuţ pentru vârsta ta... dar în zece ani se pot schimba multe. La vârsta ta – vârsta pe care o ai în prezent, şaisprezece ani –, eu îmi lăsasem o barbă vâlvoi. În şcoala mea mai era doar un alt băiat cu barbă; cred că a fost un act de revoltă specific tinereţii.

M-am foit puţin în scaun.

– Oricum, sunt sigur că ai crescut şi eşti acum un tânăr minunat – ştiu că mama ta n-ar fi îngăduit ca lucrurile să se desfăşoare altfel. Îmi pare rău că n-am fost alături de tine. Mi-ar fi plăcut să te-nvăţ cum să faci nodul la cravată, cum să te bărbiereşti, cum să dai o pasă la fotbal sau cum să bei un pahar de vin. Nu ştiu ce preocupări ai. Sport? Teatru? Indiferent despre ce ar fi vorba, să ştii că aş fi venit să te văd oricât de des aş fi putut.

Am tăcut, adunându-mi gândurile.

– Cred că te întrebi tot mai des ce vrei să faci în viaţă. Ştiu că vei găsi fericirea şi succesul în orice ai alege. Dacă doreşti, să ştii că există destui bani pentru a urma universitatea – chiar până la doctorat, dacă asta îţi doreşti. Desigur, fă tot ce te face fericit. Totuşi, eu îţi voi spune că m-am bucurat enorm de răsplata unei vieţi ştiinţifice; poate că nu este genul tău, dar dacă te gândeşti la aşa ceva, ţi-o recomand. Am călătorit prin toată lumea, sunt destul de bine plătit şi dispun de o flexibilitate enormă în privinţa timpului liber. Îţi spun toate astea pentru cazul în care te întrebi dacă tatăl tău a fost fericit în meseria lui: da, am fost fericit, ba chiar foarte fericit. Iar ăsta-i lucrul cel mai important. Dacă-ţi pot oferi un sfat în privinţa carierei, acesta este: să nu-ţi faci griji pentru câţi bani vei câştiga. Alege ceva care să-ţi placă; prin viaţă nu treci decât o singură dată.

Am făcut iarăşi o pauză, apoi am rostit:

– Ca să fiu sincer, nu-ţi pot oferi prea multe sfaturi.

Am zâmbit.

– Ce naiba, pe când aveam vârsta ta, ultimul lucru pe care mi-l doream era un sfat din partea tatălui.

Am ridicat uşor din umeri.

– Nu pot totuşi să nu te rog ceva: nu fuma. Crede-mă, fiule, nu merită să rişti nimic ca să treci prin ce am trecut eu. N-am fost fumător – sunt sigur că mama ţi-a spus-o –, dar fumatul este modalitatea prin care majoritatea oamenilor se îmbolnăvesc de cancer pulmonar. Te rog, te implor: nu risca!

Am privit ceasul de pe perete; mai rămăsese destul timp – cel puţin, pe casetă.

– Probabil că eşti curios în privinţa relaţiei mele cu Hollus, forhilnorul. Sincer vorbind, sunt la fel de curios ca tine. Bănuiesc că dacă-ţi mai aminteşti ceva din copilărie, atunci este seara când ne-a vizitat el. Ştii că era adevăratul Hollus? Că nu era o proiecţie? Da, aşa a fost. Tu, eu şi mama ta am fost primii oameni care am întâlnit cu adevărat un forhilnor în carne şi oase. Pe lângă caseta aceasta, îţi las şi o copie a jurnalului pe care l-am ţinut despre întâlnirile mele cu Hollus. Poate că-ntr-o bună zi, tu sau altcineva va scrie o carte despre toate astea. Bineînţeles, există lacune ce vor trebui completate – sunt convins că există lucruri relevante despre care eu nu ştiu nimic – totuşi, însemnările pe care le-am făcut ar trebui să-ţi ofere un început bun. În privinţa relaţiei mele cu Hollus, ştiu doar atât: îmi place

de el şi cred că şi lui îi place de mine. Un proverb spune că o viaţă care nu e analizată nu merită să fie trăită; cancerul m-a făcut să-mi examinez viaţa, dar cred că faptul că am ajuns să-l cunosc pe Hollus m-a determinat să analizez ce înseamnă să fii om.

Am ridicat uşor din umeri, recunoscând că următoarele mele cuvinte erau dintre cele pe care oamenii nu le rostesc în general cu glas tare.

– Şi bănuiesc că a fi om înseamnă a fi fragil. Noi suntem răniţi cu uşurinţă, şi nu numai fizic. Suntem răniţi la fel de uşor şi emoţional. De aceea, fiule, pe măsură ce vei înainta prin viaţă, încearcă să nu-i răneşti pe alţii.

Am mai ridicat o dată din umeri.

– Asta-i… ăsta este sfatul pe care-l am pentru tine.

Nu era nici pe departe destul, o ştiam; era imposibil să compensez pierderea unui deceniu prin câteva panseuri lipsite de originalitate. Ricky devenise deja bărbatul care avea să fie – fără ajutorul meu.

– Un singur lucru mai vreau să-l ştii de la mine, am rostit. Să nu te îndoieşti niciodată de asta, Richard Blaine Jericho: cândva ai avut un tată şi el te-a iubit. S-o ţii minte mereu.

M-am ridicat, am oprit camera şi am rămas acolo, în cabinetul meu, în sanctuarul meu.

22

Ideea îmi venise în timpul somnului, fără îndoială din pricina înregistrării pe care o făcusem pentru Ricky: o versiune a mea care avea să trăiască şi după moartea corpului meu. Eram atât de surescitat, încât m-am sculat şi am coborât la parter pentru a ciocăni repetat în dodecaedrul de holoforme, cu speranţa de a-l apela pe Hollus. El însă nu apăru; a trebuit să aştept până a doua zi, când se ivi în biroul meu din propria lui voinţă.

– Hollus, am rostit imediat ce imaginea i se stabiliza, cred că ştiu ce au îngropat sub peisajele-avertisment pe toate planetele moarte.

El mă fixă cu privirea.

– Nu sunt reziduuri nucleare, am zis. După cum ai spus chiar tu, nu există indicatoare asociate reziduurilor nucleare şi pentru o secvenţă temporală de peste un milion de ani nimeni nu-şi face

griji pentru aşa ceva. Locuitorii planetelor au îngropat ceva ce doreau să păstreze pe vecie, nu ceva de care doreau să scape. De aceea cassiopeianii au recurs până şi la anularea tectonicii plăcilor pe planeta lor, detonându-şi satelitul natural – voiau să se asigure că tot ce se găsea în cripta subterană n-avea să intre niciodată în subducţie.

– Poate că aşa este, spuse Hollus, dar ce anume ar fi dorit să păstreze cu atâta grijă şi în acelaşi timp să descurajeze pe oricine ar fi dorit să facă cercetări?

– Pe ei înşişi, am răspuns.

– Sugerezi, aşadar, ceva de felul unui adăpost antiatomic? Examinările seismice au arătat că interiorul criptei de pe Mu Cassiopeia A Prime este suficient doar pentru găzduirea unui număr mic de indivizi.

– Nu, nu, l-am oprit. Eu cred că ei sunt toţi acolo, în subteran. Milioane, miliarde – indiferent cât de mare ar fi fost populaţia lor. Cred că şi-au scanat creierele şi s-au încărcat într-o lume generată de calculator, iar hardware-ul care asigură existenţa acelei lumi, maşinăriile la care doreau ca nimeni să nu aibă acces, pentru a nu le deteriora, se găsesc sub peisajele acelea înspăimântătoare.

– Scanări…, spuse gura stângă a lui Hollus şi cea dreaptă reflectă la rândul ei, scanări… Dar noi nu am găsit decât trei planete cu peisaje artificiale concepute pentru a-i înspăimânta şi alunga pe curioşi. Celelalte planete pe care le-am vizitat – Eta Cassiopeia A III, Sigma Draconis II şi Groombridge 1618 III – au fost pur şi simplu părăsite.

– Este posibil ca pe planetele acelea echipamentele hardware să fi fost lansate în spaţiul cosmic. Sau poate că rasele respective au decis că modul cel mai bun de a evita detectarea era să nu întreprindă nimic. Până şi un indicator de avertizare îi atrage pe curioşi; poate că au decis să-şi ascundă hardware-ul, fără nici o altă indicaţie.

– Totuşi de ce ar proceda în felul acesta rase întregi? întrebă Hollus. De ce ar renunţa la existenţa fizică?

Asta era simplu pentru mine.

– Tu ce vârstă ai? l-am întrebat.

– În ani tereştri subiectivi? Patruzeci şi şapte.

Am fost surprins. Dintr-un motiv necunoscut, mă aşteptasem să fi fost mai bătrân ca mine.

– Şi cât vei trăi?

– Poate alţi optzeci de ani, dacă nu voi suferi vreun accident.

– Aşadar, durata medie de viaţă a forhilnorilor este de o sută treizeci de ani?

– La femele, da. Bărbaţii trăiesc cu vreo zece ani mai mult.

– Adică… Dumnezeule!… Adică, tu eşti femelă?

– Da.

Eram stupefiat.

– Nu-mi dădusem seama de asta. Vocea ta… este destul de groasă.

– Aşa sunt toate glasurile forhilnorilor, indiferent dacă sunt masculi sau femele.

– Cred că voi continua să mă adresez ţie ca unui mascul, dacă nu te deranjează.

– Deja nu mă mai ofensează, zise Hollus. Poţi continua să o faci.

– Oricum, am spus, vei trăi în jur de o sută treizeci de ani. Eu am cincizeci şi patru de ani în clipa asta; dacă n-ar fi fost adenocarcinomul, aş mai fi trăit vreo douăzeci de ani, sau poate treizeci ori patruzeci.

Ochii pediculari ai lui Hollus se mişcară.

– Dar asta-i situaţia. Şi, de altfel, chiar dacă n-aş fi avut cancer, sănătatea mi-ar fi fost deteriorată mare parte din timpul respectiv.

Am tăcut, după care am întrebat:

– Forhilnorii îmbătrânesc fără probleme?

– Cândva, un poet de pe planeta mea a scris că din clipa în care te naşti urmează „doar luni în eclipsă” – o metaforă care are cam acelaşi înţeles ca expresia voastră „din ce în ce mai rău”. Corpurile şi minţile forhilnorilor se deteriorează şi ele de-a lungul timpului.

– Însă dacă ţi-ai putea asuma o existenţă virtuală, dacă ai putea trăi în interiorul unui calculator, începând din floarea tinereţii, atunci ai putea trăi veşnic, fără nici o deteriorare.

– Nemurirea a fost dintotdeauna un vis al poporului meu, recunoscu Hollus.

– Şi al pământenilor. Ba chiar mulţi predicatori se folosesc de promisiunea vieţii veşnice, este adevărat că pe un alt tărâm, ca principal stimulent pentru un comportament decent. Dar, cu toate că noi ne-am extins mult durata vieţii graţie progreselor medicinei, suntem departe de a fi nemuritori.

– La fel ca noi, zise Hollus. Şi la fel ca wreedii. Totuşi, atât ei

cât şi noi nutrim speranţa de a transforma în realitate viaţa eternă.

– Noi crezuserăm că am făcut saltul decisiv acum câţiva ani, când am descoperit cum să punem la loc capetele ADN-ului.

Cromozomii se termină prin bucăţele protectoare, similare capetelor din plastic ce protejează vârfurile şireturilor ca să nu se destrame; de fiecare dată când un cromozom se divide, vârfurile acelea – numite telomeri – sunt scurtate. După suficient de multe divizări, vârfurile dispar complet şi cromozomul nu se mai poate divide.

– Şi noi am descoperit asta, spuse Hollus, cu aproape o sută de ani în urmă. Însă, deşi înlocuirea telomerilor poate face ca celulele individuale să se dividă la nesfârşit în laborator, procedura nu funcţionează în cazul unui organism integrat. Când un organism ajunge la o masă critică de celule, fie că divizarea se opreşte după un număr stabilit de repetări, exact ca şi cum telomerii ar fi dispărut, fie că reproducerea devine necontrolată şi se formează tumori.

Ochii lui pediculari se plecară.

– După cum ştii, eu mi-am pierdut mama din cauza cancerului la *vostirrarl,* un organ care joacă aproximativ acelaşi rol cu cel al măduvei din oasele voastre.

– Leucemie, am murmurat. La noi cancerul măduvei se numeşte leucemie.

Hollus rămase tăcut o vreme.

Da, cu certitudine eu puteam înţelege ispita.

De a fi încărcat într-un calculator.

De a fi despărţit de corpul fizic.

De a trăi fără tumori, fără durere.

Dacă mi s-ar fi oferit ocazia, aş fi făcut-o?

Instantaneu.

– Cu siguranţă, renunţarea la existenţa fizică reprezintă o atracţie extraordinară, am spus. Să trăieşti de-a pururi, având sănătatea tinereţii…

M-am uitat la Hollus, care stătea pe numai cinci picioare; părea că-l odihneşte pe al şaselea.

– Iar în cazul acesta, am urmat, poate că poporul tău nu are nici un motiv de teamă. Poate că în curând rasa ta va dezvolta tehnologia respectivă – se pare că toate rasele o fac. Iar apoi, dacă ai tăi o doresc, ei vor… vor transcende într-o formă nouă de existenţă.

Hollus tăcu vreo două secunde.
– Nu am certitudinea că mi-aş dori aşa ceva, rosti el.
– Trebuie să fie foarte tentant, dacă atâtea rase au ales calea aceasta.
– Bănuiesc că ai dreptate. Compatrioţii mei au înregistrat progrese remarcabile în tehnologia scanării creierului. Pentru noi este oarecum mai dificil decât va fi pentru voi, deoarece creierele noastre se află în centrul corpurilor şi fără îndoială integrarea celor două emisfere va ridica unele probleme. Presupun totuşi că în câteva decenii vom fi în stare să încărcăm conştiinţa unui forhilnor într-o memorie de calculator. Asta ar explica fenomenul pe care l-am observat în filmele acelea science-fiction pe care mi le-ai arătat: motivul pentru care rasele extraterestre care realizează întâlniri apropiate de gradul trei au întotdeauna aproximativ acelaşi nivel tehnologic. Se pare că există un scurt interval temporal între momentul în care este pus la punct zborul interstelar şi momentul în care o rasă încetează să mai aibă existenţă materială. Se explică, de asemenea, şi motivul pentru care căutarea inteligenţelor extraterestre cu ajutorul radiotelescoapelor eşuează de obicei – e vorba din nou tot de un interval scurt între inventarea radioului şi abandonarea folosirii sale.
– Pe de altă parte, din ce aţi putut determina voi, nici una dintre rasele despre care ştiţi, cu excepţia celor trei ale noastre, nu au existat simultan… Rasele noastre – mă refer la cele trei – pot fi prima şansă pe care a avut-o galaxia vreodată pentru o… pentru o federaţie planetară.
– Este o idee interesantă, încuviinţă Hollus. Crezi că de aceea Dumnezeu a intervenit pe planetele noastre? Pentru a ne aduce simultan complexitatea tehnologică, astfel încât să putem forma un fel de alianţă?
– Este posibil, am rostit, deşi nu prea înţeleg ce s-ar realiza în modul acesta. De acord, s-ar putea să fie bine pentru rasele noastre, dar cu ce îl ajută pe Creator?
Hollus îşi coborî al şaselea picior.
– Aceasta este o întrebare foarte bună, spuse el în cele din urmă.

* * *

În aceeaşi seară, târziu, după ce-l băgasem în pat pe Ricky şi-i citisem puţin, am stat împreună cu Susan pe canapeaua din sufragerie. Îmi trecusem braţul după umerii ei şi ea îşi lăsase

capul pe pieptul meu.

– Te-ai gândit vreodată la viitor? am întrebat-o şi mi-am ridicat puţin braţul. Nu mă refer la viitorul imediat.

Eram sigur că la el se gândise din plin.

– Mă refer la viitorul foarte îndepărtat – peste mii sau chiar milioane de ani.

Nu-i puteam zări chipul. Speram că zâmbea.

– N-o să trăiesc ca să-l văd, îmi zise.

Am rămas tăcut o vreme; nu ştiam dacă doream cu adevărat să abordez subiectul acela.

– Dar dacă ar exista o modalitate? am rostit. Dacă ar exista o posibilitate prin care să trăieşti veşnic?

Susan era isteaţă; acesta era unul dintre motivele pentru care mă însurasem cu ea.

– Ţi-a oferit Hollus aşa ceva? Nemurire?

– Nu, am dat din cap. Nici el nu ştie mai bine decât noi cum s-ar putea să devenim nemuritori, totuşi rasa lui a găsit urme a alte şase specii care par să fi descoperit nemurirea… într-un fel.

Ea se foi uşor pe pieptul meu.

– Da?

– Ele par să fi trecut în alt nivel de existenţă – de fapt, cuvântul pe care l-am utilizat noi a fost „transcendenţă”, probabil prin încărcarea în memoriile unor computere.

– Aşa ceva nu prea poţi să numeşti „a trăi veşnic”. La fel de bine ai putea să fii un cadavru conservat în formaldehidă.

– Noi bănuim că fiinţele astfel transpuse continuă să existe în calculatoare, acţionând, reacţionând şi interacţionând. Este chiar posibil ca ele să nici nu-şi poată da seama că nu mai au existenţă materială; experienţa senzorială poate fi comparabilă sau chiar superioară celei cu care suntem noi obişnuiţi.

– Spui că rase întregi au făcut aşa ceva? întrebă ea pe un ton neîncrezător.

– Asta este ipoteza mea, da.

– Conştiinţa individuală continuă de-a pururi în calculatoare?

– Este posibil.

– Asta înseamnă – asta înseamnă că tu n-ai mai muri?

– Trupul meu material, fizic ar muri, bineînţeles, şi eu nu aş avea continuitate în versiunea digitală, după încheierea scanării. Dar versiunea digitală încărcată şi-ar aminti ce am fost eu şi ar trăi şi după moartea mea. Din punctul ei de vedere – sau din punctul de vedere al celor care interacţionează cu ea –, ar fi tot

eu. Aşa că, dacă am avea acces la tehnologia respectivă, pot răspunde că da, n-aş mai muri într-un sens foarte real. Presupun că unul dintre motivele importante pentru care oamenii ar realiza propriile lor versiuni digitale, pe care să le încarce în memoriile calculatoarelor, ar fi depăşirea limitelor impuse de bătrâneţe sau boală.

– Deci nu se poate deocamdată? întrebă Susan.

Inima îi bubuia; i-o puteam simţi.

– De fapt, nu ţi s-a oferit posibilitatea asta?

– Nu. Nici forhilnorii şi nici wreedii nu ştiu cum se poate face – şi noi doar bănuim că asta s-a întâmplat cu celelalte rase. Se pare că toate speciile inteligente fie că se autodistrug la scurt timp după descoperirea armelor nucleare, fie că supravieţuiesc încă vreo sută cincizeci de ani, după care aleg transcendenţa.

Susan ridică din umeri.

– Dacă tehnologia ar fi existat cu adevărat – dacă ar fi fost ceva ce ţi s-ar fi oferit chiar acum –, răspunsul meu ar fi fost altul. Ştii că…

Glasul i se stinse, totuşi ştiam că voise să spună că ar fi făcut orice pentru a nu mă pierde. I-am strâns uşor mâna.

– Dar, reluă ea, dacă n-ar fi fost situaţia asta, cu care ne confruntăm, aş fi zis „nu”. Nu-mi pot imagina că mi-aş dori aşa ceva.

– Ai trăi veşnic, i-am reamintit.

– Nu, aş *exista* veşnic. Nu-i acelaşi lucru.

– Totul ar putea fi, evident, simulat. Toate aspectele vieţii.

– Dacă nu-i real, nu-i acelaşi lucru.

– Nu ţi-ai putea da seama că nu este real.

– Poate că nu, însă aş şti că nu-i real şi asta ar face diferenţa.

Am strâns din umeri.

– Ricky pare la fel de încântat să joace baseball pe consola Nintendo ca şi pe teren, ba chiar joacă mai frecvent versiunea digitală. Nu cred că în această privinţă generaţia lui va avea problemele conceptuale pe care ni le punem noi.

Am făcut o pauză, după care am continuat:

– O existenţă virtuală are atracţiile ei. Nu trebuie să îmbătrâneşti. Nu trebuie să mori.

– Mie îmi place să cresc şi să mă schimb, îmi spuse încruntându-se. Sigur că uneori îmi doresc să mai am corpul pe care l-am avut la optsprezece ani, totuşi, per ansamblu, sunt mulţumită.

– Civilizaţii după civilizaţii au hotărât să procedeze astfel.

Susan îşi încreţi iarăşi fruntea.

– Zici că ori au trecut la stadiul digital, ori s-au autodistrus?

– Aşa se pare. Hollus a spus că poporul lui s-a confruntat cu acelaşi tip de criză a armelor nucleare pe care noi încă n-am depăşit-o.

– Atunci poate că civilizaţiile acelea au decis că n-au altă alternativă, decât să schimbe realitatea pe o simulare. Dacă, să zicem, SUA şi China ar începe un război între ele, probabil că am muri cu toţii, iar asta ar însemna sfârşitul rasei umane. Dar dacă totul n-ar fi decât o simulare şi situaţia s-ar agrava, ai putea să resetezi simularea şi să continui existenţa. Poate că existenţa fictivă este pe termen lung unica speranţă pentru rasele violente.

Ideea era, cu certitudine, interesantă. Poate că nu-ţi învingeai dorinţa de a-i arunca în aer pe alţii. Poate că era inevitabil ca o naţiune sau un grup de terorişti, ori pur şi simplu un lunatic s-o facă; aşa cum spusese Hollus, odată cu trecerea timpului, tehnologia pentru distrugerea vieţii la scară mare devine mai ieftină, mai portabilă şi mai uşor de găsit. Dacă nu exista nici o altă cale de a-l readuce pe geniul răului în clondirul din care ieşise – indiferent dacă ar fi fost vorba despre bombe nucleare, arme biologice sau alte instrumente de distrugere în masă –, atunci poate că rasele transcend de îndată ce o pot face, deoarece este unica acţiune certă ce poate fi întreprinsă.

– Mă întreb, când va veni acel moment, ce va alege umanitatea? am spus eu. Probabil că peste un secol vom deţine tehnologia respectivă.

Nu era nevoie s-o accentuez în mod dramatic; pe termene atât de lungi, Susan şi cu mine eram în aceeaşi situaţie.

– Noi doi nu vom apuca s-o vedem, însă poate că Ricky o va prinde. Mă întreb ce vor alege ei să facă?

Susan rămase tăcută câteva momente. După aceea începu să dea uşor din cap.

– Mi-ar plăcea ca fiul meu să trăiască veşnic, dar… dar sper ca el, şi toată lumea, să aleagă existenţa normală.

Am reflectat la afirmaţia ei – la durerea genunchilor zdreliţi, la inimile frânte şi oasele rupte; la riscurile la care era susceptibilă carnea trupurilor noastre; la lucrurile prin care trecusem eu.

Mă îndoiam că ar fi existat vreo modalitate de inversare a deciziei. În cazul în care îţi copiai memoria într-un calculator,

probabil că nu mai puteai să dai înapoi. Dacă versiunea ta biologică se continua, ai fi avut o existenţă separată din clipa în care se termina scanarea. Nu ar fi existat nici o modalitate de reintegrare ulterioară a celor două versiuni; ar fi fost similar cu tentativa de a sili gemeni identici să locuiască în acelaşi trup.

Pe nici una dintre cele şase planete explorate de nava spaţială a lui Hollus nu rămăseseră forme de viaţă inteligentă. Poate că toate rasele au pus capăt versiunilor lor biologice, după ce le creaseră pe cele electronice. De fapt, poate că era unicul lucru raţional ce putea fi făcut, împiedicând orice ameninţare din partea teroriştilor asupra lumii virtuale. În mod sigur ar fi existat persoane, cel puţin pe Pământ, care n-ar fi acceptat niciodată să fie transpuse digital – secte ca Amish, luditţii şi altele. Ei, însă, ar putea fi scanaţi pe ascuns, mutându-i într-o lume virtuală, imposibil de deosebit de cea pe care o părăsiseră, decât să se lase în urmă fiinţe în carne şi oase, ai căror descendenţi ar fi putut devasta calculatoarele.

Mă întrebam dacă vreuna dintre rasele care transcendaseră îşi regreta decizia?

Împreună cu Susan m-am pregătit de culcare. În cele din urmă adormi, dar eu am rămas treaz, privind tavanul întunecat şi invidiindu-i pe wreedi.

La scurt timp după ce mi se pusese diagnosticul, străbătusem cele câteva străzi de la MRO la magazinul Chapters de pe strada Bloor şi cumpărasem *Despre moarte şi a muri* de Elisabeth Kubler-Ross. Ea schiţase cele cinci etape ale împăcării cu moartea: negarea şi izolarea, furia, negocierea, deprimarea şi acceptarea; după socoteala mea, intrasem de mult în etapa a cincea, deşi, ocazional, existau zile în care simţeam că aş fi încă împotmolit în etapa patru. Aproape toţi oamenii parcurgeau etapele în aceeaşi ordine. Era, oare, atunci de mirare că existau etape prin care treceau specii întregi?

Vânător-culegător.

Agricultură sau creşterea vitelor.

Metalurgie.

Oraşe.

Monoteism.

O epocă a descoperirilor geografice.

O epocă a raţiunii.

Energie atomică.

Zbor cosmic.
O revoluţie a informaticii.
Un flirt cu călătoriile interstelare.
Şi apoi…
Şi apoi…
Şi apoi altceva.

Ca darwinian, petrecusem nenumărate ore explicându-le profanilor că evoluţia nu are un ţel, că viaţa este un arbore ce se ramifică întruna, o succesiune de adaptări schimbătoare.

Dar acum, poate, părea că ar exista un ţel, un rezultat final.

Sfârşitul biologiei.
Sfârşitul durerii.
Sfârşitul morţii.

La nivel visceral – o metaforă potrivită, implicând măruntaie, biologie şi omenire –, eu eram ostil ideii de a renunţa la existenţa materială. Realitatea virtuală era totuna cu a zdrăngăni cu mâinile prin aer, simulând cântatul la chitară. Viaţa mea avea înţeles tocmai fiindcă era reală. Oh, da, sunt sigur că puteam utiliza un dispozitiv pentru realitatea virtuală, care să mă ducă la situri simulate, unde puteam descoperi fosile simulate, inclusiv specimene care fuseseră revoluţionare (cum ar fi fost… nu ştiu, să zicem o secvenţă care prezintă într-o mie de etape schimbările dintr-o specie în alta). Dar ar fi fost lipsit de sens, inutil. Nu ar fi existat fiorul descoperirii – fosilele ar fi existat acolo doar pentru că eu *doream* ca ele să fie acolo. Şi ele nu aveau să contribuie cu nimic la cunoaşterea noastră reală a evoluţiei. N-am ştiut niciodată dinainte ce voi găsi la un sit şi nimeni nu ştie. Totuşi, indiferent ce voi fi găsit, în cele din urmă ar fi trebuit să se potrivească în acel vast mozaic de date descoperite de Buckland, Cuvier, Mantell, Dollo, von Huene, Cope, Marsh, Sternberg, Lambe, Park, Andrews, Colbert, bătrânul Russell şi mai tânărul Russell, care nu era rudă cu el, Ostrom, Jensen, Bakker, Horner, Weishampel, Dodson, Dong, Zheng, Sereno, Chatterjee, Currie, Brett-Surman şi toţi ceilalţi, pionieri şi contemporani cu mine. Era ceva real, făcea parte din universul împărtăşit.

Acum însă, îmi petreceam cea mai mare parte din timp cu un simulacru aparţinând realităţii virtuale. De acord, undeva exista un Hollus real, în carne şi oase, şi, de acord, eu chiar îl întâlnisem, dar majoritatea interacţiunilor mele erau cu ceva generat de calculator, cu un ciberspectru. Puteai fi absorbit cu

uşurinţă într-o lume artificială. Da, cu siguranţă.

Mi-am strâns soţia în braţe, savurând realitatea.

23

Nu dormisem bine noaptea trecută şi nici cea dinainte şi bănuiesc că oboseala începea să se facă simţită. Încercasem – încercasem efectiv – să fiu stoic în cele prin care urma să trec, să fiu dârz. Dar azi… Azi…

Era ora de aur, ora dintre începutul programului, la 9:00, şi deschiderea muzeului pentru public, la 10:00. Împreună cu Hollus examinam expoziţia specială a fosilelor Burgess Shale: *Opabinia, Sanctacaris, Wiwaxia, Anomalocaris* şi *Hallucigenia,* forme de viaţă atât de bizare, încât sfidau orice clasificare simplă.

Iar fosilele mă duceau cu gândul la cartea lui Stephen Jay Gould despre fauna Burgess: *Wonderful Life.*

Iar asta mă duse cu gândul la filmul la care făcea aluzie Gould, favoritul Crăciunului, pelicula clasică în care juca Jimmy Stewart.

Iar asta mă făcu să mă gândesc la cât de mult îmi preţuiam *viaţa mea* – existenţa mea reală, actuală, în carne şi oase.

– Hollus, am spus încet.

Ochii lui pediculari fixau ciorchinele de cinci ochi al lui *Opabinia,* cu totul deosebit de orice altceva ce existase în trecutul Pământului. Îşi roti pediculele ca să mă privească.

– Hollus, am repetat, *ştiu* că rasa ta este mai avansată decât a mea.

Stătea nemişcat.

– Şi… ei bine, tu *trebuie* să ştii lucruri pe care noi nu le ştim.

– Este adevărat.

– Eu… ai cunoscut-o pe soţia mea, Susan. L-ai cunoscut pe Ricky.

Hollus îşi atinse ochii între ei.

– Ai o familie plăcută, spuse el.

– Eu… eu nu vreau să-i părăsesc, Hollus. Nu vreau ca Ricky să crească fără un tată. Nu vreau ca Susan să fie singură.

– E păcat, aprobă forhilnorul.

– Trebuie să existe ceva ce poţi face – ceva ce poţi face ca să mă salvezi.

– Îmi pare rău, Tom. Chiar îmi pare rău. Dar, aşa cum i-am spus

fiului tău, nu există nimic.

– Bine, am rostit. Bine, uite, ştiu cum sunt lucrurile astea. Ai primit un fel de directivă de neintervenţie, aşa-i? Nu ai voie să modifici nimic de aici. Înţeleg asta, totuşi…

– Nu, nu există o asemenea directivă, zise Hollus. Dacă aş fi putut, te-aş fi ajutat.

– Totuşi, *trebuie* să ştiţi cum să vindecaţi cancerul. Cu tot ceea ce cunoaşteţi despre ADN şi mecanismul vieţii – trebuie să ştiţi cum să vindecaţi ceva atât de simplu cum este cancerul.

– Cancerul chinuie şi poporul meu. Ţi-am spus asta.

– Şi wreedii? Cu ei cum este?

– La fel. Cancerul este – ei bine, este o realitate a vieţii.

– Te rog, am rostit. Te rog!

– Nu pot face nimic.

– *Trebuie,* am spus.

Glasul îmi devenea mai strident; detestam felul în care suna, însă nu mă puteam opri.

– Trebuie!

– Îmi pare cu adevărat rău, spuse extraterestrul.

Dintr-odată urlam şi cuvintele mele reverberau din vitrinele de sticlă.

– La dracu’, Hollus! La dracu’! Eu te-aş ajuta dacă aş putea. Tu de ce nu vrei să m-ajuţi?

Hollus tăcea.

– Am o soţie. Şi un fiu.

Vocile gemene ale forhilnorului încuviinţară.

– Ştiu… asta.

– Atunci, ajută-mă, fir-ai al naibii. *Ajută-mă!* Nu vreau să mor.

– Nici eu nu vreau să mori, zise Hollus. Eşti prietenul meu.

– Tu nu eşti prietenul meu! am urlat. Dac-ai fi fost prietenul meu, m-ai fi ajutat!

Mă aşteptam ca el să dispară, mă aşteptam ca proiecţia holografică să se închidă, lăsându-mă singur cu rămăşiţele vechi şi moarte ale exploziei cambriene. Dar Hollus rămase alături de mine, aşteptând calm, în timp ce eu m-am prăbuşit şi am început să plâng.

Pe la ora 16:20 Hollus plecă, însă eu am mai rămas lucrând în birou. Îmi era ruşine de mine însumi, eram dezgustat de spectacolul pe care-l oferisem.

Se apropia sfârşitul; o ştiusem de luni de zile.

De ce nu puteam să fiu mai curajos? De ce nu-l puteam înfrunta cu mai multă demnitate?

Era timpul să îndrept unele lucruri. O ştiam.

Nu mai vorbisem cu Gordon Small de treizeci de ani. În copilărie fusesem prieteni buni, locuisem pe aceeaşi stradă în Scarborough, dar ne despărţisem la universitate. El avea impresia că eu greşisem îngrozitor, iar eu aveam impresia că el greşise. În primii zece ani sau cam aşa, după marea noastră ceartă, mă gândisem la el probabil cel puţin o dată pe lună. Continuam să fiu furios pentru ceea ce-mi făcuse şi, când stăteam seara întins în pat, cu mintea analizând toate lucrurile care mă puteau tulbura, Gordon apărea de îndată.

Desigur, în viaţa mea existau multe alte treburi neterminate – relaţii de tot felul care ar fi trebuit să fie încheiate sau îndreptate. Ştiam că pe unele dintre ele nu le voi putea aborda niciodată.

De exemplu, pe Nicole, fata pe care o lăsasem baltă în seara balului de absolvire a liceului. Nu fusesem niciodată în stare să-i spun motivul – că tata se îmbătase şi o îmbrâncise pe mama pe scară, iar eu îmi petrecusem noaptea aceea cu ea la urgenţă, la spitalul Scarborough General. Cum i-aş fi putut spune asta lui Nicole? Bineînţeles, privind retrospectiv, poate că ar fi trebuit pur şi simplu să-i spun că mama avusese un accident şi că trebuise s-o duc la spital. Dar Nicole era prietena mea şi poate ar fi vrut să vină s-o vadă pe mama, aşa că preferasem să mint şi să-i spun că avusesem o problemă cu maşina. Fusesem prins cu minciuna şi nu izbutisem niciodată să-i explic ce se petrecuse de fapt.

Apoi Bjorn Amundsen, care împrumutase o sută de dolari de la mine în facultate, dar pe care nu mi-i înapoiase niciodată. Ştiam că era sărac; ştiam că nu primea nici un ajutor din partea părinţilor lui, la fel ca mine; ştiam că-i fusese respinsă cererea de acordare a unei burse. Avea nevoie de banii aceia mai mult decât mine; ba chiar avusese nevoie de ei *tot timpul* mai mult decât mine şi nu reuşise niciodată să mi-i restituie. În mod stupid, odată comentasem despre el că reprezenta o proastă investiţie şi el începuse să mă evite, în loc să recunoască faptul că nu-şi putea achita datoria. Dintotdeauna fusesem de părere că prieteniei nu i se putea atribui un preţ, însă în cazul acela se dovedise că eu putusem să i-l atribui – şi fusese o jalnică sută de dolari. Mi-ar fi plăcut să-mi cer scuze faţă de Bjorn, dar habar n-aveam ce se mai întâmplase cu el.

Urma apoi Paul Kurusu, un coleg japonez din liceu, căruia, odată, într-o criză de furie, îi adresasem un apelativ rasist – singura dată în viaţa mea când am făcut aşa ceva. El mă privise extrem de îndurerat; auzise desigur porecle similare din partea altora, dar pe mine mă considerase prietenul lui. Habar n-am ce mă apucase şi dorisem mereu să-i spun că-mi părea rău de ceea ce făcusem. Cum să mai deschizi însă o asemenea discuţie după trei decenii?

Totuşi Gordon Small era o persoană cu care trebuia să mă împac. Nu puteam… nu puteam să merg la groapă fără să fi rezolvat problema aceea. La începutul anilor 1980, Gordon se mutase în Boston. Am sunat la informaţii. În cartea de telefoane a Bostonului figurau trei Gordon Small, dar numai unul avea iniţiala tatălui *P* – iar Philip, mi-am amintit brusc, fusese numele tatălui lui Gordon.

Am notat numărul, am cerut o legătură internaţională, mi-am introdus codul de facturare, apoi am tastat numărul lui Gordon.

– Alo? răspunse un glas de fată.

– Bună ziua, am rostit. Se poate, vă rog, să vorbesc cu Gordon Small?

– O clipă, zise fata după care strigă: Bunicu'!

Bunicul. Era bunic deja – la cincizeci şi patru de ani.

Apelul meu părea ridicol; cât de mult timp trecuse! Eram pe punctul de a închide, când din receptor s-a auzit:

– Alo?

O silabă, doar atât – totuşi l-am recunoscut imediat. Glasul lui dădu drumul unui potop de amintiri.

– Gord, am spus, sunt Tom Jericho.

Urmă o tăcere surprinsă, apoi o replică glacială:

– Aha.

Măcar nu trântise telefonul. Poate că se gândea că murise cineva – vreun prieten comun, o persoană despre care ar fi dorit să afle, cineva care însemna destul de mult pentru amândoi, astfel încât eu să trec peste neînţelegerile noastre şi să-l anunţ de înmormântare, cineva din vechea gaşcă, din cartierul adolescenţei.

Dar nu mai zise nimic altceva. Doar „aha". După care aşteptă ca eu să continui.

Gordon locuia în prezent în Statele Unite, iar eu cunoşteam prea bine mass-media americană. După ce un extraterestru călcase pe solul SUA – forhilnorul care cutreierase prin

tribunalele din San Francisco şi un altul care vizitase spitalul de psihiatrie din Charleston –, nu avea să mai menţioneze nimic din cele petrecute în afara Statelor Unite; dacă ştia despre mine şi Hollus, Gordon nu dădu nici un semn.

Eu îmi repetasem, fireşte, ceea ce doream să-i spun, însă tonul lui – răceala, ostilitatea – mă amuţise. În cele din urmă, am bolborosit:

– Îmi pare rău.

Putea să interpreteze afirmaţia aceea într-o mulţime de moduri: îmi pare rău că te deranjez, îmi pare rău că te-am întrerupt de la ceea ce făceai, îmi pare rău pentru problemele pe care am auzit că le ai, îmi pare rău că un prieten vechi a murit – sau, bineînţeles, aşa cum intenţionasem eu: îmi pare rău pentru cele ce s-au întâmplat, pentru distanţa care s-a creat între noi în ultimele decenii. El însă nu intenţiona să-mi uşureze situaţia.

– Pentru ce? mă întrebă.

Am expirat, probabil destul de zgomotos.

– Gord, cândva am fost prieteni.

– Până când m-ai trădat, da.

Aşadar, astfel avea să se desfăşoare discuţia. Nu exista reciprocitate, sentimentul că fiecare dintre noi greşise faţă de celălalt. Era numai vina mea, totul se petrecuse din cauza mea.

Am simţit furia clocotind în mine şi pentru o clipă am dorit să-i răspund tăios, să-i spun ce simţisem din cauza faptelor lui, să-i spun cum plânsesem – plânsesem literalmente – de mânie, de frustrare şi de agonie după ce prietenia noastră s-a distrus.

Am închis ochii o clipă, calmându-mă. Îi telefonasem pentru a încerca o apropiere, nu pentru a reîncepe o dispută veche. Am simţit o durere în piept; stresul mi-o amplifica întotdeauna.

– Îmi pare rău, am repetat. M-a obsedat, Gord, an după an. N-ar fi trebuit niciodată să fac ce am făcut.

– Asta-i a dracu' de sigur, zise el.

Nu puteam totuşi să-mi asum toată vina; mai aveam încă mândrie, sau ceva similar ei.

– Speram, am spus, că ne-am putea cere scuze reciproc.

Gordon evită să se pronunţe în privinţa asta.

– De ce ai telefonat? După atâţia ani?

Nu voiam să-i spun adevărul: „Gord, amice, uite cum stau lucrurile: eu o să mor în scurt timp şi…” Nu. Nu puteam spune aşa ceva.

– Doream să pun la punct nişte lucruri vechi.

– E cam târziu pentru aşa ceva, rosti el.

Nu-i aşa, am gândit. La anul va fi prea târziu. Dar cât timp suntem în viaţă, nu-i prea târziu.

– Nepoata ta mi-a răspuns la telefon? am întrebat.

– Da.

– Eu am un băiat de şase ani. Îl cheamă Ricky… Richard Blaine Jericho.

Am tăcut, lăsând numele să plutească în aer. Gordon fusese de asemenea un mare iubitor al filmului *Casablanca* şi mă gândisem că auzul numelui l-ar putea sensibiliza. Prin telefon nu-mi puteam da seama însă dacă zâmbea.

Nu spuse nimic, aşa că am continuat:

– Tu ce mai faci, Gord?

– Bine, îmi răspunse. Sunt însurat de treizeci şi doi de ani, am doi fii şi trei nepoţi.

Am aşteptat reciprocitatea; un simplu „Dar tu?” ar fi fost îndeajuns. Nu o făcu.

– Bine, am rostit, asta-i tot ce voiam să spun. Doar că-mi pare rău şi că regret că lucrurile s-au întâmplat aşa cum s-au întâmplat.

Era prea mult să zic că „regret că nu mai suntem prieteni”, aşa că n-am zis-o, ci am adăugat:

– Sper… sper că restul vieţii tale va fi minunat, Gord.

– Mulţumesc, spuse el.

Şi apoi, după o pauză care părea interminabilă:

– Îţi doresc la fel.

Vocea avea să mi se frângă dacă mai rămâneam mult pe fir.

– Mulţumesc, i-am zis. La revedere.

– La revedere, Tom. După care se auzi tonul.

24

Casa noastră de pe Ellerslie era veche de vreo cincizeci de ani. O modernizasem cu instalaţie centrală de aer condiţionat, o a doua baie şi terasa pe care Tad şi cu mine o construisem cu câteva veri în urmă. Era o casă bună, plină de amintiri.

În clipa aceasta însă, eram singur în ea – şi asta era straniu.

Mi se părea că rareori mai rămăsesem singur în ultima vreme. La muzeu, Hollus petrecea mult timp cu mine şi când nu era el, atunci apăreau ceilalţi paleontologi sau studenţii. Iar acasă,

Susan aproape că nu mă lăsa singur, cu excepţia plecărilor la biserică. Nu ştiu dacă încerca să profite cât mai mult de timpul care ne mai rămăsese ori se temea pur şi simplu că mă deteriorasem în asemenea măsură, încât nu m-aş fi putut descurca fără ea nici pentru câteva ore.

Rareori totuşi eram singur în casă, fără ea sau Ricky în preajmă.

Nu prea ştiam ce doream să fac.

M-aş fi putut uita la televizor, dar…

Dumnezeule, oare cât timp din viaţă îmi irosisem uitându-mă la televizor? Câte două ore în fiecare seară – asta ar fi însemnat vreo 700 de ore pe an. Dacă înmulţeam orele acelea cu patruzeci de ani, fiindcă ai mei îşi cumpăraseră primul televizor alb-negru în 1960, ar fi însemnat 28000 de ore, adică…

Dumnezeule!

Adică trei ani.

Peste trei ani, Ricky avea să aibă nouă ani. Aş fi dat orice ca să-l văd atunci. Aş fi dat orice ca să iau înapoi acei trei ani.

Nu, nu, n-aveam să mă uit la televizor.

Aş fi putut citi o carte. Dintotdeauna regretasem că nu petrecusem mai mult timp citind de plăcere. A, da, zilnic petreceam câte o oră şi jumătate în timp ce călătoream cu metroul, studiind monografii ştiinţifice şi printuri de la grupuri de informare ce aveau activităţi înrudite, străduindu-mă să mă ţin la curent, dar trecuse mult de când nu mai deschisesem un roman bun. De Crăciun căpătasem *A Widow for One Year* de John Irving şi *A Witness to Life* de Terence M. Green. Aşa că, da, aş fi putut începe una dintre cărţi chiar în seara asta. Dar cine ştia când aş fi izbutit s-o termin? Şi aşa aveam să las destule treburi neterminate.

Pe timpuri, când Susan lipsea de acasă, obişnuiam să comand o pizza, una imensă şi fierbinte de la Dante’s, căreia un ziar local îi acordase un premiu pentru „Cea mai grea pizza” – o pizza Dante’s cu ardei iuţi Schneider’s, atât de condimentată, că te ustura limba două zile după aceea. Lui Susan nu-i plăcea pizza de la Dante’s, fiindcă avea prea multă umplutură şi era prea iute, şi de aceea când ea era acasă comandam de la Pizza Pizza, care devenise o adevărată tradiţie în Toronto.

Însă chimioterapia mă lipsise de mai toată pofta de mâncare; în seara asta n-aş fi făcut faţă nici unui fel de pizza, indiferent unde ar fi fost făcută.

M-aş fi putut uita la un film porno; aveam câteva casete, cumpărate în glumă, cu ani în urmă şi rareori vizionate. Dar nu. Era trist s-o spun, însă chimioterapia distrusese şi dorinţa aceea, aproape de tot.

M-am aşezat pe canapea şi m-am uitat la poliţa de deasupra şemineului, pe care se înşiruiau fotografii înrămate: Susan cu mine, în ziua nunţii; Susan ţinându-l pe Ricky în braţe, la puţin timp după ce-l înfiasem; eu pe terenurile sterile din Alberta, ţinând un târnăcop; fotografia alb-negru de autor de pe singura mea carte publicată, *Dinozaurii canadieni;* părinţii mei, acum vreo patruzeci de ani; tatăl lui Susan, strâmbându-se ca de obicei; noi trei – eu, Susan şi Ricky – aşa cum apăream, într-un an, pe o felicitare de Crăciun.

Familia mea.

Viaţa mea.

M-am lăsat pe spate. Tapiţeria canapelei era uzată; o cumpărasem imediat după ce ne căsătorisem. Totuşi ar fi trebuit să reziste ceva mai mult…

Eram complet singur.

S-ar putea ca şansa asta să nu se mai ivească niciodată. Dar nu puteam. Nu puteam.

Îmi petrecusem toată viaţa fiind un raţionalist, un umanist secular, un om de ştiinţă.

Se spune despre Carl Sagan că şi-ar fi păstrat ateismul până în ultima clipă. Nici chiar pe patul de moarte el n-a retractat, n-a admis posibilitatea să fi existat vreodată un Dumnezeu, căruia să-i fi păsat într-un fel sau altul dacă el trăia ori murea.

Totuşi…

Totuşi recitisem romanul lui, *Contact.* Văzusem şi filmul, care diluase mesajul cărţii. Cartea era lipsită de ambiguitate: ea afirma că Universul fusese proiectat şi creat de o conştiinţă vastă. Romanul se încheia prin cuvintele: „Există o inteligenţă care precede Universul.” Poate că Sagan n-a crezut în Dumnezeul din Biblie, dar cel puţin a îngăduit posibilitatea unui Creator.

Sau nu era adevărat? Carl nu era obligat să creadă ce scrisese în unica lui operă de ficţiune, mai mult decât credea George Lucas în Forţă.

Stephen Jay Gould luptase, de asemenea, împotriva cancerului; în iulie 1982 a fost diagnosticat cu mezoteliom abdominal. Fusese norocos; învinsese. Ca şi Richard Dawkins, Gould

susţinuse o teorie pur darwinistă a naturii, deşi ei doi nu au putut să cadă de acord asupra detaliilor exacte ale respectivei teorii. Însă Gould nu spusese niciodată dacă religia îl ajutase să-şi depăşească boala. Cu toate acestea, după însănătoşire, el a scris încă o carte, *Stânci străvechi, ştiinţa şi religia în deplinătatea vieţii,* care afirmase că ştiinţa şi spiritualitatea erau două tărâmuri separate, „două magisterii în non-superpoziţie” – un exemplu tipic al limbajului său pretenţios şi obscur. În mod clar, întrebări mai vaste îl preocupaseră în timpul luptei cu cancerul.

Iar acum îmi sosise mie rândul.

Se pare că Sagan a rămas ferm până la sfârşit. Gould a părut că ar fi oscilat, dar în cele din urmă a revenit la vechiul lui caracter: raţionalistul perfect.

Dar eu?

Sagan nu trebuise să aibă de-a face cu vizitele unui extraterestru a cărui mare teorie unificată indica existenţa unui Creator.

Gould nu ştiuse despre formele de viaţă avansate de pe Beta Hydri şi Delta Pavonis care credeau în Dumnezeu.

Lucrurile stăteau altfel în cazul meu.

Cu mulţi ani în urmă, citisem o carte intitulată *Căutarea lui Dumnezeu la Harvard.* Mă intrigase mai degrabă titlul decât conţinutul ei, care relata anul pe care-l petrecuse Ari Goldman, un ziarist de la *New York Times,* în Harvard Divinity School. Dacă eu aş dori să caut fosile din explozia cambriană, m-aş duce în Parcul Naţional Yoho; dacă aş dori să caut fragmente de ouă de dinozauri, m-aş duce în Montana sau în Mongolia. Majoritatea lucrurilor cer să te deplasezi la ele, dar pe Dumnezeu – dacă este ubicuu – ar trebui să-l poţi căuta oriunde: la Harvard, în Muzeul Regal Ontario, într-un local Pizza Hut din Kenya.

Mie mi se părea că, dacă Hollus avea dreptate, ar trebui să poţi întinde mâna, oriunde şi oricând, şi să înşfaci ca lumea un pumn de spaţiu, pe care apoi să-l tragi în jos ca pe o bucată de tapet jupuit, dezvăluind maşinăria lui Dumnezeu dinapoia sa.

Nu-l băgaţi în seamă pe omul acela din spatele cortinei...

Şi eu n-o făcusem. Îl ignorasem complet.

Dar în clipa aceasta, eram singur.

Sau...

Iisuse, nu am avut niciodată asemenea gânduri! Sunt oare mai slab decât Sagan? Mai slab decât Gould?

Îi cunoscusem pe amândoi de-a lungul anilor; Carl ţinuse

conferinţe la Universitatea Toronto, iar pe Stephen îl invitasem la MRO de câte ori îşi lansa o carte nouă; avea să vină chiar peste vreo două săptămâni, pentru a vorbi despre Expoziţia Burgess Shale. Mă uimise cât de înalt era Carl, dar Stephen era micuţ şi rotofei, exact aşa cum îl desenaseră în desenul animat *Familia Simpson.*

Din punct de vedere fizic, nici unul nu părea mai puternic decât mine – decât fusesem eu.

Acum însă… acum poate că eram mai slab decât oricare dintre ei.

La naiba, nu voiam să mor!

Paleontologii bătrâni nu mor niciodată, spunea bancul acela. Dar, cu siguranţă, moartea îi împietreşte.

M-am ridicat de pe canapea. Pe covorul din sufragerie nu prea mai întâlneai obstacole; Ricky se cam învăţase să-şi pună jucăriile la loc după ce termina cu ele.

N-ar trebui să conteze unde o faci.

Am privit afară, pe fereastra sufrageriei. Ellerslie era o stradă veche şi superbă din cartierul căruia, în copilăria mea, i se spunea Willowdale, „vâlceaua sălciilor”; în prezent, de-a lungul ei se înşiruiau arbori bătrâni. Un trecător ar fi trebuit să se străduiască serios ca să poată vedea ceva în casă.

Totuşi…

M-am dus la fereastră şi am tras draperiile cafenii. Încăperea se întunecă. Am răsucit întrerupătorul din perete, cu care aprindeam una dintre aplice şi am privit repede ceasul albastru al videorecorderului; aveam încă destul până când Susan şi Ricky ajungeau acasă.

Doream s-o fac?

În programa pe care o predasem la Universitatea Toronto, nu era loc pentru Creator. MRO era unul dintre cele mai eclectice muzee din lume, dar, în ciuda faptului că mozaicul de pe plafon proclama că misiunea muzeului era „Pentru ca toţi oamenii să cunoască puterea Lui”, nu exista nici o galerie specifică dedicată lui Dumnezeu.

Bineînţeles că nu, ar fi spus fondatorii lui MRO. Creatorul este peste tot.

Peste tot.

Chiar şi aici.

Am expirat, eliminându-mi ultimul crâmpei de rezistenţă faţă de această idee.

Şi am îngenuncheat, pe covor, lângă şemineu, cu fotografiile familiei mele, care mă privea fără să vadă ce făceam.

Am îngenuncheat.

– Dumnezeule, am rostit.

Cuvântul a avut un ecou slab în şemineul din cărămidă. L-am repetat.

– Dumnezeule?

De data aceasta o întrebare, o invitaţie pentru un răspuns.

N-a sosit nici unul, desigur. De ce i-ar fi păsat lui Dumnezeu că eu muream de cancer? Milioane de oameni din toată lumea se luptau chiar în momentul acesta cu o formă sau alta a acelui duşman străvechi, iar unii dintre ei erau mult mai tineri ca mine. Cu certitudine, mai ales copiii din saloanele bolnavilor de leucemie ar fi trebuit să-i atragă atenţia.

Am încercat totuşi din nou, o a treia pronunţare a cuvântului pe care nu-l folosisem până atunci decât în imprecaţii.

– Dumnezeule?

N-am căpătat nici un semn şi, de altfel, nici n-aveam să capăt vreunul. La urma urmei, nu aceasta este definiţia credinţei?

– Dumnezeule, dacă Hollus are dreptate – dacă wreedii şi forhilnorii au dreptate şi tu ai proiectat Universul bucată cu bucată, constantă fundamentală cu constantă fundamentală –, atunci n-ai fi putut să eviţi asta? Ce bine poate aduce cuiva cancerul?

Necunoscute sunt căile Domnului. Doamna Lansbury folosea întotdeauna expresia aceasta. Tot ce se întâmplă are un scop.

Ce tâmpenie! Ce minciună ordinară! Am simţit un nod în stomac. Cancerul nu are absolut nici un scop. El sfâşie oamenii; dacă o divinitate a creat viaţa, atunci este un cârpaci care produce pe bandă rulantă produse imperfecte, care se autodistrug.

– Dumnezeule, îmi doresc... îmi doresc ca tu să fi decis să faci altfel unele lucruri.

Doar până acolo am izbutit să ajung. Susan afirmase că scopul rugăciunilor nu era de a cere diverse lucruri – iar eu nu mă puteam decide să cer îndurare, să cer să nu mor, să cer să ajung să-mi văd fiul absolvind o facultate, să cer să îmbătrânesc alături de soţia mea.

În clipa aceea, uşa din faţă se deschise. Eram dus pe gânduri, pentru că altfel aş fi auzit-o pe Susan zornăind cheia în broască.

Am simţit că mă fac roşu ca focul.

– L-am găsit! am exclamat, parcă pentru mine, făcând o întreagă demonstraţie din ridicarea unui obiect invizibil.

M-am ridicat în picioare şi am surâs stingherit spre frumoasa mea soţie şi chipeşul meu fiu. Dar nu găsisem absolut nimic.

25

În anul 1997, Stephen Pinter a venit la MRO pentru a-şi promova noua carte, *Cum funcţionează mintea,* şi am asistat la fascinanta expunere pe care a susţinut-o cu prilejul acela. Printre altele, el a subliniat că oamenii, chiar şi cei separaţi prin bariere culturale, folosesc în vorbire cam aceleaşi metafore. Certurile sunt întotdeauna războaie: el a câştigat; eu am pierdut; el m-a învins; ea mi-a atacat rând pe rând toate punctele; el m-a silit să-mi apăr poziţia; am fost nevoit să bat în retragere.

Poveştile de iubire sunt pacienţi sau boli: ei doi au o relaţie bolnavă; el şi-a revenit după despărţire; ea l-a dat peste cap; i-a sfâşiat inima.

Ideile sunt alimente; hrană pentru spirit; ceva ce să rumegi; sugestia lui mi-a lăsat un gust amar; n-am putut înghiţi observaţia; o ironie delicioasă; ideea m-a ţinut în viaţă.

Pe de altă parte, virtutea se află *sus,* asociată probabil ţinutei noastre verticale: el este un cetăţean drept; acţiunea aceea este mai prejos de mine; nu m-aş coborî într-atât; el are precepte înalte; am încercat să mă ridic la standardele lui.

Cu toate acestea, abia după ce l-am cunoscut pe Hollus mi-am dat seama cât de specific umane erau modurile acelea de gândire. Hollus stăpânea excelent limba engleză şi utiliza frecvent metaforele oamenilor. La răstimpuri însă, întrezăream dincolo de vorbirea lui ceea ce bănuiam a fi adevăratul mod de gândire forhilnor.

Pentru Hollus, iubirea era astronomică – doi indivizi ajungeau să se cunoască într-atât de bine unul pe celălalt, încât acţiunile, mişcările le puteau fi prezise cu precizie absolută. „Dragoste răsăritoare” însemna că ea va dăinui şi mâine, la fel de sigur pe cât era că soarele va răsări. „O constelaţie nouă” era dragostea nouă între prieteni vechi – întrezărirea unei configuraţii stelare ce existase dintotdeauna, dar până atunci nu putuse fi sesizată ca atare.

Iar moralitatea se baza pe integrarea gândirii; „un gând care

alternează bine” se referea la o noţiune care cauza comutări continue între cele două guri ale forhilnorilor. Gândul imoral era cel care provenea dintr-o singură parte: „În privinţa asta, era complet în stânga.” Pentru Hollus o idee de jumătate de creier, provenind de la o singură emisferă, nu era proastă, ci rea. Şi, cu toate că forhilnorii spuneau la fel ca noi că „gândul cel bun vine la urmă”, ei foloseau expresia în sensul că cealaltă emisferă cerebrală intervenise finalmente, readucând individul la o poziţie morală.

Aşa cum Hollus lăsase să se înţeleagă în seara când venise la mine acasă, forhilnorii alternau cuvintele sau silabele între cele două guri, deoarece creierele lor, ca şi ale noastre, constau din doi lobi, iar conştiinţele lor proveneau chiar într-o măsură mai mare decât ale noastre din interacţiunea acelor lobi. Oamenii spun adesea despre un nebun că este dezechilibrat sau scrântit – implicând o abatere de la o normă recunoscută de sănătate mintală. Forhilnorii nu foloseau metaforele acestea, totuşi o utilizau pe cea umană despre strădania „de a nu-şi pierde minţile”, deşi în cazul lor pluralul se referea în mod direct la efortul permanent de integrare a celor două emisfere cerebrale; forhilnorii sănătoşi, ca Hollus, îşi suprapuneau întotdeauna silabele numelor – „llus” începea din gura dreaptă, înainte ca „Ho” să se fi încheiat în cea stângă –, anunţându-i astfel pe interlocutori că cele două emisfere cerebrale erau integrate fără probleme.

Pe de altă parte, Hollus îmi spusese că fotografiile realizate cu timpi de expunere foarte mici dovediseră că ochii lor pediculari nu se mişcau ca imagini în oglindă unul faţă de celălalt. Mai exact, unul prelua conducerea, iar celălalt îl urma după o fracţiune de secundă. Pediculul conducător şi emisfera cerebrală care controla variau de la o clipă la alta; studiul lobilor ce iniţiau diversele acţiuni se găsea în centrul psihologiei forhilnorilor.

Deoarece Susan fusese cea care-mi strecurase întrebarea în minte, îl întrebasem într-adevăr pe Hollus dacă el credea în existenţa sufletului. Majoritatea forhilnorilor moderni, printre care se număra şi el, nu credeau, dar miturile forhilnore despre viaţa de apoi se dezvoltaseră din psihologia creierului lor divizat. În trecutul lor, cele mai multe religii forhilnore susţinuseră că fiecare individ deţinea nu unul, ci două suflete, câte unul pentru fiecare jumătate a corpului. Concepţia lor despre viaţa de apoi consta din două destinaţii posibile: raiul (deşi nu era la fel de

fericit precum cel iudeo-creştin – o expresie forhilnoră era „până şi în rai trebuie să plouă”) şi iadul (care nu era însă un loc de tortură sau suferinţe; divinitatea lor nu fusese niciodată răzbunătoare). Forhilnorii nu erau fiinţe ale extremelor; poate faptul că aveau atât de multe membre îi determina să vadă lucrurile mai echilibrat (nu l-am văzut niciodată pe Hollus mai uluit decât atunci când am stat într-un picior, pentru a-mi scoate ceva din pantof; fusese uimit că nu mă răsturnasem).

Oricum, cele două suflete ale unui forhilnor pot merge ambele în rai, ambele în iad sau unul poate merge departe şi celălalt şi mai departe (tărâmurile de apoi nu erau „sus” şi „jos” – o altă definiţie omenească pentru extreme foarte îndepărtate). Dacă ambele suflete mergeau în acelaşi loc, chiar dacă locul acela era iadul, viaţa de apoi era mai bună decât dacă ele ar fi fost despărţite, fiindcă prin divizare s-ar fi pierdut personalitatea existentă în forma materială a fiinţei. O persoană cu sufletul divizat era cu adevărat moartă; se pierdea pentru totdeauna, orice ar fi fost ea.

De aceea Hollus fusese parţial surprins de teama mea de moarte.

– Voi, oamenii, credeţi că nu aveţi decât un singur suflet, integrat, spuse el.

Eram în sala colecţiilor şi examinam reptilele de tip mamifere din Africa de Sud.

– Atunci de ce vă temeţi? Potrivit mitologiei voastre, vă veţi păstra identitatea chiar şi după moarte. Cu certitudine, tu nu te temi că vei ajunge în iadul vostru, nu? Nu eşti o persoană rea.

– Eu nu cred nici în existenţa sufletului, nici în viaţa de apoi.

– Ah, bun, făcu Hollus. M-a surprins faptul că în această etapă târzie a dezvoltării rasei voastre, atât de mulţi oameni continuă să asocieze conceptul de divinitate cu cel de suflet nemuritor; cu siguranţă, nici unul dintre ele nu îl implică pe celălalt.

Nu privisem situaţia în felul acela. Poate că Dumnezeul lui Hollus era ultimul detonator de tip Copernic: da, există un Creator, dar creaţiile lui nu au suflete.

– Chiar dacă aş crede în viaţa de apoi pe care o descrie religia soţiei mele, am rostit, nu sunt sigur că aş fi o persoană atât de bună, încât să ajung în rai. Ştacheta s-ar putea să fie al naibii de sus.

– Ştacheta?

– Este o metaforă, care se referă la săritura în înălţime – un

sport al oamenilor. Cu cât ştacheta este ridicată mai mult, cu atât este mai greu să treci peste ea.

– Aha. Metafora noastră similară se referă la îngustarea coridoarelor. Trebuie totuşi să ştii că teama de moarte este iraţională; moartea este un fenomen universal.

Pentru el era o descriere strict clinică; nu era el acela care mai avea doar două luni de trăit.

– Ştiu asta, am replicat poate cam prea aspru.

Am inspirat după aceea adânc, liniştindu-mă. Era prietenul meu; nu trebuia să-l reped.

– De fapt, am minţit, nu mă tem de moarte, ci pur şi simplu nu doresc să vină atât de repede.

Am tăcut puţin, după care am urmat:

– Sunt însă uimit că voi n-aţi învins moartea.

Nu fusese o tentativă de a-l descoase, ci era mai degrabă o întrebare care mă nedumerea.

– Asta este tot gândire specific umană, comentă Hollus. Moartea ca adversar.

Ar fi trebuit să-i proiectez *A şaptea pecete...* sau poate *Bill şi Ted merg în iad.*

– Indiferent ce ar fi, am spus, m-aş fi aşteptat să fi reuşit să vă prelungiţi mai mult viaţa.

– Am prelungit-o. Durata medie a vieţii forhilnorilor, înainte de descoperirea antibioticelor, era doar jumătate din durata actuală. Înainte de descoperirea medicamentelor pentru degajarea arterelor, era doar trei sferturi din durata actuală.

– Da, dar...

Am făcut o pauză, încercând să mă gândesc cum să-mi susţin punctul de vedere.

– Relativ recent, am văzut pe postul CTV un interviu cu un medic. El spunea că primul om care va trăi veşnic probabil s-a şi născut deja. Noi am presupus că putem învinge – pardon, că putem *evita* – moartea, că teoretic nu există nimic care să împiedice viaţa eternă.

– Nu sunt sigur că aş dori să trăiesc într-o lume în care singurul lucru cert sunt impozitele, rosti Hollus şi ochii lui pediculari se unduiră sinusoidal. În plus, nemurirea îmi este asigurată de copiii mei.

Am clipit repede.

– Ai copii? am spus.

De ce nu îl – de ce nu o – întrebasem niciodată despre asta?

– Da, zise Hollus. Un fiu şi o fiică.

Continuă apoi cu o replică surprinzător de umană:

– Vrei să le vezi imaginile?

Am încuviinţat din cap. Proiectorul de holoforme zumzăi încet şi pe neaşteptate alţi doi forhilnori apărură lângă noi în sala colecţiilor, în mărime naturală, dar nemişcaţi.

– Acesta este fiul meu, Kassold, zise Hollus, indicându-l pe cel din stânga. Şi fiica mea, Pealdon.

– Sunt adulţi? am întrebat.

Pealdon şi Kassold păreau de aceeaşi mărime ca Hollus.

– Da. Pealdon este – cum spuneţi voi? Cineva care lucrează în spectacole; ea le spune actorilor ce interpretări sunt acceptate.

– Regizor.

– Da, regizor. Pe de o parte, motivul pentru care am dorit să vizionez filmele voastre a fost dorinţa de a-mi îmbogăţi cunoştinţele despre felul în care spectacolele omeneşti se compară cu piesele forhilnorilor. Iar Kassold este – psihiatru cred că este termenul corect. El tratează bolile minţii forhilnorilor.

– Sunt convins că eşti foarte mândru de ei, am rostit.

Hollus se legănă în sus şi în jos.

– Nici nu ştii cât de mult, zise extraterestrul.

Hollus dispăruse pe la mijlocul după-amiezii; el – ba nu, ea, ce naiba, era mamă – spuse că trebuia să participe la altă temă de cercetare. M-am folosit de răgazul respectiv pentru a scotoci prin maldărele de hârtii de pe masă ce trebuiau rezolvate, dar şi pentru a reflecta puţin la ce făcusem ieri. Alan Dershowitz, unul dintre editorialiştii mei favoriţi, scrisese cândva: „Când mă rog, încerc îndoielile cele mai mari faţă de Dumnezeu, iar când privesc stelele simt adevărata devoţiune.” M-am întrebat dacă…

Proiectorul de holoforme piui de două ori şi mă făcu să tresar: nu mă aşteptasem s-o revăd azi pe Hollus, dar iat-o, pâlpâind şi prinzând viaţă în biroul meu – şi părea mai emoţionantă decât o văzusem vreodată. Ochii pediculari îi oscilau rapid, iar torsul sferic se legăna în sus şi în jos, de parcă ar fi fost o minge de baschet driblată de o mână invizibilă.

– Ultima stea pe care am vizitat-o înainte de a veni la Terra, spuse Hollus imediat ce imaginea i se stabiliza, a fost Groombridge 1618, aflată la aproximativ şaisprezece ani-lumină de aici. A doua planetă a acelei stele a avut cândva o civilizaţie la fel cu celelalte planete pe care le-am vizitat. Însă locuitorii

dispăruseră.

I-am zâmbit.

– Bun venit.

– Poftim? Ah, da, mulţumesc. Dar acum i-am găsit. I-am găsit pe locuitorii dispăruţi.

– Chiar acum? Cum i-aţi putut găsi?

– Ori de câte ori am descoperit o planetă ce părea că fusese abandonată, am efectuat o scanare integrală a cerului ei. Ipoteza de bază este simplă: dacă locuitorii şi-au părăsit planeta, este posibil s-o fi făcut folosindu-se de nave spaţiale. În mod plauzibil, navele ar fi urmat ruta cea mai scurtă dintre planeta de baştină şi destinaţie, iar asta ar fi însemnat că evacuarea produselor degajate de fuziune, presupunând că funcţionează pe bază de fuziune, va fi îndreptată spre planeta de baştină, la fel ca produsele ieşite prin orice ţeava de eşapament. Am verificat în direcţia tuturor stelelor de clasa F, G şi K pe o rază de şaptezeci de ani-lumină tereştri în jurul lui Groombridge, căutând semnătura unei fuziuni artificiale, care să fie suprapusă peste spectrul uneia dintre stelele acelea.

– Şi aţi descoperit ceva?

– Nu. Nu am descoperit niciodată nimic. Până ieri. Bineînţeles, salvasem scanarea în calculatoarele noastre. Am accesat-o şi am scris un program pentru o căutare mai largă, verificând *toate* stelele de *toate* tipurile, pe o rază de cinci sute de ani-lumină – mă refer la ani-lumină forhilnori, adică vreo şapte sute douăzeci tereştri. Iar programul a descoperit-o: o evacuare de fuziune pe linie directă între Groombridge şi steaua Alpha Orionis.

Asta însemna steaua cea mai strălucitoare din Orion, adică…

– Betelgeuse? am rostit. Te referi la Betelgeuse? Dar nu-i o supergigantă roşie?

Văzusem steaua de nenumărate ori pe cerul iernii; forma umărul stâng al lui Orion, constelaţia mea favorită – mi se pare că numele ei însemna în arabă „umărul vânătorului”.

– Da, Betelgeuse, încuviinţă Hollus.

– Cu siguranţă nimeni nu s-ar muta în vecinătatea unei asemenea stele. Este imposibil să aibă planete locuibile.

– Exact aşa am gândit şi noi. Betelgeuse este cea mai mare stea vizibilă pe cerul nopţii de pe toate trei planetele noastre; dacă ar fi plasată în poziţia actuală a Pământului, limita ei exterioară s-ar întinde mult dincolo de orbita lui Marte. De asemenea, este mult mai rece decât Soarele, Delta Pavonis sau

Beta Hydri; fireşte, de aceea şi străluceşte roşu.

– Cât de departe este? am întrebat.

– Se află faţă de Soare la patru sute douăzeci şi nouă de ani-lumină tereştri – şi aproximativ aceeaşi distanţă de Groombridge 1618, evident.

– O distanţă enormă.

– Doar jumătate de procent din diametrul galaxiei noastre.

– Cu toate acestea, am spus, nu-mi pot imagina de ce ar fi trimis o navă într-acolo.

– Nici noi nu ştim. Betelgeuse este o primă candidată pentru supernovă: nu este câtuşi de puţin potrivită pentru a fi colonizată.

– Atunci de ce să fi plecat într-acolo?

– Nu ştim. Există posibilitatea ca nava să aibă altă destinaţie, dincolo de Betelgeuse, sau să plănuiască să utilizeze Betelgeuse ca escală pentru realimentare – colectarea hidrogenului ar putea fi mai uşoară din atmosfera superioară rarefiată a unei supergigante roşii, de densitate redusă. Desigur, se poate dori folosirea stelei ca amplificator de tip gravitaţional, care să mărească viteza navei şi în acelaşi timp să îi modifice traiectoria, spre altă destinaţie.

– Aţi găsit dovezi că cei de pe Groombridge au trimis şi alte nave?

– Nu, totuşi dacă vreuna dintre nave şi-ar fi modificat câtuşi de puţin traiectoria, astfel ca evacuarea de fuziune să nu fi fost îndreptată către planeta lor, ne-ar fi fost imposibil să o detectăm.

– Cu cât timp în urmă a fost lansată? Şi în cât timp va ajunge la Betelgeuse?

– Constatarea distanţelor interstelare este foarte dificilă, mai ales fără o linie de bază suficient de lungă pentru măsurarea paralaxei. Nava a pornit la drum de minimum 5000 de ani – se pare că ei nu au inventat motoarele cu fuziune pe care le avem noi şi cu care ajungem foarte aproape de viteza luminii – şi a străbătut cu certitudine mai mult de cinci şesimi din drumul spre Betelgeuse.

Se opri o clipă, cu trupul legănându-i-se în sus şi în jos, aşa cum făcea când era agitată.

– Dar nu înţelegi, Tom? Poate că ce ai presupus tu s-a întâmplat pe celelalte cinci planete vizitate de noi; poate că locuitorii lor s-au încărcat digital în calculatoare, însă locuitorii lui Groombridge nu au făcut asta. Ei au construit o navă şi sunt încă

în viaţă. Iar arca aceea nu are viteza navei noastre şi ar fi posibil să o ajungem din urmă. Ceea ce înseamnă – şi trupul i se legănă din nou – că vom întâlni încă o rasă.

26

MRO se închisese pentru public la ora 18:00. Şi eu mergeam cu Hollus, singuri, prin expoziţia Burgess Shale.

– Am observat, spuse extraterestra, că multe dintre fosilele pe care le expuneţi sunt mulaje.

– Însă toate acestea sunt reale, am spus arătându-i marnele din jur. Ai dreptate, fie că facem schimb cu alte muzee, oferindu-le un mulaj de-al nostru pe care ele îl doresc în schimbul a ceva ce dorim noi, fie că pur şi simplu achiziţionăm mulajul de la ele. Am arătat în sus: *T. rex* pe care-l avem în Galeria descoperirilor este un mulaj. Pe de altă parte, *Parasaurolophus* este cea mai frecventă monedă a noastră de schimb; tocmai am terminat un mulaj al lui pentru un muzeu din Helsinki.

– Mă fascinează fosilele acestea, zise Hollus. Noi nu facem mulaje fizice, ci scanări holografice de înaltă rezoluţie a obiectelor de interes… Aş putea căpăta permisiunea să scanez fosilele acestea?

– Specimenele Burgess Shale?

– Da, te rog. Procesul este inofensiv; nu se produce nici o stricăciune.

M-am scărpinat în locul unde fusese perciunele meu drept.

– Cred că n-ar fi nici o problemă, dar…

Brusc, devenisem omul de afaceri cu simţ practic.

– Dar, după cum am spus, de obicei noi vindem sau facem schimb cu mulajele fosilelor noastre. Ce ne-ai putea oferi în schimb?

Hollus căzu pe gânduri.

– Îţi ofer o bibliotecă, similar scanată, a exploziei cambriene de pe Beta Hydri.

Negocierea este a treia etapă dintre cele cinci enumerate de Elisabeth Kubler-Ross. Genul de negociere la care s-a referit ea este de obicei inutil, însă cel puţin m-a învăţat să nu cedez cu uşurinţă.

– Vreau şi o bibliotecă a exploziei cambriene de pe Delta Pavonis.

Ochii pediculari ai lui Hollus se mişcară într-un mod despre care învăţasem că însemna că era pe punctul de a obiecta, totuşi am insistat:

– La urma urmelor, probabil că vei împărtăşi oricum datele acestea cu wreedii, aşa că şi ei ar trebui să plătească pentru ele. Şi voi avea nevoie de două copii ale scanărilor tale, deoarece va trebui să dau una la Smithsonian.

Hollus reflectă o clipă, apoi îmi spuse, unduind din pediculele oculare:

– S-a făcut.

– Cum se efectuează scanarea? m-am interesat.

– Câţiva dintre noi vor trebui să coboare aici, fizic, cu echipamentele necesare.

– Serios? Tii!

Am zâmbit.

– O să mă bucur să te revăd – în carne şi oase, vreau să spun. Cât va dura procesul?

Ea privi în jur spre vitrine, parcă estimând amploarea sarcinii.

– Bănuiesc că o zi terestră. Scanarea la acest nivel de rezoluţie necesită timp.

M-am încruntat.

– Oricum, va trebui s-o facem când muzeul este închis. Problema securităţii pentru a vă avea în stare fizică este prea mare când muzeul este deschis pentru public. Iar dacă va dura atât de mult, ar trebui să începem duminică seara şi să continuăm şi luni, când muzeul este închis toată ziua.

Ultima rundă de reduceri a lui Mike Harris ne silise să deschidem doar şase zile pe săptămână.

– Bănuiesc că nu există nici un motiv pentru a aştepta. Ce părere ai de seara de duminică?

– Când va fi asta? întrebă Hollus.

– Peste două zile.

– Da, zise extraterestra. Va fi perfect.

Pentru mine, duşul însemnase dintotdeauna o modalitate de curăţire rapidă – iar acum era şi mai rapidă, fiindcă nu mai aveam păr pe care să-l spăl. Pentru Susan era însă una dintre adevăratele ei plăceri. În timpul săptămânii trebuia să se grăbească, dar în dimineţile de duminică petrecea vreo jumătate de oră sub duş, bucurându-se de căldură, de aburi şi apa care o masa. În acest timp, eu stăteam în pat, priveam spiralele de

ipsos care ne decorau tavanul dormitorului şi mă gândeam. Încercam să pun lucrurile cap la cap.

Unul dintre filmele mele favorite este *Procesul maimuţelor* – versiunea originală din 1960, cu Spencer Tracy, Frederic March şi Gene Kelly în rolurile lui Clarence Darrow, William Jennings Bryan şi H.L. Mencken. Există, de asemenea, vreo două remake-uri pentru televiziune; n-o să înţeleg niciodată de ce se refac filmele bune. De ce nu se fac remake-uri ale filmelor proaste, corectându-se greşelile? Mi-ar plăcea să văd o versiune decentă a lui *Dune* sau *V.I. Warshawski* – sau chiar pentru *Ameninţarea fantomei.* Dar s-au făcut remake-uri după *Procesul maimuţelor,* mai întâi cu Jason Robards, Kirk Douglas şi bunul şi bătrânul Darren McGavin, şi chiar Carl Kolchak din *The Night Stalker* – de fapt, dacă stai să te gândeşti, Mencken şi Kolchak sunt destul de asemănători – cu excepţia vampirilor.

Dar mă abat iarăşi de la subiect. Doamne, cât aş vrea să mă pot concentra mai bine!

Cât aş vrea ca durerea să treacă.

Cât aş vrea – la naiba, cât aş vrea! – să pot fi sigur că ceea ce gândesc este coerent, este rezonabil, este ceea ce cred cu adevărat, şi nu doar rezultatul durerii sau al medicamentelor împotriva durerii care-mi buimăcesc gândurile.

Când am văzut prima dată *Procesul maimuţelor,* am râs cu superioritate de felul în care Spencer Tracy îl demolase pe Fredric March, reducându-l pe fundamentalist la nivelul unui idiot bâlbâit în boxa martorilor. Ia-o şi *pe asta* de exemplu, gândisem. Ia-o şi pe asta.

Am predat evoluţia la Universitatea Toronto. Am mai spus asta, nu? Când Darwin şi-a formulat pentru întâia oară teoria, savanţii au presupus că dovezile fosilelor o vor susţine: că vom vedea o progresie gradată de la o formă la alta, cu schimbări lente acumulându-se de-a lungul timpului, până la apariţia unei noi specii.

Dovezile fosilelor nu arată însă asta. Oh, da, există forme de tranziţie: *Ichtyostega,* care pare intermediar între peşti şi amfibii; *Caudipteryx,* un amestec de dinozaur şi pasăre; ba chiar şi *Australopithecus,* omul-maimuţă chintesenţial.

Dar schimbarea gradată? Acumularea de mutaţii infime de-a lungul timpului? Nu! Rechinii sunt rechini de vreo 400 de milioane de ani; broaştele ţestoase îşi perpetuează specia de 200 de milioane de ani; şerpii o fac de 80 de milioane de ani.

Dovezile fosilelor prezintă în general discontinuităţi în privinţa succesiunilor treptate, a îmbunătăţirilor incrementale; unica secvenţă pentru vertebrate cu adevărat bună pe care o avem este cea a calului, motiv pentru care aproape toate muzeele mari au o reprezentare a evoluţiei cabalinelor, similară celei din MRO.

Stephen Jay Gould şi Niles Eldredge au replicat, oferind teoria echilibrului punctual. Speciile sunt stabile pentru perioade lungi de timp şi apoi brusc, la schimbarea condiţiilor de mediu, ele evoluează rapid în forme noi. În proporţie de nouăzeci la sută doream să-i cred pe Stephen şi Niles, totuşi zece procente credeau că era un truc semantic, un joc de cuvinte, ca „magisterii în non-superpoziţie” ai lui Gould – religia şi ştiinţa –, care ocolea un subiect spinos, în cazul acesta faptul că dovezile fosilelor nu arătau ceea ce prezisese Darwin, prin limbaj pretenţios şi obscur – ca şi cum dacă atribui problemei o denumire sofisticată ai şi rezolvat-o. Gould nu fusese desigur primul care o făcuse; expresia prin care Herbert Spencer a descris motorul evoluţiei – „supravieţuirea celui mai adaptat” – nu era decât un cerc vicios, deoarece adaptarea nu fusese nicicând definită mai precis decât a exista pur şi simplu, ceea ce sporea şansele supravieţuirii.

Stabilitatea mediului pe termen lung? În februarie, la Toronto, se înregistrează frecvent temperaturi de minus şapte grade Celsius şi troienele de zăpadă pot fi înalte până la şold. Aerul este atât de uscat, încât pielea ţi se descuamează şi îţi crapă buzele. Fără un pulover gros şi o canadiană bine vătuită, fular şi căciulă, poţi muri din cauza condiţiilor atmosferice.

Peste şase luni, în august, temperaturile de plus treizeci şi două de grade sunt frecvente şi nu-i ieşit din comun să ajungă la treizeci şi opt de grade. Aerul este atât de umed, încât simplul fapt că stai în picioare nemişcat face ca transpiraţia să ţâşnească din tine; soarele este atât de strălucitor, că doar câteva minute petrecute fără pălărie sau umbrelă îţi dau groaznice dureri de cap, iar mass-media recomandă întruna vârstnicilor şi cardiacilor să nu iasă din casă.

Teoria echilibrului punctual afirmă că mediul rămâne stabil pe perioade prelungite, dar cam pe tot globul mediul nu este stabil timp de *luni de zile.*

Eu însă am mers mai departe hotărât; toţi am făcut-o – noi cei care predam evoluţia. Am încorporat echilibrul punctual în planurile lecţiilor noastre şi am clătinat superior din cap, când

studenţi naivi ne-au întrebat despre verigile lipsă.

N-a fost prima dată când eram plini de sine. Evoluţioniştii încrucişaseră braţele la piept cu aroganţă încă din 1953, când Harold Urey şi Stanley Miller creaseră aminoacizii în urma unei descărcări electrice într-o supă primordială; echivalentul, credeau ei pe atunci, al atmosferei iniţiale a Pământului. Crezusem că ne aflam la jumătatea drumului de creare a vieţii în eprubetă; triumful final al teoriei evoluţioniste, dovada că totul începuse prin procese simple, naturale. În cazul în care băgăm corect curentul electric în supă, puteau să apară organisme complet dezvoltate, care să se autoreproducă.

Atât doar că nu s-a întâmplat niciodată. Nu ştim nici acum să trecem de la aminoacizi la autoreproducere. Şi privim celula la microscopul electronic, vedem lucruri la care Darwin n-a visat niciodată: mecanisme precum cilii care s-au dovedit a fi atât de incredibil de complecşi în felul lor, încât este aproape imposibil de înţeles cum ar fi putut evolua în modul pas-cu-pas pe care-l îngăduie evoluţia, mecanisme ce păreau să fi fost create direct mature, cu toate părţile lor complexe, mişcătoare.

Am ignorat de asemenea şi argumentarea biochimică – şi cu aceeaşi superioritate. Mi-l amintesc pe Jonesy întinzându-mi odată revista *Skeptical Inquirer,* în care Martin Gardner încerca să-l desfiinţeze pe Michael Behe, profesorul de la Universitatea Lehigh, care scrisese *Cutia neagră a lui Darwin: Provocarea biochimică a evoluţiei,* o argumentare bine prezentată a proiectării inteligente a Universului. Gardner nu şovăise în a atrage atenţia că numele Behe aduce mult cu „behăit”, cu onomatopeea specifică oilor, cu ceva ce nu merită să fie luat în serios. Doar pentru că deocamdată nu puteam vedea succesiunea de etape care ar fi putut să dea naştere cililor – sau succesiunii cascadă care determină coagularea sângelui, sau complexităţii ochiului uman, sau sistemului de metabolism celular dirijat de ATP –, nu însemna că ele nu apăruseră.

Şi, desigur, noi am continuat să argumentăm că Universul *trebuia* să clocotească de viaţă, că Pământul nu avea nimic remarcabil, că era, de fapt, mediocru, că planetele ca Terra erau – în sfârşit, la fel de banale ca pământul după care ne denumisem propria noastră planetă.

Pentru ca apoi, în 1988, să fie descoperită prima planetă extrasolară, pe orbita stelei HD 114762. Bineînţeles, pe atunci nu crezusem că era o planetă; am presupus că era o stea brună

pitică. La urma urmei, era de nouă ori mai masivă decât Jupiter şi se rotea în jurul lui HD 114762 la o distanţă mai mică decât cea dintre Mercur şi Soarele nostru. Dar, în 1995, s-a descoperit o altă planetă extrasolară, de cel puţin o dată şi jumătate mai mare decât Jupiter, orbitând în jurul stelei-mamă, 51 Pegasi, de asemenea la o distanţă mai mică decât cea dintre Mercur şi Soare. După aceea au fost găsite tot mai multe, toate din sisteme solare diferite de al nostru.

În sistemul nostru solar, planetele gazoase gigante – Jupiter, Saturn, Uranus şi Neptun – au orbite foarte îndepărtate de steaua centrală, iar planetele interioare sunt mici şi alcătuite din roci. În loc să fie un sistem planetar normal, al nostru începuse să pară o anomalie. Pe de altă parte, dispunerea corpurilor cereşti din sistemul nostru părea să fie esenţială pentru dezvoltarea şi întreţinerea vieţii. Fără efectele gravitaţionale ale uriaşului nostru satelit natural – aproape o planetă-soră, formată cu mult timp în urmă, când un asteroid s-a ciocnit de planeta noastră aflată încă în stare de fuziune –, Terra s-ar fi mişcat într-un mod dezordonat şi atmosfera noastră ar fi fost extrem de densă, aidoma celei venusiene. Iar fără Jupiter, care patrula hotarul dintre sistemul solar interior şi cel exterior, îndepărtând cometele şi asteroizii cu gravitaţia ei imensă, planeta noastră ar fi fost izbită mult mai des de astfel de obiecte cosmice. Părea că impactul unui bolid fusese cât pe-aci să nimicească toată viaţa de pe Pământ cu 65 de milioane de ani în urmă. Unui bombardament mai intens nu i-am fi putut rezista.

Fireşte, sistemul solar al lui Hollus părea că seamănă cu al nostru, la fel ca şi sistemul wreedilor. Dar, cu toate acestea, sistemele precum cel al Soarelui erau extraordinare; ele reprezentau excepţia, nu regula. Iar celulele nu sunt simple, ci enorm de complexe. Şi dovezile fosilelor, fascinante însă frustrante, arată că evoluţia înaintează în salturi, nu prin acumularea de modificări treptate.

Mi-am petrecut toată viaţa de adult fiind un evoluţionist neodarwinian, care n-a făcut compromisuri. În nici un caz nu doresc o retractare pe patul de moarte.

Şi totuşi…

Şi totuşi, poate, aşa cum crede Hollus, puzzle-ul vieţii este mai complicat.

Eu *ştiu* că evoluţia are loc; o ştiu ca pe o realitate. Am văzut fosilele, am văzut studiile ADN care afirmă că noi şi cimpanzeii

avem în proporţie de 96,8% material genetic comun şi de aceea trebuie să fi avut un strămoş comun recent.

Înaintând prin salturi…

Prin – poate, posibil – prin salturi cuantice.

Legile fizicii, formulate de Newton în secolul al XVII-lea, sunt, în general, corecte şi pot fi utilizate pentru a prezice în mod temeinic tot felul de lucruri. Noi nu le-am abandonat, ci, în secolul al XX-lea, le-am subsumat într-o nouă fizică, mai largă, o fizică a relativităţii şi mecanicii cuantice.

Evoluţia este o noţiune din secolul al XIX-lea, schiţată în cartea lui Darwin din 1859, a cărei denumire integrală a fost *Originea speciilor prin selecţie naturală sau păstrarea raselor favorizate în lupta pentru existenţă.* Dar cu cât învăţăm mai multe, cu atât selecţia naturală pare inadecvată în sine, ca mecanism pentru crearea de specii noi; nici chiar tentativele noastre cele mai reuşite pentru o selecţie artificială, inteligent călăuzită, nu par a fi pe măsura sarcinii – toţi câinii continuă să fie *Canis familiaris.*

Iar acum suntem la începutul secolului al XXI-lea. Ar fi oare lipsit de raţiune să ne gândim că ideile lui Darwin, ca şi ale lui Newton înaintea sa, vor fi subsumate într-un tot mai mare, într-o înţelegere mai vastă?

La dracu'!

Trăsni-te-ar Dumnezeu!

Urăsc genul acesta de dureri – ca un cuţit care mă retează.

M-am aplecat peste noptiera mea ticsită. Unde-mi sunt pastilele? Unde sunt?

27

Scundă, îndesată şi cu păr argintiu, Rhonda Weir era detectiv în Poliţia Toronto. Telefonul ei sună la ora 13:11, duminică după-amiază. Ridică receptorul şi spuse:

– Detectiv Weir.

– Bună ziua, se auzi un glas răguşit de bărbat, părând oarecum exasperat. Sper că vorbesc cu cine trebuie, de data asta; am fost comutat de o mulţime de ori.

– Cu ce vă pot ajuta? întrebă Rhonda.

– Mă numesc Constantin Kalipedes, spuse glasul, şi sunt manager la hotelul Lakeshore Inn din Etobicoke. Una dintre cameristele mele tocmai a găsit o armă într-o cameră.

– Ce fel de armă?

– Un pistol. A mai găsit şi o cutie goală, din genul celor care sunt utilizate pentru a transporta – cum le numiţi – puşti automate?

– Ocupantul camerei a părăsit-o?

– Este vorba despre doi ocupanţi. Nu, n-au părăsit-o. Au rezervarea până miercuri dimineaţă.

– Care sunt numele lor?

– J.D. Ewell şi C. Falsey. Automobilul lor are plăcuţe de înmatriculare din Arkansas.

– Le-aţi notat numărul maşinii?

– Nu, dar l-au scris ei în fişa de înregistrare.

Îi citi Rhondei seria de caractere.

– Camerista a terminat curăţenia?

– Nu. Imediat cum a găsit arma, i-am spus să se oprească.

– Aţi procedat foarte bine, încuviinţă Rhonda. Ce adresă aveţi?

El i-o spuse.

– Voi fi acolo în… – îşi privi ceasul, apoi calculă: duminică după-amiază, circulaţia ar fi trebuit să fie uşoară – în douăzeci de minute. Dacă Ewell sau Falsey se întorc, reţineţi-i în măsura în care puteţi, dar fără să vă expuneţi la riscuri, aţi înţeles?

– Da.

– Am pornit.

În mod surprinzător, Lakeshore Inn nu era pe Lakeshore Boulevard. Rhonda Weir şi partenerul ei, Hank Li, îşi parcară maşina fără însemnele specifice în faţa intrării. Hank verifică plăcuţele de înmatriculare ale maşinilor din stânga, iar Rhonda se uită la cele din dreapta. Şase erau americane – două din Michigan, două din New York şi câte una din Minnesota şi Illinois –, însă nici una din Arkansas. Începuse să picure şi ploaia ameninţa să se înteţească. Aerul era încărcat cu ozon.

Constantin Kalipedes era un grec bătrân şi burtos, cu obrajii acoperiţi de o barbă sură, nerasă de câteva zile. Îi conduse pe Rhonda şi Hank de-a lungul unui şir de uşi, până ajunseră la una deschisă. Acolo o găsiră pe camerista indiană, pe care o luară cu ei în camera 118. Kalipedes îşi scoase cheile, dar Rhonda ceru să i le dea ei; descuie ea însăşi uşa şi-i răsuci mânerul rotund cu multă grijă, pentru a nu şterge eventualele amprente. Încăperea era destul de sărăcăcioasă, cu două litografii înrămate, atârnate strâmb, şi tapet albastru-cobalt, care se dezlipea la îmbinări.

Existau două paturi duble; lângă unul dintre ele se afla butelia pentru oxigen, de care au nevoie suferinzii de accese de apnee în timpul somnului. Ambele paturi erau nefăcute; în mod evident, camerista nu ajunsese la ele când făcuse descoperirea.

– Unde-i pistolul? întrebă Rhonda.

Indianca tânără păşi în cameră şi arătă. Pistolul stătea pe podea, lângă o valiză.

– A trebuit să mut geamantanul, vorbi ea tărăgănat, ca să ajung la priză şi să pun aspiratorul. Probabil că nu era complet închis şi pistolul a căzut afară. În spatele lui era cutia aceea de lemn.

– Un Glock calibrul 9 mm, rosti Hank privind arma.

Rhonda se uită la cutie. În interior avea o căptuşeală din cauciuc spongios negru, special decupată pentru a adăposti o carabină Intertec Tec-9, o armă periculoasă – practic o puşcă mitralieră – de lungimea antebraţului unui bărbat. Posesia pistoalelor şi revolverelor era ilegală în Canada, dar mai îngrijorător era faptul că Falsey şi Ewell lăsaseră pistolul, optând pentru Tec-9, o armă interzisă în prezent şi în SUA, din cauza încărcătorului ei cu treizeci şi două de gloanţe. Rhonda îşi puse mâinile în şolduri şi examină fără grabă odaia. Două scrumiere; ocupanţii erau fumători. Mufe pentru modem, totuşi nu se zărea nici un laptop. Intră în baie. Două aparate de ras simple şi un tub cu spumă de ras. Două periuţe de dinţi, dintre care una era foarte tocită.

Revenind în camera principală, observă pe o noptieră o Biblie cu scoarţe negre.

– Motive suficiente? se adresă Rhonda partenerului ei.

– Eu aşa zic, spuse Hank.

Kalipedes îi privi întrebător.

– Ce-nseamnă asta?

– Înseamnă, răspunse Rhonda, că există destule dovezi evidente pentru a indica faptul că s-a comis ori este pe punctul de a se comite un delict, ceea ce ne permite să percheziţionăm amănunţit camera aceasta, fără a cere mai întâi un mandat. Puteţi să rămâneţi şi să priviţi – de fapt, chiar v-am ruga s-o faceţi.

Departamentul fusese reclamat, de suficiente ori, de indivizi care pretinseseră că în urma unor percheziţii le dispăruseră lucruri de valoare.

Kalipedes aprobă din cap, apoi se întoarse la cameristă.

– Înapoi la treabă, rosti el şi femeia se grăbi spre uşă.

Rhonda scoase batista şi, ţinând-o între două degete, trase sertarul unei noptiere. Înăuntru se afla altă Biblie, aceasta legată în roşu – tipică pentru organizaţia internaţională Gideon, care se ocupa cu distribuirea Cărţii Sfinte. Se apropie de cealaltă noptieră. Luă un pix din buzunar şi-l folosi pentru a deschide Biblia neagră. Aceasta nu era de la Gideon, iar pe forzaţ scria cu cerneală roşie „C. Falsey”. Se uită după aceea la cutia puştii mitralieră.

– Cred că băiatul nostru cucernic ar mai trebui să recitească partea aceea cu transformarea săbiilor în pluguri.

Hank îi răspunse printr-un mârâit şi-şi utiliză propriul pix pentru a răsfoi hârtiile de pe bufet.

– Ia fii atentă aici, zise el după câteva clipe.

Rhonda se apropie. Hank descoperise o hartă depliată a oraşului Toronto. Având grijă să nu-i atingă decât marginile, Hank o răsuci şi indică porţiunea care juca rol de copertă când harta era împăturită. Pe ea era lipit un abţibild cu preţul de la Barnes and Noble – lanţul de librării americane, care nu avea filiale în Canada. Probabil că Falsey şi Ewell aduseseră harta cu ei din Arkansas. Hank o despături cu atenţie.

Era o hartă complet color, cu diverse simboluri şi semne. Rhonda nu avu nevoie decât de o clipă ca să observe cercul făcut cu pixul la intersecţia străzilor Kipling şi Horner, la mai puţin de doi kilometri de locul în care se găseau ei acum.

– Domnule Kalipedes, rosti ea şi-i făcu semn managerului care se apropie, acesta este cartierul dumneavoastră. Îmi puteţi spune ce este la intersecţia dintre străzile Kipling şi Horner?

Grecul îşi scarpină bărbia cu tuleiele sure.

– Un Mac’s Milk, un local de sendviciuri, o curăţătorie… Ah, da… şi clinica aceea care a fost aruncată recent în aer.

Rhonda şi Hank se uitară unul la altul.

– Sunteţi sigur? întrebă Rhonda.

– Absolut.

– Doamne, Dumnezeule, mormăi Hank înţelegând dimensiunile situaţiei. Doamne, Dumnezeule!

Examinară grăbiţi harta, căutând alte semne. Mai erau trei. Unul era un cerc trasat cu creionul în jurul unei clădiri reprezentate sub forma unui dreptunghi roşu pe strada Bloor. Rhonda nu trebuia să întrebe pe nimeni ce era acolo. Denumirea era tipărită chiar pe hartă: *Muzeul Regal Ont.*

Tot încercuite erau şi SkyDome – stadionul unde juca echipa Blue Jays – şi CBC Broadcasting Centre, la câteva străzi la nord de SkyDome.

– Puncte de interes turistic, comentă Rhonda.

– Atât doar că tipii au luat cu ei puşca automată, zise Hank.

– Blue Jays joacă azi?

– Da. Au meci cu Milwaukee.

– La CBC se-ntâmplă ceva deosebit?

– Duminica? Ştiu că dimineţile au o emisiune în direct din Recepţie, dar despre ce e după-amiaza, nu ştiu.

Hank se uită iarăşi la hartă:

– În plus, poate că ei au plecat altundeva, nu neapărat în locurile astea. La urma urmei, n-au luat harta cu ei.

– Totuşi…

Lui Hank nu trebuia să i se detalieze consecinţele.

– Mda.

– O să ne ducem la MRO – acolo îl au pe extraterestrul ăla în vizită, rosti Rhonda.

– În realitate, nu-i acolo, preciza Hank. Nu-i decât o transmisie din nava-mamă.

Rhonda pufni, sugerând că ştia asta. Scoase un telefon celular din buzunarul jachetei.

– O să trimit echipe la CBC şi SkyDome, iar doi poliţişti în uniformă vor aştepta aici, în cazul în care se întorc Falsey şi Ewell.

Pe la ora 15:30, Susan m-a dus cu maşina până la staţia de metrou Downsview; era înnorat şi cerul vineţiu ameninţa cu o furtună. Ricky îşi petrecea restul zilei la familia Nguyen – fiul meu începuse să se dea în vânt după mâncarea vietnameză.

Duminica, metrourile mergeau încet şi neregulat; câştigam ceva timp din călătoria spre centru, pornind din staţia Downsview, aflată la capătul nordic al liniei Spadina, şi nu din North York Centre. Mi-am sărutat soţia la despărţire – iar ea prelungi mult sărutarea aceea. I-am zâmbit. Îmi răspunse la fel.

Am luat apoi punga în care-mi împachetase sendviciurile şi am pornit către staţie, coborând cu lunga scară rulantă în lumea subterană.

Rhonda Weir şi Hank Li obţinură descrierile lui Falsey şi Ewell de la Kalipedes. Acesta nu ştia cum îl chema pe fiecare, dar unul

avea vreo douăzeci şi cinci de ani, era blond, slăbuţ, înalt cam de 1,73 m, cu un maxilar pregnant şi tuns foarte scurt; celălalt avea înjur de treizeci şi cinci de ani, era mai înalt cu vreo zece centimetri, cu faţă îngustă şi păr şaten. Ambii aveau accent specific sudului Statelor Unite. Şi, desigur, unul dintre ei putea să poarte la el o puşcă mitralieră Tec-9, ascunsă poate sub pardesiu. Deşi muzeul era ticsit duminica – era un loc preferat de taţii divorţaţi pentru a-şi aduce copiii –, existau totuşi şanse destul de bune ca Rhonda sau Hank să-i poată zări.

Îşi lăsară maşina în parcarea mică de lângă Biblioteca Legislativă Bora Laskin, pe latura sudică a planetariului, apoi porniră spre MRO, intrară pe uşa principală şi se îndreptară către Raghubir Singh.

Rhonda îşi arătă legitimaţia şi descrise persoanele căutate de ea şi Hank.

– Persoanele astea au mai fost pe aici, rosti Raghubir. Acum câteva zile. Doi americani cu accent sudist. Ţin minte, fiindcă unul dintre ei a numit fosilele din situl Burgess Shale „braşoavele Shale”. Când am ajuns acasă, i-am povestit soţiei – s-a amuzat teribil.

Rhonda suspină.

– În cazul ăsta, este improbabil să fi revenit. Este totuşi singura pistă pe care o avem. Dacă n-ai nimic împotrivă, o să dăm o raită pe-aici.

– Nici o problemă, încuviinţă Raghubir şi-i anunţă pe ceilalţi paznici să li se alăture în căutare.

Rhonda îşi scoase din nou celularul.

– Sunt Weir, zise ea. Suspecţii au fost aici, în MRO, săptămâna trecută; rămânem totuşi să aruncăm o privire, în eventualitatea că s-ar fi întors, dar eu zic să ne concentrăm forţele la SkyDome şi CBC.

Am ajuns la muzeu pe la ora 16:30, am pătruns prin intrarea personalului şi am urcat spre expoziţia Burgess Shale, doar ca să mă asigur că totul era în ordine înainte de sosirea lui Hollus şi a tovarăşilor ei.

Rhonda Weir, Hank Li şi Raghubir Singh se întâlniră în Rotondă la ora 16:45.

– N-am avut noroc, rosti Rhonda. Voi?

Hank clătină din cap.

– Uitasem cât de mare e muzeul ăsta. Chiar dacă s-ar fi întors aici, ar putea fi oriunde.

– Nici oamenii mei nu i-au zărit, zise Raghubir. Mulţi vizitatori îşi iau hainele cu ei înăuntru. Cu ceva timp în urmă, garderoba era gratuită, dar asta se întâmpla înainte de măsurile de economie.

Ridică din umeri:

– Oamenilor nu le place să fie nevoiţi să plătească.

Rhonda îşi privi ceasul.

– Este aproape ora închiderii.

– În weekenduri, intrarea pentru grupuri este încuiată, spuse Raghubir şi arătă uşile din sticlă de dedesubtul vitraliilor. Vor trebui să iasă pe uşile principale.

Rhonda se încruntă.

– Probabil că nici măcar nu mai sunt aici. Oricum, vom aştepta afară pentru eventualitatea în care-i zărim plecând.

Hank aprobă şi detectivii traversară vestibulul cu uşi din sticlă. Părea că stă să plouă. Rhonda vorbi iarăşi la celular.

– Vreo noutate? întrebă ea.

Din telefon pârâi glasul unui sergent:

– În nici un caz nu sunt în CBC Broadcasting Centre.

– Pariez că-s la SkyDome, replică Rhonda.

– Şi noi.

– Venim într-acolo.

Închise telefonul. Hank ridică ochii la cerul întunecat.

– Sper că vom ajunge la timp să-i vedem cum închid acoperişul stadionului, comentă el.

J.D. Ewell şi Cooter Falsey se rezemau de un perete de culoarea roşiilor, în Rotonda Inferioară; Falsey purta o şapcă Toronto Blue Jays pe care o cumpărase cu o zi în urmă, când vizionaseră un meci în SkyDome. Înregistrarea unui glas masculin, cu accent jamaican, se auzi din sistemul de difuzoare:

– Doamnelor şi domnilor, muzeul s-a închis. Toţi vizitatorii sunt rugaţi să se îndrepte imediat spre ieşire. Vă mulţumim pentru vizita dumneavoastră şi vă aşteptăm să reveniţi. Doamnelor şi domnilor, muzeul s-a închis. Toţi…

Falsey îi zâmbi forţat lui Ewell.

Cinematograful MRO avea patru uşi duble de acces, care de cele mai multe ori erau lăsate descuiate. Uneori, vizitatorii curioşi îşi strecurau capul prin ele, dar, dacă nu exista nici un

eveniment, nu zăreau decât o sală mare şi întunecoasă.

Ewell şi Falsey aşteptară până ce Rotonda Inferioară se goli, apoi coborâră cele nouă trepte până în sala de proiecţie. Rămaseră nemişcaţi o clipă, pentru a se obişnui cu penumbra.

Deşi sala nu avea ferestre, ceva lumină tot exista: strălucirea roşiatică a indicatoarelor IEŞIRE, lumina strecurându-se pe sub uşi, un ceas analog mare pe peretele de deasupra uşilor, ledurile roşii ale detectoarelor de fum şi sclipiri de la un posibil panou de comandă, care răzbăteau dinspre cele cinci ferestruici ale cabinei de proiecţie, de deasupra intrării.

Mai devreme în cursul zilei, Falsey şi Ewell vizionaseră un film care li se păru interminabil, despre construirea unei canoe mici din lemn, cu care un băştinaş indian din Canada străbătuse fel de fel de râuri. Cei doi nu fuseseră însă foarte atenţi la film, ci examinaseră cum era organizată sala: scena din faţa ecranului de proiecţie, numărul rândurilor de scaune, poziţia culoarelor de trecere şi a scărilor ce urcau spre scenă.

Avansară repede prin semiîntuneric, coborând pe panta lină a culoarului din stânga, ajunseră la una dintre scările scenei, suiră şi se furişară îndărătul ecranului mare ce atârna din plafon, pătrunzând astfel în zona culiselor.

Aici era mai multă lumină. Într-o parte se afla un grup sanitar mic, cu lumina aprinsă înăuntru şi uşa întredeschisă, în spatele ecranului se găseau nişte scaune desperecheate şi obişnuitul talmeş-balmeş de proiectoare, stative de microfoane, cabluri ce coborau din tavan ca nişte anaconda şi mult praf.

Ewell îşi scoase jacheta, dând la iveală o puşcă automată pe care o ascunsese acolo. Obosit s-o mai poarte, o aşeză pe podea, după care se instală într-un scaun.

Falsey procedă în acelaşi fel, îşi încrucişa mâinile la ceafă şi se lăsă pe spate, aşteptând cu răbdare.

28

Era ora 22:00 şi traficul de aici, din centru, se degajase, până aproape de dispariţie. Naveta lui Hollus coborî silenţios din cer şi ateriză nu ca prima dată, drept în faţa planetariului, ci în spatele muzeului, lângă Aleea Filosofului, o fâşie de iarbă ce pornea de la Universitatea Toronto şi şerpuia de la Varsity Stadium spre Hart House. Deşi coborârea navetei fusese, fără îndoială, observată

de unii oameni, cel puţin vehiculul nu se mai afla chiar la vedere.

Christine Dorati insistase să fie de faţă la sosirea extratereştrilor. Discutaserăm despre modul optim de asigurare a securităţii şi am decis că cel mai bine ar fi fost să păstrăm tăcerea; dacă am fi solicitat sprijinul poliţiei sau al armatei, n-am fi făcut decât să atragem o mulţime de gură-cască. După atâtea zile, doar câţiva ţicniţi mai insistau să dea târcoale muzeului, iar la ora aceasta târzie nu zărisem nici unul – se ştia că aveam împreună cu Hollus program normal de activitate.

De când Christine încercase să mă îndepărteze, relaţiile erau încordate între noi, dar, privindu-mă azi, am bănuit că ea ştia că sfârşitul se apropia oricum. Continuam să evit oglinzile, însă puteam vedea reacţia altora faţă de mine: comentariile silite, nesincere despre cât de bine arătam, cât de în formă, strângerile moi de mână, ca nu cumva să mi se sfărâme oasele, clătinatul imperceptibil şi involuntar din cap al celor care mă vedeau după câteva săptămâni. În scurtă vreme, Christine avea să obţină ceea ce dorise.

Privisem aterizarea navetei pe aleea dintre MRO şi planetariu; Aleea Filosofului nu era tocmai un loc indicat pentru plimbări, după căderea întunericului. Hollus, un al doilea forhilnor şi doi wreedi apărură aproape imediat, din nava întunecată şi triunghiulară. Hollus purta acelaşi veşmânt albastru strălucitor pe care-l avusese la prima noastră întâlnire; celălalt forhilnor era înfăşurat complet într-o ţesătură negru-aurie. Toţi cei patru extratereştri purtau componente ale unui echipament cu aspect complicat. M-am apropiat de ei şi i-am salutat, apoi i-am zorit pe alee spre muzeu, pe la intrarea personalului. Aceasta se afla la nivelul străzii, care era de fapt subsolul muzeului – la intrarea principală pentru public se ajungea urcând pe trepte, astfel că parterul era ridicat cu un nivel deasupra străzii. La intrarea personalului, un paznic răsfoia o revistă în loc să privească imaginile alb-negru, ce se schimbau mereu, de la camerele video de securitate.

– Mai bine dezactivează alarmele, îi spuse Christine. Dacă vom sta toată noaptea aici, vom intra cu siguranţă în mai multe camere ale clădirii.

Paznicul aprobă din cap şi apăsă nişte butoane de pe consola din faţa lui.

Am intrat în muzeul cufundat aproape de tot în beznă. Ambii wreedi purtau centuri utilitare galbene, aidoma celor pe care le

mai văzusem, dar aveau în plus şi altceva: nişte harnaşamente ciudate care li se încrucişau printre cele patru braţe.

– Ce-s acelea? am întrebat-o pe Hollus arătându-le.

– Generatoare de câmp repulsor, cu ajutorul cărora umblă pe aici. Gravitaţia terestră este mai mare decât cea de pe planeta lor natală.

Am luat liftul până la parter; au fost necesare două transporturi pentru a-i aduce pe toţi, întrucât în cabină nu încăpeau simultan doi forhilnori. Eu am însoţit primul grup; Hollus, care mă văzuse de multe ori folosind un ascensor, veni cu al doilea transport – îmi spusese că ar fi durat prea mult să le explice wreedilor că etajele puteau fi reprezentate prin numere. Cei doi wreedi au fost impresionaţi în mod deosebit de uriaşii stâlpi totemici, făcuţi din cedru roşu. Urcară rapid până la nivelul trei pe scările ce mergeau în spirală în jurul stâlpilor, apoi reveniră la parter. I-am condus pe toţi prin Rotondă, spre Sala de expoziţii Garfield Weston. Pe când mergeam, Hollus turuia din ambele guri, cântând în graiul ei nativ. Probabil că juca rolul de ghid turistic, pentru ceilalţi forhilnori şi wreedi.

Îmi trezise curiozitatea al doilea forhilnor, al cărui nume era Barbulkan. Era mai masiv decât Hollus şi avea un membru decolorat.

Încuietorile erau la baza uşilor duble de sticlă. M-am aplecat, icnind, şi le-am deschis cu cheia, după care le-am împins până se auzi un clic, pentru a rămâne deschise. Apoi am intrat şi am aprins luminile. Ceilalţi mă urmară în sală. Cei doi wreedi discutau încet între ei. După câteva clipe, păreau că au ajuns la un acord. Desigur, ei nu trebuiau să se răsucească pentru a se adresa cuiva aflat înapoia lor, totuşi unul dintre ei vorbea acum în mod evident cu Hollus: scotea zornăiturile acelea ca de pietre care, peste o clipă, erau traduse în limbajul muzical forhilnor.

Hollus veni lângă mine.

– Sunt gata să instaleze echipamentul pentru prima vitrină.

Am înaintat şi am folosit altă cheie, am descuiat capacul de sticlă al vitrinei şi l-am ridicat. Balamaua se autoblocă în poziţia de deschidere maximă. Aşa era imposibil să cadă în timp ce se lucra în interiorul vitrinei – poate că, în trecut, muzeele nu-şi luaseră întotdeauna măsurile de precauţie cuvenite pentru a-şi proteja personalul, dar situaţia se schimbase între timp.

Scanerul consta dintr-o consolă mare de metal, din care ieşeau o duzină de braţe articulate cu aspect complicat, fiecare

sfârşindu-se printr-o sferă translucidă, cu diametrul de maximum cincizeci de centimetri. Un wreed poziţiona braţele – deasupra vitrinei, dedesubt şi de jur împrejur –, pe când celălalt efectua reglaje şi ajustări pe un panou de comandă iluminat, care era ataşat de consola suport. Nu păru mulţumit de rezultatele afişate şi continuă să manipuleze comenzile.

– Este o muncă delicată, zise Hollus.

Tovarăşul ei stătea tăcut lângă noi.

– Scanarea la rezoluţia aceasta necesită un minimum de vibraţii... Sper că nu vom avea probleme cu metrourile din subteran.

– Se vor opri pe timpul nopţii, în curând, rosti Christine. Este adevărat, trenurile pot fi simţite în Cinematograful MRO de la subsol, dar n-am observat niciodată că restul muzeului ar vibra.

– Probabil că nu vom avea probleme, spuse Hollus, totuşi, pe durata scanărilor, ar fi recomandabil să nu se mai folosească lifturile.

Celălalt forhilnor cântă ceva şi Hollus zise:

– Scuzaţi-ne.

Traversară amândoi galeria şi ajutară la plasarea altei piese de echipament. Era clar că operarea scanerului nu constituia specialitatea lui Hollus, însă era utilă ca mână de ajutor suplimentară.

– Extraordinar! murmură Christine privind extratereştrii care se agitau prin galerie.

Nu aveam nici un chef să stau la palavre cu ea, dar, ce să-i faci, era şefa mea.

– Nu-i aşa? am zis fără cine ştie ce înflăcărare.

– Nu crezusem niciodată în extratereştri, urmă ea. Ştiu bine ce spuneţi voi biologii: că Pământul nu are nimic special, că viaţa ar trebui să existe peste tot, bla-bla-bla. Cu toate acestea, în adâncul sufletului, credeam că eram singuri în Univers.

Am decis să n-o contrazic în privinţa chestiunii dacă planeta noastră avea sau nu ceva special.

– Mă bucur că ei sunt aici, am spus. Mă bucur c-au venit să ne viziteze.

Christine căscă larg; era un spectacol deosebit cu dinţii şi buzele ei cabaline, deşi încercase să se ascundă în dosul palmei. Se făcea într-adevăr târziu – iar noi abia începuserăm.

– Scuză-mă, rosti când termină. Mi-ar fi plăcut dacă am fi putut să-l convingem pe Hollus să participe aici la nişte programe cu

public. Am fi putut…

În clipa aceea Hollus reveni lângă noi.

– Sunt gata pentru prima scanare, anunţă ea. Echipamentul va funcţiona autonom şi ar fi mai bine dacă am părăsi cu toţii incinta, pentru evitarea vibraţiilor.

Am încuviinţat din cap şi am ieşit toţi şase în Rotondă.

– Cât va dura scanarea?

– Aproximativ patruzeci şi trei de minute pentru prima vitrină, răspunse Hollus.

– În cazul acesta, rosti Christine, n-are rost să stăm pur şi simplu aici. Ce ziceţi dacă am merge să vedem nişte artefacte din Orientul Îndepărtat?

Galeriile respective erau tot la parter, destul de aproape de locul unde ne aflam acum.

Hollus se adresă către ceilalţi trei extratereştri, probabil pentru a le cere acordul.

– Perfect, zise ea revenind la noi.

Am lăsat-o pe Christine s-o ia înainte; la urma urmei era muzeul ei. Am traversat din nou Rotonda pe diagonală, am trecut pe lângă stâlpii totemici şi am intrat în Galeriile de Artă chineză T.T. Tsui (denumite aşa după omul de afaceri din Hong Kong, a cărui donaţie făcuse posibilă înfiinţarea lor); MRO avea cea mai frumoasă colecţie de artefacte chinezeşti din Occident. Am trecut prin galerii cu vitrine pline de obiecte din ceramică, bronz şi jad şi am intrat în zona mausoleului chinezesc. Timp de decenii, mausoleul fusese lăsat afară, expus climei din Toronto, dar în prezent se găsea aici, la primul nivel al galeriilor terasate din MRO. Peretele exterior era din sticlă şi prin el se vedea o porţiune din strada Bloor, udă de ploaie; de cealaltă parte ne priveau un local Pizza Hut şi un McDonald’s. Acoperişurile aveau lucarne fumurii, peste care răpăiau picăturile de ploaie.

Componentele mausoleului – două arcade gigantice, două cămile din piatră, două statui uriaşe de oameni şi domul imens de tip tumul – nu erau înconjurate cu funii de catifea. Celălalt forhilnor, Barbulkan, se întinse să atingă cu mâna sa cu şase degete basorelieful de pe arcada cea mai apropiată. Bănuiesc că dacă întreprindeai multe acţiuni prin intermediul teleprezenţei, atingerea reală a unui obiect cu propriile tale degete îţi oferea o senzaţie specială.

– Aceste piese funerare, rosti Christine oprindu-se lângă una dintre cămilele de piatră, au fost cumpărate de muzeu în anii

1919 şi 1920 de la George Crofts, un negustor englez de blănuri şi colecţionar de artă, stabilit temporar în Tianjin. Se pare că ar proveni de la necropola din Fengtaizhuang, din provincia Hebei, şi că ar fi aparţinut faimosului general Zu Dashou din dinastia Ming, care a murit în anul 1656 d.H.

Extratereştrii murmurară între ei. În mod clar erau fascinaţi; poate că ei nu construiau monumente pentru morţii lor.

– La momentul respectiv, continuă Christine, societatea chineză era modelată de ideea că Universul reprezenta un loc perfect ordonat. Mausoleul şi statuile de aici reflectă această idee a unui cosmos structurat şi…

La început am crezut că se auzi tunetul.

Dar mă înşelam.

Un sunet sfâşia zona mausoleului, reverberând sonor din pereţii de piatră.

Un sunet pe care până atunci nu-l auzisem decât la televizor şi în filme.

Sunetul unor focuri de armă automată.

În mod prostesc, am ieşit în goană din mausoleu, alergând spre locul de unde se auzeau zgomotele. Forhilnorii ne depăşiră cu uşurinţă, iar wreedii veneau ultimii. Am traversat în fugă Galeriile T.T. Tsui şi am ieşit în Rotonda întunecată.

Sunetele veneau dinspre Sala de expoziţii Garfield Weston – din expoziţia Burgess Shale. Nu-mi puteam imagina în cine se trăgea; în afară de paznicul de la intrarea personalului, noi eram singurele persoane din clădire.

Christine avea la ea telefonul celular; îl deschisese deja şi probabil că suna la 911. Altă rafală de automat spintecă aerul, iar de aici, mai de aproape, am putut să discern şi alt sunet, mai familiar: cel de piatră care se sfărâma. Brusc am înţeles ce se întâmpla. Cineva trăgea cu arma în preţioasele fosile Burgess Shale, vechi de o jumătate de miliard de ani.

Rafalele se opriră în clipa în care wreedii ajunseră în Rotondă. Nu puteam spune că fuseserăm prea tăcuţi: Christine vorbea la telefon, tropăiturile fugii noastre răsunaseră prin galerii, iar wreedii, complet derutaţi – poate că ei nu inventaseră niciodată armele cu proiectile –, discutau agitaţi între ei, în ciuda încercărilor mele de a-i face să păstreze liniştea.

Deşi parţial asurziţi de zgomotul propriilor lor focuri de armă, cei care trăgeau în fosile auziseră fără doar şi poate gălăgia noastră. Mai întâi un bărbat, apoi încă unul apărură din sala de

expoziţii. Primul ivit era acoperit cu aşchii de lemn şi fragmente de piatră şi ţinea un fel de armă automată – poate chiar o mitralieră. O ridică spre noi.

Cel puţin asta a fost suficient pentru a ne determina să reacţionăm în mod logic. Am încremenit cu toţii. Am privit-o pe Christine şi am ridicat din sprâncene, întrebând-o fără cuvinte dacă ajunsese la operatorul de la numărul pentru urgenţe. Ea încuviinţă uşor din cap şi îndreptă către mine celularul, doar atât cât să pot vedea că ecranul era luminat şi că nu întrerupsese legătura. Slavă Domnului că operatorul de la 911 avusese inteligenţa de a amuţi, imediat ce o făcuse Christine.

– Doamne, Dumnezeule, rosti bărbatul cu arma şi se întoarse pe jumătate spre partenerul lui mai tânăr, care era tuns scurt. Doamne, Dumnezeule, îi vezi p-ăştia?

Vorbea cu accentul din sudul Statelor Unite.

– Extratereştri, zise bărbatul tuns scurt parcă testând cuvântul; şi el avea un accent similar.

După o clipă, hotărând că termenul era cel potrivit, îl repetă, cu mai multă forţă:

– *Extratereştri.*

Am făcut o jumătate de pas înainte.

– Desigur, am vorbit, ei sunt proiecţii. În realitate, nu se găsesc aici.

Poate că forhilnorii şi wreedii se deosebeau în multe feluri de oameni, dar cel puţin nu au fost atât de naivi încât să mă contrazică.

– Cine eşti? întrebă cel cu arma. Ce cauţi aici?

– Mă numesc Thomas Jericho, am rostit, şi sunt şeful Departamentului de paleobiologie, de aici din – am ridicat glasul cât am cutezat de mult, sperând că operatorul de la 911 îmi va auzi cuvintele, în cazul în care Christine nu apucase să-i spună unde eram – Muzeul Regal Ontario.

Evident, până acum şi paznicul de noapte al muzeului ar fi trebuit să-şi dea seama că se întâmplase ceva şi chemase probabil poliţia.

– La ora asta din noapte, aici n-ar trebui să fie nimeni, spuse bărbatul tuns scurt.

– Făceam nişte fotografii, am zis. Doream să lucrăm când muzeul era pustiu.

Vreo douăzeci de metri separau grupurile noastre. Era posibil ca în sala exponatelor să existe un al treilea sau un al patrulea

intrus, însă nu văzusem nici un semn în privinţa asta.

– Pot să întreb ce faceţi voi? întrebă Christine.

– Tu cine eşti? întrebă cel cu arma.

– Sunt Christine Dorati, directorul muzeului. Ce faceţi?

Cei doi bărbaţi schimbară priviri. Cel tuns scurt ridică din umeri.

– Distrugem fosilele alea mincinoase, spuse el, apoi se uită la extratereştri. Voi aţi venit pe Pământ, da-i ascultaţi pe oamenii pe care nu trebuie. *Savanţii* – mai că nu scuipase cuvântul – ăştia vă mint cu fosilele lor şi cu toate astea. Lumea noastră este veche de şase mii de ani, Domnul Dumnezeu a creat-o în numai şase zile şi noi suntem poporul ales.

– Dumnezeule, am rostit invocând entitatea în care ei credeau şi eu nu.

M-am uitat la Christine:

– Creaţionişti…

Cel cu puşca automată îşi pierduse răbdarea.

– Ajunge, zise el şi îndreptă arma spre Christine. Aruncă telefonu-ăla!

Ea se conformă; telefonul lovi cu un zăngănit pardoseala de marmură şi-şi rupse clapeta.

– Am venit aici să facem o treabă, urmă individul. Toată lumea se întinde pe jos, iar eu voi termina treaba aia. Cooter, stai cu ochii pe ei.

Reveni în galerie.

Celălalt bărbat băgă mâna în buzunarul jachetei şi scoase un pistol. Îl aţinti către noi.

– L-aţi auzit, rosti el. Întindeţi-vă.

Christine se culcă pe podea. Hollus şi celălalt forhilnor se ghemuiră într-un mod pe care nu-l mai văzusem niciodată, coborându-şi torsurile sferice atât de mult, încât atinseră pardoseala. Cei doi wreedi rămaseră nemişcaţi, fie buimăciţi, fie incapabili fiziologic de a se întinde.

Nici eu nu m-am întins pe jos. Eram îngrozit – în privinţa asta nu putea fi nici o îndoială. Inima îmi bubuia şi-mi simţeam transpiraţia de pe frunte. Totuşi fosilele acelea erau nepreţuite, fir-ar al naibii! printre cele mai importante din toată lumea. Şi eu fusesem cel care aranjase să poată fi văzute de public într-un singur loc.

Am făcut un pas înainte.

– Te rog, am spus.

Din interiorul galeriei răsunară alte rafale de armă automată. Parcă simţeam gloanţele muşcând din mine; îmi imaginam marnele sfărâmându-se şi rămăşiţele de *Opabinia, Wiwaxia, Anomalocaris* şi *Canadia,* care supravieţuiseră 500 de milioane de ani, explodând acum în norişori de pulbere.

– Nu, am rostit cu un ton de rugă autentică în voce. Nu faceţi asta.

– Stai pe loc, zise bărbatul tuns scurt. Nu te clinti din locu' ăla.

Am inspirat pe gură: nu voiam să mor – dar asta avea să se petreacă indiferent de dorinţa mea. În noaptea asta sau peste câteva luni, tot avea să se întâmple. Am mai înaintat un pas.

– Dacă tu crezi în Biblie, i-am spus, atunci trebuie să crezi în cele Zece Porunci. Iar una dintre ele – ştiam că aş fi fost mult mai convingător dacă aş fi precizat numărul ei – spune: „Să nu ucizi."

Am mai făcut doi paşi spre el.

– Poate că doreşti să distrugi fosilele acelea, însă nu pot crede că m-ai ucide pe mine.

– O voi face, răspunse bărbatul.

Altă rafală de armă, dublată de sunetele sticlei sparte şi ale pietrelor fărâmiţate. Îmi simţeam pieptul de parcă ar fi fost gata să explodeze dintr-o clipă în alta.

– Nu, am repetat, n-o vei face. Dumnezeu nu te va ierta pentru asta.

Îndreptă arma în direcţia mea; ne despărţeau poate cincisprezece metri.

– Am ucis deja, spuse după aceea; sunase ca o confesiune şi glasul lui păruse de-a dreptul tulburat. Clinica aia… doctorul ăla…

Altă rafală, reverberând şi stârnind ecouri. Dumnezeule, am gândit, sunt cei care au aruncat în aer clinica de avorturi.

Am înghiţit în sec.

– Acela a fost un accident, am rostit hazardându-mă într-o presupunere. Nu mă poţi ucide cu sânge-rece.

– O s-o fac, zise bărbatul căruia celălalt îi spusese Cooter. Aşa să m-ajute, o s-o fac. Mai bine stai locului!

Ah, dacă Hollus n-ar fi fost acolo în persoană. Dacă ar fi fost prezentă ca proiecţie holografică, ar fi putut manipula obiecte solide fără să se teamă că ar putea fi rănită de gloanţe. Era însă prea reală şi prea vulnerabilă – ca şi ceilalţi extratereştri.

Brusc, am devenit conştient de sunetele de sirene ce se apropiau tot mai mult, auzindu-se foarte slab aici, în interiorul

muzeului. Cooter le auzise probabil şi el, deoarece întoarse capul şi strigă spre partenerul lui:

– Gaborii!

Celălalt bărbat reapăru din galeria expoziţiilor temporare şi m-am întrebat câte fosile reuşise să distrugă. Lăsă capul pe un umăr ascultând. La început nu păru să fie în stare să audă sirenele; fără doar şi poate, bubuiturile gloanţelor continuau să-i răsune în urechi. Dar peste o clipă dădu din cap şi ne făcu semn cu arma să ne mişcăm. Christine se sculă şi cei doi forhilnori îşi ridicară torsurile de pe pardoseală.

– Plecăm de-aici, zise bărbatul. Toată lumea – mâinile sus!

Am ridicat mâinile şi Christine mi-a urmat exemplul. Hollus şi celălalt forhilnor schimbară o privire, după care îşi înălţară de asemenea cele două braţe. Wreedii se conformară după o secundă, fiecare ridicând toate cele patru braţe şi răşchirând cele douăzeci şi trei de degete. Partenerul lui Cooter – era mai înalt şi mai vârstnic decât acesta – ne împinse înainte în Rotonda cufundată în întuneric. De acolo vedeam perfect vestibulul cu uşi din sticlă. Cinci poliţişti din ETF[7] urcau treptele exterioare, către intrarea de sticlă a muzeului. Doi scoaseră din tocuri revolvere de calibru mare. Unul avea o portavoce.

– Aici poliţia, vorbi el şi glasul i se auzi distorsionat prin cele două straturi de sticlă. Clădirea este înconjurată. Ieşiţi cu mâinile sus!

Bărbatul cu puşca automată ne făcu semn să nu ne oprim. Cei patru extratereştri erau acum în ariergardă, formând un perete între noi, cei din interior, şi poliţiştii de afară. Regretam că nu-i spusesem lui Hollus să fi aterizat chiar pe Aleea Filosofului. Dacă poliţiştii ar fi văzut naveta, poate că şi-ar fi dat seama că extratereştrii nu erau proiecţiile holografice despre care citiseră în ziare, ci că, de data aceasta, erau creaturi în carne şi oase. Aşa cum stăteau lucrurile, exista posibilitatea ca vreunul dintre ei să creadă că i-ar fi putut nimeri pe cei doi bărbaţi înarmaţi dinapoia extratereştrilor, trăgând prin proiecţiile holografice ale acestora.

Am ieşit din Rotondă şi am urcat cele patru trepte spre palierul de marmură dintre cele două scări, care înconjurau stâlpii totemici, şi atunci…

---

[7] ETF – *The Energy Task Force* (în limba engleză în original), serviciul de intervenţie rapidă a poliţiei oraşului Toronto.

Atunci a izbucnit iadul.

Pe scara din dreapta noastră urca silenţios dinspre subsol un poliţist în uniformă ETF, cu vestă antiglonţ, având o carabină automată. În mod inteligent, camarazii lui au recurs la o somaţie publică în faţa intrării principale şi, în acelaşi timp, au trimis un contingent prin intrarea personalului, ce dădea spre aleea dintre MRO şi planetariu.

– *J.D.,* răcni bărbatul tuns scurt, zărindu-l pe poliţist, *atenţie!*

J.D. întoarse arma şi deschise focul. Poliţistul a fost aruncat îndărăt, jos pe treptele late de piatră, iar vesta i-a fost pusă la încercare, rupându-se în mai multe locuri, pe unde a ieşit căptuşeala din ţesătură albă.

În vreme ce J.D. era distras, poliţiştii de pe treptele intrării principale deschiseseră cumva o uşă – cea din extremitatea stângă, cum stăteai cu faţa la muzeu, destinată accesului persoanelor în cărucioare cu rotile; poate că paznicul MRO le dăduse cheia. La adăpostul scuturilor de protecţie, doi poliţişti pătrunseră în vestibul. Uşile interioare nu se încuiau niciodată, deoarece nu era necesar. Un poliţist întinse mâna şi apăsă probabil butonul roşu care comanda uşa pentru vizitatorii cu handicap, fiindcă aceasta se roti lent, deschizându-se. Poliţiştii se conturau pe fundalul lămpilor stradale şi al girofarurilor roşii ale propriilor vehicule de pe stradă.

– Rămâneţi pe loc! strigă J.D. în Rotondă, al cărei diametru mare îi separa pe poliţişti de grupul nostru pestriţ. Avem ostatici!

Poliţistul cu portavocea se număra printre cei care intraseră şi se simţea îndemnat să continue s-o folosească.

– Ştim că extratereştrii nu sunt reali, vorbi el, şi cuvintele lui se reverberară în Rotonda boltită şi întunecată. Ridicaţi braţele şi ieşiţi!

J.D. smuci spre mine arma lui mare.

– Spune-le cine eşti!

Cu forma în care se găseau plămânii mei, îmi era greu să strig, dar mi-am făcut palmele pâlnie în jurul gurii şi m-am străduit pe cât am putut mai bine.

– Sunt Thomas Jericho, am anunţat, custode al muzeului.

Am indicat-o pe Christine:

– Dânsa este Christine Dorati, directoarea şi preşedintele muzeului.

– Ne lăsaţi să ieşim de-aici, strigă J.D., altfel ăştia doi mor!

Cei doi poliţişti se ghemuiră îndărătul scuturilor de protecţie.

După câteva secunde de consultări, portavocea se auzi din nou:

– Care sunt condiţiile voastre?

Până şi eu ştiam că se trăgea de timp. Cooter se uită mai întâi la scara dinspre sud, care urca, apoi la cea dinspre nord, ale cărei trepte mergeau în ambele sensuri. Probabil că i se păruse că zărise ceva mişcându-se acolo – putea să fi fost un şoarece; o clădire veche şi uriaşă ca muzeul are destui şoareci. Trase un glonţ în jos pe scara nordică. Acesta lovi treptele, aşchii de piatră ascuţite zburară în toate părţile şi…

Şi una dintre ele îl lovi pe Barbulkan, al doilea forhilnor…

Şi gura stângă a lui Barbulkan emise un sunet ca *„Uuuf!”,* iar cea dreaptă făcu *„Hap!”.*

Şi o garoafă de sânge roşu-strălucitor explodă dintr-un picior de-al său, iar o fâşie de piele ca folia cu bule de aer se desprinse din locul unde lovise schija de piatră…

Şi Cooter exclamă:

– Doamne, Dumnezeule!

Şi J.D. se răsuci şi rosti:

– Iisuse Hristoase!

Amândoi înţeleseră se pare în acelaşi moment. Extratereştrii nu erau proiecţii; nu erau holograme. Erau reali.

Şi brusc, ştiură că aveau în mână pe cei mai valoroşi ostatici din istoria Pământului.

J.D. se retrase un pas, deplasându-se înapoia grupului; părea că-şi dăduse seama că nu-i acoperise suficient pe cei patru extratereştri.

– Toţi sunteţi adevăraţi? întrebă el.

Extratereştrii tăcură. Inima îmi bubuia. J.D. Îşi îndreptă automatul către piciorul stâng al unui wreed.

– O rafală din arma asta, rosti el, o să te lase fără picior.

Tăcu o clipă, lăsându-l să înţeleagă, apoi urmă:

– Te întreb din nou, sunteţi adevăraţi?

Hollus vorbi:

– Ei… sunt… adevăraţi. Noi… toţi… suntem.

Un surâs satisfăcut se lăţi peste chipul lui J.D.

– Extratereştrii, strigă el spre poliţişti, nu sunt proiecţii! Sunt adevăraţi. Avem aici şase ostatici. Vreau ca toţi poliţiştii să se retragă. La primul semn al oricărei şmecherii, o să omor un ostatic – şi nu va fi un om.

– Nu cred că vrei să fii un ucigaş, vorbi poliţistul prin megafon.

– *Nu voi fi* un ucigaş! răcni J.D. Crimă înseamnă uciderea altui om. Nu veţi putea găsi nici un cap de acuzare împotriva mea. Acum părăsiţi toţi clădirea, altfel extratereştrii ăştia mor.

– Un ostatic îţi este de folos în aceeaşi măsură ca toţi şase! strigă acelaşi poliţist. Lasă pe cinci dintre ei să plece şi stăm de vorbă.

J.D. şi Cooter îşi aruncară câte o privire. Şase ostatici reprezentau într-adevăr un grup mare; le-ar fi fost mai uşor să controleze situaţia dacă n-ar fi avut grija atâtor indivizi. Pe de altă parte, punându-i pe cei şase să formeze un cerc, cu J.D. şi Cooter în centru, ei puteau fi protejaţi de lunetiştii, care ar fi tras aproape de oriunde.

– Nici vorbă! strigă J.D. Voi sunteţi un fel de echipă SWAT, nu? Aţi venit aici cu o furgonetă sau o dubă. Vreau să vă retrageţi, să vă-ndepărtaţi de muzeu şi să lăsaţi duba aia cu motorul pornit şi cheile în contact. Vom pleca spre aeroport cu câţi extratereştri vor încăpea înăuntru şi vrem ca acolo să ne aştepte un avion care să ne ducă... – se poticni – să ne ducă acolo unde vom decide.

– Nu putem face asta, rosti poliţistul cu megafon.

J.D. ridică puţin din umeri.

– Din clipa aceasta voi ucide câte un ostatic la fiecare şaizeci de secunde, dacă mai rămâne cineva în clădire.

Se răsuci către bărbatul tuns scurt:

– Cooter?

Cooter încuviinţă şi începu să numere cu glas tare:

– Şaizeci. Cincizeci şi nouă. Cincizeci şi opt.

Poliţistul cu portavocea se întoarse şi vorbi cu cineva din spatele său. Îl puteam vedea arătând cu braţul, indicând probabil direcţia în care trebuiau să se retragă oamenii săi.

– Cincizeci şi şase. Cincizeci şi cinci. Cincizeci şi patru.

Ochii pediculari ai lui Hollus se opriseră din oscilat şi încremeniseră la depărtarea lor maximă. O mai văzusem făcând aşa, când auzise ceva care o interesa. Indiferent însă despre ce ar fi fost vorba, eu nu auzisem deocamdată nimic.

– Cincizeci şi doi. Cincizeci şi unu.

Poliţiştii ieşeau din vestibulul de sticlă, totuşi protestau nemulţumiţi. Cel cu portavocea continuă să vorbească.

– Bine, rosti el. Bine, ne retragem.

Glasul lui amplificat reverbera prin Rotondă.

– Ne retragem!

Mi se părea că vorbea inutil, dar…

Dar apoi am auzit sunetul pe care-l percepuse Hollus: un uruit slab. Liftul din stânga noastră cobora; cineva îl chemase de la subsol. Poliţistul cu portavoce se străduia în mod deliberat să acopere zgomotul respectiv.

– Patruzeci şi unu. Patruzeci. Treizeci şi nouă.

Ar fi fost sinucidere, m-am gândit, pentru oricine ar fi fost în cabină; J.D. Îl putea ciurui pe cel dinăuntru imediat ce uşile metalice s-ar fi despărţit la mijloc şi ar fi început să gliseze spre lateral.

– Treizeci şi unu. Treizeci. Douăzeci şi nouă.

– Plecăm! răcni poliţistul. Părăsim clădirea.

Ascensorul urca. Deasupra uşilor un şir de pătrăţele indicatoare luminoase – S, 1, 2, 3 – arăta nivelul la care se găsea cabina în fiecare moment. Am îndrăznit să trag cu ochiul într-acolo. „1” tocmai se stinsese şi, peste o clipă, se aprinse „2”. Excelent! Fie că ocupantul liftului ştiuse despre balcoanele de la nivelul al doilea care dădeau deasupra Rotondei, fie i-o spusese chiar paznicul MRO, cel care lăsase probabil poliţiştii să intre.

– Optsprezece. Şaptesprezece. Şaisprezece.

Când se aprinse „2”, mi-am adus contribuţia la înăbuşirea sunetului produs de deschiderea uşilor, tuşind violent; dacă exista ceva la care să mă pricep minunat în ultima vreme era, indiscutabil, tusea.

Pătratul cu „2” rămase aprins; uşile trebuiau să se fi deschis de acum, dar J.D. şi Cooter nu le auziseră. Puteam presupune că unul sau mai mulţi poliţişti înarmaţi ieşiseră la al doilea nivel – cel care găzduia Galeriile dinozaurilor şi descoperirilor.

– Treisprezece. Doisprezece. Unsprezece.

– Gata! strigă poliţistul ETF cu megafonul. Gata! Am plecat!

De la distanţa aceea nu puteam spune dacă el avea contact vizual cu colegii de la balconul întunecat. Noi stăteam tot lângă ascensoare; nu îndrăzneam să ridic ochii, ca nu cumva să trădez prezenţa celor de deasupra.

– Nouă. Opt. Şapte.

Poliţiştii părăsiră vestibulul, ieşind în bezna nopţii. I-am văzut dispărând treptat, pe măsură ce coborau treptele de piatră către trotuar.

– Şase. Cinci. Patru.

Girofarurile roşii de pe capotele maşinilor ale căror raze străbătuseră cu regularitate Rotonda începură să se îndepărteze;

unul singur – probabil cel de pe duba ETF – continua să se rotească.

– Trei. Doi. Unu.

M-am uitat la Christine. Dădu aproape imperceptibil din cap; şi ea ştia ce se întâmpla.

– Zero! rosti Cooter.

– Bun, zise J.D. Să-i dăm drumul.

Petrecusem mare parte din ultimele şapte luni făcându-mi griji despre cum va fi moartea – dar nu mă gândisem că voi vedea pe altcineva murind înaintea mea. Inima îmi bubuia ca picamărele cu care obişnuiam să sfărâmăm depunerile de aluviuni. Presupuneam că J.D. mai avea doar câteva secunde de trăit.

J.D. ne aranjă într-un semicerc, formând un scut viu pentru el şi Cooter.

– Mişcaţi! ne spuse şi, deşi stăteam cu spatele la el, eram sigur că-şi balansa arma automată de la stânga la dreapta, pregătindu-se să descrie un arc de foc dacă ar fi fost nevoie.

Am început să înaintez, urmat de Christine, forhilnori şi wreedi. Am ieşit de sub consola care proteja zona de lângă lifturi, am coborât cele patru trepte în Rotonda propriu-zisă şi am pornit să traversăm pardoseala largă de marmură, către intrare.

Jur că am simţit mai întâi împroşcătura pe capul meu pleşuv şi abia după aceea am auzit detunătura asurzitoare de sus. M-am răsucit. Era greu să pun cap la cap imaginile pe care le întrezăream; singura lumină din Rotondă se strecura dinspre Galeria George Weston şi de pe stradă, prin vestibulul cu uşi de sticlă şi vitraliile de deasupra lor. Capul lui J.D. era deschis, crăpat ca un pepene şi sângele ţâşnise peste tot, inclusiv pe mine şi pe extratereştri. Leşul lui tresări înspre mine, iar arma automată zăngăni pe marmura pardoselii.

O a doua împuşcătură răsună aproape în continuarea primei, însă nu fusese perfect sincronizată; poate că, în balconul întunecat de deasupra, cei doi poliţişti – părea că sus erau minimum două persoane – nu izbutiseră să se vadă reciproc. Cooter îşi mişcase capul la timp, iar acum plonjă brusc, încercând să recupereze arma lui J.D.

Un wreed îi stătea în cale şi Cooter îl răsturnă. Cu extraterestrul răşchirat şi agitând din membre, lunetiştii de pe balcon păreau că nu-l puteau ochi clar pe Cooter.

Eram în stare de şoc; simţeam sângele lui J.D. picurându-mi pe gât. Pe neaşteptate, wreedul care rămăsese în picioare se ridică

în aer. Ştiusem că purta un dispozitiv care-l ajuta să umble fără eforturi în gravitaţia Pământului, totuşi nu-mi dădusem seama că era atât de puternic, încât să-i permită să zboare.

Celălalt forhilnor lovi cu un picior în arma automată, aruncând-o şi mai departe în Rotondă. Cooter continuă să bâjbâie după ea. Wreedul care căzuse se străduia să se ridice, între timp, wreedul zburător se înălţase la trei metri deasupra pardoselii.

Cooter ajunse la automat şi se rostogoli pe o parte, deschizând focul spre balcoanele întunecate. Apăsă repetat pe trăgaci, împrăştiind un arc de gloanţe. Gloanţele loviră sculpturi în piatră vechi de nouăzeci de ani, împroşcând peste noi aşchii şi sfărâmături.

Celălalt wreed se înălţă, de asemenea, în aer. Am încercat să trec îndărătul unuia dintre segmentele de perete independente care mărgineau parţial perimetrul Rotondei. Hollus se mişca rapid – dar mergea foarte repede în direcţia opusă şi, spre uimirea mea, ajunsese la cel mai înalt stâlp totemic. Îşi îndoi cele şase picioare şi sări distanţa scurtă de pe scară pe stâlp, cuprinzându-l cu membrele ei. Apoi escaladă cu o viteză uimitoare totemul. În scurt timp dispăruse; era posibil să fi urcat până la nivelul al treilea. Am fost fericit că se găsea, aparent, în siguranţă.

– Gata! răcni Cooter cu accentul lui specific, aţintindu-ne pe rând cu automatul pe mine, Christine şi al doilea forhilnor.

În voce i se simţea panica:

– Gata, pentru toţi. Nu mişcă nimeni!

Poliţiştii reveniseră în vestibul, alţi poliţişti erau pe balcon, doi wreedi zburau prin Rotondă ca nişte îngeri nebuni, un forhilnor stătea de o parte a mea şi Christine de cealaltă parte, iar cadavrul lui J.D. sângera peste razele incrustate în marmura pardoselii, făcând-o alunecoasă.

– Renunţă, i se adresă Christine lui Cooter. Nu vezi că eşti înconjurat?

– Gura! urlă Cooter, care, în mod evident, nu era în largul lui fără J.D. Taci dracu' din gură!

După aceea, spre surprinderea mea, am auzit un piuit familiar pe două tonuri. Proiectorul de holoforme pe care îl ţineam ca întotdeauna într-un buzunar anunţa că era pe punctul de a se activa.

Cooter se retrăsese sub consola balconului; nu-i mai putea vedea pe lunetişti, ceea ce însemna că nici ei nu-l puteau zări. O

imagine a lui Hollus pâlpâi şi se materializa în mărime naturală, aproape imposibil de deosebit de realitate. Cooter se răsuci; era panicat şi nu părea să înţeleagă că forhilnorul lipsă ni se alăturase brusc.

– Cooter, rosti simulacrul Hollus înaintând cu îndrăzneală. Numele meu este Hollus.

Cooter îndreptă imediat automatul către ea, dar forhilnora avansa, reducând distanţa dintre ei. Noi toţi am început să ne retragem. Îmi dădeam seama că poliţiştii din vestibul erau derutaţi; aparent, Hollus se interpuse între ei şi Cooter.

– Până acum nu ai împuşcat pe nimeni, spuse Hollus şi cuvintele se auziră ca bătăile unor inimi gemene. Ai văzut ce s-a întâmplat cu partenerul tău; nu lăsa ca aceeaşi soartă să se abată asupra ta.

Am gesticulat din mâini, sperând că ceilalţi mă vor vedea pe întuneric: doream să se răsfire mult, astfel ca nici unul dintre noi să nu se găsească pe aceeaşi linie care-i unea pe Cooter şi Hollus.

– Dă-mi mie arma, spuse Hollus, care ajunsese la patru metri de Cooter. Renunţă la ea şi toţi vom pleca vii de aici.

– Înapoi! urlă Cooter.

Hollus nu se opri din înaintare.

– Dă-mi arma, repetă ea.

Cooter scutură violent din cap.

– Nu voiam decât să vă arătăm vouă, extratereştrilor, că nu-i adevărat ce vă spun savanţii ăştia.

– Înţeleg asta, zise Hollus făcând încă un pas. Şi sunt gata să te ascult. Doar dă-mi arma.

– Ştiu că voi credeţi în Dumnezeu, spuse Cooter, dar încă n-aţi fost mântuiţi.

– Voi asculta orice doreşti să spui, rosti Hollus apropiindu-se încetişor, însă numai după ce laşi arma.

– Fă-i pe toţi poliţaii să plece!

– Ei nu vor pleca.

Cele şase picioare înaintară iarăşi spre bărbat.

– Dacă te mai apropii, o să trag, zise Cooter.

– Tu nu vrei să împuşti pe nimeni, urmă Hollus fără să se oprească din mers, cu atât mai puţin pe cineva care crede la fel ca tine.

– Jur că te omor.

– Nu o s-o faci, făcu Hollus înaintând mereu.

– Stai pe loc! Te avertizez!

Cele şase picioare rotunde nu se opriră.

– Doamne, iartă-mă, rosti Cooter şi…

… şi apăsă pe trăgaci.

Şi gloanţele se revărsară din armă…

Şi pătrunseră în simulacrul lui Hollus…

Şi câmpurile de forţă care compuneau corpul simulat încetiniră gloanţele, reducându-le mişcarea mai mult şi tot mai mult, până ieşiră pe partea opusă. Îşi continuară traiectoria semicirculară prin Rotondă, străbătând încă vreo doi metri, după care căzură zăngănind pe pardoseala de piatră.

Simulacrul avansă şi întinse braţele sale din câmpuri de forţă, prinzând automatul de ţeavă, care cu siguranţă era acum atât de fierbinte, încât nici o fiinţă din carne şi oase n-ar fi reuşit s-o strângă în palmă.

Adevărata Hollus, la etaj, probabil la nivelul al treilea, îşi trase braţele îndărăt şi simulacrul ei, aici jos, în Rotondă, îşi smuci, de asemenea, braţele. Iar Cooter, surprins că fiinţa pe care tocmai o ciuruise nu era moartă, dădu drumul armei. Avatarul se răsuci şi se retrase rapid.

Poliţia năvăli prin vestibul şi…

Era inutil acum. Complet inutil.

Un poliţist apăsă pe trăgaci.

Şi Cooter se împletici îndărăt, cu gura larg deschisă într-un „O” perfect de consternare. Izbi un segment de zid şi se prăbuşi în întuneric, cu o dâră de sânge ca o urmă de gheară urmându-l pe podea.

Şi capul i se legănă inert într-o parte.

Pleca să-şi întâlnească Creatorul.

29

Poliţiştii ne puseră întrebări mie şi Christinei ore la rând, dar îi lăsară pe cei patru extratereştri să se întoarcă imediat la nava-mamă, astfel ca rana lui Barbulkan să poată fi tratată. În cele din urmă am luat un taxi către casă – treizeci de dolari cu bacşiş cu tot – şi am rămas treaz alte două ore, povestindu-i lui Susan tot ce se întâmplase.

– Dumnezeule, repeta ea întruna. Dumnezeule, puteai să fii omorât.

– Hollus m-a salvat. Ea i-a salvat pe toţi.

– Dacă o să am ocazia, o să-l strâng serios în braţe pe păianjenul ăla mare, zâmbi Susan.

Am zâmbit şi eu şi am sărutat-o. Deja eram epuizat – absolut istovit. Vederea mi se înceţoşa şi mă simţeam ameţit.

– Iartă-mă, scumpo, am spus, dar trebuie neapărat să dorm puţin.

Ea încuviinţă, mă sărută din nou şi am pornit spre dormitorul nostru.

Luni dimineaţă am dormit până la ora zece. Episodul din muzeu se petrecuse prea târziu pentru ca să apară în ziare, totuşi Susan îmi spuse că atât emisiunea *Breakfast Television,* cât şi *Canada AM.* începuseră cu vestea respectivă. Susan nu mersese azi la serviciu, ca să fie acasă când mă trezeam. Ricky plecase deja la şcoală, când am coborât eu din pat.

Am izbutit să ajung la MRO pe la amiază. Din fericire, din cauză că era luni, muzeul era închis pentru public, oferind departamentului administrativ posibilitatea de a face curăţenie; la sosirea mea, încă mai spălau podeaua Rotondei. În acest timp, Jonesy şi toţi preparatorii lui erau în sala Garfield Weston, salvând ce se mai putea din marnele sparte. Câţiva paleontologi soseau pe calea aerului de la Smithsonian ca să dea o mână de ajutor; erau aşteptaţi înainte de sfârşitul zilei.

M-am îndreptat spre biroul meu şi m-am prăbuşit în scaun, masându-mi tâmplele în încercarea de a-mi alunga durerea de cap cu care mă trezisem. La scurt timp după ce mă aşezasem, proiectorul de holoforme piui şi simulacrul lui Hollus se materializă.

M-am ridicat şi am simţit că-mi crapă capul de durere.

– Cum te simţi? m-am interesat îngrijorat.

Torsul forhilnorei se legănă.

– Sunt stresată. Nu am dormit bine, în ciuda medicamentelor pe care mi le-a dat doctorul navei.

Am aprobat înţelegător.

– Nici eu nu m-am odihnit bine.

Prin minte îmi răsunau mereu împuşcături. M-am încruntat şi m-am aşezat.

– Se spune că va urma o anchetă internă. Probabil că poliţiştii nu trebuiau să-l împuşte pe Cooter.

Ochii pediculari ai lui Hollus se mişcară într-un mod pe care nu-l mai văzusem până atunci.

– Simpatia mea faţă de el este limitată, rosti ea. L-a rănit pe Barbulkan şi a încercat să mă ucidă pe mine… Cât de mari sunt distrugerile fosilelor Burgess Shale?

– A fost distrus complet conţinutul primelor cinci vitrine, i-am spus, inclusiv al celei pe care o scanaţi voi.

Mă simţeam cuprins de o greaţă fizică atunci când mă gândeam la pierdere; nu numai că fuseseră unele dintre cele mai importante fosile din lume, ci şi unele dintre cele mai bine conservate creaturi de o frumuseţe incredibilă, cu un aspect aproape extraterestru. Fusese un act de vandalism, un sacrilegiu.

– Erau asigurate, bineînţeles, am continuat, aşa că MRO şi Smithsonian vor primi o mulţime de bani, dar specimenele în sine sunt de neînlocuit.

– Dintr-un punct de vedere, spuse Hollus, a existat şi un pic de noroc. Probabil că ei au început distrugerea cu vitrina pe care o scanam, tocmai fiindcă era deschis capacul de sticlă. Scanările se încheiaseră parţial, aşa că cel puţin câteva specimene pot fi recuperate. Mă voi îngriji să fac reconstrucţii pentru tine.

Am dat din cap, ştiind că indiferent cât de realiste şi de exacte ar fi fost reconstrucţiile, ele n-aveau să fie niciodată la fel ca originalele.

– Mulţumesc.

– Este o pierdere teribilă, spuse Hollus. Pe nici o altă planetă nu am văzut vreodată fosile de o asemenea calitate. Erau cu adevărat…

Se întrerupse în mijlocul frazei şi simulacrul ei încremeni, ca şi cum adevărata Hollus, cea de pe orbita sincronă la bordul navei-mamă, fusese distrasă de ceva ce se întâmpla acolo.

– Hollus? am rostit, nu foarte îngrijorat; probabil că unul dintre compatrioţii ei o întreba ceva.

– O clipă, răspunse ea, cu simulacrul mişcându-se din nou.

Am auzit nişte incantaţii în grai forhilnor, pe când vorbea cu altcineva, apoi simulacrul îngheţă iarăşi.

Am oftat nerăbdător. Era mai rău decât să fii trecut pe o linie telefonică de aşteptare, deoarece afurisitul de simulacru ocupa cam tot biroul. Am ridicat de pe masă cel mai recent număr din *New Scientist;* exemplarul pentru departamentul nostru îşi începea circuitul intern cu mine şi cobora ierarhic. Abia îl deschisesem, când avatarul lui Hollus porni să se mişte.

– Nişte veşti teribile, rosti ea cuvintele cu câte o gură, cu vocile

straniu atenuate. Eu… Dumnezeule, sunt nişte veşti teribile.

Am scăpat revista din mână.

– Poftim?

Ochii pediculari ai lui Hollus oscilau înainte şi înapoi.

– Nava-mamă nu are cu difuzia luminii problemele pe care le aveţi voi pe suprafaţa planetei din cauza atmosferei; chiar şi în timpul zilei, senzorii lui *Merelcas* pot distinge limpede stelele. Iar una dintre acele stele…

M-am aplecat în scaun în faţă.

– Da? Ce este?

– Una dintre stelele acelea şi-a început transformarea într-o… cum se numeşte? Uit mereu. Când explodează o stea masivă?

– O supernovă?

– Da.

– Uau!

Îmi aminteam agitaţia care domnise în planetariu în anul 1987, când Ian Shelton de la Universitatea Toronto descoperise supernova din Marele Nor al lui Magellan.

– Mi se pare grozav.

– Nu este grozav, spuse Hollus. Steaua care a început să explodeze este Alpha Orionis.

– Betelgeuse? am rostit. Betelgeuse se transformă în supernovă?

– Corect.

– Eşti sigură?

– Nu poate fi nici o îndoială, zise forhilnora şi cele două glasuri ale ei sunau destul de şocate. Sclipeşte deja de peste un milion de ori mai puternic decât strălucirea normală, iar luminozitatea continuă să crească.

– Dumnezeule, am rostit. Ar… ar trebui să-i telefonez lui Donald Chen. El va şti pe cine să anunţe. Există un birou central pentru telegrame astronomice sau aşa ceva…

Am ridicat receptorul şi am format interiorul lui Chen. Îmi răspunse la al treilea ţârâit; încă unul şi mi-ar fi intrat mesageria vocală.

– Don, am spus, sunt Tom Jericho. Hollus m-a anunţat că Betelgeuse tocmai s-a transformat într-o supernovă.

La celălalt capăt al firului se lăsă liniştea pentru câteva clipe.

– Betelgeuse este – *era* – o primă candidată pentru supernovă, zise el. Dar nimeni nu ştia exact când se va întâmpla.

După o pauză scurtă, zise cu glas serios, de parcă tocmai îşi

dăduse seama de ceva:
– Hollus a zis Betelgeuse? Alpha Orionis?
– Da.
– Este sigură? Absolut sigură?
– Da, a zis că-i confirmat.
– La dracu', făcu Chen în receptor, însă cred că de fapt nu vorbea cu mine. La dracu'!
– Ce-i?
Glasul lui părea stresat.
– Am examinat datele despre supernove pe care mi le-a trimis Hollus, mai ales în privinţa emisiilor de raze gama. Pentru ultima supernovă, cea din 1987, n-am avut nişte date prea grozave; s-a întâmplat înainte de a avea sateliţi pentru observarea razelor gama – Compton a fost lansat abia în 1991. Singurele date despre razele gama emise de supernova 1987A au provenit de la satelitul Solar Maximum Mission, care nu fusese proiectat pentru observaţii extragalactice.
– Şi?
– Emisia de raze gama a unei supernove este mult mai puternică decât crezusem; asta o dovedesc datele de la Hollus.
– Şi? am repetat. Ce-nseamnă asta?
M-am uitat la Hollus care se legăna în sus şi în jos extrem de rapid; n-o văzusem niciodată atât de tulburată.
Chen oftă prelung şi sunetul acela se auzi ca un huruit pe linia telefonică.
– Asta înseamnă că atmosfera noastră va fi ionizată, înseamnă că stratul de ozon va fi distrus.
Făcu o pauză.
– Înseamnă că vom muri cu toţii.

Ricky Jericho se afla la mulţi kilometri nord de MRO, pe terenul de joacă al şcolii publice Churchill. Era mijlocul pauzei de prânz de nouăzeci de minute; unii dintre colegii lui se întorceau acasă pentru a mânca, dar Ricky lua prânzul la şcoală, într-o sală unde copiii erau lăsaţi să vizioneze *Familia Flinstone* pe postul CFTO. După ce-şi termină sendviciul cu salam afumat şi mărul, ieşi în curtea cu iarbă. Mai multe cadre didactice se plimbau de colo-colo, oprind încăierări, alinând durerile de moment produse de julirea genunchilor şi făcând toate celelalte lucruri pe care trebuie să le facă dascălii. Ricky privi cerul. Acolo sclipea ceva strălucitor.

Trecu de zona aparatelor de gimnastică şi-şi găsi învăţătoarea.

– Domnişoară Cohan, rosti el trăgând-o de fustă. Ce este acela?

Ea duse o mână pavăză la ochi şi se uită în direcţia arătată.

– Nu-i decât un avion, Ricky.

Ricky Jericho nu era un copil care obişnuia să-şi contrazică profesorii doar de dragul de a o face. Cu toate acestea, clătină din cap.

– Nu, nu este, rosti el. Nu poate fi. Stă pe loc.

Gândurile mi se învolburau şi măruntaiele mi se înnodaseră. Începea o zi nouă, nu doar în Toronto, ci pentru toată Calea Lactee. Ba chiar observatori din galaxii îndepărtate aveau să vadă, cu siguranţă, strălucirea care sporea, după ce ar fi trecut suficient timp pentru ca lumina să ajungă până la ei. Era mai presus de orice imaginaţie. Într-adevăr, Betelgeuse se transforma într-o supernovă.

Am deschis difuzorul telefonului, pentru ca Don şi Hollus să converseze, întrerupţi ocazional de câte o întrebare îngrijorată din partea mea. Iată ce am înţeles că se întâmpla: în toate stelele active, hidrogenul şi heliul fuzionează, producând succesiv elemente mai grele. Dar, dacă steaua este suficient de masivă, atunci când lanţul de fuziune ajunge la fier, energia începe să fie absorbită, nu degajată, determinând acumularea unui nucleu feros. Steaua devine prea densă pentru a se mai autosusţine: impulsul exploziv îndreptat spre exterior al fuziunii ei interne nu mai echilibrează forţa uriaşă a propriei ei gravitaţii. Nucleul colapsează în materie degenerată – nuclee atomice strivite laolaltă, care formează un volum cu diametrul de numai douăzeci de kilometri, însă cu o masă ce o depăşeşte de multe ori pe a Soarelui. Iar când hidrogenul şi heliul care se adună spre interior din straturile exterioare ale stelei lovesc această suprafaţă nouă şi dură, ele fuzionează instantaneu. Explozia fuziunii şi unda de şoc a coliziunii se propagă înapoi, împrăştiind atmosfera gazoasă a stelei şi emiţând un torent de unde sonore, lumină, căldură, raze X, raze cosmice şi neutrino – o grindină ucigaşă care se revarsă în toate direcţiile, un înveliş sferic care se dilată, aducând moarte şi distrugere, strălucind mai puternic decât toate celelalte stele din galaxie laolaltă: o supernovă.

Iar asta părea că se întâmpla chiar acum cu Betelgeuse. Diametrul ei se mărea rapid; peste două zile avea să fie mai

mare decât întregul sistem solar al Terrei.

Pământul avea să fie protejat pentru o vreme: atmosfera noastră avea să împiedice asaltul iniţial să ajungă la nivelul solului. Dar aveau să urmeze şi alte asalturi. Mult mai multe.

Am reglat radioul din birou pe postul CFTR, care transmitea exclusiv ştiri. Pe măsură ce veştile au început să fie difuzate pe posturile de televiziune şi radio din toată lumea, unii oameni s-au repezit către peşteri şi exploatări miniere subterane. Nu avea să conteze câtuşi de puţin. Sfârşitul lumii se apropia – şi avea să fie un bubuit, nu un scâncet.

Forhilnorii şi wreedii care se aflau în momentul acesta pe orbita Pământului, poate şi câţiva pasageri umani, ar fi putut să scape, cel puţin pentru o vreme; puteau manevra nava astfel încât să păstreze planeta între ei şi Betelgeuse, acţionând ca un scut de piatră şi fier, gros de treisprezece mii de kilometri. Era însă imposibil să fugă din calea învelişului de moarte ce se dilata; *Merelcas* ar fi avut nevoie de un an întreg ca să accelereze până aproape de viteza luminii.

Şi, chiar dacă nava aceea putea să scape, nu acelaşi lucru se putea spune despre planetele natale ale forhilnorilor şi wreedilor; în scurt timp, ele aveau să fie afectate de acelaşi atac, de aceeaşi calamitate. Asteroizii care loviseră planetele Sol III, Beta Hydri III şi Delta Pavonis II cu şaizeci şi cinci de milioane de ani în urmă fuseseră lovituri minore prin comparaţie cu aceasta, simple răni superficiale, din care ecosistemele îşi reveniseră după numai câteva decenii.

De data aceasta însă nu avea să mai existe nici o revenire. Aceasta avea să fie *a şasea* mare extincţie, resimţită în mod egal pe toate cele trei planete. Şi nu mai conta dacă viaţa biologică începuse în acest sistem solar pe Marte, iar nu pe Pământ, dacă apăruse cu adevărat de mai multe ori pe planeta forhilnorilor sau dacă wreedii ştiau măcar că era a şasea extincţie.

Deoarece avea să fie în acelaşi timp *ultima* mare extincţie, capitolul final, ştergerea completă a tablei, ultima rundă în *Jocul Vieţii.*

30

Ce faci în ultimele clipe ale vieţii? Spre deosebire de majoritatea celor şase miliarde de oameni care tocmai primiseră

sentinţa condamnării la moarte, eu chiar mă pregătisem pentru propriul deces. Dar mă aşteptasem ca acesta să sosească într-un ritm mai lent, cu mine pe un pat de spital avându-i alături pe Susan, poate pe fratele meu Bill, câţiva prieteni şi poate chiar şi pe micul şi curajosul Ricky.

Dar explozia lui Betelgeuse era complet neanunţată; noi nu-i întrezărisem venirea. Sigur că da, aşa cum spusese Hollus mai devreme, ştiusem că Betelgeuse se va transforma în cele din urmă într-o supernovă, însă nu exista nici un motiv pentru a ne aştepta că se va întâmpla chiar acum.

Potrivit reportajelor mass-media, metroul din Toronto era deja ticsit. Oamenii coborau în staţii, în trenurile subterane, sperând că vor fi protejaţi în adâncul pământului. Refuzau să se dea jos din trenuri, chiar la capătul liniilor.

Iar străzile din jurul lui MRO se preschimbaseră deja în parcări, creând un ambuteiaj total. Doream să fiu alături de familia mea la fel de mult pe cât o doreau toţi ceilalţi, dar se părea că nu exista nici o cale prin care să izbutesc. Am încercat în mod repetat să-i telefonez lui Susan la birou, însă linia era mereu ocupată.

Bineînţeles, moartea nu avea să fie instantanee. Aveau să treacă săptămâni, sau chiar luni, înainte ca ecosistemul să se prăbuşească. În clipa de faţă, stratul de ozon al Pământului ne proteja de fotonii cu energie înaltă şi încă nu sosise grindina de macroparticule încărcate, ce venea cu o viteză mai mică decât cea a luminii. Dar în scurtă vreme, atacul violent dinspre Betelgeuse avea să îndepărteze stratul de ozon, iar radiaţiile dure, atât ale stelei care explodase, cât şi ale propriului nostru soare, aveau să ajungă la sol, distrugând ţesuturile vii. Cu certitudine voi putea ajunge alături de soţia şi fiul meu, înainte de sfârşitul propriu-zis. Deocamdată însă, părea că singurul meu tovarăş avea să fie simulacrul unei fiinţe extraterestre.

Prima rafală dinspre Betelgeuse afectase deja reţeaua de telefonie interurbană susţinută de sateliţi, aşa că nu ar fi trebuit să mă surprindă că văd avatarul apărând şi dispărând periodic, după cum discordanţa electromagnetică dinspre Orion interfera cu comunicaţiile dintre autentica Hollus, aflată deasupra Ecuadorului, şi reprezentarea ei holografică de aici, din Toronto.

– Îmi pare rău că nu sunt alături de Susan, am spus privind-o pe forhilnoră peste biroul meu ticsit de problemele nerezolvate.

Spre uimirea mea, Hollus ridică glasurile – ceva ce n-o mai

auzisem făcând până atunci.

– Cel puţin tu îţi vei vedea probabil familia înainte de sfârşit. Zici că *tu* eşti departe de casă? Eu nu pot nici măcar să iau legătura cu copiii mei. Dacă Betelgeuse izbeşte Pământul cu forţa aceasta, la fel de puternic va lovi şi Beta Hydri III. Nu pot nici măcar să transmit un rămas-bun prin radio spre Kassold şi Pealdon; nu numai că interferenţele sunt prea mari, dar semnalul radio nu va ajunge la ei decât peste douăzeci şi patru de ani.

– Îmi pare rău, am spus, nu mă gândisem la asta.

– Nu, nu te-ai gândit, se răsti ea din nou şi stropi de salivă holografici îi zburară realmente din gura stângă; după o clipă însă se mai domoli. Iartă-mă, îmi spuse, dar îmi iubesc copiii extrem de mult. Şi să ştiu acum că ei – că întreaga mea rasă – va muri…

Mi-am privit prietena. Lipsea deja de multă vreme de pe planeta ei natală; de ani buni nu mai ştia ce se întâmpla acasă. Fiul şi fiica ei erau adulţi când plecase în uriaşa explorare a opt sisteme stelare, dar acum – acum probabil că ei erau de vârstă mijlocie, poate chiar mai bătrâni din punct de vedere biologic decât Hollus însăşi, fiindcă ea călătorise mare parte a drumului la viteze relativiste.

Dacă mă gândeam bine, lucrurile stăteau chiar mai rău decât atât. Betelgeuse se găsea pe cerul nordic al Pământului, iar Beta Hydri pe cel sudic, ceea ce însemna că Pământul era între cele două stele. Aveau să treacă nişte ani înainte ca sporirea luminozităţii lui Betelgeuse să fie vizibilă de pe Beta Hydri III – totuşi, era imposibil să transmitem un avertisment către planeta aceea; nimic nu putea să ajungă la ea mai rapid decât fotonii furioşi de la Betelgeuse, care porniseră deja la drum.

Hollus se străduia în mod vizibil să-şi recapete sângele-rece.

– Haide, spuse ea în cele din urmă, cu torsul legănându-i-se lent, în mod deliberat. Am putea să ieşim şi să privim spectacolul.

Aşa am şi făcut, coborând cu liftul şi ieşind prin uşa personalului. Am rămas afară, pe acelaşi petic de asfalt pe care coborâse prima dată naveta lui Hollus.

Din câte ştiam, forhilnora şi colegii ei îşi puneau nava spaţială într-o poziţie de maximă securitate, însă simulacrul stătea lângă mine, în faţă la MRO, în umbra domului planetariului abandonat, şi privea în sus. Cei mai mulţi trecători examinau, de asemenea, bolta azurie şi nu extraterestra stranie, cu aspect de păianjen.

Când ne-am uitat peste stradă, către Queen's Park, Betelgeuse era clar vizibilă pe cerul sud-estic, deasupra orizontului cam la o treime din zenit. Era neliniştitor să vezi o stea strălucind în timpul zilei. Am încercat să-mi închipui restul formei constelaţiei Orion pe fundalul albastru, dar nu ştiam cum ar fi fost poziţionată la ora aceasta din zi.

Alţi angajaţi ai muzeului şi vizitatori ieşiră din MRO, alăturându-se mulţimii care se strânsese pe trotuar. Iar după câteva minute, astronomul Donald Chen, mortul umblător, ieşi pe uşa personalului şi veni să ni se alăture nouă, altor morţi umblători.

Evident, telescopul spaţial Hubble fusese imediat orientat spre Betelgeuse. Imagini mult mai bune erau obţinute de *Merelcas,* nava lui Hollus, iar ele fuseseră retransmise pe Terra, pentru a fi difuzate pământenilor. Chiar înainte ca steaua să fi început să se dilate, telescoapele navei-mamă reuşiseră s-o fotografieze pe Betelgeuse: un disc roşu pătat de pete solare mai reci şi împestriţat cu puncte convective mai fierbinţi, totul înconjurat de o magnifică coroană arămie.

Acum însă atmosfera aceea exterioară diafană fusese distrusă într-o explozie de proporţii fenomenale, iar steaua în sine se dilata rapid, ajungând la un diametru de mai multe ori mai mare decât cel iniţial – deşi era greu de precizat care era diametrul normal al lui Betelgeuse, care era o stea variabilă. În nici un caz nu ajunsese vreodată la *aceste* proporţii. Un înveliş alb-gălbui de gaze supraîncălzite, o plasmă letală, se dilata dinspre discul lăţit, năvălind în toate direcţiile.

De pe sol, în lumina zilei, nu puteam vedea decât un punct strălucitor de lumină, pâlpâind şi tremurând, însă telescoapele navei spaţiale arătau mai mult. Mult mai mult. Incredibil de mult.

Prin ele am putut vedea altă explozie care zgudui steaua – ea se mişcase foarte puţin, în câmpurile de observaţie ale telescoapelor – şi alt val de plasmă care irupse în spaţiu.

Iar după aceea, ceva ce părea o micuţă fisură verticală – cu margini neregulate, cu laturile marcate de energie alb-albastră sfredelitoare – se deschise la distanţă mică în dreapta stelei. Fisura deveni mai lungă, mai neregulată, şi apoi…

… Apoi o substanţă mai întunecată decât spaţiul însuşi porni să se reverse prin crăpătură, curgând dinăuntru. Era vâscoasă şi părea că din cealaltă parte s-ar fi prelins smoală, dar…

Dar, desigur, nu exista nici o „cealaltă parte" – în nici un caz

nu se putea ca o spărtură să poată apărea în peretele Universului, neţinând seama de închipuirea mea în care prindeam un pumn de spaţiu pe care-l trăgeam în jos, ca pe o bucată de tapet dezlipit. Prin definiţie, Universul era autonom. Dacă negura nu venea din exterior, atunci fisura trebuia să fie un tunel, o gaură de vierme, o conexiune, o distorsionare, o poartă stelară, o scurtătură – *ceva* care conecta două puncte din cosmos.

Masa neagră continua să se reverse. Avea margini clar definite: stelele dispăreau, invizibile, când perimetrul ei trecea peste ele. Presupunând că era cu adevărat în apropierea lui Betelgeuse, trebuia să fi fost uriaşă; fisura avea lungimea de peste o sută de milioane de kilometri, iar obiectul care se revărsa din ea avea un diametru de câteva ori mai mare.

Deoarece obiectul respectiv era complet, copleşitor de negru, nici radiind şi nici reflectând lumină, el nu avea un spectru care să poată fi analizat pe baza efectului Doppler şi n-ar fi fost simplu de întreprins un studiu paralactic, pentru a-i determina mărimea.

În scurt timp, întreaga masă ieşise prin fantă. Avea o structură în formă de palmă: o pată centrală cu şase apendice distincte. Aproape imediat ce ieşi, fanta din spaţiu se închise şi dispăru.

Muribunda Betelgeuse se contractă din nou, prăbuşindu-se în propriul ei interior. Ce se întâmplase deocamdată, explica Donald Chen, nu fusese decât preambulul. Când gazele ce se năpusteau spre interior aveau să lovească pentru a doua oară nucleul de fier, steaua avea să explodeze cu adevărat, strălucind atât de puternic, încât nici chiar noi – aflaţi la patru sute de ani-lumină depărtare – n-am fi putut s-o privim direct.

Obiectul negru se mişca pe firmament, rostogolindu-se ca o roată cu spiţe, de parcă – totuşi nu se putea; nu, aşa ceva era imposibil! – de parcă cele şase extensii ale sale se propulsau cumva, sprijinindu-se chiar pe textura spaţiului. Obiectul se deplasa către discul lui Betelgeuse aflat în contracţie. Perspectiva era mai greu de sesizat – abia când unul dintre apendicele negre atinse, apoi acoperi marginea discului stelar, deveni limpede că obiectul era între Pământ şi Betelgeuse.

În timp ce steaua colapsa în spatele ei, negura se interpuse şi mai mult între „aici” şi „acolo”, până ce, în scurtă vreme, o eclipsă complet pe Betelgeuse. De pe sol, noi n-am putut vedea decât că steaua incredibil de strălucitoare dispăruse; Soarele rămăsese iarăşi fără rival pe cerul zilei. Dar, prin telescoapele lui

Merelcas, forma neagră era clar vizibilă, ca o pată de tuş cu multe excrescenţe pe fundalul presărat de pulberea de stele. Iar apoi…

Iar apoi, probabil că Betelgeuse făcuse aşa cum spusese Chen, explodând îndărătul întunecimii, degajând mai multă energie decât o sută de milioane de sori. De pe planetele aflate de cealaltă parte a ei, steaua cea mare trebuie să se fi văzut ca o explozie gigantică, o erupţie de lumină orbitoare şi căldură pârjolitoare, însoţită de zgomotele ascuţite ale undelor radio. Dar de pe Pământ…

De pe Pământ, toate acestea nu s-au putut vedea. Pata de tuş păru însă că zvâcneşte spre ochii telescoapelor, ca şi cum ar fi fost lovită din spate, cu centrul dilatându-i-se şi acoperind tot mai mult din câmpul vizual, odată cu apropierea de noi. Cele şase braţe fură propulsate însă îndărăt, ca tentaculele unei caracatiţe care se deplasează prin eliminarea jetului de apă – o caracatiţă care era îndreptată cu capul spre noi.

Indiferent ce ar fi fost obiectul acela, el rezistă la şocul exploziei, protejând Pământul – probabil şi planetele forhilnorilor şi wreedilor – de asaltul care altfel ar fi distrus straturile de ozon ale tuturor lumilor.

Stând în faţă la MRO, noi n-am ştiut ce se întâmplase; n-am ştiut încă, n-am ştiut imediat. Dar, treptat, înţelegerea a ajuns până la noi, chiar dacă supernova n-a mai făcut-o. Cele trei planete aveau să fie cruţate – cumva.

Viaţa urma să-şi continue cursul. Incredibil, miraculos, cu gratitudine, viaţa urma să-şi continue cursul.

Cel puţin pentru unii.

31

În cele din urmă am ajuns acasă în seara aceea; vestea că, într-un fel, dezastrul fusese evitat a răzbătut şi până la cei care-şi căutaseră adăpost în metrouri. Pe la ora 20:00, am izbutit să urc într-un tren ticsit care mergea spre sud până la staţia Union; l-am luat, deşi a trebuit să stau în picioare tot drumul până acasă. Doream s-o văd pe Susan, să-l văd pe Ricky.

Susan mă strânse cu atâta putere în braţe, încât m-a durut, iar Ricky mă îmbrăţişa şi el; ne-am aşezat toţi pe canapea, Ricky se cocoţă în poala mea şi ne-am strâns din nou în braţe – o familie.

Într-un târziu, l-am dus împreună cu Susan pe Ricky la culcare, iar eu l-am sărutat de noapte bună pe băiatul meu, fiul meu, pe care-l iubeam din toată inima. Cu atâtea lucruri care-i afectau viaţa în ultima vreme, era prea mic ca să înţeleagă ce se întâmplase azi.

Alături de Susan am revenit pe canapea, iar la ora 22:00 am urmărit imaginile filmate de telescoapele lui *Merelcas,* difuzate ca ştire principală pe *The National.* Peter Mansbridge arăta mai dur ca de obicei când relată despre sfârşitul Pământului, care fusese atât de aproape azi. După prezentarea imaginilor filmate, Donald Chen de la MRO i se alătură în studio – CBC Broadcasting Centre nu era foarte departe de muzeu, spre sud –, pentru a explica în detaliu ce se întâmplase şi pentru a confirma că *anomalia* (acela fusese termenul utilizat de Don) neagră continua să fie interpusă între Pământ şi Betelgeuse, protejându-ne. Mansbridge încheie interviul, rostind:

– Uneori avem noroc.

Se întoarse apoi către obiectivul camerei:

– Alte ştiri…

N-au mai fost însă alte ştiri – nimic care să conteze câtuşi de puţin, nimic care să se poată compara cu ce se petrecuse azi după-amiază.

„Uneori avem noroc”, a zis Mansbridge. Mi-am trecut un braţ pe după umerii lui Susan şi am tras-o lângă mine; i-am simţit căldura trupului şi parfumul şamponului. M-am gândit la ea şi, pentru prima dată, m-am gândit nu la cât de puţine clipe mai aveam de petrecut împreună, ci la toate clipele minunate pe care le petrecusem în trecut.

Mansbridge avea dreptate. Uneori avem într-adevăr noroc.

S-a întâmplat în ziua următoare, pe când călătoream cu metroul spre muzeu: revelaţia m-a izbit din plin.

Avatarul lui Hollus apăru la mai bine de o oră după ce am ajuns în birou. În tot acel timp mă foisem agitat, aşteptând-o.

– Bună dimineaţa, Tom, zise ea. Vreau să îmi cer scuze pentru asprimea cuvintelor mele de ieri. Au fost…

– Nu-ţi mai face griji, am întrerupt-o. Toţi o luăm niţel razna când ne dăm prima dată seama că putem să murim.

Nu m-am oprit şi nu i-am îngăduit să reia controlul asupra conversaţiei.

– Am şi uitat de cele întâmplate ieri. Fii atentă: azi-dimineaţă,

pe când călătoream cu metroul ticsit, alături de ceilalţi pasageri, mi-a venit o idee. Ce s-a întâmplat cu nava trimisă de la Groombridge 1618 către Betelgeuse?

– Cu siguranţă a fost arsă, răspunse Hollus cu glas trist. Primul spasm al stelei muribunde a transformat-o în scrum.

– Nu, am rostit. Nu, nu asta s-a-ntâmplat.

Am clătinat din cap, încă uimit de enormitatea evenimentului.

– Ce naiba, am urmat, ar fi trebuit să înţeleg asta mai devreme – şi *el* ar fi trebuit de asemenea.

– Cine?

Nu i-am răspuns – nu încă.

– Cei de pe Groombridge nu şi-au abandonat planeta, ci au transcens într-un tărâm virtual, la fel ca toţi ceilalţi.

– Pe suprafaţa planetei lor n-am găsit nici o zonă-avertisment, îmi reaminti Hollus. Atunci de ce să fi trimis o navă spre Betelgeuse? Vrei să spui că ar fi conţinut un grup de disidenţi care nu doreau transcendenţa?

– Nimeni nu s-ar fi dus pe Betelgeuse ca să trăiască acolo; după cum ai spus chiar tu, steaua nu este pur şi simplu adecvată vieţii. Iar patru sute de ani-lumină este o distanţă a naibii de mare de străbătut doar ca să obţii amplificarea gravitaţională a accelerării. Nu, sunt convins că nava pe care aţi detectat-o nu avea nici echipaj, nici pasageri; toţi cei de pe Groombridge au rămas pe planeta lor natală, încărcaţi digital într-o lume a realităţii virtuale. Ei au trimis o navă robot care conţinea un fel de catalizator – ceva care să declanşeze explozia supernovei.

Ochii pediculari ai lui Hollus îşi opriră mişcările.

– Să o declanşeze? De ce?

Îmi simţeam mintea paralizată; ideea mă copleşea. Am privit-o pe forhilnoră.

– Ca să sterilizeze toate planetele din partea asta a galaxiei, am rostit. Ca să distrugă de pe ele orice urmă de viaţă. Dacă tu ai îngropa în adâncul planetei nişte computere şi apoi ţi-ai transfera conştiinţa în ele, care ţi-ar fi temerea cea mai mare? Evident că ar putea să vină cineva care să le dezgroape, să le avarieze ori chiar să le distrugă. Pe multe dintre planetele vizitate de nava voastră au fost create zone-avertisment, care să sperie intruşii şi să-i oprească să dezgroape ce se afla dedesubt. Dar cei de pe Groombridge s-au decis să facă ceva şi mai bun. Ei au încercat să se asigure că nu va putea să vină şi să le facă rău nimeni, nici chiar de la alte stele. Ei ştiau că Betelgeuse – steaua

cea mai mare din zonă – va deveni supernovă într-o bună zi. De aceea au grăbit lucrurile cu câteva milenii, expediind un catalizator, o bombă, un dispozitiv care a cauzat explozia supernovei imediat cum a ajuns acolo.

Am tăcut puţin, trăgându-mi răsuflarea.

– De fapt tocmai de aceea aţi mai putut vedea evacuarea produselor de fuziune ale navei, deşi ea aproape că ajunsese la Betelgeuse. Bineînţeles că nu s-a întors cu duzele spre Groombridge ca să frâneze – fiindcă nici nu avea intenţia să încetinească vreodată. În loc de aşa ceva, a pătruns drept în inima stelei, declanşând explozia supernovei.

– Este… este ceva monstruos, spuse Hollus. Este ceva unilateral şi egoist.

– Ai perfectă dreptate. Este, fireşte, posibil ca băştinaşii de pe Groombridge să nu fi ştiut cu certitudine că mai există alte forme de viaţă şi în altă parte. La urma urmei, ei au ajuns la stadiul inteligenţei în izolare – ai spus că nava aceea pornise de cinci mii de ani. S-ar putea ca lor să li se fi părut o simplă precauţie; nu ştiau că nimiceau alte civilizaţii… Sau poate că, într-adevăr, nu le păsa. Poate că se considerau aleşii Domnului şi credeau că Dumnezeu o plasase pe Betelgeuse acolo tocmai pentru ca ei să se folosească de ea, în felul în care au făcut-o.

– S-ar putea într-adevăr să fi crezut asta, zise Hollus, dar tu ştii că nu este adevărat.

Avea dreptate. Eu o ştiam. Eu văzusem pistolul fumegând. Văzusem o dovadă suficient de bună chiar şi pentru mine. Am inspirat adânc, încercând să mă calmez, să-mi stăpânesc gândurile ce-mi goneau prin minte. Desigur, putea să fi fost ceva creat de o rasă avansată; putea să fi fost un deflector artificial de nove; putea să fi fost…

La un moment dat însă, trebuie adoptată ipoteza cea mai simplă – aceea care propune cele mai puţine elemente. La un moment dat, trebuie să încetezi a mai solicita pentru această întrebare – doar pentru ea, dintre toate celelalte – un grad mai ridicat de dovezi, decât cel cerut pentru orice alte ipoteze. La un moment dat – poate foarte aproape de sfârşitul vieţii –, trebuie să te ocupi de asta. La un moment dat, zidurile trebuie să se năruie.

– Vrei s-o spun? am întrebat.

M-am pomenit ridicând uşor din umeri, de parcă ipoteza ar fi fost un pulover în care trebuia să te foieşti niţel, ca să te îmbrace

confortabil.

– Da, acela a fost Dumnezeu; acela a fost Creatorul.

Am tăcut, lăsând cuvintele să plutească libere o vreme, întrebându-mă dacă doream să încerc să mă lepăd de ele. Dar n-am făcut-o.

– Hollus, cu ceva timp în urmă, ai spus că tu crezi că Dumnezeu ar fi o entitate, care a supravieţuit cumva ultimului Big Crunch şi care a reuşit într-un fel să continue să existe dintr-un ciclu de creaţie anterior. Dacă este adevărat, el ar fi chiar o parte din cosmos. Sau, dacă n-a fost până acum, poate că are capacitatea de a se – care-i termenul pe care-l folosesc teologii? – de a se *întrupa.* Dumnezeu a adoptat o formă materială şi s-a interpus între steaua care exploda şi cele trei planete ale noastre.

Brusc îmi veni altă idee.

– De fapt n-a fost prima dată când a făcut-o! Mai ţii minte supernova Vela din anul 1320 – una la fel de apropiată ca Betelgeuse, o supernovă ale cărei resturi sunt actualmente detectabile, însă pe care nimeni n-a văzut-o când a explodat, pe care nimeni n-a consemnat-o, nici chinezii de pe Terra, nimeni de aici, dar nici de pe planeta ta sau de pe planeta wreedilor? Această entitate a intervenit şi atunci, protejându-ne de radiaţiile supernovei. Ai spus-o chiar tu, când am discutat prima dată despre Dumnezeu: rata formării supernovelor trebuie să fie atent echilibrată. Ei bine, dacă nu poţi să previi supernovele, asta ar fi următoarea acţiune…

Ochii pediculari ai lui Hollus se apropiară. Ea păru să se înmoaie cumva din tot corpul, ca şi cum cele şase picioare aveau dificultăţi în a-i susţine greutatea. Fără doar şi poate că avusese înaintea mea ideea că entitatea era Dumnezeu, totuşi, în mod clar, până atunci nu se gândise la ce ar fi însemnat asta în relaţie cu supernova Vela.

– Dumnezeu nu se ocupă doar de producerea extincţiilor în masă, zise forhilnora. El le şi împiedică în mod curent, atunci când corespund scopurilor lui.

– Incredibil, nu-i aşa? am rostit, simţindu-mă la fel de nesigur pe picioare pe cât părea Hollus.

– Poate că ar trebui să mergem şi să vedem, spuse Hollus. Dacă acum ştim unde este Dumnezeu, poate că ar trebui să mergem să îl vedem.

Ideea era ameţitoare, colosală. Mi-am simţit, din nou, inima

bătându-mi cu putere.

– Dar – dar imaginile pe care le-am văzut s-au petrecut în realitate lângă Betelgeuse, cu peste 400 de ani în urmă, i-am reamintit. Şi ar dura cel puţin alţi 400 de ani pentru ca nava voastră să ajungă acolo. De ce ar rămâne Dumnezeu în acelaşi loc pentru o mie de ani?

– Durata vieţii unui om sau a unui forhilnor obişnuit este de aproximativ un secol, ceea ce înseamnă cam cincizeci de milioane de minute, zise Hollus. Este posibil ca Dumnezeu să aibă minimum vârsta Universului, a cărui durată până în prezent măsoară 13,9 miliarde de ani; chiar dacă Dumnezeu ar fi aproape de sfârşitul existenţei lui, o mie de ani ar însemna pentru el cam patru minute pentru unul dintre noi.

– Nu cred totuşi că-şi va irosi timpul pentru a ne aştepta.

– Poate că nu. Sau poate că Dumnezeu ştia că acţiunile îi vor fi observate şi ne vor atrage atenţia. Poate că va face astfel încât să fie din nou prezent acolo – unicul loc pe care am putut vreodată să îl identificăm –, pentru o întâlnire la momentul cuvenit. Între timp, el poate pleca să vadă de alte probleme, pentru ca după aceea să revină. Pare destul de mobil; probabil că, dacă ar fi ştiut că nava Groombridge va detona Betelgeuse, ar fi distrus-o înainte să ajungă acolo. Dar, după ce a început explozia stelei, el a ajuns foarte rapid – şi s-ar putea întoarce la fel de rapid până ce noi am ajunge acolo.

– *Dacă* el doreşte să ne întâlnească. Este o posibilitate îndepărtată, Hollus.

– Fără doar şi poate. Echipajul meu a pornit însă în această călătorie pentru a-l găsi pe Dumnezeu; acum ne-am apropiat cel mai mult de el şi de aceea trebuie să urmăm această pistă. Ochii ei pediculari mă examinau. Eşti bine-venit să ni te alături în această călătorie.

Pulsul îmi crescuse din nou, chiar mai tare ca înainte. Era totuşi imposibil ca aşa ceva să fie pentru mine.

– Nu mi-a mai rămas atâta timp, am şoptit.

– *Merelcas* poate accelera până aproape de viteza luminii în mai puţin de un an, zise Hollus. Şi, odată atinsă viteza respectivă, aproape toată distanţa va fi parcursă într-un interval ce va părea foarte scurt; desigur, vom avea nevoie de un al doilea an pentru decelerare, dar în ceva mai mult de doi ani de timp subiectiv am putea fi la Betelgeuse.

– Eu nu mai am doi ani…

– Aşa este, spuse Hollus. Nu mai ai, dacă vei rămâne treaz pe durata călătoriei. Dar cred că ţi-am spus că wreedii călătoresc în stare de anabioză; am putea proceda la fel pentru tine şi să nu te scoatem din criogenerator până nu am ajunge la destinaţie.

Ochii mi se împăienjeniră. Oferta era incredibil de ispititoare, o propunere uluitoare, un cadou inimaginabil. De fapt…

De fapt, poate că Hollus m-ar fi putut criogena până ce…

– Nu m-aţi putea criogena pe o durată nedefinită? am întrebat. Până la urmă cu siguranţă se va descoperi un tratament pentru cancer şi…

– Îmi pare rău, însă nu se poate. Procesul induce şi o degradare a organismului; deşi tehnica este la fel de sigură ca un anestezic general pentru perioade de până la patru ani, nu am reînviat niciodată pe cineva după mai mult de zece ani petrecuţi în criogenerator. Este o înlesnire pentru călătoriile prin spaţiul cosmic, nu prin timp, spre viitor.

Asta era – oricum nu mă văzusem niciodată călcând pe urmele congelate ale lui Walt Disney. Totuşi, posibilitatea de a face călătoria aceea cu Hollus, de a zbura la bordul lui *Merelcas,* de a vedea ce putea să fie, cu adevărat, Dumnezeu – era o idee incredibilă, un gând ameţitor.

Şi brusc am înţeles că putea fi chiar lucrul cel mai bun pentru Susan şi Ricky, scutindu-i de agonia ultimelor mele luni de viaţă.

I-am spus lui Hollus că trebuia să mă gândesc în privinţa asta, că trebuia să discut cu familia mea. O posibilitate atât de ademenitoare, o ofertă atât de seducătoare – erau totuşi mulţi factori ce trebuiau analizaţi.

Spusesem despre Cooter că a mers să-şi întâlnească Creatorul – dar în realitate nu crezusem asta. El pur şi simplu murise.

Dar poate că eu *aveam* să-mi întâlnesc Creatorul – şi încă în timpul vieţii.

32

– Hollus mi-a oferit şansa de a o însoţi către următoarea ei destinaţie, i-am spus lui Susan când am ajuns acasă în seara aceea.

Stăteam pe scanapeua din living.

– La Alpha Centauri? întrebă ea.

Într-adevăr aceea era următoarea, şi ultima, escală planificată

din marele voiaj al lui *Merelcas* înainte de a reveni acasă, la Delta Pavonis şi apoi Beta Hydri.

– Nu, s-au răzgândit şi vor pleca spre Betelgeuse. Vor să vadă ce se află acolo.

Susan rămase tăcută o vreme.

– N-am citit în *Globe* că Betelgeuse este la 400 de ani-lumină depărtare?

Am aprobat din cap.

– Deci nu v-aţi putea întoarce decât peste vreo mie de ani?

– Din punctul de vedere al Pământului, da.

Susan tăcu din nou. După o vreme, am decis să umplu tăcerea aceea.

– Vezi tu, nava lor se va întoarce cu o sută optzeci de grade la jumătatea drumului şi-şi va îndrepta evacuarea produselor de fuziune către Betelgeuse. Aşa că după nici 250 de ani… entitatea va vedea lumina strălucitoare şi va şti că vine cineva. Hollus speră că el… ea… ne va aştepta să ajungem sau se va întoarce acolo pentru a se întâlni cu noi.

– Entitatea?

Cu ea îmi era imposibil să folosesc celălalt cuvânt.

– Fiinţa care s-a interpus între noi şi Betelgeuse.

– Crezi că este Dumnezeu, rosti Susan simplu.

Ea era cea care mergea la biserică. Ea era cea care cunoştea Biblia. Şi ea mă ascultase, de acum trecuseră săptămâni, vorbind la cină despre origini esenţiale, cauze iniţiale, constante fundamentale, proiecte inteligente. Nu rostisem des numele Dumnezeu – oricum, nu în preajma ei. Pentru ea însemnase întotdeauna mult mai mult decât pentru mine şi de aceea păstrasem o anume distanţă, o detaşare ştiinţifică. Dar ea ştiuse. Ştiuse.

Am strâns uşor din umeri.

– Poate, am spus.

– Dumnezeu, repetă Susan aşezând ferm conceptul pe masă. Iar tu vei avea şansa de a-l vedea.

Lăsă capul pe un umăr.

– Vor mai lua şi pe altcineva de pe Pământ?

– Câţiva… ăăă, indivizi, da.

Am încercat să-mi amintesc lista.

– O schizofrenică din Virginia de Vest… O gorilă cu spate argintiu din Burundi… Un chinez foarte bătrân…

Am ridicat iar din umeri.

– Sunt unele dintre persoanele cu care ceilalţi extratereştri au stabilit legături. Toţi au acceptat imediat să plece.

Susan mă privi, păstrându-şi cu grijă o expresie neutră.

– Tu vrei să pleci?

Da, m-am gândit. Da, mi-am spus cu fiecare părticică a fiinţei mele. Deşi tânjeam să mai petrec timp cu Ricky, aş fi preferat ca el să mă ţină minte ca fiind puţin mai sănătos, capabil încă să mă mişc de unul singur, capabil încă să-l ridic în braţe. Am încuviinţat din cap, neavând încredere în vocea mea.

– Ai un fiu, spuse Susan.

– Ştiu, am murmurat.

– Şi o soţie.

– Ştiu, am repetat.

– Noi – noi nu vrem să te pierdem.

Am vorbit cât mai blând:

– Dar mă veţi pierde. Mă veţi pierde şi încă foarte curând.

– Dar nu te-am pierdut încă, zise Susan. Nu încă.

Am rămas tăcuţi. Gândurile mele clocoteau.

Eu şi Susan ne cunoscuserăm la Universitate, în anii ’60. Ieşiserăm de câteva ori împreună, însă eu am plecat – am mers în Statele Unite ca să-mi urmez visul. Atunci ea nu-mi stătuse în drum.

Iar acum apăruse alt vis.

Lucrurile stăteau însă altfel în prezent, cu totul şi cu totul altfel.

Eram căsătoriţi. Aveam un copil.

Dacă aceştia ar fi fost toţi termenii ecuaţiei, n-ar fi fost nici o dificultate. Dacă eu aş fi fost teafăr, dacă aş fi fost sănătos, în nici un caz nu m-aş fi putut gândi să-i părăsesc – nici chiar ca simplă speculaţie.

Dar nu eram teafăr.

Nu eram sănătos. Cu certitudine, ea înţelegea asta.

Ne căsătorisem într-o biserică, fiindcă aşa dorise Susan şi rostisem jurămintele tradiţionale, inclusiv „Până când moartea…”. Desigur, nimeni dintre oamenii care stau într-o biserică şi care rostesc cuvintele acestea nu se gândesc vreodată la cancer; oamenii nu se aşteaptă ca nemernicul să li se furişeze în vieţi, târând după el chinuri şi nenorociri.

– Să ne mai gândim, am spus. *Merelcas* pleacă abia peste trei zile.

Susan îşi mişcă uşor capul, într-un acord reţinut.

– Hollus, am rostit a doua zi în biroul meu, ştiu că tu şi colegii tăi de echipaj trebuie să fiţi extrem de ocupaţi, dar…

– Aşa este. Înaintea plecării spre Betelgeuse trebuie făcute multe pregătiri. În plus, suntem implicaţi într-o dezbatere morală de proporţii.

– Despre ce?

– Considerăm că ai avut dreptate: fiinţele de pe Groombridge 1618 III au încercat să sterilizeze întregul spaţiu local. Nu este genul de idee care să îi fi venit unui forhilnor sau unui wreed; iartă-mă că o spun, însă este ceva atât de barbar, încât numai un pământean – sau, după câte se pare, un băştinaş de pe Groombridge – s-ar fi putut gândi la ea. Dezbatem dacă să expediem mesaje planetelor noastre, în care să le spunem ce au încercat să facă fiinţele de pe Groombridge.

– Mi se pare perfect rezonabil, am comentat. De ce nu le-aţi spune?

– Wreedii sunt o rasă în general nonviolentă, totuşi, aşa cum ţi-am spus, specia mea este – ei bine, *pasională* ar fi un simplu eufemism. Fără îndoială, mulţi forhilnori vor dori să caute răzbunare pentru ceea ce s-a încercat. Groombridge 1618 se află la treizeci şi nouă de ani-lumină de Beta Hydri şi noi am putea cu uşurinţă să trimitem nave acolo. În mod regretabil, băştinaşii n-au lăsat nici o zonă-avertisment care să marcheze locul unde se găsesc în prezent – aşa că dacă dorim să fim siguri de exterminarea lor, ar trebui să le distrugem întreaga planetă, nu numai un segment al ei. Locuitorii lui Groombridge nu au descoperit tehnologia fuziunii de ultraenergie înaltă pe care o deţine rasa mea; dacă ar fi avut-o, cu siguranţă că ar fi utilizat-o pentru a-şi trimite mai rapid bomba la Betelgeuse. Tehnologia aceea ne oferă suficientă putere pentru a distruge o planetă.

– Oho, am murmurat. Asta-i cu adevărat o dilemă etică. Şi ce veţi face – vă veţi anunţa planetele natale?

– Încă nu am decis.

– Wreedii sunt marii specialişti în etică. Ei ce cred că ar trebui să faceţi?

Hollus rămase tăcută o vreme.

– Ei sugerează că ar trebui să folosim duzele de evacuare a produselor fuziunii lui *Merelcas* pentru a nimici toată viaţa de pe Beta Hydri III.

– De pe planeta natală a forhilnorilor?

– Da.

– Doamne, Dumnezeule! De ce?

– Nu au spus-o chiar atât de limpede, dar bănuiesc că a fost – cum era cuvântul acela? O *ironie.* Dacă noi dorim să îi distrugem pe băştinaşii de pe Groombridge care au reprezentat sau pot reprezenta o ameninţare pentru noi înşine, atunci nu suntem cu nimic mai buni decât ei… Nu voiam să te împovărez însă cu toate acestea. Doreai ceva de la mine?

– Pe lângă tot ce mi-ai spus, problema mea pare floare la ureche.

– „Floare la ureche”?

– Lipsită de importanţă. Dar – ei bine, aş dori să stau de vorbă cu un wreed. Am o dilemă etică şi n-o pot rezolva.

Ochii acoperiţi de cristal ai lui Hollus mă priviră.

– Legată de posibilitatea de a ne însoţi spre Betelgeuse?

Am aprobat din cap.

– Prietenul nostru T'kna este implicat în momentul de faţă în tentativa lui zilnică de a-l contacta pe Dumnezeu, însă ar trebui să poată fi disponibil în vreo oră. Dacă vei putea duce atunci proiectorul de holoforme într-o încăpere mai mare, îl voi ruga să ni se alăture.

Desigur şi alţii ajunseseră la aceeaşi concluzie ca mine; oamenii din toată lumea considerau o dovadă a intervenţiei divine, ceea ce Donald Chen denumise neutru „anomalie”, iar Peter Mansbridge respinsese discret ca simplu „noroc”. Desigur, oamenii contribuiseră cu propriile lor interpretări – eu îl numisem „pistol fumegând”, dar mulţi îi spuneau „miracol”.

Rămânea totuşi o opinie minoritară, deoarece majoritatea pământenilor nu ştiau nimic despre supernove şi mulţi, incluzând o mare parte din lumea musulmană, nu se încredeau în imaginile aşa-zis produse de telescoapele lui *Merelcas.* Alţii susţineau că ceea ce văzusem fusese lucrarea diavolului: întrezărirea de foc a iadului şi după aceea tenebre atotcuprinzătoare; unii satanişti cereau acum să fie reabilitaţi.

Între timp, fundamentaliştii creştini despicau Biblia în patru, căutând fragmente de scriptură ce puteau fi interpretate potrivit acestei ocazii. Alţii invocau preziceri din Nostradamus. Un matematician evreu de la Universitatea Ebraică din Ierusalim atrase atenţia că entitatea cu şase apendice era echivalentul topologic al Stelei lui David cu şase colţuri şi sugera că cele văzute anunţau sosirea lui Mesia. O organizaţie numită Biserica

lui Betelgeuse avea deja un site Web realizat cu atenţie. Şi toate aberaţiile pseudoştiinţifice despre egiptenii antici şi constelaţia Orion – cea în care, întâmplător, avusese loc explozia supernovei – începuseră să fie prezentate ca senzaţii în mass-media.

Dar tot ce puteau face oamenii aceia era să ghicească. Eu însă aveam ocazia de a merge şi de a vedea – de a afla cu adevărat.

Revenisem în sala de conferinţe de la nivelul al cincilea al Centrului custozilor, însă acum nu mai existau camere video. Eram doar eu şi un dodecaedru extraterestru micuţ – plus proiecţiile a două fiinţe extraterestre.

Hollus rămăsese tăcută pe o latură a încăperii. T'kna stătea în partea opusă, astfel încât masa de conferinţe se găsea între ei. Centura utilitară a lui T'kna era verde azi, nu galbenă, dar avea aceeaşi pictogramă a galaxiei de sânge.

– Salut, am spus după ce proiecţia wreedului se stabilizase.

Zornăitul de pietre, apoi glasul mecanic:

– Reciprocitate în salut. Doreşti ceva de la acesta?

Am încuviinţat din cap.

– Sfat, am spus. Povăţuirea ta.

Wreedul rămase nemişcat, ascultând.

– Hollus ţi-a spus că am cancer în fază terminală, am continuat.

T'kna îşi atinse catarama centurii.

– Tristeţe exprimată din nou.

– Mulţumesc. Iată însă cum stau lucrurile – voi mi-aţi oferit şansa de a vă însoţi la Betelgeuse şi de a întâlni ce se află acolo.

Sunetul unei pietricele lovind solul.

– Da.

– Eu voi muri în scurt timp. Nu sunt absolut sigur când anume, dar… dar cu siguranţă în următoarele două luni. Întrebarea este: Ar trebui să petrec aceste ultime luni cu familia mea sau ar trebui să vă însoţesc? Pe de o parte, familia mea îşi doreşte fiecare minut pe care-l poate avea alături de mine – şi, ei bine, cred că ei înţeleg că a fi alături de mine când o să… dispar face parte din relaţia noastră finală. Fireşte, eu îi iubesc foarte mult şi doresc să fiu cu ei. Pe de altă parte, starea mea se va deteriora şi voi deveni o povară tot mai mare pentru ei.

Am făcut o pauză, după care am adăugat:

– Dacă am fi trăit în Statele Unite, poate că ar fi fost şi o problemă financiară – ultimele câteva săptămâni ale vieţii unui om, petrecute într-un spital, pot duce acolo la note de plată

uriaşe. Dar aici, în Canada, asta nu intră în ecuaţie; singurii factori sunt consumul emoţional al meu şi al familiei mele.

Îmi dădeam seama că-mi prezentam problema în termeni matematici – factori, ecuaţii, chestiuni financiare –, totuşi, pur şi simplu aşa mi s-au rostogolit cuvintele, fără să le fi gândit în prealabil. Speram că nu-l derutam complet pe wreed.

– Şi pe mine mă întrebi ce alegere să faci? rosti glasul translatorului.

– Da, am spus.

Sunet de scrâşnet de roci frecându-se, urmat de o tăcere scurtă, apoi:

– Alegerea morală este evidentă, zise wreedul. Întotdeauna este.

– Şi? am întrebat. Care este alegerea morală?

Alte zornăituri de pietre.

– Moralitatea nu poate fi transmisă de o sursă externă.

Toate cele patru mâini ale wreedului atinseră para inversată a pieptului său.

– Ea trebuie să vină dinăuntru.

– Aşadar n-o să-mi spui?

Wreedul pâlpâi şi dispăru.

În seara aceea, în timp ce Ricky se uita la televizorul de la subsol, m-am aşezat cu Susan din nou pe canapea. Şi i-am spus ce decizie am luat.

– Te voi iubi mereu, i-am zis.

Ea închise ochii.

– Şi eu te voi iubi mereu.

Nu era de mirare că-mi plăcea atât de mult *Casablanca.* Oare Ilsa Lund va pleca alături de Victor Laszlo? Sau va rămâne cu Rick Blaine? Îşi va urma soţul? Sau îşi va urma inima?

Şi existau lucruri mai importante decât ea? Mai importante decât Rick? Mai importante decât ei amândoi? Existau alţi factori de care trebuia ţinut seama, alţi termeni ai ecuaţiei?

Dar – haideţi să fim cinstiţi – exista ceva mai important în cazul meu? Desigur, poate că era vorba despre însuşi Dumnezeu – însă dacă eu aş fi plecat, asta n-ar fi schimbat nimic, sunt sigur, pe când continuarea rezistenţei lui Victor împotriva naziştilor a ajutat la salvarea lumii.

Cu toate acestea, eu luasem decizia.

Oricât de dificil ar fi fost, eu luasem decizia.

Dar n-aveam să ştiu niciodată dacă fusese cea bună.

M-am aplecat şi am sărutat-o pe Susan, am sărutat-o ca şi cum ar fi fost pentru ultima oară.

33

– Salut, voinice, am rostit intrând în camera lui Ricky.

Ricky stătea la biroul său cu o hartă a lumii laminată pe toată suprafaţa lui. Desena ceva cu creioane colorate, scoţând vârful limbii printr-un colţ al gurii, expresia de concentrare a copiilor.

– Bună, tati, zise el.

Am privit în jur. Camera era dezordonată, dar nu o catastrofă. Pe podea erau nişte haine murdare; de obicei, îl dojeneam pentru aşa ceva, însă nu şi azi. Avea câteva schelete mici de dinozauri, din plastic, pe care i le cumpărasem eu, şi o figurină Qui-Gon Jinn mobilă şi vorbitoare pe care o primise la Crăciun. Şi cărţi, o mulţime de cărţi pentru copii; Ricky al nostru avea să fie un cititor pasionat.

– Fiule, am rostit şi am aşteptat cu răbdare să-mi acorde întreaga lui atenţie.

Termina un element al desenului său, care semăna cu un avion. L-am lăsat s-o facă; ştiam ce iritant poate fi un lucru rămas neterminat. În cele din urmă ridică privirea, părând surprins că mai eram acolo. Înălţă întrebător din sprâncene.

– Fiule, am repetat, ştii că tati este foarte bolnav.

Ricky lăsă pe masă creionul colorat, înţelegând că intram pe un tărâm serios. Aprobă din cap.

– Şi, am mai spus, ei bine, cred că ştii că n-o să mă mai însănătoşesc.

Ţuguie buzele şi încuviinţă cu bravură. Mi se rupea inima.

– Eu voi pleca, i-am zis. Voi pleca împreună cu Hollus.

– El te poate face bine? întrebă Ricky. A zis că nu poate, dar…

Ricky nu ştia că Hollus era femelă şi în clipa de faţă nu doream deloc să abat cursul discuţiei.

– Nu. Nu poate să facă nimic pentru mine. Dar el pleacă într-o călătorie şi vreau să-l însoţesc.

Mai fusesem până atunci în multe călătorii, la situri de săpături şi conferinţe. Ricky era obişnuit să mă ştie plecat.

– Când te-ntorci? mă întrebă.

Apoi întreaga inocenţă îngerească îi lumină chipul:

– O să-mi aduci ceva?

Am închis ochii pentru o clipă. Stomacul mi se transformase într-un nod.

– Eu… ăăă… n-o să mă mai întorc, am şoptit.

Ricky tăcu o clipă, încercând să-mi înţeleagă cuvintele.

– Adică – adică pleci ca să mori?

– Îmi pare foarte rău, am rostit. Îmi pare tare, tare rău că vă părăsesc.

– Nu vreau să mori.

– Nici eu nu vreau, dar – dar uneori noi nu putem alege cum să meargă lucrurile.

– Pot să… vreau să vin cu tine.

Am surâs trist.

– Nu poţi, Ricky. Trebuie să rămâi aici şi să te duci la şcoală. Trebuie să rămâi şi s-o ajuţi pe mami.

– Dar…

L-am aşteptat să termine, să-şi încheie obiecţia. Însă n-o făcu. Zise doar:

– Nu te duce, tati.

Totuşi, eu aveam să-l părăsesc. Indiferent dacă o făceam luna asta, cu nava lui Hollus, sau peste alte două luni, zăcând într-un pat de spital, cu tuburi în braţ, în nas şi pe dosul mâinii, cu monitoare EEG piuind încet pe fundal, cu asistente şi medici intrând şi ieşind agitaţi. Într-un fel sau altul, aveam să plec. Nu puteam să aleg în privinţa asta, dar puteam să decid „unde” şi „cum”.

– Nimic, am spus, nu mi-este mai greu decât să plec.

Nu avea nici un rost să-i spun că doream să mă ţină minte aşa cum eram, când de fapt doream să mă ţină minte aşa cum fusesem acum un an, cu treizeci de kilograme în plus şi având mult mai mult păr. Totuşi, aşa era mai bine decât cum urma să devin în scurt timp.

– Atunci nu te duce, tati.

– Îmi pare rău, voinice. Zău că-mi pare.

Ricky era la fel de priceput ca orice copil de vârsta lui să cerşească şi să scâncească pentru a se culca mai târziu, pentru a căpăta o jucărie pe care o dorea, pentru a mânca mai multe dulciuri. Părea însă, că-şi dăduse seama că nimic din toate acelea n-avea să aibă succes acum şi l-am iubit cu atât mai mult pentru înţelepciunea lui de şase ani.

– Te iubesc, tati, zise şi lacrimile îi ţâşniră de data aceasta.

M-am aplecat, l-am ridicat din scaun şi l-am strâns la piept.
– Şi eu te iubesc, fiule.

Nava spaţială a lui Hollus, *Merelcas,* nu semăna cu nimic din ceea ce mă aşteptasem. Mă obişnuisem cu navele din filme care aveau tot soiul de accesorii pe fuzelaje, dar *Merelcas* avea o suprafaţă perfect netedă. Era alcătuită dintr-un bloc paralelipipedic la o extremitate şi un disc perpendicular în capătul opus, unite prin două traverse tubulare lungi. Totul era de culoare verde-pal. Nu-mi puteam da seama care capăt era prova. Mai mult chiar, îmi era imposibil să-i estimez în vreun fel mărimea; nu exista nimic ce să pot recunoaşte – nici măcar vreun hublou. Nava putea să fie lungă de numai câţiva metri, ori de kilometri întregi.
– Cât este de mare? am întrebat-o pe Hollus, care plutea în imponderabilitate lângă mine.
– Are aproape un kilometru, îmi răspunse. Partea paralelipipedică este modulul de propulsie şi traversele sunt habitatele echipajului – unul pentru forhilnori şi unul pentru wreedi. Iar discul din capăt este zona comună.
– Îţi mulţumesc încă o dată pentru că mă luaţi, am rostit.
Mâinile îmi tremurau de excitaţie. Prin anii 1980, existaseră nişte discuţii privind posibilitatea ca într-o bună zi un paleontolog să fie trimis pe Marte şi visasem, cu ochii deschişi, că eu aş putea fi acela, dar se dorise un specialist în nevertebrate; nimeni nu credea în mod serios că planeta roşie fusese populată vreodată de vertebrate. Dacă Marte a avut cândva un ecosistem, aşa cum susţinea Hollus, probabil că acesta durase doar câteva sute de milioane de ani şi se sfârşise atunci când prea multă atmosferă se pierduse în spaţiul cosmic.
Există un grup numit Fundaţia „Pune-ţi o dorinţă”, care încearcă să îndeplinească ultimele dorinţe ale unor copii aflaţi în faze terminale de boală; nu ştiu dacă pentru adulţi există un grup comparabil şi, ca să fiu sincer, nu sunt sigur ce mi-aş fi dorit dacă mi s-ar fi oferit şansa. Călătoria aceasta însă ar fi corespuns. Ar fi corespuns, cu siguranţă!
Merelcas continua să crească pe monitor. Hollus afirmase că nava fusese cumva camuflată mai bine de un an, astfel încât să fie invizibilă pentru observatorii tereştri, dar acum nu mai era nevoie de aşa ceva.
O părticică din mine îşi dorea să fi existat hublouri – atât aici,

în navetă, cât şi în *Merelcas.* Părea însă că nici una dintre ele nu aveau aşa ceva, deoarece fuzelajele ambelor erau compacte. În loc de hublouri, imaginile din exterior erau redate pe monitoare cât un perete. La un moment dat, m-am apropiat mult de unul dintre ele, dar n-am putut observa nici un pixel, linii de baleiere sau pâlpâire. Ecranele erau asemenea unor ferestre din sticlă reală – ba chiar erau mai bune din multe puncte de vedere. Suprafaţa lor nu avea nici un fel de reflexii şi, bineînţeles, puteau mări prin zoom, astfel încât să ofere un prim-plan cu imaginea unui alt obiectiv sau chiar să afişeze orice informaţii doreai. Poate că uneori simularea este mai bună decât realitatea.

Ne apropiam constant şi, în cele din urmă, am putut vedea ceva pe fuzelajul verde al navei: un înscris galben. Erau două rânduri: unul scris într-un sistem de forme geometrice – triunghiuri, pătrate şi cercuri, unele înconjurate de puncte –, iar celălalt compus din caractere sinuoase care aduceau vag cu literele arabe. Semne asemănătoare celor de pe primul rând văzusem pe proiectorul de holoforme al lui Hollus, aşa că am presupus că erau în graiul forhilnor; cealaltă trebuia să fi fost scrierea wreedilor.

– Ce scrie? m-am interesat.

– „Cu partea asta în sus”, răspunse Hollus.

M-am holbat la ea, cu gura căscată.

– Scuză-mă, îmi spuse. A fost o glumă. Acela este numele navei.

– Aha, am încuviinţat. *Merelcas,* nu-i aşa? Ce înseamnă?

– „Fiara răzbunătoare pentru distrugeri în masă”, zise Hollus.

Am înghiţit în sec. Cred că o parte din mine se aşteptase la un moment de tipul „Este o carte de bucate!”[8].

Dar ochii pediculari ai lui Hollus se unduiră de râs.

– Scuză-mă, repetă ea. Nu m-am putut abţine. Înseamnă „Călător stelar” sau ceva asemănător.

– Destul de sec, am comentat sperând că nu jigneam pe nimeni.

Ochii pediculari ai lui Hollus se îndepărtară la distanţă maximă.

– A fost decis de o comisie.

Am zâmbit. Aşa cum se întâmplase cu denumirea pentru Galeria descoperirilor din MRO. Am privit din nou nava spaţială.

---

[8] Replică din episodul *Pentru a-l servi pe om* (1959) din serialul *Zona crepusculară.*

Câtă vreme atenţia mea fusese distrasă, într-un flanc al ei apăruse o apertură; nu ştiam dacă glisase un panou ori dacă fusese o deschidere de tip iris. Apertura era scăldată în lumină alb-gălbuie şi în interior puteam distinge alte trei navete negre de formă triunghiulară.

Naveta noastră continua să se apropie.

– Unde sunt stelele? am întrebat.

Hollus se uită la mine.

– Mă aşteptam să văd stele în spaţiu.

– Ah, făcu ea. Reflexiile puternice dinspre Soare şi Pământ le ocultează.

Cântă câteva vorbe în propriul ei grai şi stelele apărură pe ecranul mural.

– Calculatorul a mărit acum strălucirea aparentă a tuturor stelelor, astfel încât să fie vizibile.

Arătă cu braţul stâng:

– Vezi zigzagul de acolo? Aceea este Cassiopeia. Imediat sub steaua centrală din configuraţie se află Mu şi Eta Cassiopeia, două dintre planetele pe care le-am vizitat înainte de a veni aici.

Brusc, stelele indicate fură înconjurate de cerculeţe generate pe calculator.

– Şi vezi pata de mai jos de ele?

Imediat apăru alt cer.

– Aceea este galaxia Andromeda.

– Este minunat, am spus.

În scurt timp însă *Merelcas* acoperi întregul câmp vizual. Totul era aparent automatizat; cu excepţia ocazionalelor comenzi cântate, Hollus nu făcuse nimic de când intraserăm în navetă.

Un zăngănit răsună prin navetă când ne-am cuplat la un dispozitiv de fixare de pe peretele îndepărtat al calei de andocare. Hollus se împinse cu toate cele şase picioare în batardou şi pluti lin spre uşă. Am încercat s-o urmez, dar mă abătusem prea mult de la perete şi nu mai puteam ajunge la nici o suprafaţă în care să mă împing cu mâinile ori cu picioarele.

Hollus observă situaţia mea şi ochii ei pediculari se mişcară din nou, în semn de râs. Manevră pentru a se întoarce la mine şi-mi întinse un braţ. L-am prins. Era într-adevăr Hollus în carne şi oase; n-am simţit nici o furnicătură statică. Ea se propulsă iarăşi din cloazon, de data aceasta numai cu trei picioare, şi am plutit amândoi către uşă, care se deschise imediat ce ne-am apropiat.

Ne aşteptau alţi trei forhilnori şi doi wreedi. Forhilnorii erau

uşor de deosebit unul de celălalt – fiecare era înfăşurat într-o ţesătură de altă culoare –, însă wreedii păreau îngrozitor de asemănători între ei.

Am petrecut trei zile explorând nava. Tot iluminatul era indirect, iar spoturile nu puteau fi văzute. Pereţii şi mare parte din echipamente erau verzi-albăstrui. Am presupus că wreedii şi forhilnorii considerau neutră culoarea aceasta, nu mult diferită de a cerului; o foloseau peste tot unde oamenii ar fi utilizat bej. Am vizitat o dată habitatul wreed, dar avea un iz de mucegai care nu-mi plăcea. Majoritatea timpului mi-am petrecut-o în modulul zonei comune, unde existau două centrifuge concentrice care se roteau pentru a simula gravitaţia; cea exterioară corespundea condiţiilor de pe Beta Hydri III, iar cea interioară reproducea condiţiile gravitaţionale de pe Delta Pavonis II.

Toţi cei patru pasageri pământeni – eu; Qaiser, femeia schizofrenică; Zhu, bătrânul cultivator chinez de orez; Huhn, gorila cu spate argintiu – savuram spectacolul fabulos al Terrei, o sferă superbă de sodalit lustruit, micşorându-se în urma noastră după ce *Merelcas* îşi începu călătoria – deşi Huhn, cu siguranţă, nu înţelegea ceea ce vedea.

După mai puţin de o zi am trecut de orbita Lunii. Eu şi tovarăşii mei pasageri ne aflam acum mai departe decât ajunsese vreun om în spaţiul cosmic – şi totuşi nu străbătusem decât vreo zece miliardimi din drumul total pe care aveam să-l parcurgem.

Am încercat în repetate rânduri să port conversaţii cu Zhu; iniţial, a fost destul de temător faţă de mine – ulterior mi-a spus că eram primul occidental pe care-l întâlnise –, dar finalmente l-am câştigat de partea mea deoarece vorbeam mandarina. Cred totuşi că mi-am demonstrat ignoranţa nu numai o dată în timpul discuţiilor noastre. Era uşor pentru mine să înţeleg de ce eu, un savant, aş fi dorit să plec în direcţia stelei Betelgeuse; îmi venea însă mai greu să înţeleg de ce un ţăran bătrân ar fi dorit acelaşi lucru. Iar Zhu era *într-adevăr* bătrân – el însuşi nu era sigur în privinţa anului în care se născuse, dar n-aş fi fost surprins dacă acesta ar fi fost înainte de sfârşitul secolului al XIX-lea.

– Merg, mi-a spus Zhu lent şi cu glas murmurat, în căutarea Iluminării. Caut *prajna,* cunoaşterea pură şi absolută.

M-a privit cu ochii lui urduroşi şi a urmat:

– Dandart – aşa se numea forhilnorul care stabilise legătura cu el – spune că Universul a trecut prin mai multe naşteri şi morţi. Aşa se întâmplă, fireşte, şi cu individul, până ce este atinsă

Iluminarea.

– Aşadar, religia este cea care te aduce aici? l-am întrebat.

– Ea este totul, a răspuns Zhu simplu.

Am zâmbit.

– Să sperăm că o să merite călătoria.

– Sunt sigur că va merita, a zis el cu o expresie de seninătate pe chip.

– Eşti convins că-i sigur? am întrebat-o pe Hollus, pe când pluteam spre incinta pentru anabioză criogenică.

Ochii ei pediculari se unduiră.

– Zbori prin spaţiul cosmic cu o viteză pe care ai numi-o „nebună”, îndreptându-te către o creatură care deţine puteri aproape inimaginabile, şi îţi faci griji dacă procesul de hibernare este sigur?

Am izbucnit în râs.

– Ei bine, când priveşti aşa lucrurile…

– Este sigur, nu îţi face griji.

– Nu uita să mă trezeşti când ajungem la Betelgeuse.

Hollus putea fi perfect inexpresivă atunci când dorea.

– O să-mi scriu un bileţel ca să nu uit.

* * *

Susan Jericho, în vârstă de şaizeci şi patru de ani, stătea în cabinetul casei de pe Ellerslie. Trecuseră aproape zece ani de când plecase Tom. Desigur, dacă el ar fi rămas pe Pământ, ar fi fost mort de un deceniu. Aşa însă era probabil încă viu, congelat, în hibernare, călătorind la bordul unei nave extraterestre şi urmând să fie reînviat peste 430 de ani.

Susan înţelegea toate astea, însă dimensiunile temporale îi dădeau dureri de cap – iar astăzi era o zi de sărbătoare, nu de suferinţe. Astăzi era a şaisprezecea aniversare a lui Richard Blaine Jericho.

Susan îi făcuse cadou ceea ce-şi dorea el cel mai mult: promisiunea de a-i plăti şcoala de şoferi şi, după ce avea să obţină carnetul de conducere, promisiunea şi mai importantă de a-i cumpăra o maşină. Asigurarea încasată fusese mare, astfel încât preţul automobilului era o chestiune minoră. Societatea de asigurări Great Canadian Life încercase pentru scurt timp să se sustragă onorării plăţii, susţinând că Tom Jericho nu era de fapt mort. Dar când mass-media aflase povestea, GCL fusese atât de violent atacată, încât preşedintele companiei îşi ceruse scuze

public şi înmânase personal un cec în valoare de o jumătate de milion de dolari lui Susan şi fiului ei.

O aniversare era întotdeauna un eveniment special, însă Susan şi Dick – cine s-ar fi gândit că Ricky ar fi dorit să fie numit în felul acesta? – mai aveau o altă aniversare peste o lună. Pentru Susan, ziua de naştere a lui Dick nu a avut niciodată o încărcătură emoţională deosebită, deoarece ea nu fusese de faţă la apariţia lui pe lume. Peste o lună însă, în iulie, avea să fie a şaisprezecea aniversare a înfierii lui Dick şi aceea era o amintire pe care Susan o păstra în suflet.

Când băiatul se întoarse de la şcoală – termina clasa a zecea la Northview Heights –, Susan mai avea încă două cadouri pentru el. Primul, o copie a jurnalului ţinut de tatăl său în perioada petrecută alături de Hollus. Iar al doilea cadou era o copie a casetei video pe care Tom o înregistrase pentru fiul său; Susan o trecuse de pe VHS pe DVD.

– Tiii! exclamă Dick.

Era înalt şi bine făcut, iar Susan era foarte mândră de el.

– N-am ştiut niciodată că tata a lăsat o înregistrare video.

– M-a rugat să aştept zece ani înainte de a ţi-o da, zise Susan şi strânse din umeri. Cred că dorea să fii destul de matur ca s-o poţi înţelege.

Dick luă carcasa de plastic şi o cântări în mâini, ca şi cum i-ar fi putut astfel ghici secretele. În mod vădit, ardea de nerăbdare s-o vizioneze.

– Ne putem uita acum? întrebă el.

Susan zâmbi.

– Sigur că da.

Intrară în sufragerie şi Dick introduse discul în player.

După aceea se aşezară amândoi pe canapea şi priviră chipul scofâlcit şi devastat de boală al lui Tom luând viaţă din nou.

Dick văzuse câteva fotografii ale lui din perioada aceea, într-un album în care Susan adunase articolele din presă legate de vizita lui Hollus pe Pământ şi de plecarea lui Tom. El nu văzuse însă niciodată atât de aproape ce făcuse cancerul din tatăl său şi Susan îl simţi tresărind uşor, când imaginile începură să se deruleze.

Dar, în scurtă vreme, pe chipul lui Dick se putea zări numai atenţia fascinată, în timp ce sorbea fiecare cuvânt.

Iar la sfârşit, amândoi îşi şterseră ochii de lacrimile vărsate pentru bărbatul pe care aveau să-l iubească mereu.

34

Beznă absolută.

Şi căldură, cuprinzându-mă din toate părţile.

Era oare iadul? Era…

Nu. Nu, bineînţeles că nu. Aveam o durere groaznică de cap, dar mintea începuse să mi se adune. Un clic sonor, apoi…

Apoi capacul unităţii de criogenerare glisă în lateral. Sicriul lunguieţ, construit pentru un wreed, era încastrat în podea şi Hollus stătea călare deasupra lui, cu cele şase picioare fixate în chingi pentru a nu se ridica în imponderabilitate; picioarele frontale erau îndoite şi pediculele oculare înclinate pentru a mă privi.

– Este… timpul… să… te… trezeşti… prietene, spuse ea.

Ştiam ce trebuia să spui într-o situaţia ca aceasta; îl văzusem pe Khan Noonien Singh[9] făcând-o.

– Cât a trecut? am întrebat.

– Mai mult de patru secole, răspunse Hollus. Este anul terestru 2432.

Cât ai clipi din ochi, am gândit. Mai bine de patru sute de ani trecuseră fără ca eu să-mi dau seama. Cât ai clipi din ochi.

Fuseseră inteligenţi instalând crioincintele în exteriorul centrifugelor; mă îndoiesc că pe moment aş fi fost în stare să-mi susţin greutatea corpului pe propriile mele picioare. Hollus îşi coborî spre mine braţul ei drept, iar eu am ridicat mâna stângă ca să-l apuc, cu cerculeţul simplu de aur de pe inelarul meu părând neschimbat de congelare şi trecerea timpului. Hollus mă ajută să mă ridic din sicriul ceramic negru; după aceea îşi desprinse picioarele din chingi şi am plutit în imponderabilitate.

– Nava a încetat decelerarea, mă anunţă ea. Suntem aproape de rămăşiţele lui Betelgeuse.

Eram gol-puşcă; dintr-un motiv nedefinit, mă simţeam stânjenit fiindcă extraterestra mă vedea în felul acesta. Însă hainele mă aşteptau şi m-am îmbrăcat repede – o cămaşă albastră groasă şi o pereche de pantaloni kaki moi, veterani ai multor săpături.

Aveam dificultăţi în a-mi focaliza privirea şi gura îmi era uscată. Hollus anticipase probabil aceste urmări, deoarece avea un balon translucid plin cu apă pe care mi-l întinse. Forhilnorii nu-şi răceau niciodată apa, dar acum era perfect – ultimul lucru

[9] Personaj din *Star Trek.*

de care aş fi avut nevoie era ceva rece.
– Trebuie să-mi faceţi vreun control medical? am întrebat după ce am terminat de stors balonul de ultimele picături.
– Nu, totul este automatizat; sănătatea ţi-a fost monitorizată permanent. Eşti…
Se opri; sunt sigur că a fost pe punctul de a spune că eram în perfectă stare, totuşi amândoi ştiam că asta nu era adevărat.
– Eşti la fel ca înainte de congelare.
– Mă doare capul.
Hollus îşi mişcă membrele într-un mod straniu; după o secundă am priceput că erau flexionările care i-ar fi legănat torsul în sus şi în jos dacă n-am fi fost în imponderabilitate.
– Fără îndoială, vei simţi diverse dureri timp de o zi sau două; este firesc.
– Mă întreb ce e cu Pământul? am spus.
Hollus cântă în direcţia celui mai apropiat monitor mural şi, după câteva momente, apăru o imagine mărită: un disc galben, de mărimea unei monede ţinute la o lungime de braţ.
– Soarele tău, zise ea, după care indică un obiect ceresc mai întunecat, cu diametrul de vreo şase ori mai mic decât al Soarelui. Iar acela este Jupiter, care din poziţia noastră apare în faza de descreştere… De la distanţa aceasta, Pământul este greu de văzut în lumină vizibilă, dar dacă examinezi o imagine a undelor radio, planeta emite mai puternic decât soarele vostru pe multe frecvenţe.
– Încă? m-am mirat. Încă mai emitem pe frecvenţe radio după atâta vreme?
Ar fi fost minunat. Ar fi însemnat…
Hollus tăcu o clipă, poate surprinsă că nu înţelesesem.
– Nu ştiu. Pământul se află la 429 de ani-lumină înapoia noastră; lumina care ajunge acum la noi ne arată sistemul tău solar aşa cum era la puţin timp după plecarea noastră.
Am încuviinţat trist. Bineînţeles. Inima începu să-mi bată cu putere şi vederea mi se înceţoşă şi mai mult. La început am crezut că era ceva în neregulă cu readucerea mea la viaţa normală, însă motivul era altul.
Eram copleşit; nu fusesem pregătit pentru felul în care aveam să mă simt.
Eram încă viu.
Am mijit ochii la minusculul disc galben, după care am coborât privirea la verigheta de pe deget. Da, eram încă viu. Dar iubita

mea Susan nu mai era. Cu siguranţă, ea nu mai trăia.

M-am întrebat ce fel de viaţă dusese după plecarea mea. Speram că fusese una fericită.

Şi Ricky? Fiul meu, minunatul meu fiu?

Un medic, pe care-l auzisem intervievat pe postul CTV, afirmase că primul om care va trăi veşnic probabil că se şi născuse deja. Poate că Ricky mai era viu şi avea – cât? – 438 de ani.

Bănuiam totuşi că şansele respective erau foarte mici. Probabil că Ricky crescuse şi ajunsese bărbatul care fusese destinat să devină, muncise şi iubise, iar acum...

Iar acum nu mai era.

Fiul meu... Eu trăiam şi în mod aproape sigur el nu mai era în viaţă. Nu aşa ar trebui să se întâmple cu taţii.

Am simţit lacrimile împăienjenindu-mi ochii; lacrimi care fuseseră îngheţate cu nici o oră în urmă, lacrimi care în absenţa gravitaţiei se acumulaseră pur şi simplu acolo, în apropierea canalelor lor. Le-am şters.

Hollus înţelegea ce semnificau lacrimile oamenilor, dar nu mă întrebă de ce plângeam. În mod cert, propriii ei copii, Pealdon şi Kassold, muriseră şi ei. Ea pluti răbdătoare lângă mine.

M-am întrebat dacă Ricky avusese copii, nepoţi şi strănepoţi; am fost şocat, gândindu-mă că era posibil să am cincisprezece sau mai multe generaţii de descendenţi. Poate că numele Jericho era încă purtat...

Şi m-am întrebat dacă Muzeul Regal Ontario continua să existe, dacă au redeschis vreodată planetariul sau dacă zborul spaţial, accesibil tuturor oamenilor, făcuse, în cele din urmă, inutilă acea instituţie.

M-am întrebat dacă mai exista Canada, ţara aceea întinsă pe care o iubeam atât de mult.

M-am întrebat, fireşte, dacă omenirea mai exista, dacă noi ne ferisem de acul ucigaş din coada ecuaţiei Drake, dacă evitasem să ne autodistrugem cu arme nucleare. Acestea existau de vreo cincizeci de ani înainte de plecarea mea; oare ne putusem înfrâna în a le folosi pentru un timp de opt ori mai lung?

Sau poate...

Poate că optasem ca locuitorii lui Epsilon Indi.

Şi ai lui Tau Ceti.

Ca locuitorii lui Mu Cassiopeia A.

Şi ai lui Eta Cassiopeia A.

Ca locuitorii lui Sigma Draconis.

Şi chiar ca fiinţele amorale de pe Groombridge 1618, nemernicii aroganţi care grăbiseră explozia lui Betelgeuse.

Dacă aveam dreptate, cu toţii au transcens într-un tărâm digital, o lume virtuală, un paradis generat de calculatoare.

Şi de acum, după patru secole de progrese tehnologice, cu certitudine că *Homo sapiens* avea capacitatea de a proceda la fel.

Poate că o şi făcuseră. Poate.

Am privit-o pe Hollus, care plutea alături de mine: Hollus cea adevărată, nu simulacrul. Prietena mea, în carne şi oase.

Poate că omenirea împrumutase chiar vreo idee de la locuitorii lui Mu Cassiopeia A, detonând Luna şi creând în jurul Pământului inele similare celor din jurul lui Saturn; bineînţeles, satelitul nostru natural este relativ mai mic decât cel cassiopeian şi astfel contribuie mai puţin la bulversarea mantalei terestre. Totuşi, poate chiar acum, o zonă-avertisment se întindea peste o zonă a Pământului, stabilă din punct de vedere geologic.

Pluteam în imponderabilitate şi eram, iarăşi, prea departe de orice perete; aveam tendinţa asta. Hollus manevră către mine şi-mi prinse mâinile între ale ei.

Speram că omenirea nu se încărcase digital în memoriile unor computere. Speram că oamenii erau – mă rog, tot *oameni* – tot calzi, organici şi reali.

Dar nu exista nici un mod prin care s-o ştiu cu siguranţă.

Iar entitatea mai era, oare, încă acolo, aşteptându-ne, după mai bine de patru secole? Da.

Desigur, poate că nu stătuse pe loc în tot acel timp; poate că, într-adevăr, calculase când vom sosi şi dăduse o fugă să se ocupe până atunci de alte probleme. În timp ce *Merelcas* străbătea distanţa de 429 de ani-lumină, la o viteză cu doar o fracţiune mai mică decât a luminii, imaginea frontală trecuse în invizibilitate ultravioletă; entitatea ar fi putut foarte bine să lipsească tot acel răstimp.

Şi, bineînţeles, poate că de fapt nu era Dumnezeu; poate că nu era nimic altceva decât o formă de viaţă foarte avansată, reprezentanta unei rase străvechi, dar cât se poate de naturale. Sau poate că era o maşinărie, un roi masiv de entităţi nano-tehnologice; nu exista nici un motiv pentru care tehnologia avansată să nu poată părea organică.

Totuşi unde să tragi linia? Ceva – *cineva* – stabilise parametrii fundamentali pentru acest univers.

Cineva intervenise pe cel puţin trei planete pe o perioadă de 375 de milioane de ani, o durată de două milioane de ori mai mare decât cele două secole cât se părea că puteau supravieţui într-o stare materială rasele inteligente.

Iar acum cineva salvase Pământul, Delta Pavonis II şi Beta Hydri III de la explozia unei stele supergigante, absorbind în câteva clipe mai multă energie decât emiteau toate celelalte stele din galaxie şi asta fără a fi distrus în decursul procesului.

Cum îl definiţi pe Dumnezeu? Trebuie să fie omniscient? Omnipotent? Aşa cum spun wreedii, acestea sunt simple abstracţii, posibil intangibile. Trebuie Dumnezeu definit într-un mod care să-l plaseze dincolo de domeniul ştiinţei?

Eu crezusem mereu că dincolo de domeniul ştiinţei nu exista nimic.

Si continui să cred asta.

Atunci unde tragi linia?

Chiar aici. Pentru mine, răspunsul era chiar aici. Cum îl definiţi pe Dumnezeu?

Exact aşa. Un Dumnezeu pe care-l puteam înţelege, cel puţin potenţial, era infinit mai interesant şi relevant decât cel care sfida înţelegerea.

Pluteam în faţa unui ecran mural, cu Hollus în stânga mea şi alţi şase forhilnori lângă ea, cu un şir de wreedi în dreapta şi ne-am uitat la el, la entitate, la fiinţă. Avea diametrul de aproximativ 1,5 miliarde de kilometri – cam cât orbita lui Jupiter. Şi era atât de incredibil de negru, încât mi s-a spus că nu reflectase nici chiar strălucirea evacuării fuziunii lui *Merelcas,* care fusese îndreptată spre el pe durata celor două secole cât durase frânarea.

Entitatea continuă să eclipseze Betelgeuse – sau ceea ce mai rămăsese din ea –, până ne-am apropiat destul de mult. Atunci se rostogoli într-o parte, cu cele şase membre mişcându-se ca spiţele unei roţi, şi dezvălui uriaşa nebuloasă trandafirie care se formase îndărătul ei şi minusculul pulsar, cadavrul lui Betelgeuse, din miezul acesteia.

Aceea a fost însă unica recunoaştere a prezenţei noastre, cel puţin din câte mi-am putut da eu seama. Am regretat din nou că nu existau hublouri, ferestre reale: poate că dacă ne-ar fi putut vedea fluturând din braţe către ea, ar fi răspuns la fel, mişcându-

şi într-un arc lent şi maiestuos unul dintre giganticele pseudopode ca din obsidian.

Era înnebunitor: mă aflam aici, la o aruncătură de băţ de ceea ce putea să fie Dumnezeu şi el părea tot atât de indiferent faţă de mine pe cât – ei bine, pe cât fusese când tumorile începuseră să mi se formeze în plămâni. Mai încercasem o dată să mă adresez lui Dumnezeu şi nu primisem nici un răspuns, dar acum, fir-ar al naibii, cu siguranţă măcar politeţea dacă nu altceva cerea un răspuns; noi călătorisem mai departe decât fusese vreodată un om, forhilnor sau wreed.

Dar entitatea nu făcu nici o tentativă de comunicare – cel puţin, nici una despre care eu sau Zhu, bătrânul chinez, sau Qaiser, femeia schizofrenică, sau chiar Huhn, gorila cu spate argintiu, s-o fi putut identifica. Nici forhilnorii nu părură capabili s-o contacteze.

Însă wreedii…

Wreedii, cu minţile lor radical diferite, cu modul lor diferit de a vedea, de a gândi…

Şi cu credinţa lor de nezdruncinat…

Wreedii păreau că stabileau o comunicare telepatică cu fiinţa. După ani de încercări de a vorbi cu Dumnezeu, părea că Dumnezeu le vorbea acum într-un mod pe care numai ei îl puteau percepe. Wreedii nu puteau articula ceea ce li se spunea, tot aşa cum nu-şi puteau articula în vreun fel inteligibil percepţiile despre înţelesul vieţii care le confereau pace, totuşi începură să construiască ceva în centrifuga lor.

Înainte ca ei să fi terminat, Lablok, medicul forhilnor al navei, recunoscu ce era, bazându-se pe principiile generale de design ale obiectului: un uriaş uter artificial.

Wreedii luară mostre genetice de la cel mai bătrân membru al contingentului lor, o femelă pe nume K’t’ben, de la cel mai bătrân forhilnor, un inginer pe nume Geedas şi…

Nu, nu de la mine, deşi aş fi dorit s-o fi făcut, deoarece ar fi însemnat completarea, finalul.

Nu, mostra umană au luat-o de la Zhu, bătrânul chinez cultivator de orez.

Oamenii au patruzeci şi şase de cromozomi.

Forhilnorii au treizeci şi doi de cromozomi.

Wreedii au cincizeci şi patru de cromozomi – deşi ei nu ştiu asta.

Wreedii au luat o celulă forhilnoră şi au golit tot ADN-ul din

nucleul ei. După aceea au introdus cu grijă în celula aceea diploidă seturile de cromozomi de la Geedas, K't'ben şi Zhu, cromozomi care se divizaseră deja de atâtea ori, încât telomerii lor fuseseră reduşi aproape la zero. Iar celula aceasta, conţinând 132 de cromozomi de la trei rase diferite, a fost plasată cu grijă în uterul artificial, unde plutea într-o cuvă de lichid ce conţinea baze de purină şi pirimidină.

Apoi s-a întâmplat ceva uluitor, ceva care mi-a făcut inima să-mi zvâcnească şi care a depărtat ochii pediculari ai lui Hollus la distanţă maximă. S-a văzut un fulger de lumină puternică; senzorii lui *Merelcas* au dezvăluit că un fascicul de particule ţâşnise exact din centrul entităţii negre şi trecuse prin uterul artificial.

Privind în acesta cu un scaner amplificator, interacţiunile erau uimitoare.

Cromozomii de pe cele trei planete păreau să se caute reciproc, unindu-se în lanţuri mai lungi. Unele constau din doi cromozomi forhilnori alăturaţi, cu un cromozom wreed la capăt; Hollus se referise la echivalentul forhilnor al sindromului Down şi la felul în care cromozomii fără telomeri se puteau uni cap la cap, o capacitate ereditară, aparent inutilă, ba chiar vătămătoare, însă acum…

Alte lanţuri constau din cromozomi umani, cuprinşi între cromozomi forhilnori şi wreedi. Altele erau alcătuite din cromozomi umani dispuşi la ambele capete ale unui cromozom wreed. Câteva lanţuri erau lungi de numai doi cromozomi; de obicei, unul uman şi unul forhilnor. Iar şase dintre cromozomii wreedi au rămas nemodificaţi.

Era evident că lanţurile de ADN aveau încorporate în ele capacitatea de a face mai mult – mult mai mult – decât să moară pur şi simplu, ori să formeze tumori după ce le fuseseră eliminaţi telomerii. Cromozomii fără telomeri erau pregătiţi pentru mult-aşteptata etapă următoare. Iar acum, când forme de viaţă inteligentă de pe mai multe planete ajunseseră în cele din urmă, cu mici imbolduri ajutătoare, să coexiste, cromozomii aceia erau capabili, în sfârşit, să treacă la etapa respectivă.

Am înţeles astfel de ce exista cancerul, de ce Dumnezeu avea nevoie de celule care puteau continua să se dividă chiar şi după ce telomerii lor se epuizaseră. Tumorile din forme de viaţă izolate erau doar un efect secundar nefericit; aşa cum spusese T'kna: „Desfăşurarea specifică de realitate care includea

cancerul, probabil nedorit, trebuie să fi conţinut de asemenea ceva foarte dorit.” Iar acel ceva foarte dorit era capacitatea de a lega cromozomi, de a uni specii, de a concatena forme de viaţă – potenţialul biochimic de a crea ceva nou, ceva care să însemne *mai mult.*

Eu am numit cromozomii combinaţi *superzomi.*

Iar ei funcţionau la fel ca şi cromozomii obişnuiţi: se reproduceau, desfăcându-se ca un fermoar pe întreaga lor lungime, se separau în două părţi şi adăugau bazele corespondente din supa nutritivă – citozine pentru toate guaninele; câte o timină pentru fiecare adenină – pentru a completa jumătăţile lor care acum lipseau.

La prima reproducere a superzomilor se petrecu ceva fascinant: lanţul deveni mai scurt. Secvenţe mari de ADN intronic erau eliminate în procesul de copiere. Deşi superzomii conţineau de trei ori mai mult ADN activ decât cromozomii obişnuiţi, lanţurile rezultante erau mult mai compacte. Superzomii nu extindeau limita teoretică a mărimii pentru celulele biologice, ci dimpotrivă împachetau mai multe informaţii într-un spaţiu mai mic.

Şi, desigur, când superzomii se reproduseră, celula care-i conţinea se diviză, creând două celule-fiice.

Apoi celulele acelea se divizară.

Şi aşa mai departe.

Înainte de mijlocul cambrianului, viaţa avusese o constrângere fundamentală impusă de faptul că celulele fertilizate nu se puteau divide de mai mult de zece ori, limitând drastic complexitatea organismului rezultat.

După care avu loc explozia cambriană şi viaţa deveni deodată mai sofisticată.

Totuşi limitele nu dispăruseră. Un fetus putea să crească doar până la o anumită mărime; pruncii oamenilor, wreedilor şi forhilnorilor aveau greutatea de maximum cinci kilograme. Pruncii mai mari ar fi necesitat canale genitale imposibil de largi; era adevărat, corpuri mai mari ar fi putut găzdui creiere mai mari la copiii născuţi vii – dar o parte importantă din masa cerebrală suplimentară ar fi sfârşit prin a fi dedicată controlării corpului mai mare. Poate, subliniez *poate,* că balenele erau la fel de inteligente ca oamenii – dar nu erau mai inteligente. Se părea că viaţa îşi atinsese nivelul final de complexitate.

Însă fetusul cu superzomi continua să crească tot mai mare în

uterul artificial. Ne aşteptasem să se oprească de la sine la un moment dat; ştiam, un forhilnor ar fi putut şchiopăta prin viaţă cu un cromozom de lungime dublă, iar un copil uman ar fi putut supravieţui o vreme având trei cromozomi 21. Dar combinaţia aceasta, amestecul acesta genetic nebunesc, talmeş-balmeşul acesta era cu certitudine prea mult, împinsese cu siguranţă prea departe limitele posibilului. Cele mai multe sarcini – indiferent dacă sunt wreede, forhilnore sau umane – avortează spontan încă de la început dacă ceva nu merge bine în dezvoltarea embrionului, de obicei chiar înainte ca mama să ştie că este gravidă.

Însă fetusul nostru, imposibilul nostru hibrid triplu, n-o făcu.

La toate cele trei specii, ontogenia – dezvoltarea fetusului – pare să recapituleze filogenia – istoria evoluţionistă a organismului respectiv. Embrionii umani îşi dezvoltă, şi apoi elimină, branhii, cozi şi alte aparente urme ale trecutului lor evolutiv.

Fetusul acesta trecea, de asemenea, prin diferite etape, schimbându-şi morfologia. Era incredibil – parcă urmăream explozia cambriană derulându-se în faţa ochilor mei, testând şi abandonând o sută de planuri diferite pentru corp. Simetrie radială, simetrie cvadrilaterală, simetrie bilaterală. Spiracule, bronhii, plămâni şi alte organe pe care nici unul dintre noi nu le recunoştea. Cozi şi apendice nenumite, ochi compuşi şi pediculari, corpuri segmentate sau întregi.

Nimeni nu înţelesese vreodată de ce ontogenia recapitula filogenia, dar nu era în nici un caz o rederulare autentică a istoriei evoluţioniste a organismului; asta era evident, deoarece formele nu se potriveau cu cele găsite în fosile. Acum însă scopul recapitulării părea limpede: ADN-ul conţinea probabil o rutină de optimizare şi încerca toate variaţiile posibile înainte de a selecta setul de adaptări pe care să-l exprime. Vedeam nu doar soluţii pământene, beta-hydriene şi delta-pavonisiene, ci şi contopiri ale tuturor.

În cele din urmă, după patru luni, fetusul păru să se stabilească asupra unei forme pentru corp, o arhitectură fundamental diferită de a oamenilor, forhilnorilor sau wreedilor. Corpul fetusului era un tub în formă de potcoavă, înconjurat de un inel din care atârnau şase membre. Exista un schelet intern, care se forma în mod vizibil prin materialul translucid al corpului, dar nu din oase netede, ci mai degrabă din mănunchiuri de material

împletit.

I-am pus embrionului un nume. L-am numit *Wibadal,* cuvântul forhilnor pentru „pace”.

Era alt copil pe care n-aveam să-l văd crescând sub ochii mei.

Dar, ca şi Ricky al meu, sunt sigur că va fi înfiat, îngrijit, crescut, dacă nu de echipajul din *Merelcas,* atunci de uriaşa negură ca o palmă care se lăţea peste cer.

Dumnezeu era programatorul.

Legile fizicii şi constantele fundamentale erau codul-sursă.

Universul era aplicaţia care rula de 13,9 miliarde de ani, ducând spre acest moment.

Apariţia prea rapidă în existenţa unei rase a posibilităţii de transcendenţă, a abandonării biologiei era o hibă, o eroare de programare, o complicaţie care nu fusese intenţionată nici o clipă. În cele din urmă însă, prin manipulări atente, programatorul ocolise hiba aceea. Şi Wibadal?

Wibadal era outputul, datele de ieşire. Obiectivul final. I-am urat tot binele din lume.

Străvechea succesiune, motorul permanent al evoluţiei. O viaţă se sfârşeşte; alta începe.

Am intrat din nou în criogenerator, încremenindu-mi pentru următoarele unsprezece luni funcţionarea trupului şi degenerarea lui. Dar când gestaţia lui Wibadal s-a încheiat, Hollus m-a trezit pentru – amândoi o ştiam – ultima dată.

Wreedii anunţaseră că azi avea să fie ziua cea mare; copilul era acum întreg şi avea să fie scos din uterul artificial.

– Fie ca el să exprime tot ce este mai bun în noi toţi, rosti T’kna, wreedul pe care-l cunoscusem prima dată ca hologramă, cu atâtea luni… şi atâtea secole în urmă.

Hollus îşi legănă torsul.

– A… – spuse una dintre gurile ei şi cealaltă concluzionă – … min.

Eu eram ameţit după anabioză, însă am privit fascinat cum Wibadal era scos din uter. Ieşi în univers ţipând, aşa cum făcusem şi eu, şi aşa cum făcuseră toate miliardele dinaintea mea.

Hollus şi cu mine am petrecut ore în şir, uitându-ne pur şi simplu la ea, o formă stranie, bizară, mare deja cât jumătate de om.

– Mă întreb care va fi durata ei de viaţă? m-am adresat prietenei mele forhilnor; poate că era o întrebare ciudată, totuşi durata vieţii era un subiect care nu-mi părăsea mintea.

– Cine… ştie? răspunse Hollus. Lipsa telomerilor nu pare a fi un impediment pentru ea. Celulele i s-ar putea reproduce la nesfârşit şi…

Se opri.

– Şi o vor face, continuă după câteva momente de reflecţie. O vor face. Entitatea aceea – arătă negura călătoare printre stele ce ocupa centrul unui ecran de dimensiunea peretelui – a supravieţuit ultimelor Big Crunch şi Big Bang. Presupun că Wibadal va supravieţui următorului ciclu, devenind Dumnezeu pentru universul care va veni după acesta.

Era o ipoteză năucitoare, deşi poate că Hollus avea dreptate, însă eu nu aveam să trăiesc în nici un caz îndeajuns pentru a o şti cu certitudine.

Wibadal se afla îndărătul unui perete din sticlă, într-o maternitate special construită, care conţinea un singur leagăn rotund. Am ciocănit în geam, aşa cum părinţii de pe planeta mea făcuseră de milioane de ori până atunci. Am ciocănit şi am fluturat din braţ.

Iar Wibadal se foi şi flutură spre mine un apendice scurt şi durduliu. Poate că actualul Dumnezeu nu-mi băgase niciodată în seamă existenţa – chiar şi atunci când venisem la el rămăsese indiferent faţă de mine –, dar această viitoare divinitate mă observase măcar o dată, măcar pentru o clipă.

Şi, pentru clipa aceea, n-am mai simţit nici o durere.

În scurt timp agonia reveni însă; se înrăutăţise mult şi eu slăbisem tot mai rău.

Timpul meu se apropia de sfârşit.

Am scris o ultimă şi lungă scrisoare lui Ricky pentru cazul în care, printr-un miracol, el ar mai fi trăit. Hollus o transmise către Pământ în numele meu; avea să ajungă acolo peste aproape jumătate de mileniu. I-am spus fiului meu ce văzusem aici şi cât de mult l-am iubit.

Apoi i-am cerut lui Hollus o ultimă favoare, un ultim serviciu. I-am cerut ceva ce numai un prieten bun i-l poate cere altuia. I-am cerut să mă elibereze, să mă ajute să mă sting. De pe Pământ luasem doar câteva obiecte în afara medicamentelor pentru cancer şi a celor împotriva durerilor. Adusesem însă şi un manual de biochimie ce conţinea destule informaţii pentru ca medicul lui

Merelcas să sintetizeze ceva care, repede şi fără suferinţă, va pune capăt zilelor mele.

Hollus însăşi îmi administră injecţia şi stătu lângă patul meu, ţinându-mi mâna numai piele şi os în una dintre mâinile ei, iar atingerea pielii ei ca o folie cu bule de aer a fost ultimul lucru pe care l-am simţit.

Am rugat-o să-mi scrie ultimele cuvinte şi să le transmită, de asemenea, spre Pământ, astfel ca Ricky, sau cine mai exista acolo, să ştie ce spusesem. Aşa cum gândisem mai înainte, poate că el sau unul dintre stră-stră-strănepoţii mei la puterea *n* ar fi putut chiar să scrie o carte despre primul contact dintre un extraterestru şi un om care, bănuiesc, a avut prea multe slăbiciuni omeneşti.

Am rămas surprins de ceea ce s-au dovedit a fi ultimele mele gânduri.

– Ştii, i-am spus lui Hollus, ai cărei ochi se legănau înainte şi înapoi, îmi amintesc când am început să fiu fascinat prima dată de fosile…

Hollus asculta.

– Eram la plajă, i-am spus, mă jucam cu nişte pietre şi am fost uimit să găsesc încastrată în una dintre ele cochilia unei scoici. Am descoperit atunci ceva despre care nici măcar nu ştiusem vreodată că aş fi căutat.

Durerile se domoleau; totul în jurul meu se pierdea. Am strâns mâna forhilnorei.

– Cred că-s un om norocos, am spus simţind cum pacea mă cuprindea. S-a întâmplat a doua oară în viaţă.